KEREM İLE ASLI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

HAZIRLAYAN VE ÇEVİREN: İSA ÖZTÜRK

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

II. BASKI

Genel Yayın: 926

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

KEREM İLE ASLI

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2006
Sertifika No: 11213

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASKI NİSAN 2006, İSTANBUL
II. BASKI MAYIS 2009, İSTANBUL

ISBN 978-975-458-704-3 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
KİTAP MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
DAVUTPAŞA CADDESİ NO: 123 KAT: 1
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 482 99 10
Sertifika No: 0107-34-007147

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, NO: 144/4 BEYOĞLU 34430 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

KEREM İLE ASLI

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Önsöz

Kerem ile Aslı uzun zamandan beri halk arasında bilinen ve söylenegelen fantastik bir öyküdür. Sözlü, elyazması ve basılı kaynaklardan pek çok varyantı günümüze kadar gelmiştir. Ama bu radyo ve televizyon çağında eski önemini taşıdığı elbette söylenemez.

Bu fantastik öykünün XVI. Yüzyılda, Kerem Dede veya Âşık Kerem adlı bir aşığın şiirleriyle oluştuğu sanılmaktadır. Öykü zamanla destan âşıklarının katkılarıyla daha da zenginleşmiştir. Ama özünde, epizotlarında ve geçtiği yerlerde fazla bir değişiklik yoktur.

Başlıca üç varyant ya da versiyondan söz edilebilir. 1840 tarihli bir cönkte Kerem Halep'te zengjn bir beyin oğlu olarak gösterilmektedir. Anadolu ve İstanbul versiyonunda Kerem İsfahan şahının oğludur. Azerbaycan versiyonunda ise Gence hanı Ziyat hanınoğludur. Aslı'nın babası Ermeni keşiş ise şahın veya hanın haznedarıdır ya da Halepli bir zengindir. Konu ayrı dinden olan iki sevgilinin din uyuşmazlığı yüzünden kavuşamaması, kızını alıp uzaklara kaçmakta olan keşiş ile onun ardından koşan Kerem ile yoldaşı Sofu'nun kovalamacasıdır.

Öykünün en eski basımı 1886 yılında İstanbul'dadır. Ermenice uyarlaması da ilk kez aynı yıl yapılmıştır. Öykü hakkında yapılmış araştırmaların sayısı pek çoktur: Şükrü

Elçin, P.Naili Boratav, C.Öztelli, Fikret Türkmen, vb. (Türkiye), M. H. Tahmasp, Hamit Araslı (Azerbaycan) B. A. Kariyev, Amagül Durdunyeva (Türkmenistan), Rıza Mollov (Bulgaristan), vb.

Türkiyede A. Adnan Saygun (libretto Salahattin Batu). Azerbaycan'da Üzeyir Hacıbeyli birer Kerem operası bestelemişti.

Biz burada *Kerem ile Aslı*'nın en yaygın iki versiyonunu (Anadolu ve Azerbaycan versiyonları) bir arada sunuyoruz.

İsa Öztürk

KEREM İLE ASLI

Anadolu versiyonu

Yayına Hazırlayan
İsa Öztürk

Raviyanı ahbar ve nakılanı asar ve muhaddisani rüzigâr* şöyle rivayet ederlerki eski zamanda Isfahan şehrinde gayet âdil bir şah var idi. Şahın, Ermeni keşiş bir hazinedarı var idi, hazinenin anahtarcısı da onun karısı idi. Amma bu Şah çocuğu olmadığı için çok elem çekip teessüf eder, acep benim ismim bir daha dünyada söylenir mi, taç ve tahtım kimlere kalır diye kederlenirdi. Bir gün keşişi çağırıp onunla teselli bulurum, onun dahi hiç evladı yoktur deyip konuştular; hallerini dile alıp söyleşirken hazinedar dedi ki: "Şahım ömrün uzun olsun, bağı irem misali bir bahçe yaptırsan, içinde musanna köşkler ve güllük gülüstanlık ve bülbüle ah ve figanlık ve nice hoş şadırvanlık, nice ağaçlar, çimenler, çeşmeler olsa, orada eğlenip vakit ve hali hoş geçirip eğlenseniz" dedi. Şah emredip bu kadar mimarlar, bu kadar ameleler, bu kadar mühendisler ve bahçıvanlar cem edip az vaktin içinde çok nefis ve azîm bir bahçe yaptılar ki dillerde destan oldu. Ve misli cihanda görülmedi. Şah bütün vükelâsile ve alaylar ile bahçeye gidip seyir ve temaşa ve ziyafet etmekte olsun, bir gün şahın haremi, keşişin karısı ile bahçeye giderken yolda bir ihtiyar adam, elindeki iki fidanı hanım sultana sundu, o da bu fidanları aldırıp bir avuç altın ihsan eyledi. Meğer o adam kırklardan biri imiş. Elhasıl

* Haberleri rivayet edenler, yapılanları nakledenler ve zamanı ve olayları anlatanlar.

fidanları alıp bahçeye vardıklarında elma fidanını hanım sultan, ayva fidanını keşişin karısı diktiler; dünyada evlâtlarımız yoktur, bari birer fidan yetiştirelim deyip onları büyüttüler. Bir vakit bu fidanlar meyve vermedi. Hanım sultan bir gün fikri ummana dalıp ağladı: "İlahi! Dünyaya bir zürriyetim gelmeyip cümleden mahcubum. Elimle bir elma fidanı diktim, o da meyve vermedi. Her ne olursa senden, cümle kusur bende" deyip uykuya vardı. Bir de rüyasında gördü ki o fidanları aldığı adam: "Ağlama! Senin fidanın meyve verdi. Onu yiyesin, muradın hasıl olur" dedi. Hanım sultan uyanınca keşişin karısını çağırıp ahvali nakleyledi. Kalkıp bahçeye vardılar. Gördüler ki elma bitmiş. Elmayı koparıp baktılar. Bu elma sair elmalara benzemezdi. Ortasından kesip yarısını kendi aldı, yarısını hazinedarın karısına verdi, yediler. Hanım sultan dedi ki: Hazinedar! Bu boşuna değildir. Eğer erkek çocuğum olup senin dahi kızın olursa kızını oğluma verir misin? O da veririm dedi. Bahçeden kalkıp saraya geldiler. O gece erlerile birleşip ikisi birden hikmeti hüda hamile kaldılar. Ta vakti gelip hanım sultandan bir oğlan ve hazinedar keşiş karısından bir kız dünyaya geldi. Şah çok hapisler ve köleler âzat eyledi, ve çok kurbanlar kesip fukarayı doyurdu. Ve nice sadaka verip şenlikler eyledi. Hanım sultanın oğlunun ismini Ahmet Mirza ve hazinedarın kızının ismini Kara Sultan koydular.

Bunlar beslenip büyümede olsun biz gelelim keşişe; keşiş kendi kendine şöyle dedi: "İlahi! Her ne kadar ben bu şahın gözünde isem de yolum başkadır, gerçi şahın ve hanım sultanın gönül temizliği ile bize de bir evlat inayet eyledin, ama onlar Müslüman, biz Hıristiyanız." Bir gün dikkatle çocuğun yüzüne bakıp gördü ki ay parçası gibi parlıyor, keşiş bunu görünce iktizayı cibilliyet çocuğu sakınmağa başlayıp çocuğun geleceğini düşünmeye mecbur oldu. Gördü ki sonuç ayrılıktır. Amma ne yüzden. Kimse hikmetini bilmez. Keşiş düşündü ki biz Isfahan'dan ayrılmadan şahtan kurtuluş yok-

tur. Ben bu kızıma doyamam ve ona hükmedemem deyip kalbine cehennem ateşi düştü. Karısına dedi ki: "Bu çocuktan bize çok işler olur, diyarımızdan ayrılsak gerek." Karısı: "Evet biz bu kızı şahın oğluna vadeyledik, eğer vadimizde durmaz isek dediğin olsa gerek," dedikte keşiş düşünceye vardı. Karısı gördü ki keşiş düşünür: "Kasavet lâzım değil, bir seneden sonra çocuk öldü diye başka yere gideriz" deyip keşişe hile yüzün gösterdi. Bir müddet sonra çocuk öldü diye laf çıkardılar. Keşiş şöyle düşündü: "Mala ihtiyacım yoktur; şimden sonra Şahı neyleyim" deyip fitne deryasına daldı ve Şah'a gelip rica eyledi: "Efendim şimdiye kadar hizmetinizde kusur etmedim. Lakin şimden sonra ihtiyar oldum. Ben korkarımki hizmetimde kusur ederim. İnayet edip benim hizmetimi affedesin. Şimden sonra Şahıma dua edeyim" deyip yalvardı. Şah biraz dünyalık verip onu çirağ eyledi. Bir süre sonra Isfahan'dan üç günlük mesafedeki Zengi adlı bir köye göçüp orada otururken çok itibar görüp şöhret buldu. Ahali cümle işlerini ona danışırlar idi.

Şimdi gelelim Şah'ın oğlu Mirza Bey'e, dört beş yaşına gelince okula başladı. Yanında bir yardımcısı vardı, adına Sofu derler idi. Sofu cin fikirli bir çocuktu. Bunlar bir süre okuyup yazdılar. On iki on üç yaşına bastılar. Sofu bir gün: "Bak Mirza Bey, bizler şeyhülislam olacak değiliz. Bu gençlik âlemi bir daha ele geçmez. Biraz da ava, kuşa tâlim edelim," deyip öğrenimden vazgeçtiler; ava, kuşa gidip gelmeye başladılar. Bir gece âlemi manada Mirza Bey'in canını ateşi aşk bürüyüp ve badeyi aşktan bir kadeh dolusu Kara Sultan elinden nuşedip mestoldu. Uyanıp gördü ki ahval başkadır. Sabra mecali kalmayıp kendi kendine "ah minelaşk" deyip ağlardı, amma ne idiğini kimse bilmez ve kendi kendine kimin elinden içtiğin anlamayıp kızın cemali kalbine nakşolup bir gün tebdili hava için Mirza Bey Sofu ile babasından izin alıp Zengi'ye gittiler, babasının hazinedarı olan keşişe misafir oldular. Keşiş bunlara çok izzet ve ikram eyledi; bunlar

bazı eğlenir, bazı ava giderlerdi. Yine bir gün bey silahını takınıp ve şahinini koluna alıp atlarına binerek Sofu ile ava giderken bir kuş gördü. Mirza Bey şahini salıverdi. Şahin kuşu sürüp bir bahçe içine indi. Bey atından inip "Sofu sen şu atı tut! Ben varıp şu bahçe içindeki şahini bulayım," dedi, bahçenin kapısından girip şahini ararken gördü ki bir âlâ köşk önünde bir havuz, güllük gülüstanlık. Köşkün içinde bir huri misali kız oturmuş gergef işler ve şahin gergefin üstünde çarkıfelek gibi döner. Bey kızı görünce aşk ateşlerini saçıp bana aşkın dolusunu veren sen değil misin? diye sordu. Sonra naz ve niyazla kızı tutup iki gözlerinden öperek: "Aman efendim! Hangi bağın gülü ve hangi bahçenin sünbülüsün" dedi, kız dahi: "Benim babam Isfahan şahının eski hazinedarı keşiştir. Kerem eyle bizi böyle görmesin, beni salıver" dedi. Bey gene: "Aslı nedir ki salıvereyim" dedi. Kız da gene: "Kerem eyle" dedi yalvardı. Bey gene "Aslı nedir" derken onu itti:

"Seni salıveririm, ama gel şimdi benim adım Kerem, senin adın Aslı olsun!" dedi. Kızın dahi kalbine ateşi aşk düşüp "Pekâlâ efendim benim adım Aslı, senin adın Kerem olsun" deyip adları böyle kalmasına sebep oldu. Lakin kızdır şaşırıp bir yandan da, kaygıya kapıldı. Ya hak deyip okumaya başladı:

Ne gezersin melûl melûl bu yerde
Aman Kerem beni rüsvay eyleme.
Beni sana kısmet etmiş yaradan
Aman Kerem beni rüsvay eyleme

Hiç olur mu buralarda öyle iş,
Keşiş babam duyar ederse teftiş
Duyulmadan öp yüzümden kalk sıvış,
Aman Kerem beni rüsvay eyleme.

Doyamadım tatlı tatlı dilinden
Kan bürüdü gözüm, korkmam ölümden,
Sarılasın ince meyan belimden,
Aman Kerem beni rüsvay eyleme.

Ağa Kerem, paşa Kerem han Kerem,
Alış Kerem, tutuş Kerem, yan Kerem,
Aslı olsun sana kurban can kerem,
Aman Kerem beni rüsvay eyleme.

Aslı türküyü tamam etti. Oğlan da kızın yalvarmasına dayanamayıp onu koyverdi. Kız artık bahçede durmayıp konağına gitti. Oğlan da eyvah bir andaç almak hatırıma gelmedi... derken gördü ki gergefin üzerinde bir çevre var, o çevreyi alıp koynunda sakladı. Çevrenin bir gülü daha işlenmemiş idi. Kerem, bahçeden çıkıp Sofu'yu buldu. "Sofu, bugün avlandığımız yeter" deyip atlarına binerek konağa geldiler. Amma Kerem, aşkından ağzını açmayıp ummana daldı. Sofu: "Beyim niçin böyle düşünürsün, yiyip içmezsin" dedikte "keyfim yok" derdi. Uykudan dahi kesilip günbegün fena olmaya başladı. Bir gün keşiş: "Beyim buranın havası sana yaramadı. Gene Isfahana gitsen iyi olursun" dedikte Kerem Sofu ile beraber Isfahan'a döndü. Babası gördü ki oğlunun keyfi yok, ahvalinden sual etti, o da utancından söylemedi. Babası birtakım hocalar, hekimler tayin ettiyse de oğlanın derdini bilemediler. Gittikçe derdi aşkı ziyade oldu. Babası da oğlunun derdinden perişan olup bir gün: "Oğlum! Derdini saklayan derman bulamaz ve babalık hakkı ödenemez. Eğer derdini söylemezsen hakkımı sana helal etmem" dedikte Kerem: "Baba sana ahvalimi dil ile mi nakledeyim, yoksa saz ile mi nakledeyim? Zira benim derdimi Lokman bilemez; Eflâtun gelse çare bulamaz. Lakin bana bir saz lâzım" dedikte bir âlâ saz getirip eline verdiler. Kerem başladı ahvali babasına söylemeye.

Aldı Kerem:

Keşiş bahçesinde bir güzel gördüm
Aklımı başımdan aldı ne çare.
Taramış zülfünü dökmüş yüzüne
Serimi sevdaya saldı ne çare.

Ben de bildim bu bir keşiş kızıdır,
Seher vakti çıkmış tan yıldızıdır.
Darılmış o güzel, bana küsmüştür,
Halimden anlamaz şimdi ne çare.

Hasretlik çekerim ben ey atalar,
Bülbül gül dalında yapar yuvalar,
Çar köşenin dilberine bakalar,
Bulmazlar cihanda mislin ne çare.

Bir kere sormazsın benim ahvalim,
Asla rahmetmedi ol lebi balim,
Aşk oduna yaktı beni o zalim,
Ateşi serimden gitmez ne çare.

Dertli Kerem eder: firkatim katı,
Keskindir kılıcı yürüktür atı,
Ol İsevî ve ben Muhammet ümmeti
Bir kâfir sabrımı çaldı ne çare.

Böyle deyip kesti. Lakin babası bunun söylediğinden bir şey anlamadı. "Oğlum şu senin derdin nedir onu söyle. Ben türküden anlamam" dedi. Kerem: "Baba ben seni bir söz bilir sandım. Hakikat senin dünyadan haberin yok imiş," dedi. Oradan kalkıp gitti. Babası ne kadar müneccim varsa bir bir getirtti: "Her kim ki oğlumun derdini bana haber verir ise ceddim ruhu için onu ihya ederim" dedi, amma bir kim-

se Kerem'in derdini bilip babasına haber veremedi. Biz gelelim Kerem'e: Kerem bir gün saray penceresinde ahü vah edip otururken bir kocakarı pencerede Kerem'i yalnızca görüp: "Beyim burada ne için yalnızca otursun. Bugün bu şehrin gelinlik kızları yayla yerine çıkmışlar. Sen de gitsen. Bari biraz eğlenirsin, gönlün açılır" dedi. Kerem: "Bak valide, bu sır ikimizin arasında kalsın. Bu ana kadar kimseye açıp söylemedim, lakin sana söyleyeyim; o kızların içinde keşişin kızı "Aslı Han var mı?" dedi.

Kocakarı: "Oğlum senin âşık olduğun onun için midir" dedi. Kerem: "Aman valide onun içindir amma sakın bunu kimseye söyleme" dedi. Kocakarı kimseye söylemem dedi ve doğruca babasına gidip: "Müjde efendim oğlunun derdini bugün ağzından haber aldım" dedi. Şah da "Söyle" dedi. Kocakarı: "Senin oğlunun derdi şu ki senin hazinedarın keşişin kızına gönül vermiş" dedi. Şah kocakarıyı ihya edip tez keşişe haber gönderdi. Keşiş, Zengi'den gelip şahın huzuruna girdi, el pençe divan durdu. Şah yer gösterdi keşiş oturdu. Kahve tütünden sonra Şah başını kaldırıp keşişe: "Bak keşiş, senin kızını oğluma isterim. Bunların kavli böyle idi evvelden de elmayı yerken. Şimdi oğlan kızı Zengi'de görmüş, âşık olmuş. Şimdi kızı ver" dedi. Keşiş; "Efendim öyle şey olmaz. Dinimiz ayrıdır" dedi. Şah etti: "Müslüman ederim." Keşiş o kadar yalvarıp: "Her ne kadar malım var ise vereyim o kızdan vazgeç" dedi. Şah etti: "Ey keşiş iyilik ile verdin ne âlâ eğer vermez isen cebir ile alırım. Ben senin için bir evlâttan mı olayım." Keşiş baktı olmayacak. "Efendim madem öyledir, gel bana beş ay mühlet ver. Biraz eksiğim var göreyim, ondan sonra kızımı oğluna vereyim," dedi. Meğer hile düşünürmüş. Şah "Beş ay mühlet verdim, amma senden oğluma bir nişan yüzüğü isterim. Kızını oğluma nişanla da öyle git" dedi. Keşiş, Şah'ın elinden kurtulmak sevdasile nişan alıp nişan verdi. Ondan sonra oradan kalkıp Zengi'ye gitti. Söylerken meğer Sofu orada imiş, derakap gelip Kerem'e: "Müjde

beyim, seni baban keşişin kızına nişanladı" dedi. Kerem Sofu'ya: "Şurdan benim sazımı alıver" dedi. Sofu da alıverdi, Kerem de sazı alıp bakalım şevk ile ne söyledi?

Aldı Kerem:

Vadesi erince süsen, sümbülün,
Sefasın sürdükçe dal gelsin gitsin.
Sürelim dünyanın zevki sefasın
Tek dola boynuma kol gelsin gitsin.

Süsen nedir, sümbül nedir, gül nedir?
Mah yüzünde dane dane hal nedir?
Şeker nedir, şerbet nedir; bal nedir?
Ver, ağzım içinde dil gelsin gitsin.

Dost benimdir, evvel gelen benimdir,
Ağzında söylenen kelâm benimdir,
Yarim seyre çıkmış âlem benimdir,
Giyinmiş yeşili al gelsin gitsin.

Şah geldi dirildi Kerem'in canı
Eğer âşık isen maşukun tanı,
Dostun kapısında bekletme beni,
Uğrasın üstüne el gelsin gitsin.

deyip kesti.

Kerem zevki safa etmekte olsun, aradan epey zaman geçti. Yine başladı, acep babam ne zaman gidip benim sevdiğimi bana alacak, demeye. Acep bugün mü yarın mı deyip aşk ateşi içinde yanmaya başladı. Sonunda bir gün sabrı kararı kalmayıp sazını eline alıp babasının yanına vardı. Babası Kerem'i görünce: "Oğlum hayır ola. Böyle gelmenin sebebi ne?" dedi. Kerem: "Baba ben derdimi dilden söylemem telden söylerim" deyip aldı sazı eline, bakalım babasına ne söyledi?

Aldı Kerem:

Aşırdılar karlı dağın ardına,
Han Aslım aklıma düştü ağlarım.
Hey ağalar dayanamam derdine,
Han Aslım aklıma düştü ağlarım.

Yüce dağlar başı bana yurd olur,
Dağ başında aslan, tilki, kurt olur,
Bu ayrılık bize yavuz derd olur,
Sevdiğim yadıma düştü ağlarım.

Yüce dağ, başında ötüşür kuşlar,
Ötüşen kuşları kimler görmüşler,
Derdimi anlamaz burda keşişler
Han Aslım aklıma düştü ağlarım.

Ey ağalar bitmez sözüm ezeli,
Güz gelince bağlar döker gazeli,
Dert anlamaz bu yerlerin güzeli,
Sevdiğim yadıma düştü ağlarım,

Dertli Kerem eder: bu derdim bitmez,
Yarimin sevdası serimden gitmez,
Yüz bin öğüt versen biri kâr etmez,
Han Aslım aklıma düştü ağlarım.

deyip kesti.

Babası: "Oğlum ben seni keşişin kızıyla nişanladım. Benden bir süre için mühlet alıp gitti. Tamam vadesi geldi" deyip başladı düğün tedarikini görmeye.

Keşiş dahi mühlet alıp evine geldikte karısına: "Ben sana evden giderken demedim mi, bu kız büyürse bizim başımıza

çok işler getirir. İşte Şah onu benden oğluna istiyor. Geçende Ahmet Mirza Bey buraya geldiği zaman bahçede kızı görmüş, babasına söylemiş. Şimdi Şah benden kızı istedi. Ben de beş ay mühlet aldım. Kızı nişanladım geldim. Şimdi çare nedir?" dedi. Karısı: "Sen elem çekme, ben onu alır kaçarım" dedi. Kavlü karar eylediler. Günlerden bir gün yükte hafif parada ağır ne varsa alıp atlara binip çekip gittiler. Derken sabah oldu. Zengi'nin halkı kalkıp gördüler ki gece keşiş kaçmış. Bunlar birbirlerine haber verdiler ki: Be canım! Bu keşiş Zengi'nin içinde aranan, sevilen bir adamdı. Her şeyi bilirdi. Elbette kaçtığının bir sebebi vardır. Allah bilir, amma bu memleket yere mi geçecek, yoksa ateşe mi yanacak? Elbette bir hikmeti vardır deyip bunlar da keşişin arkasından sürü sürü Zengi'den ayrılmağa başladılar.

Biz gelelim Şah'a. Bunlar Isfahan'da düğün tedarikini tekmil edip Isfahan halkı gelin almaya Zengi'ye gittiler. Kerem bunlara: "Ben önden gideyim, sizler yavaş yavaş gelin" deyip atını sürdü. Bir de giderken yolda baktı ki birkaç ihtiyar acele giderler. Kerem bunları görüp yanlarına geldi. Sual eyledi ki ne tarafa giderseniz? Bunlar: "Efendim! Bizim bir keşiş vardı. Her şeyi bilir idi. Bu gece kızını ve karısını alıp kaçmış. Biz de dedik ki: Bu köy yere mi geçecek, ateşe mi yanacak, bir sebebi olmalı. Bu keşiş bizi bırakıp gitmezdi. Şimdi biz de onun arkasından gideriz ki bize de bari bir ziyan olmasın" dediler. Kerem bu haberi işitip başladı ağlamaya: "Eyvah! Sevdiğimi elimden uçurdum. Keşişin gözü çıksın" deyip aldı sazı eline, bakalım orada ihtiyarlara ne dedi?

Aldı Kerem:

Han Aslım Zengi'den firar eylemiş,
Yol vermeyin başı dumanlı dağlar.
Bile gitmiş atasıyla anası,
Yol vermeyin başı dumanlı dağlar.

Isfahan beyleri kalktılar toya,
Zengi'nin halkı da dayandı Hoy'a,
Has gümüşten olsa bir akça maya
Yol vermeyin başı dumanlı dağlar,

Uzak gitmiş atlarının eşkini,
Sona kalmış ihtiyarı düşkünü,
Ne kaçarsın hey Tanrı'nın şaşkını,
Yol vermeyin başı dumanlı dağlar.

Dertli Kerem bu aşk ile pişmiştir,
Sevda için öz başından geçmiştir,
Aslı, Keşiş Hoy üstüne gitmiştir,
Yol vermeyin başı dumanlı dağlar.

deyip kesti.

Babası arkadan gelmekte olsun. Kerem, ihtiyarlardan bu haberi işitince atını sürüp doğru Zengi'ye vardı; amma yüreğinden kan giderdi. Gezerekten keşişin konağına geldi. Kızı aradı, bulamayınca bahçeye girdi, acaba sevgilim bahçede olabilir mi deyip aradı, baktı ki kız bahçede yok. Kızın gergefi durur. Gergefi gördüğü gibi hemen aşka gelip aldı sazı eline bakalım bahçede ne dedi?

Aldı Kerem:

Geldim dost bağına eyledim nazar,
Gördüm yarin bahçesinde gül yeri.
Ak gerdana tane tane dizilmiş
Aklımı başımdan aldı hal yeri.

Gece gündüz çağırırım ya Celil,
Kadir Mevlam üstümüzde hem delil,
Gergefini örtmüş, iğnesi melil,
Belli yarin gergefinde el yeri.

Arzuhal yazmadım ben Aslı dosta,
Onun için gönülüm oldu çok hasta.
Yastık kan ağlıyor, yorganı yasta,
Döşek cevap eder bende bel yeri.

Kerem'ini atmış, yadları tutmuş,
Derdini toplayıp derdime katmış,
Ela gözlerinden kan revan etmiş,
İşte dostun otağında sel yeri"

deyip kesti.

Kerem bahçede ah vah edip gezerken bahçenin içinde kızın oturduğu havuzlu köşkün yanına geldi. Kızı andıkça ağlar idi, bir de köşkün yanında bir tane servi ağacı var idi. Kerem bari şu servi ağacına benim sevdiğimi sorup bir haber alayım deyip aldı sazı eline, bakalım servi ağacına ne dedi?

Aldı Kerem:

Dur servi dur, senden haber sorayım,
Ulu servi senin maralın hani?
Dinle gel dinle ver bana cevabı,
Ulu servi senin maralın hani?

Hayal meyal olmuş karşıki dağlar,
Hastanın halinden ne bilir sağlar,
Döşek melül durur, yastık kan ağlar,
Ulu servi senin maralın hani?

Doğru söylemezsen kaddin eğilsin,
Dilerim Mevladan belin bükülsün,
Çürüsün yaprağın dalın kurusun,
Ulu servi senin maralın hani?

Dertli Kerem eder yanıp tüterim,
Yavrumun peşinden bir gün yeterim,
Viran bağda bülbül olup öterim,
Ulu servi senin maralın hani?

deyip kesti.

Bahçe içinde ah vah edip gezerken birden karşısında bir köşk belirdi; içinde bir kız vardı, aynı Aslı Han'a benziyordu. Bu kızı gördüğü gibi: vefasız yar, oradan beni seyredip zevklenirsin, diye içinden geçirdi. Kıza doğru yönelip eline aldı sazı bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Elâ gözlü nazlı dilber,
Meylini bu yana dönder,
Evvel benim idin amber
Elin mi oldun? Elin mi oldun?

Pencereye çekin perde,
Sen uğrattın beni derde,
Ben gidersem sen bu yerde
Kalır mı oldun? Kalır mı oldun?

Evlerinin önü iğde,
İğdenin dalları yerde,
Al tavanlı yüksek evde
Gelin mi oldun? Gelin mi oldun?

Aynasın almış dizine,
Sürmesin çekmiş gözüne,
Serpuşun eğmiş yüzüne
Hanım mı oldun? Hanım mı oldun?

Siyah zülfün, ince belin,
Yoktur Aslı'm sencileyin,
Dertli Kerem bencileyin
Yanar mı oldum? Yanar mı oldun?

deyip kesti.

Kız dahi Kerem'e bakıp: "Beyim sen beni kime benzettin? Gelip böyle türkü söylersin" dedi. Kerem: "Ben seni keşiş kızı Aslı Han'a benzettim" dedi. Kız: "Beyim ben Aslı Han değilim. Sıual eylediğin keşiş buradan kaçalı beş gündür. İşte görmez misin: Zengi'nin içinde kimse kalmadı, hep beraber kaçtılar" dedi. Kerem: "Şimdi keşiş ne tarafa gitti? Kız: "Kim bilir, amma Hoy'a doğru gitmiştir" dedi. Kerem bu haberi işidip tekrar keşişin bahçesine geldi. Baktı ki bahçenin şenliği gitmiş. Bahçe melûl ve mahzun durur. Bahçenin ıssızlığını görüp: "Ah efendim senin bahçen bile mahzun olmuş" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Keşiş bahçesine geldim,
Gördüm ki nazlıyar gitmiş.
Bağ gözüme hor göründü,
Salınıp gezenim gitmiş.

Baktım kaşına, gözüne,
Can mı dayanır nazına,
Siyah zülfün mah yüzüne
Tarayıp dökenim gitmiş.

Yar boyu benzer fidana,
Yanar ateş saldı cana,
Ben ararım yana yana,
Ol benim cananım gitmiş.

Varayım kande arayım,
Nazlı cemalin göreyim,
Sineme hançer vurayım,
Sevgili yaranım gitmiş.

Ne yerde olduğun bilmem,
Bulam seni sonra gülem,
Ko ecelim gelsin ölem,
Medet Aslı Han'ım gitmiş.

Kerem der böyle kalırsam,
Düşmandan öcüm alırsam,
Vadem yeter ben ölürsem,
Mezarım kazanım gitmiş.

deyip kesti.

Kerem keşişin bahçesinde söylemekte olsun, biz gelelim babasına. Zengi'ye gelince keşişin konağına indiler. Baktılar ki keşiş yok. Şah'dır, Zengi'nin içinden birkaç ihtiyar çağırıp keşişi sual eyledi. Onlar da cümle serencamı haber verdiler: "Efendim bilmeyiz. Beş günden beridir, keşiş bir gece karısı ve kızı ile kaybolup gitti. Ne tarafa gittiğini bilmeyiz" dediler. Şah bu işi bildi. "Eyvah evlâdım duyarsa kendini helâk eder" diye başladı Kerem'i aramağa. Her biri bir tarafa Sofu ile babası da bir tarafa gittiler. Sonra bunlar kızın bahçesine geldiler. Gördüler ki Kerem'in elinde saz; Ah efendim dedikçe tütünü göklere çıkar. Babası bunun yanına gelip: "Bu hal nedir? Ve hem niçin ağlarsın?" dedi. Kerem: "Baba derdimi sana söyleyeyim" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Felek beni bağa bağban eyledi,
Dost bağına giremedim ağlarım.
Elim ile diktim bağ ve bostanın
Güllerini deremedim ağlarım.

Ne çok olur bu cıvarın ceylanı,
Kovalar avcılar ararlar, anı,
Ben dahi sevmişim o Aslı Han'ı,
Yar boynunu saramadım ağlarım.

Hani benim dudu dilli maralım?
Yitirdim yarimi yanar ağlarım,
Kesildi takatim bitti kararım,
Dost halimden bilemedi ağlarım.

Kerem eder dostlar bu ne kem imiş,
Ele düğün bayram, bana gam imiş,
Hercainin edeceği var imiş,
İkrarında duramadı ağlarım.

deyip kesti.

Lakin babası bunun söylediğinden bir şey anlamayıp oradan Kerem'i alıp keşişin konağına geldiler. Birkaç gün arası geçti, Zengi'den kalkıp Isfahan'a döndüler. Sarayda Kerem kızın aşkıyla bütün gün ah vah eylediğinden herkes, rahatsız oldu. Babasına haber verdiler ki buna bir çare bulsun. Babası derhal ricali devleti çağırıp "Varın şu benim oğlumun derdini anlayın, bana haber verin" dedi. Ricali devlet gelip Kerem'e: "Beyim derdin nedir? Ve niçin ağlarsın" dediler. Kerem: "Ağalar! Benim derdimi bileyim derseniz size derdimi söyleyim" deyip aldı sazı eline bakalım ricali devlete ne dedi?

Aldı Kerem:

Yeşil başlı telli turnam,
Şimdi bizim gölden uçtu.
Aklımı başımdan aldı,
Vardı gayrı göle düştü.

Seher yeri gül dağıtır,
Gönül aşkın budağıdır,
Yel eser zülfün dağıtır,
Şimdi fırsat ele düştü.

Dünya kadar olsun malın,
Mevlam artırsın kemalin,
Güneş yüzün, mah cemalin,
Yazık dilden dile düştü.

Bir zaman çekerim yası,
Yüreğimden gitmez pası.
Onulmaz aşkın yarası,
Altın kemer bele düştü.

Yoluna koymuşum canı,
Seversen İncil'i Furkan'ı,
Kerem sevdi Aslı Han'ı,
O da gurbet ele düştü.

deyip kesti.

Adamlar baktılar ki Kerem söz dinlemez durumda. Babasına: "Bu kadar nasihat ettik, kızın gittiğini haber almış. Bize türkü söyledi ve dedi ki:

Kerem sevdi Aslı Han'ı,
O da gurbet ele düştü.

Bunun üzerine babası "Bir de ben varayım yanına" deyip gelirken Sofu gelip Kerem'e haber verdi. Kerem ayağa kalkıp saygı gösterdi. O vakit babası: "Oğlum niçin böyle feryat edersin, derdin nedir?" dedi. Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:
Aslı göçtü vatanından, elinden,
Yürü rakip hatırcığın hoş olsun.
Bu ayrılık bize geldi Mevladan,
Ağlayalım ela gözler yaş olsun.

Yüzüme gülerdi bilmezdim fendin,
Var gayrıya çözdür göğsünün bendin,
Aziz dostun iken azil mi ettin,
Kadrini bilmeze varsın duş olsun.

Sevda ile ateş düştü yarimden,
Yoluna koyduğum canü serimden,
O yar bulmuş bize Mevla kerimden,
Başın yansın, ayakların yaş olsun.

Bizler gider olduk bu düz ovadan,
Yaran yoldaş unutmayın duadan,
Yavru şahin uçurmuşum yuvadan,
Ben gideyim hatırınız hoş olsun.

Uğrun uğrun dost bağına girdiğim,
El uzatup gonce gülün derdiğim,
Yarim ile zevkü sefa sürdüğüm,
Gündüz hayal geceleri düş olsun.

Siyah zülfü mah yüzüne yayılan,
Kalp rakibin dostluğunu kayıran,
Yari benden beni yarden ayıran,
Dilerim unulmaz derde duş olsun.

Erisin dağların karı, erisin,
Seller insin, ovaları bürüsün,
Surahiler dolsun, bade yürüsün,
İçin beyler için size aşk olsun.

Beyler oynar satrancının merdini,
Kimse bilmez yüreğimin derdini,
Çok çekmişim bu dilberin derdini,
Ben çekeyim bununla da beş olsun.

Dertli Kerem gider kendi yoluna,
Mevlam dert vermesin başka kuluna,
Eller kuş kondurmuş gülün dalına,
Kuş konmazsa bizim güller boş olsun.

deyip kesti.

Amma babası yine Kerem'in halinden bir şey anlamayıp: "Derdin nedir bana söyle" dedi. O vakit Kerem efkârından babasının yanından kalkıp dışarı çıktı. Sofu: "Bak Kerem! Sen bunlara yüz yıl türkü söylesen bunların bir şey anlıyacakları yoktur. Onların aşktan haberleri yok ki bilsinler. En iyisi onların arkasından gideriz, her nerede bulur isek alır geliriz. Bunun çaresi budur" dedi. Kerem Sofu'ya: "Öyle ise var, iki tane at getir. Binek taşına hazır et. Ben varayım, atamdan izin alayım" deyip hemen doğru babasının yanına geldi. Babası: "Oğlum hayır ola, böyle gelmenin sebebi nedir?" dedi; Kerem dahi aldı sazı eline. Bakalım son elveda olarak babasına ne söyledi?

Aldı Kerem:

Gider oldum yaranlarım dizilsin,
Bol olsun ekmeği, aşı dünyanın.
Şimdengeri defterimiz dürülsün,
Sürmelensin kaşı gözü dünyanın.

Erenler kurduğu yoldur kesilmez,
Dolu dolu aşk badesi içilmez,
Buna dünya derler halka küsülmez,
Lali gevher olsun taşı dünyanın.

Bağ ile dağ olsun çöller, sahralar,
İsterse süt olsun yedi deryalar,
Cümle meyve versin dağlar, ovalar,
İsterse yaz olsun kışı dünyanın.

Dertli Kerem eder dünya fanidir,
Niceleri aptal eder yürütür,
Kimse bilmez ne zamandan beridir,
Hiç hesaba gelmez yaşı dünyanın.

deyip kesti.

Babası teaccüpte kalıp etti: "Oğlum, şimdi ne yapalım?" Kerem: "Baba ben anladım ki senin aşktan haberin yok. Türkçesi ben Aslı için yanıyorum, benim Aslı'mı babası alıp kaçmış" dedi. Babası: "Oğlum keşiş kızı kaçtı ise ben sana ondan âlâsını alırım." Kerem: "Baba ben ondan başkasını istemem. Sen bana izin ver, gider arkasından bulur alır gelirim" dedi. Babası razı olmadı. Kerem babasına yalvarıp ayağına düştü. Babası: "Ben sana ondan âlâsını alayım. Gel ferağat eyle, bir keşiş kızı için kendini helâk etme, eğer muradın evlenmek ise içeride cariyeler çok. Al birini odalık eyle, sana kim ne der. Gel bunun için diyarı gurbeti ihtiyar etme. Diyarı gurbet güçtür." Kerem: "Baba ben ondan başkasını istemem. Elbette giderim" dedikte babasıdır darılıp: "Behey edepsiz! Şöyle dedim olmadı, böyle dedim olmadı. Var yıkıl git. Cehenneme kadar yolun var" dedi. Kerem dahi babasının elini öpüp işte ben de bunu isterdim, deyip kalkıp sazı elinde hareme girip anasının yanına geldi. Anası böyle görünce aklı gideyazdı: "Oğul böyle gelmenin sebebi nedir?" dedi. Kerem: "Şimdi sana söylerim" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Gam kasavet bugün başa derildi,
Ağla anam ayrılığın günüdür.
Bize kısmet gurbet elde verildi,
Ağla anam ayrılığın günüdür.

Beni kül eyledi elin dilberi
Şimdengeri gözetmeyin yolları,
Varayım gezeyim gurbet elleri
Ağla anam ayrılığın günüdür.

Canım anam benim ricam sizedir,
Feleğin ettiği bana cezadır,
Belki Aslı'm Kerem yolun gözetir,
Ağla anam, ayrılığın günüdür.

deyip kesti.

Anası, başladı ağlamağa. Kerem anasının elini öpüp: "Allahaısmarladık sizi, duadan unutmayın bizi" deyip kalktı, Sofu'nun yanına geldi. Gördü ki atlar binek taşında hazırdır. Bunlar, atların sırtına binerken babasına haber oldu. O da koşturup geldi. Kerem: "Bari şunlarla helallaşayım, zira gideceğim diyarı gurbettir" deyip aldı sazı eline bakalım, orada onlara ne dedi?

Aldı Kerem:

Yeni bir sevdadır geldi başıma,
Gelin helallaşın ben gider oldum.
Gelip, ya gelmeyip sizi bulmayım,
Gelin helallaşın ben gider oldum.

Yüreğimde yanar bunca ateşler,
Yar elinden yine yaralar işler,
Gülüp oynadığım kızlar kardeşler,
Gelin helallaşın ben gider oldum.

Tuz ekmek yediğim kavmü kardeşler,
Nedir bu feleğin ettiği işler,
Gözden akıttığım kan ile yaşlar,
Gelin helallaşın ben gider oldum.

Sakın kızlar edepsize varmayın,
Aslım kaçmış, gelir ise kovmayın,
Dertli Kerem bundan gitti demeyin,
Gelin helallaşın ben gider oldum.

deyip kesti.

Babası gelip "Oğul niçin böyle çocukluk edersin? Gel, bu sevdadan vazgeç" dedi. Kerem'in bu sözler kulağına girmeyip tekrar elin öpüp yola revan oldular. Babası arkasından bakakaldı. Bir de Sofu ile Isfahan'dan dışarı çıkıp gördülerki şehrin kenarında bir çeşme başında gelinlik kızlar cümbüş ederler. Kerem baktı, bunların içinde bir tanesi aynı Aslı Han'a benzer. Kerem bu kızları görünce bir kere ah edip Sofu'ya "Aman Sofu kardeş, getir şu benim sazımı. Benim Aslı'm burada cümbüş eder" deyip aldı sazı eline bakalım kızlara ne dedi?

Aldı Kerem:

Salına salına yolun üstüne,
Çıkan dilber beni mecnun eyledi.
Üsküfün eğdirmiş şahin bakışlım,
Bakan dilber beni mecnun eyledi.

Şahin gibi binmek ister atlara,
Sinesini sarmak ister yatlara,
Âşığını türlü türlü odlara,
Yakan dilber beni mecnun eyledi.

Şahin avım ürküttüler turnalar,
Ben korkarım gayrı göle konalar,
Ak ellere elvan elvan kınalar,
Yakan dilber beni mecnun eyledi.

Dertli Kerem eder alıp satamam,
Gayrı güzellere gönül katamam,
Kızıl giymiş diye bühtan atamam,
Duran dilber beni mecnun eyledi.

deyip kesti.

Böyle söyleyince kızlar darıldılar. Kerem kızların darıldıklarını anlayıp Sofu'ya: "Sofu kardeş biz baltayı galiba taşa çaldık. Zira kızlar bize darıldılar" dedi. Sofu etti. "Beyim bir kere bir şeyi sorup sual etmeden niçin söz atarsın?" Kerem etti: "Şu kızlardan bir su istemek bahanesile hatırların ele alalım da gidelim, zira bizim gideceğimiz diyarı gurbettir, bize inkisar etmesinler" deyip aldı sazı bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Sakın incinmeyin nazlı bacılar,
Kenardan geçeyim, yol sizin olsun.
Yüreğimde çoktur gamlar acılar,
Ağular içeyim, bal sizin olsun.

Geldim ise yine durmaz giderim,
Bir su ver içeyim, göl sizin olsun.
Yanıklıyım bir su içer geçerim,
Bir su ver içeyim, göl sizin olsun.

Mey içip mest oldum istemem meze,
Bari bulsam onu ben geze geze,
Benim bir gülüm var tazeden taze,
Dikende açılan gül sizin olsun.

Kerem eder: hem deliyim hem uslu,
Yüreğim yaralı, ciğerim paslı,
Aslı'mdan ayrıldım yaslıyım yaslı,
Ben kara giyeyim, al sizin olsun.

deyip kesti.

Ol vakit kızın birisi bir tas su getirip verdi, bunlar suyu içtiler. Allahaısmarladık deyip gittiler. Az gidip uz gidip yollarının önüne yüce bir dağ geldi. Kerem baktı ki yüksek bir dağ. Üstü kar, altı bağ ve bahçe. Kerem: "Sofu kardeş bu dağa Süphan Dağı derler. Bakmaz mısın, başını duman kaplamış" dedi. Bunlar dağın içinde giderken hikmeti hüda bunların üzerini gelip duman kapladı. Yolu şaşırdılar, Kerem, Sofu'ya: "Aman Sofu getir benim sazımı, bakalım şu dağ âşık halinden bilir mi?" dedi. Aldı sazı eline bakalım ne söyledi?

Aldı Kerem:

Sana derler Süphan Dağı,
Ne dumandır başın senin.
Belirsizdir yazın kışın,
Hiç gitmez mi kışın senin.

Dört yanına mest olmuşsun,
Dertlilere dost olmuşsun
Cümle dağa üst olmuşsun,
Alçak değil başın senin.

Eksik olmaz karın yağar,
Bulutlar birbirin koğar.
Sabah güneş sana doğar,
Cevahirdir taşın senin.

Alt yanın bağ ile bostan,
Çevre yanın gül gülüstan,
Ayırdılar beni dosttan,
Öter garip kuşun senin.

Kerem eder geldim gittim,
Şu fani dünyaya nettim,
Ululardan sual ettim,
Kimse bilmez yaşın senin.

deyip kesti.

Hikmeti hüda dağın başından duman kalkıp bunlar da yol buldular. Dağdan aşağı inip çokça yol gidip günlerden bir gün Zengi'ye, keşişin köyüne varıp baktılar ki Aslı Han yoktur. Konak ıssız durur, Kerem ah edip Aslı Han'ın bahçesine girdi. Baktı ki bahçenin şenliği yoktur. Ağlayıp dışarı çıktı. Köyün içinde gezerken baktı birtakım kızlar el ele vermiş giderler. Birisi Aslı Han'a benzer. Kerem bu kızı görüp: "Eyvah sevdiğim beni unutmuş. Burada kızlarla eğlenmekte" deyip aldı sazı eline bakalım ne söyledi?

Aldı Kerem:

Ela gözlüm ben bu yerden gidersem,
Bir nişan vereyim al kerem eyle.
Çok tuz ekmek yedik yar senin ile
Şimdengeri hoşça kal kerem eyle.

Ben gidersem karaları bağlama,
Dertli sinem ateş ile dağlama,
Ayrılık günüdür sakın ağlama,
Gel otur yanıma gel kerem eyle.

İşte gidiyorum görecek misin,
Yıkılmış gönlümü yapacak mısın,
Hasretin borcunu verecek misin,
Genç yaşında bunu bil kerem eyle.

Dertli Kerem eder: var ömür geçir,
Bir şerbet verelim onlara içir,
Ey yaradan beni havadan uçur,
Göreyim Aslı'mı gel kerem eyle.

deyip kesti.

Kız Kerem'den bu sözleri işitince "Bak beyim, senden bu kelâmı ummazdım. Geçende dahi bahçede Aslı Han zannedip bana takıldın. Ben anladığın kız değilim. Senin aradığın kız Hoy'a gitti" dedi, Kerem bu haberi alıp keşişin konağına geldi. Sofu'ya "Kalk gidelim, sevdiğim Hoy'a doğru gitmiş" deyip ertesi gün yola revan oldular. Kerem arkasına bakıp gördü ki Isfahan dağları gözüne hayal meyal görünür, aşkın ateşi harekete gelip, Sofu'ya "Getir şu benim sazımı, zira memleketi son görüşümüzdür" dedi ve aldı sazı eline, bakalım ne söyledi?

Aldı Kerem:

Evvel bahar yaz ayları,
Sular akar şimdengeri.
Her kafeste dudu kumru
Ötüşürler şimdengeri.

Baharım var azın azın,
Cennete benzer ilk yazın,
Menekşe çiçek yer yüzün,
Elvan elvan şimdengeri.

Ağaçlar giyer donunu
Hakka çevirir yönünü,
Dertli Kerem vatanını,
Anar ağlar şimdengeri.

deyip kesti.

Bunlar buradan yola revan olup günlerden bir gün Hoy'a dahil oldular. Atlarını bir hana bağlayıp şehrin içinde gezerken bir kahveye gelip kahve içtiler. Keyifler tamam oldukta akşam oldu. Kerem'in yanına yaranlar gelip hoş beşten sonra saza düzen verip Kerem ahbaplar ricasile aşka gelip aldı sazı eline. Bakalım onlara ne dedi?

Aldı Kerem:

Ey ağalar gönül kuşu
Güzel havada eğlenir.
Gurbet ele düşen yiğit
Göz yaşın siler eğlenir.

Budur gurbet elin hali,
Kısa söyler uzun dili,
Sevdiği yarin hayali
Aklına düşer eğlenir.

Meleşir koyun kuzular,
Herkes sılasın arzular,
Uzak düşünce menziller,
Bir zaman kalır eğlenir.

Çağırırız gani hüda
Fırsat verme muhannete,
Dertli Kerem gurbet elde
Ah çeker ağlar eğlenir.

deyip kesti.

Orada sual edip: "Bu taraftan bir keşiş, bir karı, bir kız geçti mi" deyince onlar da: "Beli âşık geçti, amma onlar Şuşi üstüne gittiler" dediler. Bunlar ertesi gün yola revan olup giderlerken bir yaylaya geldiler. Kerem, Sofu'ya: "Şurada eğlenelim, sonra yolumuza gideriz" deyip o yaylaya indiler. Orada eğlenir iken birtakım yolcular selam verip oturdular. Biraz muhabbetten sonra Kerem: "Sofu kardeş, acep şu yolculara sual etsek sevgilimi gördüler mi?" derken onlar bir türkü niyaz ettiler. Kerem, münasip deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Ağalar yari kaçırdım,
Han Aslı'mı gördünüz mü?
Bülbülü daldan uçurdum,
Han Aslı'mı gördünüz mü?

Aslı huridir bilene,
Koynu cennettir girene,
Ceylana benzer ceylana
Han Aslı'mı gördünüz mü?

Oyaları oymak oymak
Olmaz imiş yare doymak,
Ağzı süt, dudağı kaymak,
Han Aslı'mı gördünüz mü?

Zülfüdür sümbüle benzer,
Ne güzel tarayıp düzer,
Gurbet ele düşmüş gezer,
Han Aslı'mı gördünüz mü?

Bugün bizim evler göçer,
Ayağı bu yoldan geçer,
Çok güzel bu sudan içer
Han Aslı'mı gördünüz mü?

Kerem eder canım gibi,
Atlas giyer hanım gibi,
Yar yitirdim canım gibi
Han Aslı'mı gördünüz mü?

deyip kesti.

Bir de yolculara: "Ağalar hiç bu taraftan bir keşiş, bir karı, bir kız geçti mi" diye sordular. Onlar da: "Hayır görmedik" dediler. Kerem dahi yola revan olup Şuşi'ye dahil oldular. Atlarını bir hana bağlayıp kendileri bir kahvede misafir oldular. Akşam oldu. Kerem sazı eline alıp bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Ne vakit ki Han Aslı'mdan ayrıldım
Beni öldürmeli, döğmeli değil.
Gece gündüz ah eyleyip yanarım,
Beni öldürmeli, döğmeli değil.

Yedi yıldır hatırını sormadım,
Geçti ömrüm bir murada ermedim,
Fırsat elde iken demler sürmedim,
Beni öldürmeli, döğmeli değil.

Elimden aldırdım gözü elayı,
Onun için terkeyledim sılayı,
Başıma almışım cümle belayı
Beni öldürmeli, döğmeli değil.

Ben Kerem'im aşk dolusun içirdim,
Bu sevdayı ben başımdan geçirdim,
Hayıf Han Aslı'mı elden uçurdum,
Beni öldürmeli, döğmeli değil.

deyip kesti.

Kerem sual edip: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" diye sordu. Onlar da: "Beli Gence'ye doğru gitti" dediler. Kerem bu haberi alıp ertesi günü oradan yola revan oldular. Yolda giderken baktılar ki gökte bir bölük turna uçup gider. Sofu'ya "Sofu kardeş, getir şu sazı, şu turnalara anamı, babamı, sevdiğimi, sılamı sorayım. Bakalım ne var, ne yok" deyip aldı sazı eline bakalım havada turnalara ne dedi?

Aldı Kerem:

Karlı dağlar aşıp uçar gelirsin,
Eğlen turnam eğlen, haber sorayım,
Bizim yerden ne haberler bilirsin,
Eğlen turnam eğlen, haber sorayım.

Bizim yerin ırmakları akar mı,
Yaz gelince menekşesi kokar mı,
Sevdiceğim seyrangâha çıkar mı,
Eğlen turnam eğlen, haber sorayım,

Biter mi hiç yemişleri bağların,
Eksik değil hareketi dağların,
Sevdiğimden ayrı düştüm ağlarım,
Eğlen turnam eğlen, haber sorayım.

Sevdiğimin seyrangâhı nerede,
Hak erdire âşıkları murada,
Avcı mısın ne gezersin burada,
Eğlen turnam eğlen, haber sorayım.

Dertli Kerem eder nerden gelirsin,
Benim şad olduğum nerden bilirsin,
Düşer ölür isem kanlım olursun,
Eğlen turnam eğlen, haber sorayım...
deyip kesti.

Sonra oradan kalkıp yola revan oldular. Yiye içe, kona göçe günlerden bir gün Gence'ye vardılar. Atlarını bir hana bağlayıp şehrin içinde gezerken bir kahveye geldiler. Akşam oldu. Bunların yanına biraz ahbap gelip hoş beşten sonra aman âşık bize bir türkü söyle diye yalvardılar. Kerem onların yalvarmasına bakıp aldı sazı eline.

Aldı Kerem:

Felek beni bağa bağban eyledi,
Süsen ağlar, sümbül ağlar, gül ağlar.
Dost bağına akmaz oldu bu sular,
Bağcı ağlar; bağlar ağlar; dil ağlar.

Yari bulsam, kına yaksam eline,
Alıp gitsem vatanıma; elime,
Bir kerecik sarılaydım beline,
Kerem ağlar; kaftan ağlar; bel ağlar.

Terkeyledim vatanımı elimi,
Elimden aldırdım gonca gülümü,
Gurbet ele saldım ben de yolumu
Sıla ağlar; vatan ağlar; yol ağlar.

Ördek gibi gezdim gölden göllere,
Çaylak gibi uçtum çölden çöllere,
Kerem eder düştüm türlü yollara,
Gelen ağlar; geçen ağlar; yol ağlar.
deyip kesti.

Sonra sual eyledi ki "Bu taraftan bir keşiş, bir karı, bir kız geçti mi?" Onlar da: "Beli âşık, geçti amma onlar Revan'a doğru gittiler" dediler. Kerem, bu haberi alıp ertesi gün oradan yola revan oldu, bir gün gelip Revan şehrine ulaştı. Baktı ki iki kız, bir gelin ırmak kenarında çamaşır yıkar. Kerem kızları görüp etti: "Sofu kardeş, getir şu sazımı. Şu kızlara birkaç hane türkü söyleyeyim. Bakayım sevgilimi görmüşler mi" diyerek aldı sazı evline bakalım ne söyledi?

Aldı Kerem:

Irmak kenarında esvap yuyanlar,
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin.
Kaldır nikabını yüzün göreyim
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin.

Benim Aslım cennetteki huridir,
Bir ah çeksem dağı taşı eritir,
Kız Allahı sever isen geri dur,
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin.

Bir ah çeksem dağlar taşlar iniler,
Nedir bu sendeki eski yeniler,
Kınalı parmaklar, güzelim eller,
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin.

Gelinin lebleri söyler hayatı,
Yüzün görmek değer dünya nimeti.
Kız hakkı seversen verme zahmeti,
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin.

Benzer Aslı'm cennetteki huriye,
Hu çekende dağlar taşlar yürüye,
Dertli Kerem bu yollarda çürüye,
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin.

deyip kesti.

Kızlar ile gelin bir de baktılar ki bir âşık bunlara türkü söyler. Bunlar da Kerem'i görüp yol üstünden kenara çekildiler. Kerem bunların yanına gelip, "Bu taraftan bir keşiş, bir kız ve bir kadın geçti mi?" diye sordu. Onlar da: "Beli âşık geçti. Onlar Revan'a gittiler. Orada bulursun" dediler. Kerem bu haberi alıp yola revan oldu ve bir gün Revan'a gelip ulaştı. Atlarını bir yere bağlayıp kahveye gittiler. Bunların yanına biraz yaran gelip hoş beşten sonra: "Aman âşık bize bir türkü söyle" diye rica eylediler. Kerem saza düzen verip bakalım yaranlara ne söyledi?

Aldı Kerem:

Eğer bize sorarsanız,
Biz Isfahan ilindeniz,
Her dem giydiğimiz şaldır,
Bizler şahın kulundanız.

Alçaklı, yüksekli dağlar,
Yüceleri eski karlar,
Çevresi bahçeler bağlar,
Gülüstanın gülündeniz.

Yükseğinize çıkayım,
Alçağınıza bakayım,
Coşkun sularla akayım,
Kızılırmak selindeniz.

Dertli Kerem bunda kalmaz,
Bunda kalan karar kılmaz,
İslam ehli asla yılmaz,
Bir Mevlanın kulundanız.

deyip kesti.

İşitenler aferin dediler ve senin sual ettiğin keşiş Acuz'e gitti dediler. Kerem bu haberi alıp ertesi gün oradan yola revan oldu. Günlerden bir gün Acuz'e vardı. Atlarını bir hana bağlayıp gezerken Kerem gördü ki birtakım gelinlik kızlar bahçe seyrine çıkmışlar. İçlerinde de bir kocakarı var, beli bükülmüş, yüzü buruşmuş, sümüğü burnundan akmış, başı da kel. Kerem bunların yanına varıp onlara sual eyledi: "Bu taraftan bir kız, bir keşiş, bir kadın geçti mi?" dedi. O sırada kocakarı gelip: "Âşık bize bir türkü söylersen haber veririm" deyince, Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Acuz'da bir güzel gördüm gaziler,
Şevki düşmüş hatırı can eline.
Gördüm gönlüme danıştım onu,
Bal dökülür dudağından eline.

Kadir Mevlam hoş yaratmış halini,
Seni seven neyler dünya malini,
Haddeden çekmişler ince belini,
Boyu benzer şimdi servi dalına.

Benim yarim incelerden incedir,
Güğsündeki memeleri goncedir,
Saçı sümbül topuğundan yücedir,
Bir telini vermem dünya malına.

İnci midir, sedef midir dişleri,
Kalem ile çekilmiştir kaşları,
İki yanda iki belik saçları,
Salındıkça döker ince beline.

Ben Kerem'im hep ararım yarimi,
Hak canım almazsa çekem cevrimi,
Bu karıdan haber aldım yerini,
Han Aslı'm göçmüştür yaban eline.

deyip kesti.

Kocakarı dedi: "Senin aradığın keşiş Çıldır'a gitti." Kerem oradan yola revan olup bir gün Çıldır'a vardı, sual etti ki "Buradan bir keşiş geçti mi?" "Beli âşık geçti, amma bize bir türkü söylersen haber veririz" dediler. Kerem aldı sazı bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Her seher âşığın bir mavi donlu,
Silkinir üstüme toz gelir deyu.
Adular elinde ağlar gezerim,
Belki bu nazlıma söz gelir deyu.

Benim bir yarim var o bana yeter,
Ateşim yanmadan dumanım tüter,
Bahar gelir telli turnalar öter,
Onlar da sakınır güz gelir deyu.

Aşkın badesini nuş edip içer,
Pervane dolanup serinden geçer,
Sular cuşeyleyip köpüğün saçar,
Günler de çağlanır yaz gelir deyu.

Dertli Kerem ağlar gözlerim naçar,
Nerde yaran görsem gönlümü açar,
Nerede Han Aslı'm? O benden kaçar,
Belki Kerem dede tez gelir deyu.

deyip kesti.

İşitenler aferin dediler. "Senin aradığın keşiş buradan geçeli çok oldu; onlar Ahıska'ya doğru gittiler" diye bilgi verdiler. Keremgil ertesi gün yola revan olup bir gün Ahıska'ya vardılar. Atlarını bir hana bağlayıp kahveye gittiler, bunların yanına biraz ahbap toplanıp bir türkü rica ettiler. Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi:

Aldı Kerem:

Eğlen yarim eğlen, haber sorayım,
Esip esip giden badi saba hey.
Kırılsın adunun kolu kanadı,
Kimseler düşmesin yardan cüda hey.

Yudum tülbendimi beyaz eyledim,
Sildim gönül pasın ayaz eyledim,
Ben kahpe feleğe niyaz eyledim,
Felek verdi bana beş gün caba hey.

Durmayıp akıyor çeşmimin yaşı,
İndiği yerlerde deliyor taşı,
Böyle imiş herdem feleğin işi,
Ne şah bilir, ne han ve ne edna hey.

Kerem eder yoksul iken bay oldum,
Kıymet bilmez yar elinde zay oldum,
Kahpe felek meclisinde pay oldum,
Beni boşalttılar kaptan kaba hey.

deyip kesti.

Aferin âşık dediler. Onlar keşişi sual ettiler. "Beli geçti, ama onlar Serki'ye gitti" dediler. Keremgil dahi oradan yola revan olup bir gün Serki'ye gelip vasıl oldular.

Kerem köyün içinde bir düğün görüp Sofu'ya: "Sofu, gördün mü sevdiğimi gelin edip birine vermişler" deyip baş-

ladı ağlamağa. Sofu etti: "Niçin ağlarsın, gel gidelim" deyip oradan kalktılar. Düğün evine vardılar, amma nafile, o değildi. Sofu ona "El evlâdını taciz etme" dedi. Kerem: "Ben bilmez miyim" dedi. Baktılar ki herkes sofraya oturmuş, bunlar da selâm verip içeri girdiler. Düğün halkı baktılar ki elinde saz, bir âşık, onları hemen sofraya davet edip taam sundular. Kahve ve tütün içtikten sonra Kerem aşka gelip aldı sazı eline bakalım düğün evinde yarenlere ne dedi?

Aldı Kerem:

Çıkar tahta divan eyler,
Aslı kaşların gözlerin.
Göz yaşım kan revan eyler,
Yavrum kaşların gözleri.

Çıkar tahtında oturur,
Hükmünü yere yetirir,
Dilsizi dile getirir,
Aslı kaşların gözlerin.

Pınar başın bulandırır,
Dağı taşı dolandırır,
Kapı kapı dilendirir,
Yavrum kaşların gözlerin.

Havada şahine benzer,
Dağdaki laçine benzer,
Gökte güvercine benzer,
Aslı kaşların gözlerin.

Gâh ağlatır, gâh güldürür,
Gâh güzelliğin bildirir,
Âhır Kerem'i öldürür,
Yavrum kaşların gözlerin.

deyip kesti.

Cümlesi aferin dediler. Ağalar ve hocalar Kerem'den gayet haz edip: "Gel bizim vilâyetimizde kal, sana mal verip ortaklık edelim ve hem evlendirelim" dediler. Kerem: "Bana ortak ve mal lazım değil, bana Aslı'mdan başkası yaramaz" deyip aldı sazı eline, bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Âlemde yarimi bana verseler,
Şu fani dünyada malı neyleyim.
Bir imdat olursa Mevladan olsun
Hak bana yardımcı, eli neyleyim.

Benim bir yarim var o bana yeter,
Nerde dernek görsem efkârım artar,
Aslı'mın lebleri bal bana yeter,
Arının verdiği balı neyleyim.

Dertli Kerem eder bilmezim noldum,
Aşkına düşeli sarardım soldum,
Yitirdim Aslı'mı Mecnun'a döndüm,
Doldum bade ile dolu neylerim.

deyip kesti.

Derken Kerem başladı ağlamağa. Ağalar dediler ki: "Niçin ağlarsın." Sofu: "Bunun ağladığının aslı budur ki bu Isfahan Şahı'nın oğludur. Babası bunu keşişin kızına nişanladı. Keşiş dahi kızı alıp kaçtı. Biz de ardına düştük. Tamam bir senedir ararız. İşte bu düğünü sevdiğinin düğünü zannedip ona ağlar" dedi. Bunlar: "Âşık! Bu keşişin kızı değildir. Bir komşunun kızıdır, bir komşunun oğluna verdik. Onun düğünüdür. Lakin sizin aradığınız keşiş buradan geçeli tam elli gündür. Onlar Orhan'a gitti" dediler. Bunlar ertesi gün yola revan olup Orhan'a vasıl oldular. Kerem baktı ki birta-

kım gelinlik kızlar bahçe kenarında zevkü safa ederler. İçlerinden biri aynı Aslı Han'a benzer. Kerem bunu görüp aldı sazı eline, bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Güzeller seyrana çıkmış,
Birisi Aslı'ma benzer.
Al giyişi, sallanışı,
Yürüşü Aslı'ma benzer.

Kerem bu beyti kıza söyleyince o da karşılık verdi. Kız dahi bakalım Kerem'e ne dedi?

Aldı Kız:

Anamın selvi dalıyım,
Senin Aslı'n ben değilim.
Bir garip yiğit yarim var,
Senin Aslı'n ben değilim

Aldı Kerem:

Erenlerden şifa buldum,
Şükür beylerden kurtuldum,
Ak ceylanımı yitirdim,
Yürümen Aslı'ma benzer.

Aldı kız:

Sözünden anladım ezel,
Bağına düşmemiş gazel,
Gürcistan'a geçti güzel,
Senin Aslı'n ben değilim.

Aldı Kerem:

Dertli Kerem dilek eyler,
Gözünden kanlı yaş döker,
Ben ağlarım oysa güler,
Gülüşü Aslı'ma benzer.

Aldı kız:

Benim adım Güllü Nazlı,
Senin aradığın Aslı,
Çifte hallı, bedir yüzlü,
Senin Aslı'n ben değilim.

deyip kesti.

Kızlardan biri Kerem'in yanına geldi, "Âşık aradığın nedir?" dedi. Kerem: "Buradan bir keşiş geçti mi?" diye sordu. Kız: "Evet Gürcistan'a gitti" deyince Keremgil oradan yola revan olup bir gün Gürcistan'a vasıl oldular. Kerem ile Sofu gezerken bir kahveye geldiler. Baktılar ki Gürcistan ilinin adamları hep samur kalpak giyerler. Kerem bunların yanına varıp: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" diye sordu. Onlar da "Eğer bize bir türkü söylersen haber veririz" dediler. Kerem etti: "Nasıl türkü istersiniz?" Onlar da: "Kıyafetimize göre" dediler. Kerem dahi sazı eline alıp bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Seyreyledim Gürcistan'ın elini,
Elleri var bizim ele benzemez.
Bağ ve bahçesini seyran eyledim,
Gülleri var bizim güle benzemez.

Elleri var yazı yazar maani,
Gülleri var verir derde dermanı,
Hoş kınalı elleri âşık beyanı,
Malları var bizim mala benzemez.

Başlarına samur kalpak giyerler,
Çağıranda muyi muyi diyerler,
Hayvan eti, domuz eti yiyerler,
Dilleri var bizim dile benzemez.

Coşkun coşkun çaylarını geçtiğim,
Soğuk soğuk sularını içtiğim,
Kerem eder dilberlerin seçtiğim,
Halleri var bizim hale benzemez.

deyip kesti.

Bunlar aferin deyip "Senin aradığın keşiş buradan geçeli otuz gün oldu. Onlar Kelbe'ye gitti" dediler. Keremgil dahi ertesi gün Kelbe'ye vasıl oldular. Atlarını bir hana bağlayıp bir kahveye geldiler. Akşam oldu. Biraz ahbap gelip hoş beşten sonra: "Haydi âşık bize bir türkü söyle," dediler. Kerem aldı sazı eline bakalım ahbaplara ne dedi?

Aldı Kerem:

Gurbet elde yaman oldu halimiz,
Sılaya varacak nice çağlar var.
Ah ederim elim erişmez yare,
Ara yerde yüce yüce dağlar var.

Bir yiğit düşünce kaldıran olmaz,
İyilik dururken kem demek olmaz,
Bu kadar yad elde eğlenmek olmaz,
Ne edeyim ayağımda bağlar var.

Ne yaman eğlenip kaldım burada,
Dilerim Mevladan erem murada,
Bana derler neyin kaldı sılada,
Hiç demezler ciğerimde dağlar var.

Bozulmaz alnımda kara yazılar,
Yaralarım göz göz oldu sızılar,
Kerem eder dinleyin ey gaziler,
Derdin koyup bana bunda ağlar var.

deyip kesti.

Dinleyenler aferin dediler. Kerem: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" diye sordu. Onlar da: "Beli geçti amma onlar geçeli çok oldu. Kars'a doğru gittiler." Keremgil dahi yola revan olup Kars'a giderken gökyüzünde birtakım turna gördüler. Kerem, Sofu'ya: "Eğlen şu turnalara bir türkü söyleyim" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Gök yüzünde bölük bölük turnalar,
Nedir sizin ahvaliniz haliniz.
Bir arzuhal yazdım yara sunmağa
Dost köyüne uğrar ise yolunuz.

Benim yarim siz de görüp şaşarsız,
O Yüce dağları nasıl aşarsız,
Avcuyu görünce siz de kaçarsız,
Kışın toz dumandır sizin haliniz.

Yürü şahin pençesine düşersiz,
Bin göl yaylasını siz de geçersiz,
Yaz gelince yaylalarda gezersiz,
Kırarsınız kanadınız kolunuz.

Dertli Kerem eder uğradım derde,
Canım kurban olsun merd oğlu merde.
Sefil turna ne gezersin bu yerde,
Yok mu sizin vatanınız eliniz?

deyip kesti.

Derken oradan yola revan olup Kars'a geldiler, atlarını bir hana bağlayıp bir kahveye vardılar. Bunların yanına biraz ahbap gelip hoş beşten sonra: "Haydi âşık, bize bir türkü söyle" dediler. Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Hey ağalar nice olur,
Hali yardan ayrılanın.
Varır bir engine düşer,
Yolu yardan ayrılanın.

Karanfiller kokmaz imiş,
Gül dikensiz bitmez imiş,
İşe güce yetmez imiş,
Eli yardan ayrılanın.

Şahinler göğe çekilir,
Turnalar yere dökülür,
On beş yaşında bükülür,
Beli yardan ayrılanın.

Dertli Kerem gelir derler,
Gelir bunda kalır derler,
Söylemeden olur derler,
Dili yardan ayrılanın.

deyip kesti.

Dinleyenler aferin dediler. Kerem etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Onlar da: "Eğer bizim ilimizi methedersen haber veririz" dediler. Meğer Kars'ın suyu az imiş. Kerem Kars'ı övmek için aldı sazı eline, bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Kadir Mevlam budur senden dileğim,
Bu gelen kışımız bahar yaz ola.
Günde otuz yiğit odama ine,
Aksine çevirip boran güz ola.

Günde bin tavuğum yumurta salsın,
İyi kâtip gerek hesabın alsın,
Bir çatı dolusu güvercin olsun,
Bir dam dolusu da ördek, kaz ola.

Bin sefinem deryalarda kışlasın,
Kırk kolanlı kısraklarım hışlasın,
Yılda beş yüz çoban bende işlesin,
Genç koçlarım dahi bin beş yüz ola.

Ham potada altın gümüş erimez,
Gönül şad olursa asla yerinmez,
Bu kadar mal ile burda durulmaz,
Kars'm özü gibi suyu düz ola.

Deli gönül aşk oduna dağlansın,
Yüce dağlar sözüm size sağlansın,
Dokuz tavla atım hazır bağlansın,
Bir iki tavla da hep yağız ola.

Odamda bir ehli kâmil bulunsun,
Yavruların hep bir yerde dolansın,
Dokuz değirmenim hep birden dönsün,
Her değirmen otuz iki göz ola.

Dertli Kerem eder dünyanın işi,
Gözümden akıttım kan ile yaşı,
Ta bu kadar mala malikse kişi,
Bir eli İran'da, safi töz ola.

deyip kesti.

Cümlesi aferin dediler. "Senin aradığın keşiş geçeli birçok zaman oldu, onlar Oltu'ya gittiler" deyince Keremgil oradan yola revan olup birkaç gün sonra Oltu'ya vasıl oldular. Atlarını bir hana bağlayıp bir kahveye geldiler. Bunların yanına biraz ahbap gelip hoş beşten sonra: "Haydi âşık bize bir türkü söyle" diye rica ettiler. Kerem de aldı sazı eline bakalım ahbaplara ne dedi?

Aldı Kerem:

Alçaktan yüksekten inen turnalar,
İnsafınız yok mu aldı dert beni.
Gece gündüz hayaline yandığım,
Mecnun gibi çöle saldı dert beni.

Gurbet elde yüce dağlar aşalı,
Ah ettikçe kara bağrım taşalı,
Ben Aslı'mdan ayrı düştüm düşeli,
Buldu delik delik deldi dert beni.

Geldi benim ile inat oturdu,
Hicran ocağını sineme kurdu,
Keskin kılıç ile başıma vurdu,
Bölük bölük etti eyvah dert beni.

Bilmem hayal gibi, yoksa düş gibi,
Geldi geçti buralardan kış gibi,
Sefil Kerem yuvasından kuş gibi,
Tuttu birer birer yoldu dert beni.

deyip kesti.

Bunlar aferin dediler. Kerem etti; "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Onlar da: "Beli geçti, amma onlar Narman'a gittiler" deyince Kerem ertesi gün yola revan olup giderken efkârlanıp başladı ağlamağa. Sofu etti: "Niçin ağlarsın?" Kerem etti: "Nice ağlamayım, Han Aslı'mı göreceğim geldi ve hem Aslı'mın haberi var mı, yok mu, eğlen şu yollardan sorayım" deyip aldı sazı eline, bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Eğri büğrü giden yollar,
Yollar onu gördünüz mü?
Düşmüşüm yarin izine
İzler yari gördünüz mü?

Eğnine giymiştir saya,
Yanında var çifte taya,
Sana derim sarı kaya
Kaya Aslı'mı gördün mü?

Aslı'nın gezdiği yollar,
Kerem'in geçtiği yarlar,
Koyunları yiyen kurtlar,
Kurtlar Aslı'mı gördü mü?

deyip kesti.

Oradan yola revan olup bir gün Narman'a vasıl oldular, Kerem orada da sual etti; onlar da: "Beli geçti Bayazıt'a gittiler" dediler. Keremgil oradan yola revan olup bir gün Bayazıt'a vasıl oldular. Kerem baktı ki birtakım kızlar, gelinler bahçe seyrine çıkmışlar, zevkü safa ederler. Kerem bunlara: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" diye sordu. Kızın biri gelip: "Eğer bize bir türkü söylersen sana haber veririz" dedi.

Kerem, peki deyip aldı sazı eline, bakalım kızlara ne dedi?

Aldı Kerem:

Beyazıtta güzel gördüm bir tane,
Kudretten çekilmiş kara kaşları.
Söyledim ki birkaç kelâm eylesin,
Âşık öldürmektir daim işleri.

Kimi yavru, kimi güller sunası,
Kimi tahtı Süleymandır sinesi,
Bin naz ile beslemiştir anası,
Tel tel olmuş ensesinde saçları.

Hilâl kaşlarının al kınası var,
Yanağında çifte çifte halı var,
Ağzı şeker dudakların balı var,
İnci sedef dizilmiştir dişleri.

Bu cahillik bu âlemde ad olur,
Evveli âşina, sonu yad olur,
Kerem eder gamlı gönlüm şad olur,
Sabah erden karşılar güneşleri.

deyip kesti.

Kızlar: "Senin aradığın keşiş Bayat'a gitti" dediler. Keremgil oradan yola revan olup bir gün Bayat'a vasıl oldular. Meğer Kürdistan vilâyeti imiş. O gece bir kahvede misafir oldular. Bunların yanına biraz ahbap gelip hoş beşten sonra: "Haydi âşık bize bir türkü söyle" dediler. Kerem de aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Sofu kardeş! Üç memleket geçirdim
Biri İran, biri Turan, bir Van.
Yiğitin başına üç devlet konar
Biri akıl, biri gençlik, biri şan.

Keşişin ettiği yanına kalmaz,
Arayıpta sanma belâsın bulmaz,
İki üç şey hak katında zayolmaz,
Biri kayra, biri ilim, biri nan.

Keşişin kızında kaldı nazarım,
Kalem alıp bu dertleri yazarım,
Şimdengeri üç memleket gezerim,
Biri Tiflis, biri Bayat, biri Van.

Kerem der ki muradına ereydi,
Kısmet olup bir kez yüzün göreydi.
Kadir Mevlam ona üç dert vereydi,
Biri ateş, biri tutuş, biri yan.

deyip kesti.

Sonra oradan yola revan olup Erciş'e vasıl oldular. Atlarını bir hana bağlayıp bir kahveye geldiler. Akşam oldu. Bunların yanına biraz ahbap gelip hoş beşten sonra Kerem'e "Nereden gelip nereye gidersin" dediler. Kerem dahi dilden söylemem, telden söylerim deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Bizim elden sürdüm izin getirdim,
Bu dağlardan aşan bir sunam yektir.
Tipi oldu, boran oldu yitirdim,
Bu dağlardan aşan bir sunam yektir.

Dağ başına duman iner, sis iner,
Âşık olan elbet maşukun diler.
Ketm etmeyin cevap verin kişiler,
Bu dağlardan aşan bir sunam yektir.

Yetirdim yavrumu durmaz ararım,
Tükendi takatım, gitti kararım,
Ben Kerem'im aşk oduna yanarım,
Bu dağlardan aşan bir sunam yektir.

deyip kesti.

Dinleyenler aferin dediler. Kerem etti: "Buradan bir keşiş geçti mi?" Onlar da: "Beli geçti, amma bugün seksen gün oldu, Van'a gitti," dediler. Kerem dahi oradan yola revan olup giderken önüne kırk harami çıkıp yolunu kesti. Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Gece gündüz için için ağlarım,
Beni vatanıma gönder yarabbi,
Bu dünyaya geldim gitmek isterim,
Buradan kulunu kurtar yarabbi.

Yarabbi sen sakla gönlümü gamden,
Yitirdim aklımı can çıkmaz tenden,
Öldürürler beni yar gider elden,
Benim halim sana malûm yarabbi.

Kırk harami çıktı benim önüme,
Kıymaktır muradı benim özüme,
Kerem edip bakın benim yüzüme
Bir canım var sana kurban yarabbi.

Bu Keremi aşk oduna yandırman,
Sevdiği goncayı birden soldurman,
Hey ağalar illeri de güldürmen,
Kalbine merhamet düşür yarabbi.

deyip kesti.

Kerem türküsünü bitirince: "Ağalar ben ne söyledim anladınız mı?" diye sordu. Onlar da: "Hayır yoldaşım anlamadık" dediler. Kerem: "Ağalar ben bir zamandır Acem Şahı'nın oğlu idim, sizin gibi baba yiğitler kapımda çok idi. Ve çoğunu çırak ettim. Şimdi gurbete düştüm. Ben sizden şimdi aman diliyorum, eğer hak taalâ kısmet eder sılaya gidersem o zaman da sizi çırak ederim" dedi. Haramiler birbirine bakıp: "Galiba bu hak âşığıdır, buna dokunmak lâyık değildir" deyip, Kerem'e: "Âşık! Mevlam selamet versin, biz sana lâtife ettik; bizim meramımız bir türkü söyletmek idi" dediler. Keremgil oradan yola revan olup bir gün Van'a vasıl oldular; atlarını bir hana bağlayıp bir kahveye gittiler, akşam olunca bunların yanına biraz ahbap gelip hoş beşten sonra: "Haydi âşık bize bir türkü söyle" dediler. Kerem dahi aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Hey ağalar hangi derde yanayım,
Yitirdim Aslı'mı gören olmadı.
Pervaneler gibi yandım tutuştum,
Yandım küllerimi deren olmadı.

Akkavak kızı Yörük beyinin dengi,
Şah İsmail'in yari Arap Üzengi,
Leylâ da bir zaman Mecnun'un dengi
Onlara da imdat eden olmadı.

Kim görmüştür Ferhat ile Şirin'i,
Onlara da imdat eden olmadı.
Attı külüngünü, verdi serini,
Böyle yar yoluna ölen olmadı.

Hurşit, Mah Mihri'nin dizine yattı,
Kamber de Arzu'nun derdine battı,
Dünyada Şahsenem murada yetti,
Âşık Garip gibi gülen olmadı.

Kerem eder dağ başında oturdum,
Derdim elli iken yüze yetirdim,
Lokman Hekim gibi cerrah getirdim,
Şu benim derdimden bilen olmadı.

deyip kesti.

Aferin dediler. Kerem: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" dedi. Onlar da: "Beli geçti, ama onlar Tiflis'e gitti" dediler. Keremgil ertesi gün yola revan olup bir gün Tiflis'e vasıl oldular. Atlarını bir hana bağlayıp bir kahveye geldiler. Akşam oldu, bunların yanına biraz ahbap gelip hoş beşten sonra: "Haydi âşık bize bir türkü söyle" dediler. Kerem aldı sazı eline bakalım ahbaplara ne dedi?

Aldı Kerem:

Yine mi kışladı dağların başı,
Acep bir tanemin göz yaşımola,
Ela gözlerini sevdiğim dilber,
O da benim gibi göz yaşlımola.

Kelp rakip elinden halim müşküldür,
Aşkın dalgaları boydan aşkındır,
Eşinden ayrılan böyle şaşkındır,
Yar ile sürdüğüm demler düşmola.

Rakipler elinden âşıklar bezer,
Kadir Mevlam ona eylemiş nazar,
Sürünün önünde salınıp gezer,
Benim yarim cümlesine başmola.

Kerem eder yar ahdinde durursa,
Yüreğimde yağ kalmayıp erirse,
Kadir Mevlam nasibimi verirse,
Erde, geçte Aslı'm bana eşmola.

deyip kesti.

Dinleyenler aferin dediler. Kerem etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Onlar: "Beli geçti, amma Ahlat'a gitti" dediler. Kerem, yola revan olup giderken karşısına bir yüce dağ çıktı. Kerem etti: "Sofu kardeş sen bu dağı bilir misin?" Sofu: "Bilmem" dedi. Kerem etti: "Bu dağa Elcigez dağı derler. Eğlen şu dağa bir türkü söyleyim de öyle yolumuza gidelim" deyip aldı sazı eline bakalım dağa ne dedi?

Aldı Kerem:

Kati havadan uçarsın,
İndireyim gönül seni.
Budak budak gül dalına,
Kondurayım gönül seni.

Yüce dağlar yüce olur,
Gündüz gider gece olur,
Gör ayrılık nice olur,
Ayırayım gönül seni.

Yüce dağdan aşırayım,
Vatanından şaşırayım,
Gurbet ele düşüreyim,
Ağlatayım gönül seni.

Ördeği avlarlar gölde,
Şahini beslerler kolda,
Bezirgan geçtiği yolda,
Çağırayım gönül seni.

Dertli Kerem yüce gelir,
Yaz baharı acı gelir,
Yar hasreti güce gelir,
Doğratayım gönül seni.
deyip kesti.

O gece dağda kaldılar. Ertesi gün yola revan olup giderken yine bir yüce dağ üzerine çıktılar. Kerem etti: "Sofu kardeş sen bu dağı bilir misin?" Sofu etti: "Bak Kerem, ben dağ mütevellisi değilim ve dağ nazırı hiç değilim, nerden bileceğim" dedikte Kerem etti: "Bu dağa Süphan dağı derler. Eğlen bir türkü söyleyim, bakalım âşık halinden bilir mi?" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Sana derler Süphan dağı,
Hiç dumanın yok olmaz mı?
Sencileyin yüce dağın,
Başı namlı kar olmaz mı?

Aşaydım senin belinden,
Şeker akıyor dilinden,
Saraydım ince belinden,
Yar yanağın gül olmaz mı?

Siz bir ulu dağsız yüce,
Üstünüzden yol aşınca,
Kişi sevdiğin sarınca,
Evvel bahar yaz olmaz mı?

Çık yüce dağlara yayla,
Menekşe, sümbüller topla,
Gel kerem et doğru söyle,
Güzel seven del'olmaz mı?
deyip kesti.

Oradan yola revan olup bir gün Ahlat'a vasıl oldular. Atlarını bir hana bağlayıp bir kahveye geldiler. Akşam olunca bunların yanına biraz ahbap gelip hoş beşten sonra: "Haydi âşık bize bir türkü söyle" dediler. Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Yarın efkârından, yarın gamından,
Bana bir acayıp hal oldu bugün.
Benim bir derdimi bine yetirdi,
Yandı ciğerciğim kül oldu bugün.

Turnamın kanadı bir karış telden,
Çekerim ayrılık ne gelir elden,
Gurbet bülbülüyüm ayrıldım gülden,
Bülbülüm gülümden dur oldum bugün.

Aktı çeşmim yaşı oldu bir ırmak,
Bana haram oldu bu yerde durmak,
Ne müşkül dert imiş yardan ayrılmak,
Gecemle gündüzüm bir oldu bugün.

Öksüz Kerem eder ya ben nideyim,
Eşime dostuma haber edeyim,
Alıp başım diyar diyar gideyim,
Bildiğim dağlara yol oldu bugün.

deyip kesti.

İşitenler aferin dediler. Kerem sordu: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Onlar da: "Beli geçti, amma onlar Muş'a gitti" dediler. Ertesi gün yola revan olup giderlerken öbür dağdan yüce bir dağa rast geldiler, Kerem Sofu'ya sordu: "Bu dağı bilir misin?" Sofu "Bilmem" dedi. Kerem etti: "Bu dağa Nem-

rut dağı derler; eğlen bir türkü söyleyelim de öyle gidelim" dedi. Sofu etti: "Kerem! Sen hiçbir dağ ve taş geçirmez misin?" Kerem etti: "Gel bir türkü söyleyelim inat etme." Sofu etti: "Bu sefer de benim dediğim olsun. Velhasıl bunlar dağın başına çıktılar. Hikmeti hüda hava bozulup kar, yağmur bir kış oldu ki, elleri ayakları tutmaz oldu. Kerem başladı ağlamağa: "İlahi bu kız bana kısmet değil mi? Bu gençlikte çektiğim nedir?" Sofu'ya etti: "Ben sana demedim mi? Şu dağa bir türkü söyleyeyim de öyle gidelim. İşte gördün mü halimiz ne oldu?" deyince Sofu etti: "Aman Kerem sen bilirsin" deyip sazını eline verip yalvarmağa başladı. Kerem Sofu'nun yalvarmasına dayanamayıp aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Aman felek aman senin elinden,
Bu garip gönlüme ahü zar gelir.
Ah ettikçe karlı dağlar iniler,
Haber aldım kervan ile yar gelir.

Gâhi gökten turnaları indirir,
İndirir de sinesine kondurur,
Eller sevdiğine name gönderir,
Yarin sitem sözü bana ar gelir.

Yar yoluna feda kılan serini,
Gece gündüz kayırmaz mı yarini,
Elimden aldırdım nazlı yarimi,
Geniş dünya tek başıma dar gelir.

Dertli Kerem eder ebru kemandır,
Yari görmiyeli hayli zamandır,
Ellere yaz bahar, çayır çimendir,
Niçin bize yağmur ile kar gelir.

deyip kesti.

Birde hikmeti hüda dağın başından kış gidip hava açıldı, bunlar dağdan inip yola revan olup bir gün Muş ovasına vasıl oldular. Baktılar ki evvel bahar gelmiş. Kızlar, gelinler seyre çıkmışlar, zevkü safa ederler. Kerem: "Sofu şu kızlara bir türkü söyleyeyim de öyle gidelim" deyip aldı sazı elin, bakalım kızlara ne dedi?

Aldı Kerem:

Açıldı laleler, güller,
Güzel gider Muş ovası.
Güzeller kolkola vermiş,
Çekip gider Muş ovası.

Kara su akar boyunca,
Murat suyu gider ince,
Dolanır gider yolunca,
Uzar gider Muş ovası.

Güz gelince çöker duman,
Yaz gelince çayır çimen,
Âşıkları eder figan,
Yanar gider Muş ovası.

Karşısında yüce dağlar,
Gönül nehri durmaz çağlar,
Kerem Aslı için ağlar,
Yakar gider Muş ovası.

deyip kesti.

Oradan Muş'a revan olup bir kahveye geldiler. Bunların yanına biraz ahbap gelip hoş beşten sonra: "Âşık bize bir türkü söyle" dediler. Kerem aldı sazı, bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Gel Aslım gidelim gülşen seyrine,
Gülü incitirsen sana da kalmaz.
Mecnun gibi dolanmışım bu dağı,
Gitti namus gayret ara da kalmaz.

Bu tatlı canımdan bezdim, usandım,
Kırmızı donumu karaya bandım,
Hey ağalar aşkın oduna yandım,
Eğer ben yanarsam nara da kalmaz.

Pir elinden dolu bir bade içtim,
Bahar seli gibi kaynayıp coştum,
Garip Mansur gibi bu dara düştüm,
Ben ölürsem eğer dara da kalmaz.

Dertli Kerem burda ah edip ağlar,
Yahşi tabip bunda yaramı bağlar,
Yaz gelecek deyu hoş oldu dağlar,
Mübarek yaz gelir kara da kalmaz.

deyip kesti.

Orada olanlar aferin dediler. Kerem etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Onlar da: "Beli geçti, amma onlar Çanlı Kilise'ye gittiler," dediler. Kerem ertesi gün yola revan olup giderken baktı ki gök yüzünde bölük bölük turnalar uçar. "Sofu kardeş getir sazımı, şu turnalarla anama, babama, hısım ve akrabama selam göndereyim" dedi.

Aldı Kerem:

Turnalar gider Mardin'e,
Turnam yare selâm söyle.
Karlı dağların ardına,
Turnam yare selam söyle.

Turna gider o ak taşa,
Karlı dağlar aşa aşa,
Hem kavime, hem kardaşa,
Turna yare selam söyle.

Turnalar gider güneşe,
Yerlere hep düşe düşe,
Akıl ermez böyle işe,
Turnam yare selam söyle.

Turnam gelir yar elinden,
Yüce dağların belinden,
Dertli Kerem'in halinden,
Turnam yare selam söyle.

deyip kesti.

Oradan yola revan olup Çanlı Kilise'ye vasıl oldular. Kerem orada Ermeni kızları görüp sofuya etti: "Müjde! Sevdiğimi Çanlı Kilise'ye gitti dedilerdi. Eğlen şu kızlardan Aslı Han'ı sual edeyim" deyip aldı sazı eline, bakalım orada kızlara ne dedi?

Aldı Kerem:

Sana kurban olam Çanlı Kilise
Kızlar Aslı'm kiliseye geldi mi?
Çoğun murat verir Hazreti İsa,
Kızlar Aslı'm kiliseye geldi mi?

Her yerde çiçekler, gökte yıldızlar,
Bir saat görmesem ciğerim sızlar,
Size kurban olam gelinler, kızlar,
Kızlar Aslı'm kiliseye geldi mi?

Kiminiz arakçın giymiş başına,
Kudretten kalemi çekmiş kaşına,
Henüz girmiş on üç on dört yaşına,
Kızlar Aslı'm kiliseye geldi mi?

Kerem eder dertli dertli söylerim,
İnip aşkın deryasını boylarım,
Aslı'm burada değil sizi neylerim,
Kızlar Aslı'm kiliseye geldi mi?

deyip kesti.

Kızlar ettiler: "Âşık ne söylersin?" Kerem etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Onlar da: "Beli geçti, amma onlar Mazgirt'e gitti" dediler. Kerem oradan yola revan olup giderken bunların önüne bir ırmak geldi. Akar, uçan kuşu kapar. Kerem etti: "Sofu bu ırmağa Murat ırmağı derler, eğlen şu ırmağa bir türkü söyleyeyim de bize yol versin" deyince Sofu kendi kendine etti: "Bu adam deli midir. Hiç türkü söylemekle ırmak yol verir mi?" Kerem aldı sazı eline bakalım ırmağa ne dedi?

Aldı Kerem:

Eğlen Murat eğlen, haber sorayım,
Akıp gitme dur eğleni eğleni.
Âlemde çok dertli kimmiş göreyim,
Akıp gitme dur bekleni bekleni.

Sen Murat'sın cümle sular başları,
Didemden dökerim kanlı yaşları,
Söylesem başıma gelen işleri,
Kızarmışsın sen bağları bağları.

Sen Murat'sın her sulara uğrarsın,
Öksüz sinemi de niçin dağlarsın,
Dalgan koğar birbirini, gözlersin,
Akıp gitme dur çağlanı çağlanı.

Murat kenarında üç kelek gezer,
Derindir suların kayıklar yüzer,
Yoktur Hanı Aslı'mın menendi güzel,
Gider kolları sallanı sallanı.

Kerem eder yücesine çıkmaktan,
Çıkıp dost yoluna bir kez bakmaktan,
Nice bir cefasın, cevrin çekmekten,
Yandı yürek tüm allanı allanı.

deyip kesti.

Kerem türküyü tamam edince Allahın emrile su durdu. Bunlar ırmağı geçtiler. Sofu kendi kendine etti: "Ben bu Kerem'i bırakmam, zira tekin adam değilmiş. Irmak bile hakka bakıp yol verdi" dedi, Kerem'e gayet hürmet edip yola revan oldular. Bir gün Mazgirt'e vardılar. Bir kahveye girdiler. Kerem baktı ki yedi tane âşık saz çalar. Onlarınki kendi sazı gibi değil. Kerem bunlara selam verdi, oturup dinlendi. Âşıklar faslı tamam ettikten sonra bunlara: "Ustalar atımı ve silahımı size vereyim, şu sazın birini bana verin" dedi. Şairler: "Bak yoldaş! Sen bizden sazı istersin amma çalmağa iktidarın var mı?" dediler. Kerem etti: "İktidarı olmayan adam saz ister mi? Her gönülde bir arslan yatar" deyince şairler: "Al bir parça çal, eğer erbabı isen verelim. Değil isen yüz bin altın versen vermeyiz" dediler. Kerem: "Gönül kırmak eyi değildir, gönlümü kırmayın" dedi. Şairlerin birisi sazı Kerem'e verdi. Kerem dahi saza bir düzen verip başladı taksim geçmeğe.

Bunlar baktılar ki kendilerinin çaldıkları bunun yanında bir şey değil, o zaman şairin birisi: "Aferin yoldaş, tamam

saz sana müstahaktır. Amma gönül üzerine bize bir türkü söyle dinleyelim" dedi. Kerem pek âlâ deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Âşık ne sorarsın benim halimi,
Yardan ayrılalı şen olmaz gönül.
Leyla'sın aldırmış Mecnun'a döndüm,
Giyince hırkayı şad olur gönül.

Bir dem seyyah olur, kılıç kuşanır,
Bir dem türap olur yere döşenir,
Bir dem haktan korku çeker utanır,
Bir dem padişahtan yüc'olur gönül.

Bir dem gölde biter kargı kamıştır,
Bir dem bahçelerde türlü yemiştir,
Bir dem altın olur, bir dem gümüştür,
Bir dem paslanır da tunç olur gönül.

Bir dem yayan yürür, bir dem atlanır,
Bir dem şekerlenir, bir dem tatlanır,
Bir dem olur her cefaya katlanır,
Bir dem zehirlerden ac'olur gönül.

Bir dem aptal olur girer şallara,
Bir dem dellal olup düşer dillere,
Bir dem rahî olup gider yollara,
Bir dem gençlerden de genç olur gönül.

Kerem eder nihayete erilmez,
Yaya, at yorulur gönül yorulmaz,
Gönül bir sırçadır sine sarılmaz,
Güzeli sarması güç olur gönül.

deyip kesti.

Âşıklar beğenip: "Pir ol yoldaşım, ustadına rahmet. Faslı güzel ettin. Amma bir noksanın var" dediler. Kerem: "Nedir?" dedi. Onlar da: "Bir destan söylesen tamam olur" dediler. Kerem aldı sazı eline bakalım nasıl bir destan söyledi?

Aldı Kerem:

Geze geze bir sineğe rasgeldim,
Yakın bildim şu sineğin işini.
Tuttum kılıç ile kellesin kestim,
Yağın süzdük üç yüz altmış tavaya.

Yüklettik etini doksan katıra,
Peşkeş ettik Kayseri'ye döşünü.
Onu tutup bir meydana attılar,
Hesap ettik iki bindir tam yaşı.

Kemiklerinden bir köprü çattılar,
Otuz harmandan da büyük gözü var.
Karışladım yedi karış dizi var,
Yazı görmüş, zemherinin kışını,

Seksen kantar iç yağının hası var,
Etin kestik yüz köşeye yetirdik.
Derisini çadır edip oturduk,
Beşyüz kese has akçeye sattılar.

Gürcistan'da mirahura götürdük,
Açarak ağzını saydık dişini.
Ol sineği gören kaçtı geriye,
Karşı koydu beş yüz atlı kişiye.

Kanadını kırıp döktük deriye,
Butlarını yığdık kırk çektiriye,
Kanadını yelken ettik gemiye,
Fil burnundan uzun gördüm kaşını.

Ben bilirim karanlıkta geleni,
Gelip benim tatlı canım alanı,
Dertli Kerem böyle söyler yalanı,
Ya kim gördü o sineğin eşini.

deyip kesti.

Dinleyenler: "Pir ol, faslı tamam ettin" dediler. Kerem etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Onlar da: "Beli geçti Pasin ovasına gitti" dediler. Keremgil oradan yola revan olup bir gün Pasin ovasına vardılar. Atlarını bir hana bağlayıp bir kahveye geldiler. Akşam olunca bunların yanına biraz ahbap gelip hoş beşten sonra: "Aman âşık bize bir türkü söyle" diye niyaz ettiler. Kerem dahi aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Ah edeyim gönül senin elinden,
Kaldık bir acayip zarın içinde.
Neme ağlıyayım, neme güleyim,
Gonca gülüm kaldı harın içinde.

Al, yeşil sümbül bağlamış dağlar,
Dinmez gözüm yaşı durmayıp çağlar,
Baharın sultanı, yeşermiş bağlar,
Türlü türlü kokuların içinde.

Ben arayım, alçaklarda gezeyim,
İndireyim, gönül tahtın bozayım,
Mecnun gibi dağ başında gezeyim,
Gönül mesken tutmaz şehir içinde.

Dertli Kerem eder yok vatanım elim,
Hiç kimsem yoktur ki sorsun ahvalim,
Yarden ayrılalı büküldü belim,
Kaldım namus ile arın içinde.

deyip kesti.

Kerem etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Onlar da: "Beli geçti amma onlar Uzunahmet'e doğru gittiler." Keremgil ertesi gün yola revan olup bir gün Uzunahmet'e vasıl oldular. Vakit akşam olmakla beraber bunları kimse misafir almayıp dışarda kaldılar. Gece olup soğuktan el ayak tutmaz oldu. Kerem ağlamağa başlayıp "İlahi bu benim başıma gelen nedir?" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Gurbet elde arzu eden sılayı,
Hiç onun acısı çıkmaz dilinden.
Hak ede ölmeden görmek müyesser,
Mevlam ecelimiz versin gecinden.

Bana dua edin yaranım, eşim,
Mevlam âsan ede her müşkül işim,
Ağardı sakalım döküldü dişim,
Keşiş kızı Aslı Han'ın yüzünden.

Çıkarsam gurbete kısmet arayı,
Sineme vurdular hezar yarayı,
Bize çök görenler bir nan pareyi,
Bir para bulmasın onlar cebinden.

Dertli Kerem eder sanma kârımdır,
Beni alı koyan bunda arımdır,
Kalk gidelim Sofu Mevla kerimdir,
Bunda kimse ölmemiştir acından.

deyip kesti.

Oradan kalkıp yola revan oldular. Kerem'in inkisarından o köy yandı. Hâlâ o köyün yerinde duman eksik değildir. Bunlar yolda keşişi sual ettiler. Onlar da: "Beli, geçti, amma

onlar Onluk kalesine gitti" dediler. Keremgil bir gün oraya vasıl olup bir kahveye geldiler. Bunların yanına biraz ahbap toplandı: "Aman âşık bize bir türkü söyle" dediler. Kerem dahi sazı eline alıp Uzunahmet'teki serencamı nakleyledi.

Aldı Kerem:

Pek karanlık, bulamadım yolumu,
Soğuk aldı ayağımı, kolumu,
Ben kendime, lâyık gördüm ölümü,
Ahirette karşı gelsin iman hey.

Uzunahmet'lerde hava bozuldu,
Ak anlıma kara yazı yazıldı,
Mezarım da gurbet ele kazıldı,
Çağırdım hep kadir Mevlam, aman hey.

Bülbül konar, ırgalar gül dalını,
Ördek konar dalga eder gölünü,
Göresim gelmiştir gönül elini,
Şimden geri gideceğim güman, hey.

Kerem eder aşk kazanın kaynatan,
İnip ovalara atın oynatan,
Feryat ile çok atalar ağlatan,
Yana yana ağlayayım heman hey.

deyip kesti.

Kerem etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" "Beli, geçti, amma onlar Hasankale'ye gitti" dediler. Kerem oradan yola revan olup giderken baktı ki bir sürü turna çayıra inmiş. Kuşlar bunları görünce silkinip kaçmak istediler. Kerem: "Sofu şu turnalara bir türkü söyleyeyim" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Silkinip boynun uzatma,
Turna ben avcı değilim.
Irak yolları gözetme,
Turna ben avcı değilim.

Yolcuyum kendi halimde,
Dervişim kendi yolumda,
Şahinim yoktur kolumda,
Turna ben avcı değilim.

Aptalım seni neylerim,
Ben sade seyran eylerim,
İnanki doğru söylerim,
Turna ben avcı değilim.

Havalanmış uçar turna,
Ahımdan yarılır ayna,
Dertli Kerem diye söyle,
Giderim kalır değilim.

deyip kesti.

Keremgil oradan yola revan olup bir gün Çoban köprüsüne vasıl oldular. Kerem baktı ki bu insan binasına benzemez, bir şahane köprüdür, Sofu'ya etti: "Sen bu köprüyü bilir misin?" Sofu: "Bilmem" dedi. Kerem etti: "Buna Çoban köprüsü derler. Eğlen bir türkü söyleyeyim, bakalın Aslı'm buradan geçmiş mi?" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Bugün geldim baktım sana,
Köprü Aslı'mı gördün mü?
Ayrı düştüm Aslı Han'dan,
Köprü Aslı'mı gördün mü?

Besmeleyle iş düzgüsü,
Kudrettenmiş taş örgüsü,
Derler bu Çoban köprüsü,
Köprü Aslı'mı gördün mü?

Oymalıdır yapı taşın,
Bulunmaz dünyada eşin,
Eksik değildir savaşın,
Köprü Aslı'mı gördün mü?

Dertli Kerem ver manasın,
Seninle övünür Pasin,
Bir çoban kurmuş binasın,
Köprü Aslı'mı gördün mü?

deyip kesti.

Kerem baktı ki köprünün öte başında bir ceylan su içip iki tarafına bakınır. Kerem Sofu'ya etti: "Yine beni efkâr bürüdü. Dur şu ceylana bir haber sorayım; bakayım âyine-i devran ne gösterir." Aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Sana sualim var haber ver ceylan,
Aslı, Keşiş buralardan geçti mi?
Düşüp arkasına olmuşum revan,
Çoban köprüsünden bir su içti mi?

Aldı ceylan:

Dinle şimdi benden iş bu efganı,
Aslı anasile yola düştüler,
Bir seher vaktinde gördüm ben anı,
Yanında babası o Keşiş bile.

Aldı Kerem:

Bu âşıklık bana ezel, kadimî,
O çıkardı aşıklığa adımı,
Aslı gelsin beni bulsun dedi mi?
Gizli sırlarını sana açtı mı?

Aldı ceylan:

Cümle kaydın görsün seni yaradan,
Kör olsun rakipler çıksın aradan,
Anlar pek acele geçti buradan,
Bakmadılar asla sağı soluna.

Aldı Kerem:

Melûl melûl bu yerlerde dursun,
Sitem taşın bu sineme vursun,
Ne zamandan beri bunda olursun?
Acep Aslı'm Erzurum'a geçti mi?

Aldı ceylan:

Yücelerde halk eylemiş Hak bizi,
Geceye katmışlar onlar gündüzü,
Erzurum'da kalmak onların sözü,
İşit sözüm Kerem gönlün hoş ola!

Aldı Kerem:

Dertli Kerem eder dinle aslımı,
Acem şahı derler benim aslımı.
Erzurum'da bulur muyum Aslı'mı?
Yoksa Keşiş yine alıp kaçtı mı?

Aldı ceylan:

Yoktur hiç yalanım söyleyim sana,
Muradını versin Hazreti Mevla,
Keşiş Erzurum'a gitmiştir ama,
Ondan ötesini bilmezim hele.

deyip kesti.

Kerem ceylandan bu haberi alıp gitti, amma Sofu bu işe taaccüp eyledi. Bir de bunlar Hasankale'ye vasıl olup orada sual eylediler. Meğer bu şehrin bir ters adamları var idi. İçlerinden biri: "Ben keşiş filan bilmem" dedi. Birisi dahi: "Be adam, şu âşığı azarlama, belki hak âşığıdır, bize inkisar eder" dedi. Öbürü: "Madem bu adam hak âşığıdır dersin, ben onu şimdi tecrübe ederim" deyip bir sağ adamı tabuda koyup musallaya koydular. Kerem bu ahvali görüp Sofu'ya: "Sofu kardeş, getir şu benim sazımı, zira bizi imtihan edecekler" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Gider olmuş bu yerlerden
Götürdüler dertli dertli.
Terkeylemiş kavim kardeş,
Dolaşırlar dertli dertli.

Biz giderken yolumuza,
Hata geldi dilimize,
Bir cenaze önümüze,
Getirdiler dertli dertli.

Biraz adam üç sıraya,
Düzülmüşler bir araya,
Yolumuz uğrar oraya,
Görüşürler dertli dertli.

Baktım bunların lafına,
Sözlerinin hilafına,
Cenazenin etrafına,
Birikirler dertli dertli.

Terketmiş kavim kardeşi,
Akıtmış gözünden yaşı,
Nedir bunun burda işi,
Söyleşirler dertli dertli.

Kimi ağlar, kimi güler,
Kimisi sakalın yolar,
Kimisi göz yaşın siler,
Ağlaşırlar dertli dertli.

Bizi bunlar geldi derler,
Aslı Han'ım yolda derler,
Sofu bizi aldatırlar,
Gülüşürler dertli dertli.

Bak şu feleğin işine,
Neler getirdi başıma,
Çıkmış musalla taşına,
Ağlaşırlar dertli dertli.

Kerem dede der gezerler,
Şimdi tabutun düzerler,
Gider kabrini kazarlar,
Ağlaşırlar dertli dertli.

deyip kesti.

Bunlar Kerem'e: "Âşık gel şu cenaze namazını kıldır da öyle git" dediler. Kerem: "Kıldırayım amma ölü niyetine mi yoksa diri niyetine mi?" dedi. Onlar: "Canım hiç cenaze na-

mazı diri niyetine kılınır mı?" dediler. Kerem dahi niyet ettim cenaze namazına deyip durdu. Namaz tamam olunca birisi gelip Kerem'in ensesine hüdai bir sille vurdu ki Kerem'in gözünden ateş çıktı. Kerem: "Ne vursun" dedi. Bunlar: "Sağ adamın namazı kılınır mı?" deyip tabutu açtılar. Bir de baktılar ki Hak Tealâ Kerem'in yüzü kara çıkmasın diye o adamın ruhunu kabzeylemiş. Onlar bu hali görüp Kerem'in ayağına düşüp özür dilediler. Kerem: "Ne yapalım, günahımızdır" deyip onlara keşişi sual eyledi. Onlar da: "Bize bir türkü söylersen sana haber veririz" dediler. Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Bitti m'ola Erzurum'un sümbülü,
Soldu m'ola Şam elinin lâlesi,
Gözlerime hayal meyal görünür,
Sevdiğim kaşlarının karası.

Bahri gibi ummanlarda yüzdüğüm,
Türab gibi ayaklarda durduğum,
Sazımı elime alıp vurduğum,
Yok yoksul değilim, aşkın belası.

Gözüm yaşı döndü benim ırmağa,
Sevdiceğim düştü bu dağdan dağa,
Ben de Mecnun gibi düştüm uzağa,
Fırkatile zehr oldu nan paresi.

Kerem der fidanım dikmek isterim,
Yüküm cevahirdir satmak isterim,
Çevirip sılama gitmek isterim,
Bilmedim ki ne gün gelir sayısı.

deyip kesti.

"Aferin âşık, senin sual ettiğin keşiş Hadım pınarından geçip Erzurum'a gitti" dediler. Kerem yola revan olup Gümüşlü kümbeti geçip Hadım pınarına geldiler. Orada kızlar esvap yıkamaktaydı. Kerem Aslı Han'ın bıraktığı çevreyi kızlara verip: "Aman bacılar; şu çevreyi bana yıkayıverin" dedi. Kızlar çevreyi suya sokup Kerem'e verdiler. Kerem de: "Bacılar bu nedir?" dedi. Kızlar: "Eğer bize bir türkü söylersen, temiz yıkarız. Söylemezsen al böyle götür" dediler. Kerem'in dahi canına minnet. Hemen aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Yine bir derdim bin oldu
Ne yapayım yağlık seni.
Derdime derman bulmadım
Merhem edem yağlık seni.

Bu yağlığı yar işlemiş,
Etrafını nakışlamış,
Aslım bana bağışlamış,
Ne yapayım yağlık seni.

Bakın benzim sarısına,
Mail oldum yavrusuna,
Üç güzelin birisine,
Yıkatayım yağlık seni.

Canım kızlar, gözüm kızlar,
Sizi gördüm yaram sızlar,
Yarim beni pek arzular,
Nice edem yağlık seni.

Kerem dede hu der gece,
Derdim bin oldu gittikçe,
Nerde bir güzel görünce,
Göstereyim yağlık seni.

deyip kesti.

Kızlar çevreyi yıkayıp Kerem'e verdikte: "Bu çevrenin bir eşi de bizde var" dediler. Kerem etti: "Kimden aldınız?" "Buradan bir keşiş geçti, onlar sattı" dediler. Keremgil yola revan olup giderken Laleli dağına çıktılar. Hikmeti hüda hava bozulup bir kış oldu ki gözgözü görmez. Kerem etti: "İlahi yarap! Nedir bu gençlikte çektiğimiz? Birkaç keredir bu felaket benim başıma geldi. Acep bu kız bana kısmet değil mi?" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Deli gönül kalktı firar eyledi,
Varamazsın Kerem kıştır geri dön.
Kalmadı mecalim boradan, kıştan,
Varamazsın Kerem kıştır geri dön.

Yağmur yağar, iner yere yaş olur,
Çakın olur, bora olur, kış olur,
Hava böyle kalmaz yine hoş olur,
Varamazsın Kerem kıştır geri dön.

Gider kış gelmeden buranın yazı,
Gülistana döner dağların yüzü.
Haydi insafa gel, ağlatma bizi,
Varamazsın Kerem kıştır geri dön.

Avcı idim şahin uçtu kolumdan,
Uçtu gitti vatanından elinden,
Kerem yandı Aslı Han'ın elinden,
Varamazsın Kerem kıştır geri dön.

deyip kesti.

Amma hava bozulup Nuh tufanı olmağa başladı. Bunlar dağda bir kayaya arkaların verip üç gün üç gece kaldılar. Ke-

rem baktı ki havanın açılacağı yok, amma ateşinden kayalar terledi. Kerem baktı ki gittikçe kış ziyade oluyor, galiba vademiz burada imiş deyip bari rabbime niyaz edeyim, ahır nefesimde imanı kâmilden ayırmasın deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Laleli dağında yolum azıttım,
Çağırırım gani Mevla aman, hey.
Bir yanımda yağar yağmur, kar serper,
Bir yanımda yüce dağlar duman hey.

İniler dağların başı iniler,
Derdim artar yaralarım sızılar,
Gözüm görmez kulaklarım çınılar,
Kadir Mevlam benim halim yaman hey.

Akşam oldu göremedim yolumu,
Soğuk aldı ayağımı kolumu,
İhtiyar eyledim ben de ölümü,
Dahi yoktur sağlığıma güman hey.

Dağlar himmet edin bunda kalmayım,
Kalırsam da gurbet elde ölmeyim,
Eski düşmanlara muhtaç olmayım,
Nerde görem yar yüzünü zaman, hey.

Kurtlar kuşlar yığılırsa başıma,
Bakmaz gözden akan kanlı yaşıma,
Gurbet elde bir hal gelse başıma,
Doğru dönmez çarkı felek aman hey.

Âşık odur kendi kendin kaynata,
Yiğit odur er meydanda oynata,
Kerem eder ölüm haktır dünyada,
Ahırette karşı gelsin iman hey.

deyip kesti.

Bir de Kerem böyle söylerken arkasından bir ses işitti, dönüp baktı ki, ak sakallı bir derviş mağara kapısında dikeliyor. Derviş: "Behey adam böyle feryadınız nedir?" dedi. Kerem etti: "Baba kışa tutulduk. Üç gün üç gecedir burada kaldık" deyince derviş etti: "Ne tarafa gideceksin?" Kerem etti: "Erzurum'a gideceğim." Derviş: "Geliniz sizi götüreyim" deyince, Kerem etti: "Sofu galiba bu Hızır aleyhisselâmdır. Zira kul sıkılmayınca Hızır yetişmez derler, gel şu dervişe bir türkü söyleyeyim, eğer Hızır ise bizi götürsün" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Kadir Mevlam budur senden dileğim,
Bizi yolda koymayasın kış günü.
Eğer Hızır isen gel tut elimden,
Muradına erdiresin düşkünü.

Al yeşile boyamışım donumu,
Hakka doğru çevirmişim yönümü,
Vadem tamam olsun gel al canımı,
Felek sana minnet etmem beş günü.

Varayım gurbete çıkayım dedim,
Sıtkile Mevlaya tapayım dedim,
Yıkılmış binayı yapayım dedim,
Felek yıktı sarayımı köşkümü.

Kerem eder hata geldi dilime,
Çok savaştım çare yoktur ölüme,
Kime nida etsem gelmez yanıma,
Gençliğimde hiç görmedim hoş günü.

deyip kesti.

Meğer o atlı Hızır aleyhisselâm imiş. Kerem ile Sofu'yu atın arkasına alıp "Yum gözünü zira atım delidir, korkarsınız" dedi. Onlar da gözlerini yumup belinden kucakladılar. Bu devletli ata bir kamçı vurup Erzurum'da bir konak önüne getirip: "Aç gözünü" dedi. Bunlar atın arkasından indiler. Derviş: "Konakta size itibar ederler, deyip sıroldu. Bunlar kapıyı açıp içeriye girdiler. Baktılar ki hane sahipleri cümlesi hasta. Kerem dahi hasta oldu. Sofu bunlara bakıp yemek yapardı. Kerem sebebine hane sahibi de yer içer oldu. Bunlar üç dört ay yattılar. Bir gün hane sahibi iyi olup Kerem dahi iyi oldu. Kerem bir gün hane sahibiyle vedalaşıp bunlar gezerken bir kahveye geldiler. Bu kahvenin sahibine Çalık Paşa derlerdi. Kahve içildikten sonra bunların yanına biraz ahbap gelip hoş beşten sonra: "Aman âşık bize bir türkü söyle" diye niyaz ettiler. Kerem dahi baş üstüne deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Yazık, ömrüm gurbet elde geçirdim,
Hasbihalim bildiren yok, bilen yok.
Gitti fırsat elde iken kaçırdım,
Garip kaldım güldüren yok, gülen yok.

Elimden aldırdım nazlı sunamı,
Terkeyledim ben atamı, anamı,
Döğe döğü göm gök ettim sinemi,
Hançer alıp deldiren yok, delen yok.

Bir haber almadım gözü eladan,
Onun için kurtulamam beladan,
Çok zamandır haber gelmez sıladan,
Hiçbir haber getiren yok, gelen yok.

Suyu seli geldi karlı dağların,
Açıldı mı mor sümbülü bağların,
Ben Kerem'im ah çekerim ağlarım,
Çeşmim yaşın sildiren yok, silen yok.

deyip kesti.

Yaranlar aferin dediler. Çalık Paşa gayet hazedip Kerem'e etti: "Gel seni kendime ortak edeyim." Kerem: "Ey baba biz bugün buradaysak yarın kim bilir neredeyiz" dedi. Orada olan ahbaplar: "Âşık buradan gidinceye kadar bizi kırma, giderken Mevla selamet versin" dediler. Kerem çaresiz ortak olup orada çalıp çağırırdı. Bir gün kahvenin karşısında bir düğün oldu. Kerem bunu görünce ağlamağa başladı. Sofu etti: "Niçin ağlarsın?" Kerem: "Şu konakta Aslı Han'a düğün ederler, ona ağlarım" dedi. Sofu etti: "Belki o değildir." Kerem söz dinlemeyip sazını alıp düğün evine geldi, selam verip içeri girdi. Düğün halkı aleyküm selam deyip yer gösterdiler. Kerem oturup yiyip içtikten sonra ondan bir türkü niyaz ettiler. Kerem dahi sazı eline alıp bakalım düğün halkına ne söyledi?

Aldı Kerem:

Gül cemalinden ötürü,
Hak beni, sevdaya saldı.
Ol mah yüzünden ötürü,
Hak beni sevdaya saldı.

Geldi geçti nazar etti,
Şirin canım bizar etti,
Hüdası ne güzel etti,
Hak beni gurbete saldı.

Çarkıfelek yana dönmez,
Kaşı kalem, gözü elmas,
Bu güzellik sana kalmaz,
Hak beni ferdaya saldı.

Yine geldi ezel çağlar,
Şirin gönlüm gülmez ağlar,
Dertli Kerem niye ağlar,
Hak beni gurbete saldı.

deyip kesti.

Derken Kerem ağlamağa başladı. Orada olanlar: "Âşık niçin ağlarsın?" dediler. Sofu: "Ağalar bunun bir sevdiği vardır. Adına Aslı Han derler. Bu düğünü onun düğünü zannetti. Ona ağlar" dedi. Onlar: "Hayır yoldaşım, bir komşunun kızının düğünüdür" dediler. Kerem oradan kalkıp şehrin içini gezerken bunların önüne bir hamam geldi. Kerem birisine etti: "Buna ne hamamı derler?" Ol dahi: "Cafer Ağa hamamı derler" dedi. Kerem hamamın önüne gelip baktı ki birtakım kadınlar hamamdan çıkmışlar, giderler. Kerem baktı ki Aslı Han dahi beraber. Kerem'in gözü Aslı Han'a rast geldi. Kerem başladı ağlamağa. Sofu'ya: "Bak benim sevdiğim Aslı Han'a" deyip aldı sazı eline bakalım hamamın önünde kadınlara ne dedi?

Aldı Kerem:

Salma salına çıktı hamamdan,
Hey ağalar giden yavru benimdir.
Öğüt almış hem atadan anadan,
Hey ağalar giden yavru benimdir.

Benim olsan seni vermem feleğe,
Başın için beni salma dileğe,
Aslım bir huridir benzer meleğe,
Hey ağalar giden yavru benimdir.

Gurbet ele düştü bizim yolumuz,
Ördek uçtu viran kaldı gölümüz,
Yar gidince nice olur halimiz,
Hey ağalar giden yavru benimdir.

Kâh ağlatır beni kâhi güldürür,
Kâhi yerde güzelliğin bildirir,
Kerem eder bu dert beni öldürür,
Hey ağalar giden yavru benimdir.

deyip kesti.

Aslı Han baktı ki Kerem türkü söyler. Hemen kızlardan ayrılıp doğru eve gitti, anasına babasına haber verdi. Keşiş bu haberi işitince oradan yola revan oldular. Kerem türküyü tekmil edince baktı ki Aslı Han yoktur. Hemen ağlamağa başladı. Elhasıl Sofu ile geri dönüp kahveye geldiler. Orada olan ahbaplar: "Canım birader, nedir bu sendeki hal. Bize nakleyle" dediler. Kerem de nakledeyim deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Aslım gitti yaylalara dayandı,
Benim bunda kalışıma ne dersin.
İki dinli hercainin elinden
Sararıp ta soluşuma ne dersin.

Bayram gelse kına yaksam destime,
Selam versem yaranıma, dostuma,
Hasta olsam Aslı gelmez üstüme,
Garip garip ölüşüme ne dersin.

Mecnun Leylâ için çekti cefayı,
Garip Şah Sanem'le sürdü sefayı,
Arayıp da buldum ben bivefayı,
Arayıpta buluşuma ne dersin.

Bir zülfüne asılayım dar deyu,
Gonca güle sarılayım har deyu,
Benim bunda dudu dillim var deyu,
Gidip gidip gelişine ne dersin.

Öyle ile ikindinin arası,
Aldı beni kaşlarının karası,
Kimse bilmez nedir derdim çaresi,
Melûl mahzun bakışıma ne dersin.

Ben Kerem'im keremliğin bildirdim,
Dost ağlatıp düşmanları güldürdüm,
Uzun boylu Han Aslı'mı aldırdım,
Arsız arsız gülüşüme ne dersin.

deyip kesti.

Gene başladı ağlamağa. Onlar ettiler: "Niçin ağlarsın?" Sofu: "Ağalar bu âşığın bir sevdiği var idi. Adına Aslı Han derler. Babası alıp kaçtı. Biz de ardına düştük. Bugün hamamın önünde gördük. Kaybettik. İşte ağladığının sebebi budur" dedi. Onlar dahi gayrete gelip beraber aramağa başladılar. Bir mahalleye geldiler ki mahalle çocukları oyun oynarlar. Çocuklar bunlara "Ne gezersiniz?" dediler. Bunlar ettiler: "Bir keşiş ararız." Çocuklar: "Bir yabancı keşiş dün saat beş raddelerinde Mumcular mahallesinden geçip gitti; burada bize rahat yok diyerek yaylalara doğru yöneldi" dediler. Kerem dahi ahbaplara: "Sizin dostluğunuz bana çoktur. Sizi allahaısmarladık" deyip oradan yola revan oldular. Giderken yol üç oldu. Bunlar yolu şaşırıp hangisine gidecekle-

rini bilemediler. Kerem bu yolun hangisine gitmeli deyip aldı sazı eline, bakalım yol üzerinde ne dedi?

Aldı Kerem:

Erzurum'dan çıktım üç oldu yolum,
Ben bu yolun hangisine gideyim?
Çağırırım gece gündüz yaradan,
Ben bu yolun hangisine gideyim?

O başın kaldırmış dağın yüzünden,
Öpemedim yanağından, güzünden,
Aslım gitti bulamadım izinden,
Ben bu yolun hangisine gideyim?

İlkbaharda atlar çıkar arpaya,
Koç yiğitler kendin çeker hırkaya,
Bilmem şarka gitti, bilmemki garba,
Ben bu yolun hangisine gideyim?

Sofu kardeş nice olur halimiz,
Isfahan şehridir bizim elimiz,
Bülbül gitti mahzun kaldı gülümüz,
Ben bu yolun hangisine gideyim?

Kerem eder derman bilmem derdime,
Aslım gitti, konamadım yurduna,
Hey ağlar bir yavrunun derdine,
Ben bu yolun hangisine gideyim?

deyip kesti.

Sofu etti: "Bak Kerem yakınmak fayda vermez. Atalardan kalma sözdür yolun caddesine gitmeli." Kerem "Öyle ise orta yola gidelim, bahtımıza" deyip giderken baktı ki gök

yüzünde bir bölük turna uçar. Bunlardan imdat umup aldı sazı eline. Sofu'ya: "Bunlara bir türkü söyleyeyim de öyle gidelim" dedi.

Aldı Kerem:

Gök yüzünde ötüp giden turnalar,
Ötme garip garip, gönül şen değil.
Sen de mi gurbette yardan ayrıldın,
Ötme garip garip, gönül şen değil.

Turna gök yüzünde alay düzersin,
Seyyah olup âlemleri gezersin,
Sen de benim Han Aslı'ma benzersin,
Ötme garip garip, gönül şen değil.

Çıkıp gök yüzünde, durmaz uçarsın,
İner yer yüzünde pervaz edersin,
Benim bir derdime bin dert katarsın,
Ötme garip garip, gönül şen değil.

Kerem eder namusumu, arımı,
Yoluna harcettim bütün varımı,
Acep görür müyüm nazlı yarimi,
Ötme garip garip, gönül şen değil.

deyip kesti.

Kerem: "Ben deli miyim. Turna benim sözümü ne anlar. Ben turnanın sözünü ne anlarım" deyip yola revan oldular; bir gün Eşen kalesine vasıl oldular. Bir kahveye gelip oturdular; yanlarına gelenler bir türkü niyaz ettiler. Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Felek kime gidem senin elinden,
Derdim çoktur diye bilmem yare ben.
Ah çekmekten döndü sinem yaraya,
Anın için seyyah, bahtı kara ben.

Kopardılar dallarımdan gül benim,
Çek hançerin bu sineme vur benim,
Ağyar ile güler oynar, zar benim,
Başım alıp gidem ne diyara ben.

Geçer canım bu güzellik çağını,
Bu sineme vurdum yanık dağını,
Haylı demdir ben bu bağın bağbanı,
Geçiremem o yavruyu ele ben.

Ben Kerem'im öz canımdan bezerim,
Devasız dertlere derman düzerim,
Çoktan beri avcısıyım gezerim,
Düşüremem Aslı'mı bir dame ben.

deyip kesti.

Aferin âşık dediler. Kerem etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Birisi: "O keşiş Şogin deresinden geçip Varbik'e gitti" dedi. Bunun üzerine Keremgil yola revan olup Şogin deresine vardılar. Kerem baktı ki iki kuzulu bir ceylanı vurmuşlar, yatmış iniler. "İlahi avcı, kolun kırılsın, bu kuzulara acımadın mı?" deyip Sofu'ya getir şu sazımı şunlara bir türkü söyleyeyim de öyle gidelim deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Nice ben yanmayayım ey Sofu kardeş,
Aslı Han'ın ceylanıdır bu ceylan,
Eğlen Sofu bir bir tarif edeyim,
Aslı Han'ın ceylanıdır bu ceylan.

Yüce yüce dağlar başı aşıptır,
Avcılar elinden bağrı pişiptir,
Bizim yerden sizin yere düşüptür,
Aslı Han'ın ceylanıdır bu ceylan.

Ceylan dediğinin ak olur yüzü,
Mevlam sürmelemiş eladır gözü,
Tepesinde vardır bir çift boynuzu,
Aslı Han'ın ceylanıdır bu ceylan.

Ben Kerem'im bu dağları gezerim,
Gelenden geçenden hile sezerim,
Avcıyı bulursam başın ezerim,
Aslı Han'ın ceylanıdır bu ceylan.

deyip kesti.

Yola revan olunca bir de baktılar ki iki avcı gezer. Avcılar bunların yanına gelip ettiler: "Nereye gidersiniz?" Kerem etti: "Seyahat ederiz." Avcılar: "Aman âşık bize bir türkü söyle" deyu niyaz ettiler. Kerem eline sazı alıp Sofu'ya: "Bari şu ceylana söyleyim de yol üstünden kaçsın" deyip avcılara hitaben bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Süre süre avcı dağdan indirmiş,
Kaç kuzulu ceylan yad avcı geldi.
Zalim avcı vurmuş seni sindirmiş,
Kaç kuzulu ceylan yad avcı geldi.

Şogin deresinden indi sürüsü,
Sürüden ayrılmış onun birisi,
Avcıya post olmuş nazik derisi,
Kaç kuzulu ceylan yad avcı geldi.

Zalim avcı düşmüş gelir izine,
Al kanın akıtmış iki dizine,
Mor sinekler konmuş ela gözüne,
Kaç kuzulu ceylan yad avcı geldi.

Böyle midir avcıların töresi,
Koltuğundan vurmuş sızlar yarası,
Hekime göstermiş yoktur çaresi,
Kaç kuzulu ceylan yad avcı geldi.

Koğa koğa indirdiler yazıya,
Tut dediler al kınalı tazıya,
İş başa düşünce bakma kuzuya,
Kaç kuzulu ceylan yad avcı geldi.

Süre süre indirdiler dağlardan,
Mor sümbüllü bahçelerden bağlardan,
Kerem eder şu geçtiğim yollardan,
Kaç kuzulu ceylan yad avcı geldi.

deyip kesti.

Avcılar: "Bu taraftan gelirken yaralı bir ceylan gördünüz mü?" dediler. Bunlar görmedik deyip yola revan oldular. Bir gün Varbik'e vasıl olup bir kahveye geldiler. Hoş beşten sonra ahbaplar bir türkü istediler. Bakalım Kerem ceylan üstüne ne dedi?

Aldı Kerem:

Bu sefer ayının tam on beşinde,
Bu dağda bir ceylan ağlar, iniler,
İki körpe kuzu vardı peşinde,
Bu dağda bir ceylan ağlar, iniler.

Bize gayet zulum oldu gaziler,
Sinemde var yaraları sızılar,
Garip olan sılasını arzular,
Bu dağda bir ceylan ağlar, iniler.

Ok demiri deymiş candan sarsmıştır,
Dört yanını kızıl kanlar almıştır,
Kuzuları melul mahzun kalmıştır,
Bu dağda bir ceylan ağlar, iniler.

Ey ağalar aşk ateşi bağrımda,
Aşk yüzünden dert var benim bağrımda,
Ben Kerem'im, Aslı Han'ın uğrunda,
Bu dağda bir ceylan ağlar, iniler.

deyip kesti.

Kerem etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Onlar da: "Beli geçti, amma onlar Tercan'a gitti" dediler. Keremgil oradan yola revan olup bir gün Tercan'a vasıl oldular. Bir kahveye geldiler. Kerem gene hasta olup tamam üç ay yattı. Üç aydan sonra biraz iyi olup eline bir değnek alıp kahve kapısına geldi. Baktı ki kış gitmiş, yaz gelmiş. Gök yüzünde turnalar uçar. Kerem: "Sofu kardeş, yaz gelmiş. Biz daha Aslı Han'ı bulamadık, getir sazımı şu turnalar ile anama babama hasta olduğumu bildireyim" deyip sazı aldı eline, bakalım ne söyledi?

Aldı Kerem:

Turna gider isen bizim ellere,
Tercan'da bir hasta gördüm diyesin.
Eğer bizden sual eden olursa,
Tercan'da bir hasta gördüm diyesin.

Ben uçardım kanatlarım yoruldu,
Gurbet elde kara bağrım delindi,
Bir süflice edna kulun bulundu,
Tercan'da bir hasta gördüm diyesin.

Gurbet elde melül mahzun olmuşum,
Aşkına düşeli Mecnun olmuşum,
Bir saçı Leyla'ya meftun olmuşum,
Tercan'da bir hasta gördüm diyesin.

Hasta düştüm kimse bilmez halimi,
Elimden aldırdım gonca gülümü,
Ne diyara gitsem bulmam yolumu,
Tercan'da bir hasta gördüm diyesin.

Dertli Kerem hasta düşmüş iniler,
Ah ettikçe kulaklarım çınılar,
Belki Mevlam bize imdat yeniler,
Tercan'da bir hasta gördüm diyesin.

deyip kesti.

Sofu: "Bir adam gerek hasta, gerek sağ olsun, yolcu yolunda gerek" deyip yola revan oldular. Kerem hasta olduğundan yokuşu çıkamayıp efkârından aldı sazı eline bakalım ahüzar ile ne dedi?

Aldı Kerem:

Yanarım, yanarım tütünüm tütmez,
Garibim bu gurbet ellerde kaldım.
Yarimin sevdası serimden gitmez,
Ağızdan söylenen dillerde kaldım.

Bir yarim yoktur ki halimden bile,
Ağlayıp ağlayıp göz yaşım sile,
Korkarım ki kuşlar üstüme gele,
Aşamam dağları, yollarda kaldım.

Görür mü gözlerim o Aslı Han'ı,
Yoluna kılmışım feda bu canı,
Terkeyledim bir yar için vatanı,
Giydirdim hırkayı şallarda kaldım.

Dertli Kerem eder ölemez oldum,
Ağlayıp göz yaşım silemez oldum,
Ne yana gideyim bilemez oldum,
Şimdi sahralarda çöllerde kaldım.

deyip kesti.

Kerem yokuşu güç bela çıkıp Başçiftlik denen yere geldiler. Sual ettiler: "Buradan bir keşişi geçti mi?" Onlar da: "Cincibeli'ne gitti" dediler. Keremgil yola revan olup bir gün Cincibeli'ne vasıl oldular. Kerem baktı ki ortalığı duman bürümüş. Göz gözü görmez. Bunlar yolu kaybedince Kerem Sofu'ya etti: "Burayı bilir misin?" Sofu "Bilmem" dedi. Kerem: "Buraya Cincibeli derler. Eğlen bir türkü söyleyeyim, bakalım bize yol verir mi?" deyip aldı saz eline bakalım ne söyledi?

Aldı Kerem:

Gel bulut gel haydi benlik eyleme,
Esen badisaba yarin busudur,
Her kime söylesem yanar derdime,
Benim çektiklerim yarin busudur.

Karşıda görünür yavrumun yolu,
Lütfeyle efendim, güldür bu kulu,
Dost elinden içtim ben taze dolu,
Benim içtiğim de yarin tasıdır.

Bugün dosttan geldi bana bir name,
Yaman rakip kail olmaz bu deme,
Gel nazik ellerin değdir sineme,
Ko desinler bu da bunun nesidir.

Eladır gözleri kaşları kara,
Aradım derdime bulmadım çare,
Yavrumu alan vermez aşikâre,
Öğüt verin benim yarim işitir.

Ben Kerem'im kaynayıpta coşmazdım,
Töbekârım her güzele bakmazdım,
Olur olmazların derdin çekmezdim,
Benim yarim güzellerin başıdır.

deyip kesti.

Hakkın hikmeti duman kalkıp bunlar yol bulup bir gün Erzincan'a vasıl oldular. O gece bir yere misafir olup ahbaplar hoş beşten sonra bir türkü niyaz ettiler. Kerem aldı sazı eline bakalım ahbaplara ne dedi?

Aldı Kerem:

Güzellerden güzel Aslı cananım,
Sen vurdun bu cismim yaralandı gel.
Mevlayı seversen cevretme bana,
Eziktir ciğerim, yaralandı gel.

Yüce dağlar başı mekânım, yurdum,
Kadir Mevlam bize eylesin yardım.
Bir değil, beş değil, on değil derdim,
Uç verdi yaralar sıralandı gel.

Hani senin ile ıkrarım, ahdım,
Ben seni seveli kesildi bahtım,
Yüklendi, yıkıldı bu garip kaddim,
Gam yükümüz bugün eyerlendi gel.

Dertli Kerem destan oldu sözleri,
Ferman gibi orta yerde yüzleri,
Üç yüz yerden haber aldım kızları,
Mezarım kazıldı, hazırlandı gel.

deyip kesti.

Bir de keşişi sual etti: Onlar da "Sarılar'a gitti" diye haber verdiler. Kerem ertesi gün yola revan olup bir gün Sarılar'a vasıl oldular. Orada yine sordu, onlar da Eşkat'a doğru gitti dediler. Keremgil oradan yola revan olup giderken bunlar Gemi Beli'ne uğradılar. Kerem etti: "Sofu, burasını bilir misin?" Sofu: "Bilmem" dedi. Kerem etti: "Buraya Gemi Beli" derler. "Nuh aleyhisselamın gemisi buraya indiği için" deyip giderken gördü ki yol üstünde bir kuru kafa yatar. Kerem etti: "Sofu bak şu kafanın haline. Acep burda ne zamandan beri yatar, bu da bizim gibi yer, içer miydi? Eğlen, bir türkü söyleyim, bakalım, hayvan mıdır, yoksa insan mıdır?" deyip aldı sazı eline bakalım ne söyledi?

Aldı Kerem:

Bir sualim vardır, haber ver bana,
Sen de bu dünyada var mıydın kafa?
Hayvan mıydın, insan mıydın, ne idin?
Türlü meyva sen de yer miydin kafa?

Ayrılmış çenesi, dökülmüş dişi,
Yolunmuş kirpiği, süzülmüş kaşı,
Her daim böyledir feleğin işi,
Beş vakit namazı kıldın mı kafa?

Bakmaz mısın alnındaki yazına,
Toprak dolmuş kulağına, gözüne,
Hiç uydun mu kör şeytanın sözüne,
Helal diye haram yedin mi kafa?

Aldı kafa:

Ben bir güldüm, has bahçede biterdim,
Lokman idim, âlemlere yeterdim,
Altmış yıl yaşadım, yüz yıl yatardım,
Ahiretim mamur ey dertli Kerem.

Yine aldı kafa:

Dinle imdi gelen geçen âlemi,
Bir zaman dünyada ben de var idim.
Bir şah idim ben de kendi başıma,
Bunca gariplere yadigâr idim.

Aldı Kerem:

Kafa şu dünyada sen de mert miydin?
Dünya malı için bir aç kurt mıydın?
On beş yaşlarında bir yiğit miydin?
Yoksa aksakallı pir miydin kafa?

Aldı Kafa:

Bilmez idim ben malımın hesabın,
Düşünmezdim hiç ahıret hesabın,
Akıbet nuşettim ecel şarabın,
Öldüğümde gayet ihtiyar idim.

Aldı Kerem:

Kafa şu dünyada iyi has mıydın?
Dünya malı için kara pas mıydın?
Yedirmez içirmez bir nekes miydin?
Sofrası meydanda er miydin kafa?

Aldı Kafa:

Daim güvenirdim ben de şanıma,
Ecel âhir kasteyledi canıma,
Bunca konuk el sunardı namıma,
İşte ben böyle bir namıdar idim.

Aldı Kerem:

Dertli Kerem ahu zarın artırsın,
Cümle müşkül işlerini bitirsin,
Ne zamandan beri bunda yatırsın,
Bu dünyada ölmem der miydin kafa?

Aldı kafa:

Ben kuru kafayım bunda olurdum,
Senin müşkül işlerini bitirdim,
Yüz on yıldır ben burada yatardım,
Ben de sencileyin aşikar idim.

deyip kesti.

Sofu bu konuşmalara gayet taacüp edip: "Bak, Mevla kuru kafaya can verip başına geleni haber verdi," diye fikre vardı. Kerem dahi: "Sofu, yolcu yolunda gerek," deyip yola revan olup bir gün Eşkat'a geldiler. Kerem baktı ki bir kızı gelin edip ata bindirip götürürler. Kerem başladı ağlamağa.

Sofu: "Niçin ağlarsın" dedi. Kerem: "Aslı Han'ı gelin etmişler, ona ağlarım" dedi. Sofu etti: "Belki o değildir." Kerem: "Ya ben bilmez miyim" deyip gelin alıcılar geçerken aldı sazı eline, bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Aslı'm seni götürmeğe gelmişler,
Ya benim gönlümü kimler anlar, hey.
Giydirmişler hoşça, gelin etmişler,
Al valasın yüze tutmuş ağlar, hey.

Rakibin yolları yazıldı m'ola,
Tomurcuk gülleri dizildi m'ola,
Hoyrat eli değdi bozuldu m'ola,
Mihnet ile dikticeğim bağlar, hey.

Arayıpta bizi bunda bulsunlar,
Yer yüzünde engelleri kırsınlar,
Mert yiğitin sevdiğini versinler,
Arayıp ona bir nam kosunlar hey.

Kerem eder kaynayıpta coşanda,
Ciğerciğim aşk odunda yananda,
Aslı gelip şu gedikten aşanda,
Yüzümü süreyim yollarına, hey.

deyip kesti.

Sofu yanlarına varıp: "Bu düğün kimindir?" diye sordu. Beyler ettiler: "Bir Türkmen kızının düğünüdür." Sofu etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Onlar da: "Burası cadde değildir. Aşağıda sorun" dediler. Aşağıki caddeye varıp orada sual ettiler. "Beli geçti, amma İrbit'e gittiler." Kerem orada dahi sual edip onlar da: "Beli geçti, amma Engürü'ye gittiler" deyince Kerem oradan yola revan oldu. Karşısına bir

dağ gelip üzerine çıktı; eteğinde bir köy ve yanında bir kabristan var idi. Kızın biri bir mezarın başında ağlayıp dolaşırdı. Kerem yanına varıp halini gördükte Sofu'ya etti: "Bunun mezardaki nesidir. Eğlen şu kıza sorayım" dedi, aldı sazı eline bakalım ne söyledi?

Aldı Kerem:

Kaşların mihrabı, gözlerin ağı,
Ahu gözlüm ne dönersin mezarı?
Âşığı bendeder zülfün tuzağı,
Ahu gözlüm ne dönersin mezarı?

Aldı kız:

Âşık ne sorarsın benim halimi,
Yar aşkına dolanırım mezarı.
Ben yanarım böyle firkat oduna,
Yar aşkına dolanırım mezarı.

Aldı Kerem:

Karalar giymişsin yastadır başın,
Kudretten çekilmiş karadır kaşın,
Bilmem baban mıdır yoksa kardeşin,
Ahu gözlüm ne dönersin mezarı.

Aldı kız:

Karalar giymişim yastadır başım,
Kudretten çekilmiş karadır kaşım,
Ne babam ölmüştür, ne de kardeşim,
Yar aşkına dolanırım mezarı.

Aldı Kerem:

Gülmedim dünyaya geldim geleli,
Ağlayıpta çeşmim yaşın sileli,
Kaç yıl oldu senin yarin öleli?
Ahu gözlüm ne dönersin mezarı.

Aldı kız:

Ben yanıp ağlarım ya sana n'oldu?
Ağlayıpta çeşmim kan ile doldu.
Sevdiğim öleli yedi yıl oldu,
Yar aşkına dolanırım mezarı.

Aldı Kerem:

Çayır çimen mezarını bürümüş,
Rüzgâr vurmuş yaprağına kurumuş,
Yedi yıl olduysa şimdi çürümüş,
Ahu gözlüm ne dönersin mezarı?

Aldı kız:

Elimden aldırdım gül yüzlü yari
Arttı yüreğimin gamı, efkârı,
Ne eylesem sönmez bu aşkın narı,
Yar aşkına dolanırım mezarı.

Aldı Kerem:

Yürü hele kaşı gözü harami,
Yüreğime koydun derdi veremi,
Han Aslı'dan beter ettin Kerem'i,
Ahu gözlüm ne dönersin mezarı?

Aldı kız:

Gel yeter ağlatma bu servi nazın,
Yüreğime vurdun ateşin közün,
Açın mezarını göreyim yüzün,
Yar aşkına dolanırım mezarı.

deyip kesti.

Kerem anladı ki mezarda yatan kızın nişanlısıdır. Kerem oradan bir kahveye gelip akşam bunların yanına biraz ahbap toplanıp hoş beşten sonra bir türkü niyaz ettiler. Kerem pek münasip deyip aldı sazı eline bakalım onlara ne dedi?

Aldı Kerem:

Gece gündüz ah eyleyip ağlarım,
Sılada bir benim aklım alan var.
Mecnun gibi dolanırım dağları,
Mihnet ile beni derde salan var.

Yine bahar oldu, coştu yüreğim,
Dideden akıttım kan ile yaşım,
Ne sebepten ben sıladan ırağım,
Ne sıladan haber, ne de gelen var.

Badisaba esip karlar eridi,
Çayır çemen, düz ovayı bürüdü,
Cümle âlem sılasına yürüdü,
Benim gibi elbet bunda kalan var.

Dertli Kerem eder Aslı Han'ımı,
Yaş yerine akıtmışım kanımı,
Mevlam gurbet elde alma canımı,
Ben hasretim gözü yolda olan var.

deyip kesti.

Kerem orada keşişi sual eyledi. Onlar da: "Beli geçti amma Ayaş'a gitti" dediler. Kerem yola revan olup giderken bir viran şehir görüp Sofu'ya etti: "Acep bu neden viran olmuş ve adamları nereye gitmiş? Eğlen, bir haber sorayım" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Seyyah olup şu âlemi gezerken,
Rastgeldim bir viran yerin taşına.
Dedim viran ne zamandan berisin,
Ne gelmiş var, ne gelecek başına?

Aldı virane:

Hazreti Nuh zamanından beriyim,
Emri hakla neler geldi başıma,
Başıma geleni söyleyim sana,
Hele bir gez otur benim karşıma.

Aldı Kerem:

Âşıklar derdine dert katar mısın,
Çevre yanını arar tarar mısın?
Ta kadimden beri sen viran mısın?
Felek nice kaktı senin başına?

Aldı virane:

Nuh peygamber zamanında dururdum,
Haktan bana emir, geldi uyudum,
İsmi belli bir mamurca köy idim,
Felek ağu kattı tatlı aşıma.

Aldı Kerem:

Kim işitse senin ah ile zarın,
Tekeder elinden olanca varın,
Niçin harap oldu çarşı pazarın,
Akıl ermez ol Hüdanın işine.

Aldı virane:

Üç yüz altmış çeşmelerim akardı,
Güzellerim seyrangâha çıkardı,
Hanlarıma üç yüz deve ıhardı,
Bakmaz mısın han yerinde taşıma.

Aldı Kerem:

Dertli Kerem şehir viran söyledi,
Senin yiğitlerin felek neyledi?
Viran, gelip sana yolum uğradı,
Can dayanmaz fırkatına coşuna.

Aldı virane:

Çok güzel yiğitler var idi bende,
Kimi saz çalardı, kimi de künde,
Bunca yiğit verdim ben bu kıranda,
Ben viranın girmiş idi düşüne.

deyip kesti.

Kerem yine yola revan olup bir gün Ayaş'a vasıl oldular. Orada keşişi sual ettiler. Onlar da "Zile'ye gitti" dediler. Kerem yolda giderken bir yaylada Sofu'ya "Eğlen, şurada biraz duralım" deyip oturdular. Kerem sırtını bir kayaya verip düşünmeğe başladı. Sofu etti: "Ne düşünüyorsun?" Kerem etti: "Bunca yıldır diyarı gurbet gezeriz. Sevdiğimi bulamadım. Acep bu kız bana kısmet değil mi?" deyip aldı sazı eline bakalım ne söyledi?

Aldı Kerem:

Dinle sana derim ey sarı kaya,
Benim Aslı'm buralardan geçti mi?
Mübarek cemali benzer mi aya,
Benim Aslı'm buralardan geçti mi?

Aldı kaya:

Gel sana söyleyim ey âşık beri,
Senin Aslı'n bundan geldi de gitti.
Bile almış idi yanınca biri,
Ayağın yüzüme bastı da gitti.

Aldı Kerem:

Bak sana söylerim ey kara meşe,
Kalemi kudretten çekilmiş kaşa,
Bilir misin dağı, taşı, menekşe,
Benim Aslı'm buralardan geçti mi?

Aldı meşe:

İyi yiğit dayanmaz mı bu deme,
Ansızın bu kellem düştü önüme,
Güneş kondu gonca gibi gülüme,
Aslı benden bir dal kesti de gitti.

Aldı Kerem:

Abıhayat gibi daim akarsın,
Hakkın cemaline akar bakarsın,
Dolana dolana akıp gidersin,
Irmak Aslı'm buralardan geçti mi?

Aldı ırmak:

Kerem çekme onun hemişe yasın,
Bile almış hem atasın anasın,
Hem de içti, hem doldurdu kırbasın,
Atlarına binip çıktı da gitti.

deyip kesti.

Bunlar yola revan olup giderken Kızılırmak'a rast geldiler. Baktılar ki ırmak kan gibi köpürmüş. Üstünde uçan kuşu kapar. Kerem etti: "Sofu sen bu ırmağı bilir misin?" Sofu: "Bilmem" dedi. Kerem etti: "Buna Kızılırmak derler. Eğlen şuna bir türkü söyleyeyim" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Medet, medet âlemleri yaradan,
Başa bir hal geldi çekip gideriz.
Yeni düştüm gurbet elin kahrına,
Gözlerimden yaşlar döküp gideriz.

Felek beğenmedi benim tutumum,
Arşa direk oldu odun tütünüm,
Gün doğmaz alnıma, öksüz yetimim,
Uğradığım köyü yakıp gideriz.

Bülbülü uçurdum varıp yuvadan,
Kavim kardeş unutmayın duadan,
Bizler gider olduk şu düz ovadan,
Şimdi daldan dala konup gideriz.

Bakmaz mısın şu dağların karına,
Kim dayanır benim ahu zarıma,
Felek darbesini vurdu serime,
Doğrultamam, belim bükük gideriz.

Dertli Kerem eder gördüm düşümde,
Alem sele gitti çeşmim yaşında,
Kızılırmak gibi dağlar başında,
Şimdi enginlere akıp gideriz.

deyip kesti.

Kızılırmak bunlara yol verdi. Selametle geçip Zile'ye geldiler. Akşam olduğunda bir hana indiler. Hancı ters adamdı. Bunları içeri almadı. Hanı kapayıp gitti. Bir kahveye gidelim diye o kadar aradılar, bulamadılar. Gelip han kapısını kırıp içeri girdiler. Kış olduğundan soğuktan donacaklar. Biraz odun yok ki yaksınlar. Hemen kapıyı kırıp yaktılar. O gece orada yatıp ertesi gün keşişi sual ettiler. Onlar dahi: "Dokuz Yazı'ya gittiler, belki Sivas'ta bulursunuz" dediler. Bunlar yola revan olup bir yaylaya gelirken Kerem: "Hancıya para vermedik" diye düşünmeğe vardı. Sofu: "Ne düşünüyorsun" dedikte Kerem etti: "Eğlen sana ettiğimiz işleri beyan edeyim" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Sofu bak bir işimize,
Hancıya para vermedik.
Neler geldi başımıza,
Hancıya para vermedik.

Geze geze burya geldik,
Aslı'yı buluruz derdik,
Zor ile içeri girdik,
Hancıya para vermedik.

Âşıkla gurbete çıktık,
Özümüz aşka bıraktık,
Kırıp kapısını yaktık,
Hancıya para vermedik.

Dertli Kerem'dir zatımız,
Her yerde vardır adımız,
Arpasın yedi atımız,
Hancıya para vermedik.

deyip kesti.

Oradan yola revan olup giderken bir yüce dağ görüp baktı ki başını duman kaplamış, Kerem etti: "Sofu bu dağı bilir misin?" Sofu: "Bilmem" dedi. Kerem etti: "Yıldız Dağı derler. Eğlen şuna bir türkü söyleyeyim" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Yükseğinde yavru şahin beslenir,
Yıldız Dağı niçin kalkmaz dumanın?
Alçağında dudu kumru beslenir,
Yıldız Dağı niçin kalkmaz dumanın?

Yükseğinde büyük namlı karın var,
Alçağında mor sümbüllü bağın var,
Yardan mı ayrıldın ahü zarın var?
Yıldız Dağı niçin kalkmaz dumanın?

Gelen geçen seyran eder meşesin,
Beline kondurmuş beyin paşasın,
Haramiler bekler her bir köşesin,
Yıldız Dağı niçin kalkmaz dumanın?

Yine çevrilip eğrilmiş beli,
Rumda ve Acemde söylenir yeli,
Kadı mısın serdar mısın kurt beli,
Yıldız Dağı niçin kalkmaz dumanın?

Her taşlardan çok boyalı taşın var,
Şahin yuva yapmış öter kuşun var,
Kerem gibi ne belalı başın var,
Yıldız Dağı niçin kalkmaz dumanın?

deyip kesti.

Bunlar yola revan olup Sivas'a geldiler. Sivas'ta Ermeni çok olduğundan bir kahveye geldiler. Bunların yanına biraz ahbap gelip hoş beşten sonra: "Aman bize bir türkü söyle" dediler. Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Nice bir yanmayan aşk ateşine,
Vardı gurbet ele düştü yolumuz.
Hısımdan, kavimden soran olursa,
Selam, dua göndermektir halimiz.

Kıyma kahpe felek bana yazıktır,
Çok gurbetlik çektim bağrım eziktir,
Virandır elimiz bağlar bozuktur,
Ayrılık gazelin döktü gülümüz.

Hocam izin verse yazsam bir satır,
Mevlam müşkül işimizi sen bitir,
Kısmet nerde ise çeker, iletir,
Kim bilir ki nerde kalır ölümüz.

Kahpe felek gelip kısmet dağıtır,
Ecel değirmeni bizi öğütür,
Kerem eder vademizin çağıdır,
Kurt belinden doğru gelir selimiz.

deyip kesti.

Kerem etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Onlar da: "Deliktaş'tan geçip Ürgüp'e gitti" dediler. Keremgil oradan yola revan olup bir gün Ürgüp'e vasıl oldular. Bir köye yakın çay kenarında biraz gelinlik kızlar esvap yıkarlardı, birisi aynı Aslı Han'a benzer idi. Kerem Sofu'ya etti: "Bak benim sevdiğim gelin olmuş. Bunda kızlar ile esvap yıkar" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Irmak kenarında esvap yuyanlar,
Allı gelin Han Aslı'ma benzersin.
Doğru söyle eğer hakkı seversen,
Allı gelin Han Aslı'ma benzersin.

Böyle deyince kız baktı ki Âşık kendine söz atıyor, hemen aşka gelip, eline bir değnek alıp bakalım Kerem'e ne cevap verdi?

Aldı kız:

Dolandın dağları buraya geldin,
Vargit dertli Kerem yarin değilim.
Yitirdin aklını divane oldun,
Var git dertli Kerem yarin değilim.

Aldı Kerem:

Aslı gibi yanağında halı var,
Türlü libas giymiş ince beli var,
Gide gide bir incecik yolu var,
Allı gelin Han Aslı'ma benzersin.

Aldı kız:

Deme âşık seni çekerler dara,
İçerime açtın onulmaz yara,
Ben değilim yarin var yarin ara,
Var git dertli Kerem yarin değilim.

Aldı Kerem:

İnanmam yüzünden nikabı kaldır,
Diler azat eyle, dilersen öldür,
Gel ağlatma gelin, gel beni güldür,
Allı gelin Han Aslı'ma benzersin.

Aldı kız:

Telli Hanım gül benzini soldurur,
Âşık olan maşukunu güldürür,
Bir nişanlım vardır seni öldürür,
Var git dertli Kerem yarin değilim.

Aldı Kerem:

Kerem eder yücesinden aşırdım,
Aşırdım da hem yolumu şaşırdım,
Ben de bir nişan yüzüğü taşırdım,
Allı gelin Han Aslı'ma benzersin.

deyip kesti.

Kerem, kızın Aslı Han olmadığını anlayıp bunlardan keşişi sual eyledi. Onlar da: "Görmedik" dediler. Kerem oradan yola revan ve Ürgüp'e vasıl olup bir kahveye geldiler. Yanlarına biraz ahbap toplanıp türkü niyaz ettiler. Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Şu dünyada üç nesneden korkarım,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.
Hiç birinden asla gönlüm hoş değil,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.

Güle güle geldik şu kara taşa,
Yazılanlar gelir bu garip başa,
Hasret koydu bizi kavme kardaşa,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.

Çok Süleymanları tahtan indirdi,
Nicelerin gül benzini soldurdu,
Niceleri gelmez yola gönderdi,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.

Dertli Kerem eder konduk göçülmez,
Acıdır şerbeti ecel içilmez,
Üç derdim var birbirinden seçilmez,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.

deyip kesti.

Kerem orada keşişi sual eyledi. Onlar da: "Beli geçti, amma onlar Parmak ovasına doğru gitti" dediler. Keremgil oradan yola revan olup Parmak ovasına vardılar. O gün Elmalı'nın beyleri ava çıkmışlardı. Kızları, gelinleri beraber idi. Kerem bunları görüp Sofu'ya: "Galiba bunlar Aslı Han'ı almağa gelmişler" deyip düşünmeğe başladı. Bunlar Kerem'in yanına gelip: "Nereden gelip nereye gidersiniz?" dediler. Kerem etti: "Siz nereden gelip nereye gidersiniz?" Onlar da: "Elmalı'dan ava çıktık" deyince Kerem etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Onlar da: "Bize bir türkü söylersen haber veririz" dediler. Kerem aldı sazı eline bakalım beylere ve kızlara ve gelinlere ne dedi?

Aldı Kerem:

Elmalı'nın ağaları,
Alay alay olmuş gelir.
Taze kızı, gelinleri,
Eli ele vermiş gelir.

Giymişler baştan ayağa,
Verirler halka sadaka,
Kimi beydir, kimi ağa,
Bayrağını açmış gelir.

Sahra sahra geçip yükler,
Çıkar serhatlere beyler,
Kargı, mızrakla tüfekler,
Arap atlar koşmuş gelir.

Kolları şahin yazılı,
Yanları çifte tazılı,
Koyunlar çifte kuzulu,
Tozlu yola düşmüş gelir.

Uğradım yarin göçüne,
Mailim zülfün ucuna,
Bu Elmalı'nın içine,
Dertli Kerem coşmuş gelir.

Bunlar Kerem'den haz edip keşişin Kayseri'ye gittiğini haber verdiler. Kerem yola revan olup giderken Elmalı Dağı'na geldiler. Kerem Sofu'ya "Bu dağı bilir misin? Buna Elmalı Dağı derler, eğlen bir türkü söyleyeyim de öyle gidelim" deyip bakalım ne söyledi?

Aldı Kerem:

Gel gidelim Sofu kardeş,
Bugün Aslı'm göç eylemiş.
Ben ağlarım, sen ağlama,
Bugün Aslı'm göç eylemiş.

Elmalı dağın aşmıştır,
Parmak dereden geçmiştir,
Kayseri'ye ulaşmıştır,
Bugün Aslı'm göç eylemiş.

Karşımızda ulu dağlar,
Gönül muhabbeti çağlar,
Aslı göçmüş Kerem ağlar,
Bugün Aslı'm göç eylemiş.

deyip kesti.

Kerem oradan giderken bir kara dağ görüp başladı ağlamağa. Sofu etti: "Niçin ağlarsın?" Kerem: "Bu dağa adıyla, sanıyla Karadağ derler; başını duman bürümüş" deyip giderken bunlar susadılar. Dağda su ararken duman çöküp birbirlerini kaybettiler. Birbirlerini aradılar, bulamadılar. Kerem: "Yarabbi bir taraftan Sofu'yu, bir taraftan sevdiğimi kaybettim. Benim halim ne ola? Başıma neler geldi? Bu genç yaşımda anama babama hasret kaldım" deyip ağlayarak aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Arzuladım geldim Karadağ seni,
Felek bu çektiğim elinden senin,
Aktı çeşmim yaşı ceyhuna döndü,
Acep kimler geçer selinden senin.

Dilerim başına sam yeli essin,
Şu kara bağrını taşçılar kessin,
Elvan çiçeklerin yansın tutuşsun,
Kimseler korkmasın gülünden senin.

Yamacında azgın azgın ayılar,
Çeşmelerin derin derin kuyular,
Yollarını kessin yad haramiler,
Bezirgân geçmesin belinden senin.

Kerem der: başından duman gitmesin,
Lale, sümbül, mor menekşe bitmesin,
Bahçenizde yat bülbüller ötmesin,
Han Aslı'm geçmiştir yolundan senin.

deyip kesti.

Derken hava açıldı. Birbirlerini buldular. Bu dağdan aşağı inip oradan Erciyeş dağına çıktılar. Kerem arkasına baktı ki kargış eylediği dağ çayır çayır yanar. Hâlâ o dağ şimdiye kadar kapkaradır. Ve Kayseri tarafından Han Aslı'nın dahi rüzgârla kokusu gelirdi. Bunlar giderken bir yaylaya geldiler. Gördüler ki bir çoban koyun güder. Kerem Sofu'ya: "Gel şu çobandan sevdiğimi sorayım" deyip yanına gitti. "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" diye sordu. Çoban dahi: "Bana bir türkü söylersen haber veririm" dedi. Kerem. Pek âlâ deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Eğlen çoban eğlen haber sorayım,
Dudu dillim Kayseri'ye vardı mı?
Mecnun oldum varıp bulup sarayım,
Aslı Hanım Kayseri'ye vardı mı?

Söyle çoban söyle ahım tutası,
Ahırette yar boynuma bakası,
Aslı bir Ermeni, kâfir atası,
Aslı Hanım Kayseri'ye vardı mı?

Karadır kaşları gözü sürmeli,
Keten gömlek giyer göğsü düğmeli,
Güzeller içinde onu öğmeli,
Aslı Hanım Kayseri'ye vardı mı?

Dertli Kerem ister haktan yardımı,
Mevlam bir kuluna verme derdimi,
Aslı göçtü viran koydu yurdumu,
Aslı Hanım Kayseri'ye vardı mı?

deyip kesti.

Çoban da, Hak muradını versin, gönlün hoş olsun deyip keşişin Kayseri'ye gittiğini haber verdi. Kerem yola revan olup Kayseri'ye gelince bir de baktı üç kız el ele vermiş bahçede gezerler. Birisi Aslı Han'a benzer. Kerem Sofu'ya: "Bak benim sevdiğim zevkü safa eder, beni hatırına getirmez" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Kangınıza kul olayım,
Belikleri koşa dilber,
Mevlam ayrılık vermesin,
Göklerdeki kuşa dilber.

Ok ile vurdun sinemi,
Artırdın derdi veremi,
Gözlerin olmuş harami,
Kirpiklerle kaşa dilber.

Bir ok attım o nişana,
Vardı gitti perişana,
Dedim belki yumuşana,
Bağrın dönmüş taşa dilber.

Kerem'in çektiği ardır,
Daim işi gücü ahüzardır,
Bu bir başka ruzigârdır,
Her dem esmez başa dilber.

deyip kesti.

Kız Kerem'den kaçtı. Kerem Sofu'ya etti: "Bak merhamet eder mi? Bunca yıldır hatırına getirmez, hemen zevkü safa eder. Eğlen şuna nerden gelip nereye gidersin diye soralım" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Güzelsin sen yoktur menendin, mislin,
Boyun servi yanakların al güzel.
Huri midir aslın, melektir neslin,
Dişin inci, dudakların bal güzel.

Dinle gel sözümü ey saçı sümbül,
Ben sana bir güldüm sen bana bülbül,
Ya taze kız ya bir gelin, ya bir dul,
Her ne isen benden haber al güzel.

Kerem eder senin kulun olayım,
Leylü nehar dost kapında kalayım,
Ben de senden muradımı alayım,
Sen de benden muradını al güzel.

deyip kesti.

Kızlar Kerem'i çadıra davet ettiler; Kerem ile Sofu çadıra geldiler. Kızlar tazim edip kahve tütün sunduktan sonra: "Aman âşık bize bir türkü söyle" dediler. Kerem aşka gelip sazı eline aldı, bakalım kızlara ne dedi?

Aldı Kerem:

Salına salına burda gezersin,
Hemen benim Han Aslı'ma benzersin,
Sen de gözün ile çok kan edersin,
Hemen benim Han Aslı'ma benzersin.

Keklik gibi taştan taşa sektiğin,
Ak ellere kızıl kına yaktığın,
Acep demem kıya kıya baktığın,
Hemen benim Han Aslı'ma benzersin.

Benim sevdiceğim ela gözlüdür,
Şekerdir lebleri, şirin sözlüdür,
O da sizin gibi kati nazlıdır,
Hemen benim Han Aslı'ma benzersin.

İşiterek aştım yüce dağları,
Yüreğimde saklı şirin sözleri,
Kayseri'nin şu gelinlik kızları,
Hemen benim Han Aslı'ma benzersin.

Dertli Kerem sohbetin tatlı olsun,
Gelinlerin edepli, uslu olsun,
Her yiğidin sevdiceği kutlu olsun,
Hemen benim Han Aslı'ma benzersin.

deyip kesti.

Bir de kızlar: "Âşık senin meramın nedir?" deyince Sofu: "Bunun bir sevdiği vardır, adına Aslı Han derler. Seni ona benzetti" dedi. Kız: "Yarabbi şükür fena şeye benzetmedi" deyip Kerem'e işaret edip dışarı çıktı. Kız etti: "Senin aradığın Kayseri'de orta mahallede bir evde, babası zındancı başıdır, anası diş çekicidir." Keremgil oradan yola revan olup Kayseri'ye geldiler. Bunlar Kayseri'nin içinde gezerken baktılar ki bir evden cenaze çıkarıp musallaya götürdüler. Kerem: "Sofu kardeş eğlen şu cenazeye bir türkü söyleyeyim de öyle gidelim, zira kıssadan hissedir" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Mal sahibi nice gördün halini,
Felek pençesine düşmüş gidersin.
Beğenmezdin türlü libas giymeği,
Şimdi uryan ceset olmuş gidersin.

Tutmaz idin bir fakirin elini,
Sormaz idin yoksulların halini,
Haram helal kazandığın malını,
Şu fani dünyaya dökmüş gidersin.

Malın vardır deyu gökte uçardın,
Meclis kurup şarap bade içerdin,
Hayvanları sağıp döğüp koşardın,
Şimdi kara yere koşmuş gidersin.

Dertli Kerem eder nic'olur halim,
Bana senden oldu ey kanlı zalim,
Hiç vadeye bakmaz erişir ölüm,
Ecel şarabını içmiş gidersin.

deyip kesti.

Derken imam gelip: "Behey edepsiz! Hiç cenazeye türkü söylenir mi? Elinden gelirse bir fatiha oku" dedi. Orada olanlar imama dönüp: "Dokunma! Hak âşığıdır, bu adamın hayatındaki halini söyler diye Kerem'i affeyle" dediler. Oradan Kerem bir kahveye geldi. Akşam bunların yanına ahbaplar toplanıp bir türkü niyaz ettiler, Kerem dahi aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Ben bu derdin hangi birin söyleyim,
Tazelendi eski derdim yaresi,
Aman ey sevdiğim yar elden gitti,
Yarap nedir, bu firkatin çaresi?

Keten gömlek giyer, gülden naziktir,
Bülbüle söylenme, güle yanıktır,
Çok gurbetlik çektim bağrım eziktir,
Hışma gelme ey ciğerler paresi.

İçip aşkın dolusunu kanayım,
Düşmüşüm aşkına nice yanmayım,
Gönül sevdi onu, nice döneyim,
Mihrabımdır iki kaşın arası.

Kerem eder ey gözlerin sevdiğim,
Ta başından ayağına döndüğüm,
Aptal olup Kayseri'ye geldiğim,
Oya gözler, bari gözler göresi.

deyip kesti.

Kerem böyle söyleyip hazır olanlar aferin dediler. Ertesi gün Kayseri'nin içini tekmil gezip dolaştılar. Bir mahalde çocuklar oynardı. Bunlarda sual ettiler: "Burada bir keşiş evi var mı?" Onlar da haber verip götürüp evi gösterdiler. Kerem kapıdan içeri girip baktı ki Aslı Han giyinmiş, kuşanmış,

şahane gezer. Kerem böyle görünce başladı gazel söylemeğe, kızın hoşuna gitti. Kerem'e etti: "Âşık ne ararsın?" Kerem etti: "Bunda kâmil bir diş çekici varmış, onu ararım." Kız: "O benim anamdır, varayım çağırayım" dedi. Kerem: "Var çağır, gelsin" dedi. Kız, Kerem'i içeri götürdü. Karı, kızına: "Otur kızım dizine başını koysun, zahmet olmasın" dedi. Kerem başını kızın dizine koydu, başladı yüzüne bakmağa. Bir de karı sordu: "Hangi dişin ağrıyor?" Kerem: "Bu dişim ağrıyor" deyince hemen karı o dişi çekti. Baktı ki sağlam. Kerem: "Yanlış çektin, o değildir, işte budur, yok budur" diyerek otuz iki dişini çektirdi. Bir de Kerem'in aklı başına gelip baktı ki ağzı kan ile dolmuş, acısı yüreğine işliyor, hemen koynundan çevreyi çıkarıp ağzına tuttu. Kız çevreyi görünce: "Vay ana bu Kerem'dir" deyip başını dizinden kaldırıp kaçtı. Anası keşişe haber vermeğe gitti. Kerem kızın kaçtığını görünce aldı sazı eline, bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Öldüm öldüm Aslı senin elinden,
Dertli sinem bende vardır yare yüz,
Daima üstüne titrerdi canım,
Haset derdi, gönül derdi, yare yüz.

Uğrun uğrun canan bunda sezilir,
Keman kaşlar atar okun gizlidir,
Dostum böyle bir yar için gezinir,
Var arada engel yare, yare yüz.

Kargıdır, kurşundur, yarem sağ olam,
Sağ kolumda yar yoluna sağ olam,
Ne mümkündür ben bu dertten sağ olam,
Hicran birdir, derdim birdir, yare yüz.

Dertli Kerem eder ol yarim için,
Aklımı zayettim ben yarim için,
Yar oldur ki yar yoluna, yar için
Beraber darlıkta bende yare yüz.

deyip kesti.

Bir de kız oradan usul ile başını çıkarıp gitmiş mi diye baktı. Kerem kızın baktığını görüp şu kızı dini İslama davet edeyim, belki müslüman olur, Hak tealâ bizi bu yüzden mağfiret eder, deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Medet medet Aslı'm senin elinden,
Gel kız Müslüman ol, kalma Ermeni.
Benim bir derdimi bine yetirdin,
Gel kız Müslüman ol, kalma Ermeni.

El ele verelim şehre gidelim,
İncili, Furkanı başa tutalım,
Hangi din hak ise ona tapalım,
Gel kız Müslüman ol, kalma Ermeni.

İnanma sen keşişlerin fendine,
Hafta perhizine, elli gününe,
Gel Aslı'm gir sen de İslam dinine,
Gel kız Müslüman ol, kalma Ermeni.

Dilber hayalisin, kızlar sultanı,
Seyrana çıkanda olursun cani,
Sen Kerem dedenin kaşı kemanı,
Gel kız Müslüman ol, kalma Ermeni.

deyip kesti.

Kız üzüldü: "Sen bir memleket şahısın, yazıktır, ben sana kısmet değilim, sen kısmetini Hak tealadan iste, haydi git, şimdi anam beyden adam getirip seni tutarlar: şimdi git" dedi. Kerem melül, mahzun ağlayarak çıkar iken aceleyle kapıyı kapayıp bir ayağı içerde kalıp yarıldı. Kan revan oldu. O vakit Kerem etti: "Ey benim rabbim, bu genç yaşımda nedir benim çektiğim? Aman yarabbi! Benim aşkımın üç bölüğünden bir bölüğünü bu kıza ver." Hemen o saat duası müstecap olup kız dahi Kerem'e âşık oldu. Kapıyı açıp hemen Kerem'in boynuna sarıldı. Dahi müslüman oldu derler. Kerem hiledir zanneyledi. Halbuki kızın işi hile değil idi. O vakit kız aşka gelip eline bir ağaç parçası aldı. Kerem dahi sazı eline alıp bakalım birbirlerine ne söylediler.

Aldı kız:

Yeni düştüm ateşine yanarım,
Yandım Kerem beni rüsvay eyleme.
Beni aşkın ateşine salan var,
Yandım Kerem beni rüsvay eyleme.

Aldı Kerem:

Bizim elden sürdüm bunda getirdim,
Benim çekticeğim senin elinden.
Günbegün aşkınla yandım yıkıldım,
Benim çekticeğim senin elinden.

Aldı kız:

Uğrun uğrun dost bağına girmedim,
El uzatıp gonca gülün dermedim,
Ben yarin yüzünden vefa görmedim,
Yandım Kerem beni rüsvay eyleme.

Aldı Kerem:

Akıtayım gözlerimin yaşını,
Gurbet ele saldın garip başımı,
Anan çekti otuz iki dişimi,
Benim çekticeğim senin elinden.

Aldı kız:

Gizli gizli dost bağına girdiğin,
El uzatıp gonca gülün derdiğin,
Ben bilmedim senin Kerem olduğun,
Yandım Kerem beni rüsvay eyleme.

Aldı Kerem:

Yedi yıldır gezdim ben bu dağları,
Bu sineme vurdum kızgın dağları,
Gece göndüz gönül hakka yalvarı,
Benim çekticeğim senin elinden.

Aldı kız:

Kova kova gurbet ele getirdim,
Derdim birken gene bine yetirdim.
Ne ben öldüm ne sen, benden kurtuldun,
Yandım Kerem beni rüsvay eyleme.

Aldı Kerem:
Gece gündüz düştüm dağa sahraya,
Bu serimi saldım olmaz sevdaya,
Ruzu şeb yalvardım kadir Mevlaya,
Benim çekticeğim senin elinden.

Aldı kız:

Ağa Kerem, paşa Kerem, han Kerem,
Alış Kerem, tutuş Kerem, yan Kerem,
Aslı olsun sana kurban can Kerem,
Yandım Kerem beni rüsvay eyleme.

Aldı Kerem:

Gel gidelim bahçelere, bağlara,
Meyil verme şu cihanda baylara,
Bu Kerem'i saldın yüce dağlara,
Benim çekticeğim senin elinden.

deyip kesti.

Bir de kız etti: "Aman Kerem, şimdi anam beyden adam getirip seni tutarlar. Var git. Lakin şimden sonra sen benim, ben senin. Şimdi git. Gece gelip beni alasın" diye kavlü karar eylediler. Kerem dahi kalkıp kahveye gelince bey tarafından adamlar gelip Kerem'i aradılar. Bulamadılar. Akşam oldu. Kerem'in yanına biraz ahbap gelip bir türkü niyaz ettiler. Kerem dahi sazı aldı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Sabah oldu şavkın batmaz,
Döne Kervankıran döne.
Aşk ateşi serden gitmez,
Döne Kervankıran döne.

Yıldızların şahı sensin,
Ağlamaktan dide kansın,
Sevdiğim ya nice etsin,
Döne Kervankıran döne.

Parmağında altın yüzük,
Kolunda altın bilezik,
Boynun eğmiş kıza yazık,
Döne Kervankıran döne.

Yıldızlarda yürür şansın,
Âlemlerde perişansın,
Rakiplere düşman sensin,
Döne Kervankıran döne.

Yıldızlara ne ruşensin,
Âlem içinde pürşansın,
Garip yurduna düşmansın,
Döne Kervankıran döne.

Sana Kervankıran derler,
Yare ikrar veren derler,
Bana dertli Kerem derler,
Döne Kervankıran döne.

deyip kesti.

Birden yıldızı bulut kapladı. Kerem ile Sofu beraber eve gelip baktılar ki Aslı Han uyuyor. Kerem Sofu'ya: "Ver sazı bana, sevdiğimi kaldırayım" dedi. Sofu: "Gel bu gece gidelim, yarın gece gelelim. Zira keşiş beyden adam getirmiştir, bizi tutarlar" dediyse de Kerem dinlemeyip aldı sazı eline bakalım kızı uyandırmak için ne dedi?

Aldı Kerem:

Kâh giderim, kâh gelirim bacaya,
Uyan Aslı'm gel halini sevdiğim.
Kervankıran geldi çıktı yüceye,
Uyan Aslı'm gel, halini sevdiğim.

Akşam oldu, ne karanlık geceler,
Korkarım ki yari yadlar kucalar,
Seher vakti ezan okur hocalar,
Uyan Aslı'm gel, halini sevdiğim.

Sabah olur yine divan kurulur,
İşitenler gelir cümle derilir,
Nittin diye Sofu bana darılır,
Uyan Aslı'm gel, halini sevdiğim.

Bulamadım ben Aslı'nın kânını,
Yaslanaydım yar yastığın kânını,
Satın mı aldın sen uykunun kânını,
Uyan Aslı'm gel, halini sevdiğim.

Ne sarıp sarılıp böyle yatarsın,
Bu dertli sineme dertler katarsın,
Vaad ettin bu gaflette yatarsın,
Uyan Aslı'm gel, halini sevdiğim.

deyip kesti.

Derken beyin adamları gelip bunları tutmak istediler. Bunlar kaçıp bir viraneye gizlendiler. Kerem Sofu'ya: "Kızın bacasını tuttuk, bizi kaçırdılar. Yine varalım amma bir yıldız var o doğsun" dedi. Sofu: "Söz dinlemeyenin hali budur" dedi. Bunlar viranede otururken Kerem yıldıza bir türkü söyleyim deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Ülkerle terazi batmaz,
Döne sabah yıldız döne.
Aşk sevdası serden gitmez,
Döne sabah yıldız döne.

Evleri var ev yerine,
Köyleri var köy yerine,
Batmaz mısın ay yerine,
Döne sabah yıldız döne.

Yar ile kavlimiz vardır,
Goncanın dikeni hardır,
İşim gücüm ahü zardır,
Döne sabah yıldız döne.

Yıldız gördüm sabah sandım,
Ağlayıp kana boyandım,
Kerem der candan usandım,
Döne sabah yıldız döne.

deyip kesti.

Bir de kızın bacasına gelip baktı ki kız oturur. Kerem Sofu'ya: "Ver sazımı, sevdiğim oturur, çağırayım" dedi. Sofu: "Gel vazgeç. Bizi şimdi tutarlar" dediyse de Kerem dinlemeyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Çünkü bir sevdadır düştü serime,
Ağlarım ağlarım, gülmem bu gece,
Aşk elinden ciğer yandı neyleyim,
Bu başa gelecek hal var bu gece.

Viraneden gelen baykuş sesidir,
Yüreğimde yanan aşk ateşidir,
Arife gecesi, bayram eşidir,
Dedim dosta kurban olam bu gece.

Bağban oldum girdim yarin bağına,
Eyyamıdır gemi gider engine,
Felek saldı beni adu cengine,
Fethi hak edersin Kerem bu gece.

deyip kesti.

Eve basan beyin adamları gelip bunların ellerini arkasına bağlayıp mahpusa koyup ayaklarına bukağı, boyunların lale taktılar. Kerem'in aklı başından gidip dili tutuldu. Adamlar beye haber verip bey, kadıyı, müftüyü çağırıp: "Ey ağalar, haberiniz var mı? Bu gece keşişin hanesine bir adam girmiş, fetvasını verin öldüreyim" dedi. Müftü: "Fetvasını veremem, zira aslı olmamalı" dedi. Kerem'in dahi dili açılıp: "Sofu kardeş! Bu zamana kadar türkü söyleyip de bunda söylememek olmaz" dedi. Sofu etti: "Bunda adam öldürürler." Kerem: "Öldürmeden gayrı neylerler" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Medet, medet Aslı senin elinden,
Öldürmeden gayrı bize neylerler?
Biz zati geçmişiz can ile serden,
Şimdi namus ile ar bize neyler?

Aslı Han'ın ateşile söylerim,
İnip aşkın deryasını boylarım,
Gece gündüz Şahmeran'la oynarım,
Uzunu uzun şimdi mar bize neyler?

Şahini gezdirir beyler kolunda,
Kolları seğirdir sağı solunda,
Ruzu şeb çağırırım Hakkın yolunda,
Kementtir boynumda dar bize neyler?

Bunca sır işleri sorup tanmışım,
Bir sözüyle leblerinden kanmışım,
Ben Kerem'im aşk oduna yanmışım,
Cehenneme girsem nar bize neyler?

deyip kesti.

Derken Kerem'in dilinin açıldığın beye haber verdiler. Varın getirin dedi. Onlar dahi Kerem'in ayağından bukağıyı alıp beyin huzuruna götürdüler. Bey: "Kerem sen söylemezdin, nasıl oldu söyledin" dedi. Kerem: "Efendim, izniniz olursa burada da söyleyeyim" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Beni bunda lâl eyleyen,
Derttir, hasrettir, firkattir.
Çeşmim yaşın sel eyleyen,
Derttir, hasrettir, firkattir.

Aşk ateşi vardır canda,
Kaynar kaynar çıkmaz tende,
Nidem üçü de var bende,
Derttir, hasrettir, firkattir.

Kılıç öyle para etmez,
Yar sevdası serden gitmez,
Değme cerrah merhem etmez,
Derttir, firkattir, hasrettir.

Beni aşka salan yardır,
Vücudumda yanan nardır,
İşim benim ahü zardır,
Derttir, hasrettir, firkattir.

Kerem der olmuşum hâkim,
Ağlamadan yoktur pakim,
Bezirgânım, gamdır yüküm,
Derttir, hasrettir, firkattir.

deyip kesti.

Birden bey gazaba geldi: "Bak oğlan şimdi ayağını yerden keserim. Öyle şeyi hatırından çıkar" dedi. Kerem bir kere ah çekti. Cümlesi Kerem'in hak âşığı olduğunu bilip beyin böyle söylediğine mahzun oldular. Kerem ve ehli meclis ağlayıp gene efkârından aldı sazı eline bakalım meclise ne dedi?

Aldı Kerem:

Özüm özüne neyledim,
Bir kâfir tersasına ben.
Yorgun gönül bendeyledim,
Düşmüşüm ensesine ben.

Mihnetsizler mavi sarar,
Hıristiyan siyah giyer,
Ben ne derim, bey ne anlar,
Düşmüşüm ensesine ben.

Elin elime alayım,
Kolun koluna dayayım,
Kerem der kurban olayım,
Yalvarıp İsa'sına ben.

deyip kesti.

Bey yine gazaba gelip bu defa hâkim efendiye etti: "Ver fetvasını katledeyim" dedi. Hâkim "Fetvasını veremem. Elbette bunun bir nedeni vardır" deyince Bey gücenip hareme gitti. Meğer Bey'in Hasene Hanım namında bir âkıle kız kar-

deşi var idi. Beyin yanına gelip: "Beyim gazaba gelmişsin" dedikte bey: "Bana keşiş on beş kese akçe vereyim. Şu oğlanı öldür" dedi. Lakin şimdi hâkim ve müftü razı olmuyorlar" deyince Hasene Hanım: "Beyim! Onun davasını bana havale eyle. Ben göreyim, bakalım onlardan hangisi hak kazanır" dedi. Bey dahi havale eyledi. Biz gelelim hâkime. Kerem'e: "Gel oğlum, buradan firar eyle, zira bey seni şer'an öldürmezse zulmen öldürür, sana yazıktır" dedi. Bu sözler Kerem'in kulağına girmeyip aldı sazı eline bakalım hâkim efendiye ne dedi?

Aldı Kerem:

Hey ağalar ne edeyim,
Ben dönerim, gönül dönmez,
Bir yavruya düştü gönlüm,
Ben dönerim gönül dönmez.

Keklik gibi sekişinden,
Göğsü elvan nakışından,
Bir harami bakışından,
Ben dönerim, gönül dönmez.

Bana kaş oynatır nadan,
Öptüm gözünden, kaşından,
Aslı bir keşiş kızından,
Ben dönerim, gönül dönmez.

Yoluna koymuşum canı,
Didemden akıttım kanı,
Kerem sevdi Aslı Han'ı,
Ben dönerim, gönül dönmez.

deyip kesti.

Bu sefer hâkim efendi diviti kalemi eline alıp Kerem'e nasihat için bakalım ne dedi?

Aldı hâkim:

Gûş eyle pendimi ey dili şeyda,
Bahri cehle girme, kenara gel gel.
Gıllu gıştan kalbin eyle müberra,
Eski halin ile ayara gel gel.

Edna kısmına pek hem ülfet olma,
Mecliste talibi adavet olma,
Her bir adam ile sehavet olma,
Karibi izzet ol vefaya gel gel.

Bir kavle kaildir şah ile geda,
Söz anlayanlara canımız feda,
Hikmeti lokmana veriptir Hüda,
Deva ister isen tımara gel gel.

Mürşidi kâmilden alıp haberi,
Meyâna gayretle kuşan kemeri,
Kâmile nazar gör ehli hüneri,
İnkârı terkedip ikrara gel gel.

Bu devranı olan meclisi meyde,
Olayım bir zaman işreti demde,
Yeter koydun bizi zulmeti gamde,
Şimdicek gönlümüz uyare gel gel.

Bir dilâviz olup mecnundur heyet,
Nedir bu çektiğin rencile zahmet,
Bir zaman da eyle kesbi marifet,
Yetişir düştüğün ayare gel gel.

Bu sana yetmez mi nasihat erden,
Hiç umma faide fena güherden,
Canı halas eyle kurtul bu yerden,
Burcu beden gibi hisara gel gel.

Âlimi marifet olayım dersen,
Hocalarla hemden olayım dersen,
Bahayı gevheri bileyim dersen,
Al bizim metaı pazara gel gel.

Sel gibi her yana akayım deme,
Yapılmış binayı yıkayım deme,
Kervandan dışarı çıkayım deme,
Çek miharı aşkı katara gel gel.

Nasihat gûş eyle ey canı peder,
Şöhreti şehr olup gezme derbeder,
Gördüğün cahile baş eğme gider,
Namusu gayretle hem ara gel gel.

Selâhi eder kim ey nuru peyker,
Narı hicran kodu bu cana eser,
Derdi firkatile ölürsem eğer,
Kabrimi ziyaret çün mezara gel gel.

deyip kesti.

Bir de hâkim etti: "Oğlum mesele nedir bu kıza alâkan mı var? Nişanlın mıdır? Şeriat gereği ağaçtan olsun iki şahit isterim" deyince.

Aldı Kerem:

Didelerim doldu kanla,
Arttı derdim, yaram benim.
Kime arzedem halimi,
Nice olur halim benim.

Kimi molla, kimi hacı,
Cümlemiz Hakka duacı,
Efendim getir ilacı,
Merhemsizdir yaram benim.

Uğrun deli gönül uğrun,
Aşk deler âşığın bağrın,
Tehnalarda uğrun uğrun,
Ağlamaktır kârım benim.

Sevdim bir kanlı zalimi,
Ne zordur bilsen halimi,
Sofuya sor ahvalimi,
Aslı seven Kerem benim.

deyip kesti.

Hâkim sordu: "Oğlum Sofu kimdir?" Kerem: "Arkadaşımdır" dedi. Hâkim: "Var onu çağır" dedi. Kerem Sofu'yu çağırdıkta hâkim macerayı Sofu'dan sual eyledi. O zaman bakalım Sofu ne dedi?

Aldı Sofu:

Hey ağalar bu dert beni pir eder,
Zülüf derdi, belik derdi, el derdi.
Ben neylerim bin günümü bir eder,
Nadan derdi, hoyrat derdi, el derdi.

Terkeylemiş vatanını, malını,
Elinden aldırmış gonca gülünü,
Kimse bilmez bu Kerem'in halini,
Sıla derdi, vatan derdi, yol derdi.

Aç, göğsün üstüne bir bağ dikeyim,
Elvan elvan çiçeklerden ekeyim,
Ben bu derdin hangi birin çekeyim,
Süsen derdi, sümbül derdi, gül derdi.

Coşkun derdim sular gibi bulandı,
Aktı gitti karlı dağı dolandı,
Post bağlayıp kapı kapı dolandı,
Hırka derdi, aba derdi, şal derdi.

Yazık oldu düştük dilden dillere,
Bülbül konmaz oldu gonca güllere,
Ağlayarak düştük tozlu yollara,
Gelen derdi, geçen derdi, yol derdi.

Sofu der ki Kerem yüzüme bakar,
Bu canımı aşkın oduna yakar,
Ben bilirim bu dert beni de yıkar,
Aslı derdi, Kerem derdi, dil derdi.

deyip keşti.

Sofu Kerem'in derdini bir bir nakledip şahadeti kabul oldu. Gelelim Hasene Hanım'a. Kırk tane güzellerden kız alıp her birine ayrı ayrı libas giydirip Aslı Han'a daha eski esvap giydirip gül bahçesine götürdü. Oraya Kerem'i davet eyledi. Sofu gitme dedi. Kerem: "Davete icabet lâzımdır" deyip gül bahçesine geldi. Kızlar Kerem'i karşıladılar. Kerem, Aslı Han'ı görünce Hasene Hanım'ın ayağına düşüp tazim eyledi. Kızlar dahi Kerem'e ve Hasene Hanım'a el pençe divan durdular. Meğer Hasene Hanım'ın muradı Kerem'in sevdası büyük müdür diye tecrübe idi. Zira kendinin hayali geniş idi. Eğer sevdası küçük ise onu öldürtecekti. Baktı ki Kerem gözünü Aslı Han'dan ayırıp kızların hiç birine bakmaz. Hase-

ne Hanım Kerem'in hak âşığı olduğun anladı; sonra "Âşık bize bir türkü söyle" dedi. Kerem dahi aldı sazı eline, bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Kara gözlüm ne gezersin bu yerde,
Gel bizim elleri gez kerem eyle.
Nice kullarını yazdın deftere,
Beni de deftere yaz kerem eyle.

Ben senin diline kandım inandım,
Aşkın ateşile odlara yandım,
Akıl başta iken divane oldum,
Beni mecnun etme gel kerem eyle.

İnanmadın hâlâ benim sözüme,
Aşkın ateşini saldın özüme,
Ne bakarsın kıya kıya yüzüme,
Engeller etmesin söz, kerem eyle.

Dertli Kerem eder sen kara giyme,
Gel Aslı'm sırrımı yadlara deme,
Bir iyilik edersen vaktinde eyle,
Beni dertli koyma kız kerem eyle.

deyip kesti.

Hasene Hanım anladı ki Kerem'in sözleri bütün Aslı üzerinedir, asla kızlara değildir. Hemen Aslı'yı sakladılar. Kerem o vakit mahzun oldu, ağladı. Hasene Hanım: "Bak Kerem ben senden hazettim, amma bir âlâ türkü söylemelisin" dedi. Kerem aldı sazı eline bakalım Hasene Hanım'a ne dedi?

Aldı Kerem:

Han Aslım bahçe içinde,
Gezer zavallı zavallı.
Karşımda ela gözünü,
Süzer zavallı zavallı.

Kaşları benzer kemana.
Âşıkın eyler divane,
Zülüflerini yan yana,
Çözer zavallı zavallı.

Hey ağalar, behey beyler,
Kerem gayri yari neyler,
Acep bizden niçin eyler,
Hazer, zavallı zavallı.

Keremdir aşkına yanan,
Olmuştur dillere destan,
Âşıkın katline ferman,
Yazar zavallı zavallı.

deyip kesti.

Kerem, yine Hasene Hanım'a iltifat etmeyince Hasene Hanım Kerem'e dedi: "Ben Aslı filan bilmem. Eğer bana bir türkü söylersen sana bir kız veririm." Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Varam gidem bir kâmile danışam,
Benim dersim elifbedir, hecedir.
Bir dilberin divanesi olmuşam,
Gelen bezirgândır, giden hocadır.

Okudum elifi çıktım ebcete,
Âşık, maşukunu salmaz gurbete,
Hesap ettim güneş girdi buluta,
Ay görünmez, ne karanlık gecedir.

Bu can kurban olsun Aslı'm yoluna,
Kısmet olsa alsa elim eline,
Sarılaydım onun ince beline,
Aslı Han görünmez halim nicedir.

Yığılıpta bölük bölük geldiler,
Ciğerciğim delik delik deldiler,
Kızlar bakıp kaş altından güldüler,
Söyle Aslı gelen gerçi gücedir.

deyip kesti.

Kerem yine Hasene Hanım'a iltifat etmeyince Hasene Hanım etti: "Âşık ben ne söyledim, sen ne anladın. Sen gene Aslı üzerine söylersin; benim üzerime bir türkü söyle, ben de sana Aslı'yı alıvereyim" deyince Kerem şükredip ve "Yarab söylemek benden rast getirmek senden, beni hacil etme" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Öldüm öldüm Aslı senin elinden,
Ayşe, Fatma bir araya gelsinler.
Çağırırım imdat eyle Yarap sen,
Hasretile öldüğümü bilsinler.

Kerem neyler Melek ile Fazlı'yı,
Bulamadım menendini Hüsnü'yü.
Yanağının çukurunda Güllü'yü,
Bana ordan bir pusecik versinler.

Alime, Munise görsün halimi,
Hüsnü'ye ben feda kıldım malimi.
Zelihadır büken benim belimi,
Aslı ile Zahide'yi bulsunlar.

Hatice dediğin ağa yolludur,
Hanife, Halime tatlı dillidir,
Dudu ile Kumru servi boyludur,
Hasret ile öldüğümü bilsinler.

Hak onarsın Emine'nin işini,
Esma yaktın yüreğimin başını,
Hava koysun dizim üzre başını,
Asiye'yi bile alıp gelsinler.

Zeynep selam versin, halim dinlesin,
Zehra çalsın sazı, kızlar oynasın,
Söyleyin hanıma buraya gelsin,
Yıkasınlar namazımı kılsınlar.

Zekiye'dir cümle kızlara sultan,
Kâmile, Naile hep ona kurban,
Benim vasiyetim ger olsun beyan,
Hayır dua ile yad eylesinler.

Salime, Ruhiye diksin taşımı,
Naile, Rabia yusun naşımı,
Bilenler de helâl yesin aşımı,
Fatiha'yı ha ile okusunlar.

Kerem eder Hak buyurdu ayette,
Can hava kuşudur durmaz bu tende,
Cümle kızlar kabrim üstün örtende,
Kıyafeti başım üzre koysunlar.

deyip kesti.

Kerem böylece kızların ismini söyleyince Hasene Hanım: "Aferin şimdi bildim ki sen hak âşığı imişsin. Velâkin kıza hak âşığı olduğuna ispatın var mı?" dedi. Kerem etti: "Sultanım, ben sana kızın birkaç yerinden nişanın haber vereyim, sen de bak, eğer dediğim gibi çıkmazsa beni katleyle" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Aslının yüzünde on beş halı var,
Bir halı dünyaca male yetişir.
Bir halı mağrıba pençe salmıştır,
Bir halı cihanda lale yetişir.

Bir halı ediyor merde mert cengi,
Bir halı döğüyor cümle frengi,
Bir halı bozulmaz hiç onun rengi,
Bir halı, şulesi halka yetişir.

Bir halı budur ki ta arşa çıkar,
Bir halı odur ki âlemi yıkar,
Bir halı budur ki cihanı yakar,
Bir halı şark ile garba yetişir.

Bir halı olmuştur gözlen süvari,
Bir halı görmüştür bunca diyarı,
Bir halı değiyor cihanın varı,
Bir halı da Kerem kula yetişir.

deyip kesti.

Hasene Hanım kızın nişanına baktı ki Kerem'in söylediği nişanlar tekmil doğru. Hemen gelip beye olanları baştan sona kadar nakledip "Ben o adamı tecrübe ettim, hak âşığı-

dır, gel bu kızı ona verelim eğer vermezsek bunun ahü zarı bizi harap eder" dedi. Bey bu cevabı işitince keşişi getirtip: "Mümanaat etme. Kızını bu oğlana ver. Eğer vermem dersen seni ağaca asarım" dedi. Keşiş: "Ey Asvas yardımcı gıllas" deyip oradan evine gelip durumu karısına söyledi. "Bunda dahi yerimiz tedirgin oldu" deyip hemen gecenin yarısında Kayseri'den kaçtılar.

Bey arkasından bu kadar atlılar saldıysa da arayıp izini dahi bulamadılar. Birisi gelip haber verdi ki "Ben yolda giderken onlara rastgeldim, birer ata binmişler Teke'ye gidiyorlardı" dedi. Kerem bu haberi alınca bir kere daha ah edip beyin ayağına kapandı. "Aman beyim dostluğun ziyade oldu. Ben öyle olacağını bilirdim. Allahaısmarladık" deyip yola revan oldu. Bir gün Teke'ye vasıl olup bir kahveye indiler. Yanlarında biraz ahbap gelip türkü niyaz ettiler. Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Yüzün görme muhannetin, namerdin,
Başın alıp çevresinden kaça gör.
Şirin olur muhabbetin badesi,
İçer isen mert elinden içe gör.

Ne söylersin bir ağacın dalı yok,
Ne çiçektir etrafında harı yok,
Muhannetin bir mecliste yeri yok,
Firkatin bir gölgesinden geçe gör.

İçeriden içeriye tarı var,
Sekiz cennet yedi tamu odu var,
Bir rivayet Hakkın bin bir adı var,
Okuyupta manasını anla gör.

Kerem eder duhan senin, ot senin,
Yüreğinden çıkan oldu od senin,
Viran oldu bıraktığın yurt senin,
Göçer isen bir gün evvel göçe gör.

deyip kesti.

Dinleyenler aferin dediler. Kerem orada keşişi sual eyledi. Onlar da: "Beli geçti, amma onlar Karapınar'a doğru gitti" dediler. Kerem, ertesi gün yola revan olup giderken sabaha yakın idi, başladı seher yeli esmeğe. Kerem: "Eğlen Sofu. Şu seher yeli ile sevdiğime bir selam göndereyim" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Eğer gider isen bizim ellere,
Sana söyleyeyim dur seher yeli.
Bir selam var göndereyim yarime,
Bu gün Han Aslı'mı gör seher yeli.

Yakın varıp esme zülfün teline,
Nazar kıl yüzünde çifte haline,
Muhabbet namesin kendi eline,
Bir tenha düşür de ver seher yeli.

Kerem eder koysak yere sazları,
Hatırıma coştu şirin sözleri,
Karadır kaşları, ela gözleri,
Sen de muradına er seher yeli.

deyip kesti.

Keremgil oradan kalkıp Karapınar'a vasıl oldular. Bir kahveye gelip orada keşişi sual ettiler. Onlar da: "Yaylalara gitti" dediler. Kerem ertesi gün yola revan olup yaylalara va-

sıl oldular. O gece orada kalıp keşişi sual eylediler. Onlar da: "Halep'e gitti" dediler. Kerem giderken bir çay başında biraz eğlenip oradan Halep'e vasıl oldular. Bir kahveye gelip misafir oldular. Akşam oldu, bunların yanına biraz ahbap gelip bir türkü niyaz ettiler. Kerem sazı aldı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Bütün âlemleri yaradan Mevlam,
Acep ettin müşkül işlerimi hey.
Gül yüzlü yarimi aldın elimden,
Artırdın gamımı kasvetimi hey.

Ben seni severim sıdk ile candan,
Garibi kurtardın bu dar zindandan,
Ayırdılar beni o Aslı handan,
Görmüştüm düşünü, hayalini hey.

Bu dünya sana da böylece kalmaz,
Âşığını ağlatan bir zaman gülmez,
Sevdiğim zalimdir insafa gelmez,
Uçurdum elimden dil kuşumu hey.

Bu dünya dönerek bana ne etti,
Derdi ve gamıyla mihneti yetti.
Bana Han Aslı'm ne çok zulum etti,
Çektirdi tam otuz iki dişimi hey.

deyip kesti.

Gene Kerem anda keşişi sual eyledi. Onlar da "Belen'e gitti" dediler. Keremgil dahi yola revan olup bir gün Belen'e vasıl oldular, akşam oldu. Biraz ahbap gelip: "Aman âşık bize bir türkü söyle" dediler. Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Gizli sevda çekip aşka düşenler,
Bir gün olur elbet ayana çıkar.
Çekelim mihneti sabrile gönül,
Gör ki bunun sonu ne yana çıkar.

Ferhat Şirin için deldi kayayı,
Onun için yaptı köşkü sarayı,
Mecnun Leyla için bekler sahrayı,
Belki der: sevdiğim seyrana çıkar.

Karadır kaşları gözü elayı,
Yahşi tabip gerek versin devayı,
Arasalar çar köşeyi, dünyayı,
İnce belli güzel böyle bir çıkar.

Bize böyle imiş takdirin işi,
Akıttı gözümden kan ile yaşı,
Aldı şu Kerem'i bu aşk ateşi,
Bu sevdanın sonu uryana çıkar.

deyip kesti.

Gene Kerem anda keşişi sual eyledi. Onlar da: "Antakya'ya gitti" dediler. Keremgil oradan yola revan olup bir gün Antakya'ya vasıl oldular. Baktılar ki kızın birisi pencereden bakar. Kız Kerem'i görünce başını çekti. Kerem, Sofu'ya etti: "Bu benim sevdiğim olmasın. Eğlen şu kıza bir türkü söyleyeyim" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Vardım Aslı Han'ı seyir eyledim,
Kıya kıya baktı vardı yürüdü.
Şöyle vurdu gamze okun sineme,
Al kanımı döktü vardı yürüdü.

Rast geldim ben güzellerin kânına,
Mail oldum hem şöhretü şanına,
Nice bülbülleri almış yanına,
Keklik gibi sekti vardı yürüdü.

Mevla hoş yaratmış cemalin nurdan,
Göğsü cennet bağı, dişleri dürden,
Eğer ölür isem yavru bu dertten,
Can cennetten çıktı, vardı yürüdü.

Kerem eder düştüm aşka görünce,
Anladım ki görüşmesi pek yüce,
Başına asmıştır elvan bürümce,
Elif kaddim büktü vardı yürüdü.

deyip kesti.

Kerem burada da kıza keşişi sual eyledi. Kız da "Terküş'e gitti" dedi. Kerem yola revan olup bir gün Terküş'e vasıl oldular. Orada da "Halep'e gitti" dediler. Kerem yola revan olup Halep dağları hayal meyal göründü. Meğer Halep'in dağları Isfahan dağlarına benzerdi. Kerem ağlamağa başladı. Sofu: "Niçin ağlarsın?" dedi. Kerem: "Sana ağladığımın aslını beyan edeyim" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Şu karşıki yüce dağlar,
Acep bizim dağlar m'ola?
Ak pürçekli benim anam,
Oğul der de ağlar m'ola?

Kâbeden gelir hacılar,
Yürekte çoktur acılar,
Evdeki çifte bacılar,
Kardeş derde ağlar m'ola?

Yol üstünde biten otlar,
Her gelen bizi öğütler,
Kavim, kardeş, koç yiğitler,
Yoldaş derde ağar m'ola?

Nedir cürmüm, nedir hatam,
Nice bir gurbette yatam,
Ak sakallı benim atam,
Kerem derde ağlar m'ola?

deyip kesti.

Kerem türküsünü söylemekte olsun, biz gelelim keşişe. Keşiş Halep'e gelip bir Ermeni'nin evine kondu. Hane sahibi baktı ki keşiş bu diyar Ermenisine benzemez. O vakit: "Ahbar nerelisin ve bu tarafa gelmenin sebebi nedir?" dedi. Keşiş ah edip: "Halimi hiç sorma," deyip başından geçenleri nakleyledi. "Ne kadar kaçtım, Kayseri'ye geldim, orada dahi gelip buldu. Beye bu kadar akçe verdim, şunu öldür diye, öldürmedi. Nihayet kaça kaça buraya geldim, şimdi o da nerde ise gelir, bir türlü elinden kurtulmanın imkânı yoktur" dedi. Eve sahibi etti: "Ahbar, o gelmeden kızı burada birine verelim, o geldikte bakar ki kızı almışlar, o vakit vaz geçer, sen de kurtulursun" deyip Halep'in içinde bir Ermeni oğluna kızı nişanlayıp alelacele düğün tedarikine başladılar. Gelelim Aslı Han'a: Ah edip gece gündüz ağlayıp der idi ki: "İlahi! Babamın iki gözünü kör eyle; beni sevdiğime hasret koydu." Aslı Kerem'in yolunu gözlemekteyken Kerem ile Sofu Halep'e vasıl oldular. Bir kahveye gelip kahvede olan ahbaplar: "Aman âşık, bize bir türkü söyle" dediler. Kerem saz çalarken Halep paşasının Külhanbeyi namında olan kâhyası kol geziyordu, Kerem'i kahvede görüp içeriye geldi. Kerem dahi külhanbeyinin karşısında bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Ela gözlüm sana meftun olalı,
Benim çektiğimi bir Mevla bilir.
Yaz niçin açılmaz gülün dihanı,
Gönül ne yaz bilir, ne şita bilir.

Mecnun olup gezerim dağlar yolunu,
Deremedim şu cananın gülünü,
Âşık olan maşukunun halini,
Yalandır doğrudur pekâlâ bilir.

Deli gönül düşmüş ağlıyor her gün,
Ben çekerim aşku sevda derdini,
Çekmeyen ne bilir sevda derdini,
Mecnunun halinden bir Leyla bilir.

Kerem eder doğrusunu sen söyle,
Divane gönlümü sen handan eyle,
Âlemi kendine şadıman eyle,
Gönül ne kederi bilir ne safa bilir.

deyip kesti.

Külhanbeyi: "Aferin âşık. Hangi bağın gülü, hangi bahçenin sümbülüsün ve nereden gelip nereye gidersin" dedi. Kerem etti: "Bu taraftan bir keşiş geçti mi?" Bey: "Keşiş nerelidir" dedi. Kerem: "Isfahanlıdır" dedi. Külhanbeyi: "Onlar bundadır" deyince Kerem bir kere ah edip ağzından ateş zahir oldu, az kadı ki külhanbeyini yaka. O vakit bey bunu görünce: "Âşık derdin nedir söyle, bir çare bulalım" dedi. Kerem de başına geleni bir bir anlattı. Külhanbeyi: "Âşık merak etme, ben seni kıza kavuşturayım, amma kız da seni ister mi?" deyince Kerem: "Evet" dedi. Külhanbeyi kalkıp

bir kocakarı buldu. Eline elli altın verip: "Hani keşişin kızı Aslı Han vardır. Düğün ederler. Ona dersin ki: Âşık Kerem gelmiş, seni ona götüreyim gider misin? Eğer giderim der ise Halep'in bahçeleri arasında kümbet vardır, bu akşam oraya getiresin. Sana edeceğim ikramı ben bilirim" dedi. Bir de kocakarı gelip Aslı Han'a Kerem'i haber verince kız etti: "Aman nine, benim sevdiğimi gördünse onu bana bir tenhada göster" diye yalvardı. Koca nine etti: "Bugün ben sizi birbirinize kavuşturayım" deyip gelip Külhanbeyine haber verdi. Külhanbeyi de gelip Kerem'e haber verdi. Bunlar doğru kümbete gelip eğlenmekte olsunlar, bir de koca nine kızın yanına gelip etti: "Kızım annenden izin al da seni bahçelere götüreyim, gözün gönlüm açılsın ve hem bizim şehrin kızlarile cümbüş edersin" dedi. Kız anasından izin istedikte: "Çok eğlenme, baban gelir, seni burada bulamazsa darılır" dedi. Aslı Han ve altı taze gelinlik kızları kocakarı doğru kümbete götürdü. Kerem dahi uyuya kalmış idi. Aslı Han'a Külhanbeyi etti: "Ben seni buraya niçin getirdim bilir misin?" dedi. Kız; Kerem'i arayıp ağlamağa başladı. Külhanbeyi bildi ki birbirlerine âşıktırlar. "Şimdi onu getirsem makbule geçer mi?" dedi. Kız dahi beyin ayağına düştü. Külhanbeyi Kerem'in yanına gelip baktı ki Kerem uyuya kalmış. Hemen bir dalı saz edip uyandırmak için bakalım ne dedi?

Aldı Külhanbeyi:

Yüce yüce dağlar aşan,
Uyan Kerem Aslı geldi.
Aşk ucundan derde düşen,
Uyan Kerem, Aslı geldi.

Külhanbeyi bunları söylerken kız gelip baktı ki Kerem uyumuş. Hemen Kerem'in yanına gelip sağ elini koynuna

soktu. Bir de Kerem uykudan uyanıp baktı ki, Aslı Han gelmiş, elini koynuna sokmuş, o vakit aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Yüce dağlardan aşmışım,
Uyumuşum, duymamışım,
Aşkın dolusun içmişim,
Uyumuşum duymamışım.

Aldı Külhanbeyi:

Uyan behey beyim uyan,
Uyan, gel yastığa dayan,
Bu sözümde yoktur yalan,
Uyan Kerem Aslı geldi.

Aldı Kerem:

Aslı gelmiş, yaran gelmiş,
Dideler kan ile dolmuş,
Sağ elin koynuma sokmuş,
Uyumuşum duymamışım.

Aldı Külhanbeyi:

Külhanbeyi söyler buradan,
Kısmetin verdi yaradan,
Altı kız ile bir yandan,
Uyan Kerem, Aslı geldi.

Aldı Kerem:

Kerem eder aşka düştüm,
Aslı'ya tenha buluştum,
Kaynayıp kaynayıp coştum,
Uyumuşum duymamışım.

deyip kesti.

Derken Kerem ile Aslı sarmaş dolmaş olup akılları başlarından gidip bihuş oldular. Bir zamandan sonra akılları başlarına gelip can sohbetine başladılar. Kerem: "Şükrolsun Mevlaya yine bizi birbirimize kavuşturdu" deyip aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Evvel bahar yaz ayları gelende,
Alayım gideyim bağlara seni.
Cemi kuşlar muradını alanda,
İriştirem yahşi dağlara seni.

Cemalin hubluğu mat eder mahı,
Göklere dayanır âşığın ahı,
Giyin al yeşili, giyme siyahı,
Hak nasip eylesin dağlara seni.

Kerem dede eder gerçektir sözüm,
Bu melül gönlümü şadeder özüm,
Kızarıp elmalar, irişsin üzüm,
İndireyim yahşi dağlara seni.

deyip kesti.

Kerem Aslı Han'a böyle türkü söyleyince oradaki kızlar Kerem'e ettiler: "Hemen Aslı Han'a söylersin, bize de türkü söylesen de gönlümüz hoş olsa olmaz mı?" dedikte Kerem aldı sazı elin bakalım kızlara ne dedi?

Aldı Kerem:

Şu benim karşımda duran,
Altı kızlar, altı kızlar.
Altı kızın biri Suzan,
Altı kızlar altı kızlar.

Altı kızın biri Ayşe,
Benleri var köşe köşe,
Mail oldum hilal kaşa,
Altı kızlar, altı kızlar.

Altı kızın biri İnci,
Odur güzellerin genci,
Koynunda iki turuncu,
Altı kızlar, altı kızlar.

Altı kızın biri Melek,
Dünya döner çarkıfelek,
Yeter eylediğim dilek,
Altı kızlar, altı kızlar.

Altı kızın biri Meryem,
Etti gözler beni sersem,
Ya ben oldum ona hemdem,
Altı kızlar, altı kızlar.

Altı kızın biri Dudu,
Odur güzellerin kutbu,
Kerem dede koştu durdu
Altı kızlar, altı kızlar.

deyip kesti.

O sıra Halep paşası teftişe çıkmıştı. Gezerken oraya gelip bunları gördü. Kerem'i tutuklayıp hapseyledi. Konağına ge-

lince Kerem'i çağırıp, "Bre adam sen başından korkmaz mısın? Kızlar içinde ne gezersin?" deyince aldı Kerem bakalım paşaya ne cevap verdi?

Aldı Kerem:

Şikâyetim vardır çarkıfelekten,
Aldayı aldayı büktü belimi.
Evvel bülbül gibi feryat ederken,
Şimdi lâl eyledi şirin dilimi.

Yandı ciğerciğim döndü büryana,
Aktı çeşmim yaşı döndü ummana,
Getirdiler beni ulu divana,
Bağladılar ayağımı, elimi.

İşimizi bıraktılar yatsıya,
Yoktur anam babam yasımı tuta,
Kolum bağlı getirdiler çarşıya,
Seyirciler karşıladı yolumu.

Kerem dede koydu başın kazaya,
Yar ile gitmedi halvet odaya,
Çok şükürler olsun bari Hüdaya,
Gözüm ile gördüm geçti ölümü.

deyip kesti.

Paşa Kerem'in sözlerini dinleyince: "Seni bilmedim" deyip aldı yanına oturttu. Kerem bu işe taaccüp eyledi. Paşa etti: "Sen beni bildin mi?" Kerem: "Hayır" deyince paşa etti: "Isfahan'dan çıkarken atının başını tutan azatlın değil miyim? Sen gittikten sonra ben de bu taraflara düştüm. Kaderimiz böyle imiş" dedi. Kerem dahi etti: "Ben de o zamandan beri gezerim. Şimdi sevdiğim ile görüşürken bizi bastın" dedi. Paşa etti: "Ona düğün ediyorlar, yarın onlar da kilise-

den gelip gerdeğe girecekler. İstersen şimdi adam gönderip getirteyim. Yoksa rey sizindir" deyince Kerem etti: "Bana acemvari at, silah, esvap hizmetkâr ver. Kız kiliseden gelirken beni görsün" dedi. Paşa dahi: "Başüstüne" deyip istediğini verdi. Ertesi gün Kerem kızın geçeceği yolu bekledi. Paşa da arkadan adamlar gönderip "Kız kiliseden çıktığı gibi üzerini örtüp konağa getirin, kimseyi dinlemeyin" dedi. Kız ile oğlan kiliseden çıkıp yağlığın bir ucunu oğlan ve bir ucunu kız tutmuş gelirlerken Kerem bir ah çekti. Kız Kerem'i görünce yolunu çevirdi. Başka bir yola saptı, hemen Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Senin eylediğin ahdü amanlar,
Eğri gitme sanem yolu düz yürü.
Güzeller içinde bir Aslı Han'sın.
Kaşın, gözün, kirpiklerin süz yürü.

Kaşın yaydır, kirpiklerin ok imiş,
Senin derdin yüreğimde çok imiş,
Bivefasın bana vefan yok imiş,
Yoksa vefan servirevan düz yürü.

Kaşın yaydır kirpiklerin kurarsın,
Bivefasın el sözüne uyarsın,
Niçin yüzün dağa taşa tutarsın,
Taşa urma sanem yolu düz yürü.

Ben Kerem'im okuduğum yazarım,
Hak ta bilir öz canımdan bezerim,
Derviş gibi şallar giyip gezerim,
Sen bir yana ben bir yana düz yürü.

deyip kesti.

Bir de Paşanın gönderdiği adamlar gelmekte olsunlar, Kerem dahi süslü esvap giyip ata binip rahipler ve keşişler burada bu kıyafette adam yok idi, diye bakarken Kerem kızın gittiğini görünce aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Her kim bana Han Aslı'mı getirse,
Han babam yerine bir han eylerim.
Divane gönlüme bir şevk getirse,
Yeri var serime mihman eylerim.

Yığılsalar bir araya gelseler,
Dertlinin halinden bir gez sorsalar,
Herkese sevdiğin bulup verseler,
Ben han olsam öyle divan eylerim.

Asıldım o siyah zülfün teline,
Kara bağrım delik delik deline,
Kerem eder Han Aslı'mın yoluna,
Bir canım var onu kurban eylerim.

deyip kesti.

Derken paşanın adamları gelip kızı kolundan tutup konağa götürdüler. Orada olanlar keşişe haber verdiler. Keşişin aklı başından gidip eve geldi: Karısına, "Bizi burada da buldu, artık kurtulmağa çare yoktur, ben de ona bir iş edeyim ki kıyamete kadar söylensin" deyip paşanın yanına gitti. "Efendim kızımı Kerem'e vereceğim ve lakin darı dünyada bir kızım var. İzin ver elbisesini ben yapayım" dedi. İzin alıp geldi. Sihirli bir fistan, ilik düğme yaptırdı. Bir de kıza etti: "Kızım şimdi muradına erersin. Amma benim senden bir ricam var. Eğer tutmazsan sana hakkımı helal etmem" dedi. Kız: "Nedir?" dedi. Keşiş etti: "Kerem yanına geldikte bu

fistanın düğmelerini çözsün. Sonra kendini teslim eyle" dedi. Kız: "Peki" dedi. Şimdi biz gelelim Kerem'e. Paşa etti: "Nasıl istersen?" Kerem: "Siz bilirsiniz" deyince paşa "Âli bir nikâh kıyılsın, kırk gün kırk gece düğün olsun" dedi. Nikâh olunca Kerem sevincinden kızı metheylemek için aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Dilber, benlerini ben methedeyim,
Siyah kirpiklerin cam bendetmiş.
Bir benin kaş ile göz arasında,
Bir benin de ak gerdanın bendetmiş.

Bir benin Kâbe'ye bend olmuş hacı,
Bir benin başımın tacıdır tacı,
Bir benin de Rum'dan alır haracı,
Bir benin de Isfahan'ı bendetmiş.

Bir benin pahası imiş Hindistan,
Bir benin pahası çöl Arabistan,
Bir benin pahası değer Gürcistan,
Bir benin Kerem faniyi bendetmiş.

deyip kesti.

Bir mübarek gecede bunları gerdeğe koydular. Paşa kırk adamı pür silah bekçi koydu ki kız bir oyun etmeye, amma ne fayda; olacak olur çar naçar, gerek kalbini geniş tut gerek dar fehvasınca Hakkın takdirde yazdığı bozulmaz. Kerem içeriye girdikte iki rekât namaz kıldı. Yenge kadın Aslı Han'ın elinden tutup içeri getirdi. Kerem Aslı Han'ı bütün kırmızı içinde görünce sabrı kararı kalmayıp aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Sevdiğim baştan ayağa,
Al kırmızı giyinmiştir.
Yaraşır kendi dalına,
Al kırmızı giyinmiştir.

Atalıdır analıdır,
O da güldür sunalıdır,
Parmakları kınalıdır,
Al kırmızı giyinmiştir.

Bade doldurur içmeğe,
Gül, fidan, ağaç dikmeğe,
Vakit geldi açılmağa,
Al kırmızı giyinmiştir.

Yaşa hey sevdiğim paşa,
Yazılanlar gelir başa,
Ben yanakta koşa koşa,
Al kırmızı giyinmiştir.

Kerem dede geldi size,
Kadem bastı evinize,
Aslı Han'ım geldi bize,
Al kırmızı giyinmiştir.

deyip kesti.

Aslı Han Kerem'in elini öpüp ondan söz diledi: "Ey sevdiğim Haktealaya şükür olsun bizi kavuşturdu. Sana bir şey söyleyeceğim, sakın gücenme. Babam yemin verdi, bu fistanın düğmelerini sen çözesin, ne kadar olsa babamdır, o beni küçükten beslemiştir, hem yemin ettim, yerine gelsin" dedikte Kerem etti: "Elim ile mi yoksa saz ile mi?" Kız etti: "Çöz de nasıl olursa olsun." Kerem aldı sazı eline bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Isfahan'dır bizim asıl elimiz,
Ördek uçtu viran kaldı gölümüz,
Böyle nice olur bizim halimiz,
Çöz Aslım çöz göğsün düğmelerini.

Seni bana verdi yaratan Hüda,
Seni ben arayıp gezerim hâlâ,
Bir canım var sana olsun o feda,
Çöz Aslım çöz göğsün düğmelerini.

Bizim elden sürdüm, bunda getirdim,
Erzurum'da bulmuş iken yitirdim,
Tercan'da bir hasta oldum yatardım,
Çöz Aslım çöz göğsün düğmelerini.

Aşıp geldim ben dağların belinden,
Neler çektim ben bu aşkın elinden,
Şükürler kurtuldum halkın dilinden,
Çöz Aslım çöz göğsün düğmelerini.

Kara dağdan indim bir düz ovaya,
Erişti figanım arşı alâya,
Özüm hak katına, elim duaya,
Çöz Aslım çöz göğsün düğmelerini.

Cüda düştüm vatanımdan, elimden,
Neler çektim gel gör aşkın elinden,
Kayseri'de haber aldım gelinden,
Çöz Aslı'm çöz göğsün düğmelerini.

Derdimi duyanlar cümle ağladı,
Beyler tuttu kollarımı bağladı,
Yüreciğim aşk uğruna dağladı,
Çöz Aslım çöz göğsün düğmelerini.

Giydiğin kumaşın rengi al oldu,
İbrişim kuşağım peştamal oldu,
Tutuldu dilimiz birden lâl oldu,
Çöz Aslım çöz göğsün düğmelerini.

Sabah olur yine divan kurulur,
Kadıdan, müftüden haber sorulur,
Ne ettin diye Sofu bana darılır,
Çöz Aslım çöz göğsün düğmelerini.

Felek bizi ne günlere yetirdi,
Bu dert benim takatimi bitirdi,
Süre süre bu diyara getirdi,
Çöz Aslım çöz göğsün düğmelerini.

Erisin dağların karı bahar yelinden,
Saramadım senin ince belinden,
Dağlara düşmüşüm senin elinden,
Çöz Aslım çöz göğsün düğmelerini.

Gel, ikimiz bir döşeğe girelim,
Gömleksizce canı cana katalım,
Rakiplere nispet safa sürelim,
Çöz Aslım çöz göğsün düğmelerini.

Arayıp arayıp buldum odayı,
Alayım başıma gelen kadayı,
Nice bir ağlattın Kerem babayı,
Çöz Aslın çöz göğsün düğmelerini.

deyip kesti.

Düğmeler yukardan aşağıya kadar çözülüp iki düğme kaldı. Fakat hepsi iliklendi. Kerem çare bulamadı. Birde baktı ki

tan yeri ağarmış. Hemen sazı elinden bırakıp elile o kadar çalıştı, çözemedi. Çare yok. Elhasıl sabah namazı oldu. Kapının önünde beklerler ki Kerem bermurad olsun diye. Velhasıl güneş doğdu, Kerem'in yüreğine bir acı düşüp: "Eyvah ben halkın yüzüne nasıl bakayım, Kerem bermurad olmamış" deyip derunu dilden bir kere daha ah eyledi, hemen o anda ağzından bir ateş zahir olup tepesinden siyah tütün çıkmağa başladı. Aslı Han baktı ki Kerem'i ateş bürümüş, ettiğine pişman oldu. "Vay baba ocağım söndü," deyip şaşırdığından yanında testi ile su vardı, başladı Kerem'in yüzüne serpmeğe sönsün diye. Kerem de Aslı Han'a bakalım ne dedi?

Aldı Kerem:

Gel Aslı'm ağlama,
Yanarım Aslı'm yanarım.
Ciğerim aşka dağlama,
Yanarım Aslı'm yanarım.

Bir ateş düştü özüme,
Mailim ela gözüne.
Ölünce gel mezarıma,
Yanarım Aslı'm yanarım.

Çektiğim dert ile elem,
Benden ibret alsın âlem,
Böyle çalınmıştır kalem,
Yanarım Aslı'm yanarım.

Kerem'im söylenir adım,
Arşa dayandı feryadım,
Elden gitti bir muradım,
Yanarım Aslı'm yanarım.

deyip kesti.

Kerem bunları söylerken tepesinden cayıp cayır yanıp kül oldu ve külü odanın ortasına döküldü; Aslı Han bunu görünce başladı feryat edip âlemi taciz etmeğe. Bir de bekçiler varıp keyfiyeti paşaya naklettiler. Paşa dahi kıza sual eyledi. Keyfiyeti öğrenince keşişi getirtip türle eziyetler ile katleyledi. Aslı Han feryat ederken Halep'in içinde olan gelinlik kızlar gelip ettiler: "Niçin ağlarsın. Bu gün senin gülecek günündür" dediklerinde Aslı Han bakalım kızlara ne dedi?

Aldı Aslı Han:

Görün kızlar benim müşkül halimi,
Yandı Kerem beni saldı bu derde.
Eğdi kametimi büktü belimi,
Yandı Kerem beni saldı bu derde.

Bize Haktan bir inayet olur mu,
Maceramız hoş rivayet olur mu,
Mahşerde görüşmek kısmet olur mu,
Yandı Kerem beni saldı bu derde.

Sağlığında çekmez idim nazını,
Bastı yaktı ciğerimin közünü,
Açın mezarını görem yüzünü,
Yandı Kerem beni saldı bu derde.

Han Aslı'yım ben bu yolda gezerim,
Bir derdimi bin deftere yazarım,
Şimdi Kerem gibi ben de yanarım,
Yandı Kerem beni saldı bu derde.

deyip kesti.

Han Aslı Kerem'in orta yerde külünü kızlara gösterdi. Kızlar parmaklarını ağızlarına alıp kaldılar. Sonra varıp va-

lidesine haber verdiler. Validesi baktı ki Aslı feryat eder. Dedi: "Kızın niçin feryat edersin. Bugün senin gülecek zamanındır" dedikte Aslı Han bakalım annesine ne dedi?

Aldı Aslı Han:

Nice dayanayım ben bu hasrete,
Ana Kerem yandı diye ağlarım.
Sevdiceğim saldı beni bu derde,
Ana Kerem yandı diye ağlarım.

Leyla için Mecnun dağlara düştü,
Şirin için Ferhat kayalar deşdi,
Bize bu ayrılık Mevladan geldi,
Ana Kerem yandı diye ağlarım.

Keşiş babam bu işe sebep oldu,
Kerem'in ateşin özüme saldı,
Bizim kavuşmamız mahşere kaldı,
Ana Kerem yandı diye ağlarım.

Ben Aslı'yım görmüş idim düşünü,
Akıttım gözümden kanlı yaşımı,
Sen çekmiştin otuz iki dişini,
Ana Kerem yandı diye ağlarım.

deyip kesti.

Kız böyle söyleyip anasına meydandaki Kerem'in külünü gösterince anası taaccüp ile: "A kızım! Ne yapalım? Bir iştir olmuş. Ne çare takdir böyle imiş" deyip teselli verdi, amma Aslı külün başında kırk gün bekledi. Sonra kül etrafa dağılmaya başladı. Aslı saçını süpürge edip toplarken saçından tutuşup o da cayır cayır yanıp Kerem'in külüne karıştı. Bu-

nu görenler gelip paşaya haber verdiler. Paşa dahi keşişin karısını türlü eziyet ile öldürdü.

İşte yaranı safa, bu iki âşığın cenneti âlâda düğünleri olsa gerektir. Bizlere dahi görmek müyesser ola.

Sonra Halep paşası Sofu'yu getirip onu Hasene Hanım'la everdi ve bir büyük düğün eyledi kırk gün kırk gece. Bir cuma gecesi dua, niyaz ile Sofu'yu gerdeğe koydular. Sofu iki rekât namaz kılıp eşiyle el ele verip murat alıp murat verdiler. Baki ömürlerini safa ile geçirdiler. Mevlayı Muteal Hazretleri sizleri ve bizleri cenneti âlâsında muradımıza nail eyleye, âmin.

KEREM İLE ASLI

Azerbaycan Versiyonu

Azerbaycan Türkçesinden
Türkiye Türkçesine çeviren
İsa Öztürk

Giriş

ÜSTATNAME

Âdemoğlu, yol erkânı tanı, bil,
Yol erkân bilenin yeri dar olmaz.
Sırrını söyleme kamu âleme,
Bivefa dilberden sana yar olmaz.

Yiğit odur yergi okun atmaya,
Helal mayasına haram katmaya,
Bir oğul ki, ata sözü tutmaya,
O oğulda gayret, namus, ar olmaz.

Öz süründen kurban, adak yiyersin,
Öz yününden şal dokuyup giyersin,
Beslediğin bağın barın yiyersin,
Yad bağından sana ayva, nar olmaz.

Dellek Murat, çekme bir bunca gamı,
Burda kalan olmaz, giderler kamu,
Dellek biçincidir, bu dünya zemi*
Biçilen zemiden çemenzar olmaz.

Üstatlar üstatnameyi bir değil, iki söyler, biz de söyleyelim iki olsun.

---

* Zemi: 1. Tarla. 2. Çiftlik.

Derdin, gamın erbabıyım,
Dertler benden hiç red olmaz.
Günde yüz bin hayal eyler,
Benim gönlüm bir şad olmaz.

Göğe yükselmez tepeler
Felek onu tez tepeler,
Her kazma eşmez tepeler,
Her kimesne Ferhat olmaz.

Derviş gönlü olmaz hasta,
Ulu olan olur usta,
Güvenme bivefa dosta,
Bivefadan imdat olmaz.

Seherde bağların badı,*
Hısımı kov, iste yadı,
Mevlam yaratmış Murat'ı
Herkes Dellek Murat olmaz!

Üstatlar üstatnameyi iki değil, üç söyler, biz de söyleyelim üç olsun.

Gelin size ben arzımı eyleyim,
Akil olan, bu dünyada var nedir?
Dünya bir bahçedir, bozulur gider,
Çiçek nedir, yemiş nedir, bar nedir?

Bu dünyada çok çok şirin mal olur,
Tamahkârın hali müşkül hal olur,
Kol burulur, kulak batar, lal olur.
Hısım nedir, kardeş nedir, yar nedir?

---

* Bad: Rüzgâr.

Dellek Murat, bu yollarda sürümüz,
Şimdi gidişidir, ne vakt görünür?
Altı toprak, üstü tahta, örünür,
Sıcak nedir, soğuk nedir, kar nedir?

Derler ki geçmiş zamanlarda Gence* şehrinde Ziyad adlı bir han yaşarmış. Onun çok güzel bir tabiatı varmış, hiç kimseyi incitmezmiş. Kimsenin hakkını kimsede bırakmazmış. Kısacası halkını adaletle yönetirmiş.

Anlatıldığına göre Ziyad Han'ı tanıyanlar, onun davranışlarına bakarlar dünyada ondan daha mutlu bir kişi yok sanırlarmış. Ancak adı sanı, varlığı devleti varmış ama, Ziyad Han da dertten gamdan yoksun değilmiş. Allah ona evlat vermemişmiş. Evlatsızlık Ziyad Han'ı çokça üzüyormuş.

Ziyad Han'ın Kara Keşiş adlı bir hazinedarı varmış. O da Ziyad Han gibi evlat yüzüne hasretmiş. Dertleri bir olduğu için Ziyad Han ile Kara Keşiş'in sohbeti birbirine uygun düşermiş. Sıkça görüşüp bu konuda dertleşirlermiş. Dert aynı olunca laf da ister istemez aynı yere gelirmiş.

Bir gün Ziyad Han konağında oturup gene efkârlanmaktaymış. Kara bahtından, evlatsızlığından yakınıyormuş. O sırada Kara Keşiş içeri girmiş. Hanın perişan halini görünce şöyle demiş:

– Gene gam deryasına dalmışsınız sultanım. Nedir bu hal?

Ziyad Han yanıt vermiş:

– Elimden ne gelir, keşiş! Sonsuzluk düşüncesi beni verem edecek. Efkârlanmayayım da ne yapayım?

Kara Keşiş demiş:

– Benim de çocuğum yoktur. Ama ben bunu dert etmiyorum. Her şeyi gören Tanrı'nın dergâhında ne günah iş tutmuşuz ki bize çocuk vermiyor. Günahımızı affettirmek için sevap işlemeliyiz.

---

* Gence: Azerbaycan'da şehir.

Ziyad Han:

– Daha ne sevap işleyeceğiz? demiş. Elimizden geleni yaptık. Adak dersen adadık, niyaz dersen eyledik; yoksulların, açların karnını dersen doyurduk. Daha ne yapacağız?

Kara Keşiş dedi:

– Han sağ olsun, aklıma bir şey geldi, onu desem acaba bana darılmaz mısın?

Ziyad Han:

– De bakalım!

Keşiş dedi:

– Gel seninle bir ahit yapalım.

Ziyad Han meraklanarak sordu:

– Nasıl bir ahit?

Keşiş dedi:

– Han sağ olsun, gel şöyle bir ahit yapalım. Eğer benim kızım, senin oğlun olursa ben kızımı senin oğluna vereyim, yok, senin kızın, benim oğlum olursa, sen kızını benim oğluma ver.

Ziyad Han razı oldu. Ahdüpeymandan sonra her biri çekilip kendi odasına gitti.

Dokuz ay, dokuz gün, dokuz saat, dokuz dakika, dokuz saniye geçtikten sonra Ziyad Han'ın bir oğlu oldu, Kara Keşiş'in de bir kızı dünyaya geldi. Ziyad Han ayanı eşrafı toplayıp sevincini gösterdi, oğlanın adını Mahmut, kızın adını Meryem koydular. Çocukları dadılara emanet ettiler. Hani nasıl derler, öykü dili yürük olur. Çocuklar büyüyüp sekiz yaşına erdiler. Ziyad Han oğluna hoca tuttu. Kara Keşiş de kızını kendi okutmaya başladı.

Aylar geçti, yıllar geçti, Mahmut ile Meryem on beş yaşına erdiler; ama bu on beş yıl içinde ne kız oğlanı gördü, ne de oğlan kızı. Mahmut günü lalası Sofu ile geçiriyordu. Bir gün Mahmut lalası Sofu'ya dedi:

– Sofu, git babamdan izin al, ben ava gitmek istiyorum.

Sofu gidip Mahmut'un arzusunu Ziyad Han'a söyledi. Ziyad Han izin verdi. Mahmut ata bindi, şahinini de koluna kondurup şehirden çıktı. Bir süre gittikten sonra Mahmut'un şahini kolunun üstünden havalandı, bir güzel kuşu önüne katıp bir ağaçlığın arasına daldı.

Mahmut dedi:

– Sofu, sen atımı tut, ben şahinin ardınca gideyim, bakayım nereye kondu.

Sofu atların yanında kaldı. Mahmut kuşun ardına düştü. Mahmut şahinini aramakta olsun, şimdi gelelim Keşiş kızı Meryem'e.

Meryem bahçeye gezmek için çıkmıştı. Servi ağacının yanına vardığında gördü ki bir şahin güzel bir kuşu önüne katmış kovalıyor. Kuş korkuyla sığınacak yer ararken geldi Meryem'in kucağına kondu. Meryem hemen kuşu yakaladı. O sırada şahin de yetişti, kuşu Meryem'in elinden kapmak istedi, Meryem onu da yakaladı.

Öte yandan Mahmut ağaçların arasında yürüyerek gelip bu bahçeye ulaştı. Baktı ki bahçe ne bahçe? Gül bülbülü, bülbül gülü çağırıyor. Ağaçlar çiçeklenmiş, çiçekler baş kaldırmış. Mahmut biraz ilerleyince bir de ne görsün, servi ağacının altında güzel bir kız nazlı nazlı duruyor. Kaşlar keman, gözler kara, burun hint fındığı, sine Semerkant kâğıdı. Mahmut baktı ki şahin de bu kızın elindedir. İlerlemek isteyince Meryem geri dönüp onu gördü. Keman kaşlarını çatarak öfkeyle söylendi:

– Oğlan, sen kimsin? İzinsiz bu bahçeye niye girdin?

Mahmut aldı sazını, bakalım şahini kızdan nasıl istedi.

A güzel kız, çok aferin aslına,
Ela gözlüm, şahinimi getir ver!
Benim bu şahinin avcı sahibi,
Ela gözlüm, şahinimi getir ver!

Mahmut böyle deyince kız anladı ki şahin onundur. Kara saçlarından üç tel ayırıp saz gibi göğsüne bastırarak ona şöyle cevap verdi:

Ben bilirim bu şahinin işini,
Kerem eyle, şahinini al götür!
Şahin gerek yesin avın döşünü,
Kerem eyle, şahinini al götür!

Mahmut:

Sırtına giymişsin allı karalı,
Tarak ile zülüfleri taralı,
Avcı olan şahinini soralı,
Ela gözlüm, şahinimi getir ver!

Meryem:

Avın olmuş bedeninden yaralı,
Bülbül gül görmese rengi saralı,
Niçin durdun öyle benden aralı?
Kerem eyle, şahinini al götür!

Mahmut:

Mahmut der ki neler geldi başıma,
Gidip söyleyim mi yar yoldaşıma?
Avım sensin, güzel, çıktın karşıma
Ela gözlüm, şahinimi getir ver!

Meryem:

Aslı dedin, güzellerin gözüyüm,
Âşıkların sohbetiyim, sözüyüm,
Adım Meryem, Kara Keşiş kızıyım,
Kerem eyle, şahinini al götür!

Söz tamam olunca kız dedi.

– Oğlan, kerem eyle, çabuk buradan çık git, keşiş babam gelip bizi görmesin.

Mahmut dedi.

– Giderim ancak bir ricam var.

Meryem dedi:

– Ne ricası?

Mahmut dedi:

– Ben istiyorum ki senin adın Aslı olsun.

Meryem baktı, Mahmut çok ısrar ediyor, adının Aslı çağrılmasına razı oldu.

Mahmut dedi:

– Madem sen benim ricamı reddetmedin, adının Aslı olmasına razılık verdin, bundan sonra sen de benim adımı Kerem diye çağır.

Meryem saçından iki tel ayırıp saz diye göğsüne bastırdı, aldı bakalım Kerem'e ne dedi:

Kerem, kuşun geldi kondu kucağa,
Kerem oğlan, kerem eyle, kuşun al!
Gözlerinden ateş yansır ocağa,
Kerem oğlan, kerem eyle kuşun al!

Burada durmuşuz karşı karşıya,
Dur burada sakın geçme karşıya,
Ziyad Han babandır uzun yaşıya,
Kerem oğlan, kerem eyle, kuşun al!

Bülbüller ötüşür baharın faslı,
Gözlerin iç çeker sanki çok yaşlı,
Adım Meryem idi, sen koydun Aslı,
Kerem oğlan, kerem eyle, kuşun al!

Kerem'in kalbi coştu, kanı kaynadı. Aslı gitmek isteyince onu durdurup dedi:

– Bekle, bir de ben diyeyim, sonra gidersin. Aldı Kerem:

Sallanarak giden güzel,
Salla zülfün kement olsun,
Koy görünsün mah cemalin,
Gönül eylensin bent olsun.

Yaralarım kabar kabar,
Geldi yardan doğru haber,
Dedim: leblerin kim emer?
Dedi: em, sana gend* olsun.

Akar çaylar güldür güldür,
Ötüşen şeyda bülbüldür,
Deseler Kerem'i öldür,
Öldür elime kan dolsun.

Kerem'in sözleri Aslı'yı etkiledi. Kızın gonca dudakları gülümsedi. Kerem, içinden gelen bir dürtüyle parmağındaki yüzüğü kıza, kız da ipek mendilini Kerem'e verdi. Kerem Aslı'nın gözlerinden öpmek isteyince Aslı geri çekildi. Saçlarından iki tel ayırıp göğsüne bastırıp bakalım ne dedi:

Ne gezersin melül melül bu yerde,
Aman Kerem, beni rüsvay eyleme!
Seni bana kısmet etmiş yaradan,
Aman Kerem, beni rüsvay eyleme!

Kerem kızın yalvarmasına bakmayıp onu kucakladı. Aslı silkinip onun elinden kurtularak dedi:

---

* Gend, şeker. (G harfi gramdaki g gibi okunuyor).

Hiç olur mu bu yerlerde böyle iş,
Keşiş babam duyup eylerse teftiş,
Öptün de, kucdun da, artık var, savuş,
Aman Kerem, beni rüsvay eyleme!

Kerem kendini tutamadı, el attı kızın ince beline. Aslı dedi:

Doyamadım senin tatlı dilinden,
Korkum yoktur benim asla ölümden,
Sarılmışsın ince orta belimden,
Aman Kerem, beni rüsvay eyleme!

Ağa Kerem, paşa Kerem, han Kerem!
Alış Kerem, tutuş Kerem, yan Kerem!
Aslı olsun sana kurban can Kerem!
Aman Kerem, beni rüsvay eyleme!

Kerem ile Asla vedalaşıp ayrıldılar. Kerem kendinden geçmiş gibiydi. Büyülenmiş gibi bir süre bahçeden çıkamadı. Her nasılsa davranıp bahçenin kapısını buldu. Gitmek istedi, fakat baktı ki bacaklarının takatı kalmamış. Kapıdan çıkınca oracıkta yığılıp kaldı.

Sofu Kerem'i çok bekledi. Sonunda çaresiz başladı onu aramaya. Gelip onu kendinden geçmiş halde yerde serili bulunca başını kaldırıp dizinin üstüne aldıktan sonra sordu:

– Sana ne oldu? Niye böyle sararmışsın?

Kerem dedi:

– Sofu kardeş, dille demek zor, kulak ver, sazla söyleyeyim. Aldı Kerem:

Aman sofu, orda bir güzel gördüm,
Saçları başında, şahin elinde,
Güneş gibi nur saçıyor âleme,
Saçları başında, şahin elinde.

Dudakları şeker, dili mezedir,
Yanakları kızıl gülden tazedir,
Şahini eline almış bezetir,
Saçları başında, şahin elinde.

Bir karıdan haber aldım adını
Canım çekti ateşini, odunu,
Mahmut idim, Kerem koydu adımı,
Saçları başında, şahin elinde.

Sofu Kerem'in bu sözlerinden bir şey anlamadı. Bunu hisseden Kerem sordu:

– Sofu kardeş, galiba benim sözlerimden bir şey anlamadın?

Sofu dedi:

– Bir şeyler sezer gibi oldum, ama tam anlamadım. Ama doğrusu iyi okuyorsun.

Kerem dedi.

– Kulak ver, birini daha söyleyeyim, belki bu sefer anlarsın.

Aklım aldı Aslı hanın gözleri,
Götürüp rastığı kaşa çalmıştır,
Sallana sallana çıkıp seyrana,
Gülistana bir temaşa salmıştır.

Gitmiştir başımdan izanım, usum,
Elinden uçurdum bir şahin kuşum,
Çok iyiyken fena olmuştur işim,
Felek işlerimi taşa çalmıştır.

Kerem der ki, sevsem bana ar olmaz,
Kötü günde hısım kardeş var olmaz,
Biliyorum Aslı bana yar olmaz.
Aklım beni bitmez işe salmıştır.

Sofu Kerem'in âşık olduğunu anladı. Onu söze sohbete tutup oyalayarak eve getirdi. Kerem evde Aslı diye diye gizli gizli ağlamakta olsun şimdi size Ziyad Han'dan haber verelim.

Ziyad Han'a dediler ki oğlun hastadır, kaç gündür evden dışarı çıkmadı. Ziyad Han hemen kalkıp oğlunun yanına gitti, durumunu sordu:

– Oğlum derdin nedir?

Kerem dedi:

– Baba, izin ver, derdimi saz ile anlatayım; dille anlatsam dilim tutuşup yanar.

Ziyad Han izin verdi.

Aldı Kerem, bakalım babasına ne dedi:

Keşiş bahçesinde bir güzel gördüm,
Aklımı başımdan aldı ne çare?
Taramış zülfünü dökmüş yüzüne,
Serimi sevdaya saldı ne çare?

Sevdiğim o güzel keşiş kızıdır,
Seferde parlamış tan yıldızıdır,
Yeşilbaş sunadır, göller kızıdır,
Gölden uçup kanat çaldı, ne çare?

Dertli Kerem der ki firkatim katı
Keskindir kılıcı, yürüktür atı,
O İsevi, ben Muhammet ümmeti,
Ateşi serimde kaldı ne çare?

Ziyad Han dedi:

– Oğul, senin dediklerinden ben bir şey anlamadım. Eğer birine âşık oldunsa, söyle bakalım, kimi istiyorsun, gidip senin için alalım.

Kerem üç yaşında çocuk gibi başladı ağlamaya. Ziyad Han'a öyle geldi ki oğlu hastadır. Onun yanından çıkıp doğruya divanhaneye gitti; tahtına oturup emir verdi ki, her kim benim oğlumun derdini bilip söylerse onu dünya malına gark edeceğim.

Şehirde gelmedik tabip kalmadı, ama hiçbiri Kerem'in derdinden bir şey anlayabilmedi. Şehirde bir kocakarı vardı; Ziyad Han'ın oğlu hastadır, hiç kimse onun derdini bilemiyor diye duyunca kendi kendine dedi:

– Her ne olursa olsun, gerek ben Kerem'in derdini anlayayım, belki Ziyad Han bana kırmızı kumaştan bir entarilik verir.

Kocakarı bastonunu eline alıp doğru Ziyad Han'ın evine yollandı; Kerem'in çok kederli olduğunu gördü.

– Oğul, derdin nedir, niye böyle sararıp solmuşsun? dedi.

Kerem dedi:

– Nineciğim, bak şimdi derdimi sana sazla anlatayım, sözle söylesem dilim yanar.

Aldı Kerem:

Bedir yüzlü, gül cemalli,
Yar beni sevdaya saldı!
Yanakları koşa benli,
Yar beni sevdaya saldı!

Eteğine kıvrım dizdi,
Bağrımın başını üzdü,
Ela gözlerini süzdü,
Yar beni sevdaya saldı!

Derdim artıp oldu hezar,
Tabip olsa, derman yazar,
Şirin candan oldum bizar,
Yar beni sevdaya saldı!

Aslı gibi güzel olmaz,
Kaşı yakut, gözü elmas,
O yar beni yada salmaz,
Yar beni sevdaya saldı!

Sinem üste dert, gam, dağ var,
Görenler karalar bağlar,
Kerem Aslı deyip ağlar,
Yar beni sevdaya saldı!

Kocakarı çok arif bir kadındı. Hemen anladı ki Kerem aşka tutulmuş. Dedi:

– Oğul, şehrin gelinleri, kızları, oğlanları gülşen bahçesine gezmeye gittiler, sen niye burada yalnız başına duruyorsun?

Kerem dedi:

– Nineciğim, sana bir şey soracağım. Ama bu konuşma ikimizin arasında kalacak.

Kocakarı dedi:

– Oğul, ben bir avuç darıya benzerim. Nereye serpsen orada kalırım. Sen diyeceğini de!

Kerem dedi:

– Nineciğim, o kızların arasında keşişin kızı da var mı?

Kocakarı dedi:

– Olacak, oğul, olacak!

Kerem derinden bir ah çekti. Kocakarı anladı ki Kerem Meryem'e âşıktır. Eteğini toplayıp doğru Ziyad Han'ın yanına koştu. Dedi:

– Ziyad Han, oğlunun derdini öğrendim.

Ziyad Han sordu:

– Oğlumun derdi nedir?

Kocakarı dedi:

– Oğlun keşişin kızı Meryem'e âşık olmuş.

Ziyad Han durumu öğrendikten sonra para pul verip ko-

cakarıyı savdı; ondan sonra hemen keşişe adam gönderip huzuruna çağırttı. Keşiş Ziyad Han'ın huzuruna gelip saygılarını sundu. Ziyad Han ona oturmağa yer gösterdi. Keşiş oturdu. Ziyad Han dedi:

– Keşiş, ahdimizin vakti geldi, razı isen hemen yarın çocuklarımızın düğününü yapalım.

Keşiş'in keyfi kaçtı. Ses etmedi. Başını öne eğdi.

Ziyad Han sordu:

– Keşiş niye bir şey söylemiyorsun? Yoksa sözünde durmak istemiyor musun?

Keşiş dedi:

– Han sağ olsun, ben kızımı senin oğluna veremem.

Ziyad Han bu aykırı söz üzerine öfkelendi:

– Bu nasıl söz, keşiş?

Keşiş dedi:

– Han sağ olsun, biz Ermeniyiz, Hıristiyanız, siz Müslümansınız. Şer'an ben kızımı senin oğluna veremem.

Ziyad Han dedi:

– Keşiş, bir daha bu sözü ağzına alma; ne Ermenisi, ne Müslümanı? Hepsi Allahın kulu. Düğüne hazırlık yap.

Keşiş gene itiraz etti:

– Han, beni bağışla, kızımı senin oğluna veremem.

Han öfkelendi:

– Keşiş, ne cüretle benim teklifimi reddediyorsun? Galiba başın bedenine ağırlık yapıyor. Haydi düğüne hazırlan, işte o kadar! Eğer o yana bu yana kıvırtırsan boynunu vurdururum!

Keşiş baktı ki iş sarpa sarıyor, hemen hile yoluna saparak Ziyad Han'a dedi:

– Han, bana üç ay mühlet ver, düğün hazırlığı yapayım.

Ziyad Han razı oldu. Üstelik ona bir de yüzük verdi ki kızın parmağına taksın. Keşiş yüzüğü aldıktan sonra doğru evine gitti, karısını çağırıp dedi:

– Hanım, Ziyad Han kızı elimizden alacak. Haydi, kızı alıp kaçalım!

Kadın razı oldu. Hemen aynı gün evde ne varsa sattılar, sabah olmadan toparlanıp şehirden çıktılar. Onlar kaçmakta olsun, şimdi sana kimden söz edeyim, Sofu'dan.

Sofu düğün hazırlığı lafını işitir işitmez Kerem'in yanına giderek ona müjdeyi verdi:

– Keşiş razı oldu; nişan da takıldı. Yakında düğün yapılacak.

Kerem bunu duyunca sazı göğsüne bastırıp bakalım ne dedi:

Vadesi gelince süsen sümbülün,
Sefasın sürmeye dal gelsin gitsin!
Sürelim dünyanın zevki sefasın,
Boyna dolamağa kol gelsin gitsin!

Süsen nedir, sümbül nedir, gül nedir,
Mah yüzünde tane tane hal* nedir,
Şeker nedir, şerbet nedir, bal nedir,
Ver, ağzım içinde dil gelsin gitsin!

Bahçedeki süsen sümbül benimdir,
Dal üstünde öten bülbül benimdir,
Bahçedeki dikensiz gül benimdir,
Öpmeye dudağa al gelsin gitsin

Şah gelip fethetti bu Kerem Han'ı,
Kerem'in âşığı maşuğu hani?
Korkarım kaçırsın Aslı cananı,
İzin verme başka el gelsin gitsin!

Öte yandan Ziyad Han Kerem'i çağırıp olanı biteni anlattı; üç ay sonra Meryem'i ona alıp düğün yapacağını söy-

* Hal, ben; yüzdeki benek.

ledi. Kerem yarı şad, yarı naşad tam üç ay beklemek zorunda kaldı.

Üç ayın dolmasına bir gün kala Kerem gündüz gözü uzanıp yattı. Biraz dalmıştı ki, birdenbire uyandı, çocuk gibi ağlamaya başladı. Sofu'dan başka orda olanlar da başına toplandılar.

Kerem dedi:

– Şimdi uykumda gördüm, bir tufan koptu, Aslı'yı sular alıp götürdü, bahçe harabeye döndü. Herhalde Keşiş Aslı'yı alıp kaçtı.

Sofu dedi:

– İnsan her gece bir sürü rüya görür, bunların hepsi doğru mu?

Kerem dedi:

– Aslı'nın başında muhakkak bir iş var.

Kerem sazını da alıp babasının yanına gitti. Ziyad Han oğlunu görünce sordu:

– Oğlum, hayır ola? Gelişinin sebebi ne?

Kerem sazını alıp bakalım babasına ne dedi:

Aştı gitti karlı dağın ardına,
Han Aslı'm aklıma düştü, ağlarım.
Hiç tabipler çare bulmaz derdime,
Han Aslı'm aklıma düştü, ağlarım.

Dağların tepesi bana yurt olur,
Ormanında aslan olur, kurt olur,
Bu ayrılık bana yavuz dert olur,
Han Aslı'm aklıma düştü, ağlarım.

Yüce dağ başında ötüşün kuşlar
Maralım kaçıp da kimler görmüşler?
Derdimi anlamaz kara keşişler,
Han Aslı'm aklıma düştü, ağlarım.

Hey ağalar budur sözüm ezeli,
Güz gelince bağlar döker gazeli,
Dert anlamaz bu yerlerin güzeli,
Han Aslı'm aklıma düştü, ağlarım.

Dertli Kerem der ki bu derdim bitmez,
Yarimin sevdası serimden gitmez,
Yüz bin öğüt versen, biri kâr etmez,
Han Aslı'm aklıma düştü, ağlarım.

Ziyad Han dedi:

– Oğlum, bir gün sabret, yarın Keşiş'in koyduğu süre doluyor; toplaşıp beraberce gideriz Aslı'yı almaya.

Ertesi gün Ziyad Han büyük bir tantanayla Keşiş'in evine gitmeye karar verdi. Yola çıkılınca Kerem dedi ki:

– Siz yavaş yavaş geledurun, ben atımı koşturup sizden önce gideceğim.

Ziyad Han razı oldu. Kerem atını koşturdu; bir süre gitmişti ki yolda yaya giden iki kişiye rast geldi. Kerem onlardan haber sordu:

– Nereden gelip nereye gidiyorsunuz?

Dediler:

– Köyde bir Keşiş var, onun yanına gitmiştik, kitaba baktırıp danışacaktık; aile efradıyla köyden göçüp gittiğini öğrendik.

Kerem bunu duyunca az kaldı aklını kaçırsın. Bir süre daha at sürdü, bir de karşılara baktı ki dağların başını duman bürümüş. Atını durdurup dağlara dönerek bakalım ne dedi:

Han Aslı'm Zengi'den firar eylemiş,
Yol vermeyin başı dumanlı dağlar!
Bile gitmiş babasıyla anası,
Yol vermeyin başı dumanlı dağlar!

Kalkıştılar hanlar, ağalar toya,
Zengi'nin halkıysa dayandı Hoy'a,
Uçmuştur elimden bir akça maya*
Yol vermeyin başı dumanlı dağlar.

Dertli Kerem bu aşk ile pişmiştir,
Sevda için candan baştan geçmiştir,
Aslı, Keşiş Hoy üstüne göçmüştür,
Yol vermeyin başı dumanlı dağlar!

Kerem atını koşturup Keşiş'in bahçesine daldı. Attan inip her tarafı dolaştı. Aslı'dan bir iz bulamadı. Anladı ki kuş uçmuş yuvası boş. Kerem'in derdi depreşti, yüreği kederle doldu; aldı sazı eline bakalım ne söyledi:

Geldim dost bağına eyledim nazar,
Gördüm yarim bahçesinde gül yeri,
Ak gerdana tane tane dizilmiş,
Aklımı başımdan aldı hal yeri.

Gece gündüz çağırırım ben zelil,
Üstümüzde kadir mevlam hem celil,
Gergefini örtmüş, iğnesi melül,
Belli yarin gergefinde el yeri.

Arzuhalim yazdım ben Aslı dosta,
Onun için gönlüm oldu şikeste,
Yastığı kan ağlar, yorganı yasta,
Döşek cevap verir, bende bel yeri.

Kerem'ini atmış elleri tutmuş,
Derdini toplayıp derdime katmış,
Yarini terkedip gurbete gitmiş,
Vefalı dost otağında sel yeri.

---

* Maya: güvercin

Kerem sözlerini tamamlayıp Aslı'nın her zaman gölgesinde oturduğu servi ağacına yöneldi. Yüreğinden kan damlayarak servi ağacını kucakladı, bakalım ondan Aslı'yı nasıl sordu:

Dur servi dur, senden haber sorayım,
Servi senin güzel maralın hani?
Gözümden akıtma kanlı yaşları,
Servi senin güzel maralın hani?

Alçaklı yüksekli karşıda dağlar,
Gönlüm intizarda, gözüm kan ağlar,
Hastanın halinden ne bilir sağlar,
Servi senin güzel maralın hani?

Doğru söylemezsen kaddin eğilsin,
Dilerim mevladan belin bükülsün,
Bir ah çeksem yaprakların dökülsün
Servi senin güzel maralın hani?

Kerem der ki göz yaşları dökerim,
Viran bağda bülbül olup öterim,
Yarimin uğrunda baştan geçerim,
Servi senin güzel maralın hani?

Kerem servi ağacından hiçbir cevap alamadı, dönüp Keşiş'in evine doğru yöneldi. Baktı ki Keşiş'in evi yıkılıp viran olmuş. Kerem'in derdi daha da arttı. Sazı göğsüne basıp bakalım ne söyledi:

Keşiş bahçesine geldim,
Gördüm, nazlı yarim gitmiş,
Bağ gözüme hor göründü,
Salınıp gezenim gitmiş.

Gidip her yere sorayım,
Nazlı cemalin göreyim,
Sineme hançer vurayım,
Sevgili cananım gitmiş.

Canım hasrettir gözüne,
Şekerden şirin sözüne,
Siyah zülfün ak yüzüne,
Tarayıp dökenim gitmiş.

Ne yerde olduğun bilsem,
Onu bulup sonra gülsem,
Ecelim gelip de ölsem,
Mezarım kazanım gitmiş.

Boyu benzerdi fidana,
Odlar saldı şirin cana,
Beni koydu yana yana,
Salınıp gezenim gitmiş.

Gülsüz bağa bülbül gelmez,
Güllü bağlar viran olmaz,
Kerem sensiz burda kalmaz,
Eyvah, Aslı Han'ım gitmiş.

Kerem Aslı'yı bulmak için bahçede dolaşıp dururken bir de baktı komşu bahçede bir kız durmuş ona bakıyor. Kerem onu Aslı sandı. Kendi kendine dedi: "Ah, bivefa yar! Beni ağlar koyup kendi bahçede dolaşır." Aldı sazı bakalım kıza ne dedi:

Ela gözlü nazlı dilber
Gülün mü oldun, gülün mü oldun?
Evvel benim idin amber,
Elin mi oldun, elin mi oldun?

Pencereye çekin perde,
Sen uğrattın beni derde,
Ben gidersem sen bu yerde,
Kalan mı oldun, kalan mı oldun?

Evlerinin önü iğde,
İğdenin dalları göğde,
Döşemeli ayvan evde,
Gelin mi oldun, gelin mi oldun?

Aynayı aldın dizine,
Sürmeyi çektin gözüne,
Sen bezek verip özüne,
Hanım mı oldun, hanım mı oldun?

Gerdana dökmüş telini,
İşlettin fitne-felini,
Büktün Kerem'in belini,
Genim* mi oldun, genim mi oldun?

Kız Kerem'e doğru gelip dedi:

– Oğlan, ben Aslı değilim. Senin aradığın Aslı'yı bir süre önce babası götürüp gitti. Nereye gittiklerini de bilmiyorum.

Kerem ağlayıp inlemekte olsun, şimdi size kimden haber vereyim, Ziyad Han'dan.

Ziyad Han adamlarıyla Keşiş'in bahçesine girip etrafa göz gezdirince anladı ki kuş uçmuş yuvası boş. Buralarda Keşiş ne gezer?

Ziyad Han adam gönderdi. Keşiş'i arayıp sorsun diye, kendisi de Sofu ile birlikte Kerem'i aramaya koyuldu. Sonunda Kerem'i bir kenarda ağlar halde buldular. Sofu Kerem'i yerden kaldırdı. Ziyad Han sordu:

---

* Genim: hasım, düşman.

– Oğlum, bu ne haldir böyle? Peki, Keşiş nerde?

Kerem dedi:

– Baba, izin ver derdimi sazla söyleyeyim. Dil ile desem dilim tutuşup yanar.

Ziyad Han izin verdi. Kerem aldı sazı eline, bakalım neler söyledi:

Felek beni bağa bağban eyledi,
Dost bağını yoklamadım, ağlarım.
Eller derdi beslediğim gülleri,
Bir gül derip koklamadım, ağlarım.

Görünmüyor bu yerlerin sultanı,
Bu hasta gönlümün tabibi hani?
Ezelden sevmişim ben Aslı Han'ı,
Boynuna kol dolamadım, ağlarım.

Gözüme görünmez benim maralım,
Kesildi kalmadı sabrı kararım,
Kara Keşiş kızı Aslı'dır yarim.
Yar halini bilemedim, ağlarım.

Kerem der ki, zalim felek neyledi,
Hançer ile bağrım başın teyledi*
Aslı Han'ım bana neler eyledi,
Öz yerinde bulamadım, ağlarım.

Kerem gene ağlamaya başladı. Gözlerinden bahar bulutu gibi yaş dökülüyordu.

Ziyad Han'ın Keşiş'in ardınca yolladığı adamlar geri döndüler; Keşiş'in kaçtığını haber verdiler. Ziyad Han bin pişman, oğlunu alıp evine döndü.

---

* Teylemek: Yaralamak.

Kerem kendi konağında sararıp solmaya başladı. Ziyad Han'a haber verdiler ki oğlunun durumu iyi değil. Ziyad Han hemen birçok saygın kişi göndererek oğlunun durumunu yoklatmak istedi. Ziyad Han'ın adamları Kerem'in yanına gittiler. Kerem'e ne sordularsa doğru dürüst cevap alamadılar. Ona öğüt nasihat verdiler, gönlünü aldılar.

Sonunda Kerem sazı göğsüne bastırıp bakalım ne söyledi:

Ela gözlü, kalem kaşlı,
Benim sunam gölden uçtu,
Beni koydu intizarda,
Varıp gayrı göle düştü.

Bizim iller gül bağıdır,
Gönül aşkın bağlağıdır,
Yel eser, zülfün dağıtır,
Şimdi fırsat ele düştü.

Her zaman çekerim yası,
Silinmez gönlümün pası,
Başımdan gitmez sevdası,
Altın kemer bele düştü.

Hani sevdiceğim hani?
Yoluna koymuşum canı,
Kerem sevdi Aslı Han'ı,
O da gurbet ele düştü.

Kerem yüzüstü düşüp ağlamaya başladı. Adamlar geri dönüp durumu Ziyad Han'a anlattılar.

Ziyad Han bu sefer Sofu'yu da yanına alarak kendisi gitti. Baktı gördü ki Kerem'in hali hal değil, güz yaprağı gibi sararıp solmuş.

Kerem babasını görünce sazı göğsüne bastırıp okumaya başladı:

Aslım göçtü vatanından, ilinden,
Rakiplerin hatırcığı hoş olsun!
Bu ayrılık bize geldi mevladan,
Ağlayalım, gözlerimiz yaş olsun!

Nasıl ayrı düştüm nazlı yarimden,
Uğrunda geçmişim canu serimden,
Yazıldı bizimki Mevla Kerim'den,
Reva mıdır bela gelen baş olsun!

Yüzüme gülerdi, bilmezdim fendin,
Gayrıya açacak göğsünün bendin,
Ben emebilmedim leblerin gendin,*
Yağı rakiplerin gönlü hoş olsun!

Uğrun uğrun dost bağına girmedim,
El uzatıp gonca gülün dermedim,
Yari otağında tenha görmedim,
Gündüz hayal, geceleri düş olsun!

Beyler oynar satrancını, nezdini**
Kimse bilmez yüreğimin derdini,
Çok çekmişim bu dertlerin dördünü,
Ko çekeyim, bunun ile beş olsun!

Siyah zülfün ak yüzüne yayılan,
Dal gerdanda her beliği bir yılan,
Yari benden, beni yardan ayıran,
Dilerim ki bitmez derde eş olsun!

---

* Gend, şeker.
** Nezd: tavla oyunu.

Erisin, dağların karı erisin,
Sel olarak yeryüzünü bürüsün,
Sürahiler dolsun, saki yürüsün
İçelim badeler, bize hoş olsun!

Kerem gider oldu bu il, obadan,
Yaran, yoldaş, unutmayın duadan,
Yavuz şahin uçurmuşum yuvadan,
Gidiyorum, hatırınız hoş olsun!

Söz sona erince Ziyad Han dedi:

– Oğul, sen beni bu yaşlı başlı halimde dağa taşa salma. Azıcık söyle bakayım, ne yapmak istiyorsun?

Tam o sırada Kerem'in dostları hal hatır sormaya geldiler. Kerem onları görünce yüreği kabardı, gönlü havalandı:

Gider oldum yarenlerim sağ olsun,
Bol olsun ekmeği, aşı dünyanın!
Bundan sonra dertlerimiz durulsun,
Sürmelensin gözü, kaşı dünyanın!

Erenler koyduğu yolları seçtim,
Doldurulan aşkın badesin içtim,
Böyle bir sevdaya serimden geçtim,
Lal, cevahir olsun taşı dünyanın!

Bağla bostan olsun çöller, sahralar,
Bal ile yağ olsun yedi deryalar,
Meyve versin bütün bağlar ovalar,
İsterim yaz olsun kışı dünyanın!

Dertli Kerem der ki, dünya fanidir,
Nicelerin abdal eder yürütür,
Kimse bilmez ne zamandan beridir,
Hiç hesaba gelmez yaşı dünyanın!

Ziyad Han dedi:

– Oğul, sen gel o kızın aşkını yüreğinden sil! Ben burada gönlünün istediği bir kızla seni başgöz edeyim.

Kerem dedi:

– Baba, bana Aslı'dan başka güzel yaramaz. Gerek ben onu arayıp bulayım.

Ziyad Han dedi:

– Oğul, gel sen bir keşiş kızı için gurbet ellere gitme!

Kerem dedi:

– Baba, izin ver, ben gideyim. Belki yarimi bulurum.

Ziyad Han dedi:

– Oğul, mademki bu sevdadan vazgeçmiyorsun, git, Allah yardımcın olsun!

Kerem babasının elini öptü. Sofu ile birlikte anasının yanına gitti.

Ana oğlunu böyle yol hazırlıklı görünce sordu:

– Oğlum, böyle nereye yolculuk?

Kerem dedi:

– Ana, izin ver sazla diyeyim.

Aldı Kerem, bakalım anasına ne dedi:

Gam, kasavet bugün başa verildi,
Ağla, ana, ayrılığın günüdür!
Bize kısmet gurbet eller yazıldı,
Ağla, ana, ayrılığın günüdür.

Beni yaraladı elin dilleri,
Gidiyorum, gözlemeyin yolları,
Varıp dolaşırım gurbet elleri,
Ağla, ana, ayrılığın günüdür!

Felek bizi taşa çaldı ne izler,
Ana, intizarda kalmasın gözler,
Kerem der ki Aslı yolumu gözler,
Ağla, ana, ayrılığın günüdür!

Anası o kadar üzüldü ki üzüntüden bayılıp yere yığıldı. Yüzüne gül suları serpip ayılttılar. Kadın saçlarından bir tutam ayırıp göğsüne bastırdı, yüzünü oradakilere dönüp okumaya başladı:

Arif olan, işitesin, bilesin,
Gamlı hicranların deryasıyım ben!
Her yerimde türlü türlü yara var,
Sağalmaz dertlerin binasıyım ben!

Gelmişti şahinim, uçundu öttü,
Ağladım, inledim, canıma yetti,
Akıtırım yaşlar, Mahmut'um gitti,
O garip Mahmut'un anasıyım ben!

Oğul gide gide bizden yad oldu,
Haber geldi rakiplerim şad oldu,
Dağıldı devletim hepten bad oldu,
Virane Gence'nin iyesiyim ben!

Yüreğim deryadır, gönlüm bir ada,
Derdim oldu günden güne ziyade,
Her zaman ki Mahmut düşende yada,
Tutuşup odlara yanasıyım ben!

Ey hazerat, yalan gelmez dilimden,
Bir bülbülü uçurmuşum gülümden,
Bir şahin-sungurum gitti elimden,
Ziyad Han'ın Kamerbanu'suyum ben!

Kamerbanu gene kendinden geçip yere yığıldı. Kerem anasını ayılttı, gözlerinden yaşlar döküp ondan hayır dua istedi. Anası ağlaya ağlaya oğluna hayır dua verdi. Kerem anasının elini öpüp Sofu'nun yanına gitti. Baktı ki Sofu atla-

rı yolculuk için hazırlamış. Atlara bindiler. Kerem oradaki arkadaşlarıyla helallaşıp onlara veda etti. Gideceği diyarın gurbet olduğunu düşünerek sazı göğsüne bastırdı.

Yeni bir sevdadır geldi başıma,
Gelin helallaşın, ben gider oldum.
Ya gelir, ya gelmem, sizleri görmem,
Gelin helallaşın, ben gider oldum.

Yüreğimde vardır sönmez ateşler,
Yar elinden derin yaralar işler,
Gülüp konuştuğum dostlar, sırdaşlar,
Gelin helallaşın, ben gider oldum.

Tuz, ekmek yediğim kavim kardeşler,
Nedir bu feleğin ettiği işler?
Gözümden dökülen kan ile yaşlar,
Gelin helallaşın, ben gider oldum.

Hasımlara sırrınızı vermeyin,
Keşiş gelse bu yerlere koymayın,
Aslı gelse, Kerem gitti, söyleyin,
Gelin helallaşın, ben gider oldum.

Kerem dostlarıyla görüşüp vedalaştı. Sofu ile birlikte yola koyuldu. Ne gece bildiler, ne gündüz dediler, az gittiler, çok gittiler, bir pınar başında bir bölük kıza rastladılar. Bunların içinde Aslı Han'a benzer bir kız vardı. Kerem onu görür görmez sazı göğsüne bastırıp başladı okumaya.

Salına salına yolun üstüne
Çıkan dilber beni candan eyledi.
Nazlı yürüyüşlü şahin bakışlı,
Bakan dilber beni candan eyledi.

Şahin gibi nasıl gelir üstüme,
Çok yaraşır kızıl güller destine,
Bakışların eder canım kasdine,
Bakan dilber, beni candan eyledi.

Şahin görse ürküşecek sunalar,
Korkum budur başka göle konalar,
Ak ellere elvan elvan kınalar,
Bakan dilber beni candan eyledi.

Kerem'in derdine ağlayıp göğler,
Gelip gidenlere derdini söyler,
Gönül Aslı Han'dan gayrısın neyler?
Duran dilber, beni candan eyledi.

Kerem'in böyle okumasını gören kızlar yoldan çıkıp kenardan gitmek isteyince Kerem sazını alıp bakalım bu sefer kızlara ne dedi:

Benden incinmeyin nazlı bacılar,
Kenardan geçeyim, yol sizin olsun!
Yüreğimde çoktur gamlar acılar,
Ağular içeyim, bal sizin olsun!

Ben yolcuyum yoldan geçip giderim,
Aşkın katarını çekip giderim,
Bağrım yanık, su ver içip gidiyim,
Bir yudum içeyim, dol* sizin olsun!

Bağrım çok yanıktır, ciğerim kara,
Aslı'sız kalmışım gamlı, avare,
Başım aldım gidem başka diyara,
Viraneler benim, il sizin olsun!

---

* Dol: kova, sitil.

Mey içip mest olmak yaraşmaz bize,
Yari gerek bulsam ben geze geze,
Bir gonca gülüm var, taze, taptaze,
Yenice açılan gül sizin olsun!

Dertli Kerem der ki, güzelim Aslı,
Gözlerim yaşlıdır, yüreğim paslı,
Ondan ayrılalı yaslıyım, yaslı,
Ben kara giyeyim, al sizin olsun!

Kızlar Kerem'e su verdiler. Kerem su içtikten sonra Sofu ile birlikte yola revan oldu. Bir süre yol gittikten sonra küçük bir kervana rast geldiler. Kerem kervanı görünce Aslı aklına geldi, aldı sazı göğsüne bastırdı, bakalım ne dedi:

Ey ağalar, gönül kuşu
Havaya kalkar, eylenir.
Gurbet ele düşen adam,
Göz yaşın siler, eğlenir.

Bu mu gurbet elin hali,
Müşkül olur yar visali,
Sevdiğim yarin hayali
Aklıma gelir, eylenir.

Meleşir koyun kuzular,
Herkes öz ilin arzular,
Uzak olunca menziller
Bir zaman kalır, eylenir.

Sözüm ağızlarda, dilde,
Gözüm kaldı gonca gülde,
Dertli Kerem gurbet elde,
Ahuzar eder eylenir.

Herkes Kerem'in böyle kederli kederli türkü söyleyişine hayret etti. Kervanbaşı sordu:

– Âşık, sana ne oldu ki böyle yanık yanık türkü söylüyorsun? Gönlümüz yaralandı.

Sofu macerayı onlara anlattı. Kervanbaşı dedi:

– Âşık, biz Keşiş'e rastlamadık. Ama şu yakınlarda bir oba var, gidin onlara bir sorun. Belki onlar bilir.

Keremgil onlarla vedalaşıp yola revan oldular. Bir süre gittikten sonra o sözü edilen obaya ulaştılar. Başlarına bir sürü insan toplandı. Kerem sazı alıp bakalım bu adamlara Aslı Han'ı nasıl sordu:

Nazlı yarim elden kaçtı,
Eller, Aslı'm gördünüz mü?
Bülbülüm bahçeden uçtu,
Güller, Aslı'm gördünüz mü?

Bugün bizim iller göçer,
Ayağı bu yoldan geçer,
Çok güzel bu sudan içer,
Göller, Aslı'm gördünüz mü?

Aslı huridir bilene,
Koynu cennettir girene,
Gözleri benzer cerene,
Çöller, Aslı'm gördünüz mü?

Obaları oymak oymak,
Olmaz imiş yara doymak,
Ağız süttür, dudak kaymak,
Diller, Aslı'm gördünüz mü?

Zülüflerin tel tel dizer,
Ne güzel tarayıp düzer,
Gurbet ele düşmüş, gezer,
Yollar, Aslı'm gördünüz mü?

Geldim, baktım Aslı göçüp,
Atın sürüp burdan geçip,
Eğilip suyundan içip
Sular, Aslı'm gördünüz mü?

Kerem der ki canım gibi,
Atlas giyer hanım gibi,
Ben severim canım gibi,
Eller, Aslı'm gördünüz mü?

Sofu baktı ki Kerem'in türkü söylemesinden bunlar bir şey anlamadılar, kendisi onlara anlattı:

– Kardeş, bu taraflarda aile efradıyla birlikte göçüp giden bir keşiş gördünüz mü?

İçlerinden biri keşişin Gürcistan'a doğru gittiğini söyledi. Keremgil hemen o gün Gürcistan'a gitmeye karar verdiler. Bir süre yol gittiler, bir kırsal kesimde gökte uçup giden bir katar turna gördüler. Kerem turnaları görünce sazını göğsüne bastırıp Aslı'yı görüp görmediklerini turnalardan bakalım neler sordu:

Gök yüzünde katar katar uçarsın,
Eğlen turnam, eğlen, haber sorayım.
Bizim ilden ne haber var, bilirsin,
Eğlen turnam, eğlen, haber sorayım.

Bizim ilde serin pınar akar mı?
Yaz gelince menekşeler kokar mı?
Ela gözlüm, seyrangâha çıkar mı?
Eğlen turnam, eğlen, haber sorayım.

Bitmez mi asması bizim bağların?
Eksik olmaz bin bir gülü dağların.
Hiç olmaz mı senin güzel çağların?
Eğlen turnam, eğlen, haber sorayım.

Han Aslı'nın seyrangâhı nerede?
Hak erdirsin âşıkları murada.
Canım turna, ne gezersin burada?
Eğlen turnam, eğlen, haber sorayım.

Dertli Kerem der ki nerden gelirsin?
Han Aslı'nın yerin yurdun bilirsin.
Onu görsen benden selam edersin.
Eğlen turnam, eğlen, haber sorayım.

Kerem sözlerini tamamladı. Baktı ki turnalar art arda geçmekte devam ediyor. Sofu'ya dönerek dedi:

– Sofu kardeş, baksana bu turnalar bizim illere gidiyorlar. Hadi, onlarla ilimize bir haber yollayayım.

Kerem bunu deyip yeniden sazı göğsüne bastırdı:

Turnam gider olsan bizim illere,
Güzel anlat baştan geçen halleri.
Hısım kardeş, dost, musahip olanlar,
Bundan sonra gözlemesin yolları.

Bir çıkaydım eyvanına, köşküne,
Bir bataydım amberine, miskine,
Adı belli Aslı Han'ın aşkına,
Öldürürler, turnam, döksen telleri.

Kerem der ki, kimse yarin övmesin,
El uzatıp açam yaka düğmesin,
Bir yiğidin oku taşa değmesin,
Yad olmasın benim gibi ellere.

Söz tamam oldu, yola koyuldular. Bir süre yol alıp günlerden bir gün Gürcistan sınırına ulaştılar. Baktılar ki orada büyük bir oba var. Obanın yaşlısı genci önlerine çıktı. Selam

kelamdan sonra kim olduklarını, nereden gelip nereye gittiklerini sordular. Kerem sazı göğsüne bastırıp kendini şöyle tanıttı:

Felek beni bağa bağban eyledi,
Bağban ağlar, bahçe ağlar, gül ağlar.
Dost bağına akmaz oldu sularım,
Süsen ağlar, sümbül ağlar, sel ağlar.

Yari bulsam, kına yaksam eline,
Alıp gitsem vatanına, iline,
Ne olurdu sarılaydım beline,
Kemer ağlar, kaftan ağlar, bel ağlar.

Terkeyledim vatanımı ilimi,
Elimden aldılar gonca gülümü,
Onunçün gurbete saldım yolumu,
Oba ağlar, vatan ağlar, il ağlar.

Ördek gibi uçtum gölden göllere,
Ceylan gibi kaçtım çölden çöllere,
Kerem der ki, düştüm kötü dillere,
Gelen ağlar, giden ağlar, yol ağlar.

Herkes Kerem'e aferin dedi. Sofu toplananlardan Keşiş'i sordu. Dediler:

– Sorduğunuz Keşiş Gürcistan'a, Tiflis'e doğru gitti.

Keremgil doğruca Tiflis'e yollandılar. Birkaç gün sonra Sofu ile birlikte Gürcistan'a ulaştılar. Tiflis şehrinin sokaklarını dolaşırken bir kahveye rast gelerek içeri girdiler. Gürcistan halkı onlara çok yabancı geldi. Onların giyimi kendilerininkinden değişikti. Her iki cins, hem erkekler, hem kadınlar oldukça güzel görünüyorlardı.

Kerem Tiflis'te dolaşmakta olsun, şimdi dinleyin Keşişi'in halini.

Keşiş de Gence'den çıkıp obaları, köyleri dolaşa dolaşa Tiflis şehrine gelip çıkmıştı. Keşiş Gürcü beyinin yanına varıp dedi:

– Ben kızımı bir Müslüman oğlunun elinden kurtarıp kaçtım. İzin ver senin ülkende kalayım.

Gürcü beyi Keşiş'e bir ev verdi. Keşiş aile efradıyla bu eve yerleşti.

Öte yandan Kerem dolaşırken baktı ki bir bölük delikanlı bir çayırlıkta çalıp söyleyip oynuyorlar. Bunlar Kerem'i görünce etrafını aldılar.

– Âşık, haydi bizim için bir parça söyle. Ne kadar para istersen veririz, dediler.

Kerem dedi:

– Söylemesine söylerim de, ancak biz parayla okuyan âşıklardan değiliz. Eğer bana yardım etmek istiyorsanız sorduklarıma cevap verin.

Anlaştılar. Aldı Kerem, bakalım onlara ne sordu:

Ey ağalar, gelin size söyleyim,
Yitirdim Aslı'mı, gören olmadı.
Pervaneler gibi tutuştum, yandım,
Ben gibi çöllerde kalan olmadı.

Kim görmüştü Ferhat ile Şirin'i,
Onlar da sevdiler biri birini.
Attı külüngünü, yardı serini,
Ferhat gibi yarçün ölen olmadı.

Hurşit öz Mah'ının dizine yattı,
Kamber Arzu'sunun tozuna battı,
Dünyada Şahsenem murada çattı,
Âşık Garip gibi gülen olmadı.

Ak Kavak kız Yürük beyinin dengi,
Şah İsmail'in yari Arap Üzengi,
Leyla da bir zaman Mecnun'un dengi,
Onlara da imdat olan olmadı.

Kerem der ki, dağ döşünde oturdum,
Derdim elli iken yüze yetirdim,
Lokman Hekim gibi cerrah getirdim,
Benim dertlerimi bilen olmadı.

Herkes Kerem'i alkışladı. Kerem onlara da Keşiş'i sordu, dediler:

– Âşık, bize bir güldürücü destan söyle. Öyle bir destan olsun ki aslı olmasın, yani hep yalan olsun. O zaman Keşiş'in yerini sana söyleriz.

Aldı Kerem bakalım ne dedi:

Geze geze bir sineğe rast geldim,
Hançer ile tutup kestim başını,
Gücüm yetmedi ki alıp götürem,
Yedi dağ üstüne serdim leşini.

Sinek vızıldadı uçtu havaya,
Yağın süzdüm üç yüz altmış tavaya,
Yükledim etini doksan deveye,
Padişaha yolladım ben leşini.

Alıp onu bir meydana attılar,
Yüz bin lira deyip etin sattılar,
Kemiklerin yığıp köprü çattılar,
Hesap ettik iki bin yıl yaşını.

Ölçüp gördüm yedi karış dizi var,
Otuz harmandan da büyük gözü var,
Derisinde yedi karış tozu var,
Hesaplamak güçtür onun dişini.

Derisinden çadır kurup oturduk,
Etin kestik on köşeye yetirdik,
İsfahan'dan bir mirahur getirdik,
Açıban ağzını, saydı dişini.

Kanatların kırıp döktük deriye,
Butlarını yığdık yüz çektiriye,
Kanadını yelken çektik gemiye,
Fil burnundan uzun gördüm kaşını.

Ben görürüm karanlıkta geleni
Gelip benim tatlı canım alanı,
Dertli Kerem söyler böyle yalanı,
Böyle gördüm güzellerin işini.

Toplaşanlar Kerem'e aferin dediler; Keşiş'in Tiflis'te olduğunu bildirdiler. Keremgil gide gide Kür Çayı'nın kenarına vardılar. Kerem baktı ki iki güzel Kür Çayı'nın Kenarında durup çayı seyrediyor. Kerem sazı göğsüne bindirip cuşa geldi, aldı bakalım iki güzele ne dedi:

Cilvelene cilvelene
Ne gezersiz koşa dilber?
Tanrı ayrılık vermesin,
Havadaki kuşa dilber!

Sevdim huyunu halini,
Gül yüzde kara benini,
Görünce gül cemalini,
Gönül geldi cuşa dilber!

Severim ben öz sunamı,
Gafil avladın sinemi,
Gözlerin kanlı harami,
Sürmeyi sür kaşa dilber!

Bir ok attım zernişana,
Gitti değdi perişana,
Dedim belki yumuşana,
Bağrı dönmüş taşa dilber!

Hayranıyım Aslı Han'ın,
Kerem dur olsun kurbanın,
Senin bu deli devranın,
Varmaz herdem başa dilber!

Kerem sözlerini bitirince kızlardan ayrıldı. Tiflis büyük bunlar yabancı. Az gezdiler, çok gezdiler, nasıl desem, sonunda gidip bir kahvehaneye ulaştılar. Kahvede oturanlar Kerem'den Gürcistan'ı anlatmasını rica ettiler. Kerem onları kırmadı, aldı bakalım ne söyledi:

Seyr eyledim Gürcistan'ın ilini,
İlleri var, bizim ile benzemez.
Barlı bahçeleri, karlı dağları,
Gülleri var, bizim güle benzemez.

Alimleri yazı yazar, manadır,
Gülleri var, bin bir derde devadır,
Güzelleri, mahbupları âlâdır,
Malları var, bizim mala benzemez.

Başlarına keçe papak koyarlar,
Çağırınca "modi, modi"* diyerler,
Gelin kızlar al yeşili giyerler,
Dilleri var bizim dile benzemez.

---

* Gürcüce modi, modi: "Gel, gel".

Coşkun coşkun çaylarını geçmişim,
Serin serin sularını içmişim,
Kerem der ki dilberlerin seçmişim,
Halleri var, bizim hale benzemez.

Evet, ordan burdan bir süre çalıp söyledikten sonra gece bastırdı, toplaşanlar dağılıp gitti. Çaycı Kerem'den sordu:

– Âşık takımı gezgin olur. Söyleyin bakalım, nerden gelip nereye gitmektesiniz?

Kerem dedi:

– Biz senin dediğin âşıklardan değiliz.

Sofu baktı ki çaycının bu soruşma ilgisi Kerem'in hoşuna gitti, hemen söze karışıp dedi:

– Bu âşık Ziyad Han'ın oğludur. Babasının veziri Kara Keşişi'in kızıyla sözlüydü. Keşiş sözünde durmadı kızını alıp kaçtı. Şimdi biz diyarı gurbete düştük, onları arıyoruz.

Çaycı dedi:

– Sizin aradığınız Keşiş aile efradıyla bizim komşumuz olur.

Kerem çaycıdan bu haberi duyunca çok sevindi. Ayağa kalkarak hemen gidip Aslı'yı görmek istedi, ama gece olduğu için Sofugil engel oldular. Çaycı onlara yatak serdi. Sofu yatağa girer girmez uyudu. Ama Kerem'i uyku tutmadı. Sanki yorgan döşek bitle pireyle dolmuş. Sabaha kadar gözlerini kapamadı. Sabah olur olmaz Sofu'yu dirsekleyip uyandırdı:

– Sofu kardeş, sabah oldu, kalk!

Kalkıp sokağa çıktılar. Çaycının verdiği tarifle gidip Keşişin evini buldular. Sofu Keşiş'in kapısını çaldı. Keşiş kapıyı açtı. Kerem'i görünce şaşırıp kaldı.

Sofu dedi:

– Keşiş, çok iyi biliyorsun ki senin kızınla Kerem sözlüdürler. Gel sen bizi üzme, Aslı'yı ver Kerem'e.

Keşiş önce bağırıp çağırmak istedi. Ama baktı ki gürültü patırtı koparsa iyi olmayacak, tatlılıkla dedi:

– Sofu, yaptığıma ben de pişman oldum. Oldu bir kere. İçeri gelin. Ben kızımı Kerem'e vereyim. Ancak bugün bizde kalın, yarın vakit geçirmeden burada düğününü yapalım, kızı alıp gidersiniz.

Keşiş kolunu Kerem'in boynuna dolayıp yüzünden öptü. Onlara oda açıp buyur etti. Kendisi evden çıkıp şehrin baş keşişine danışmaya gitti. Baş keşiş onun başına geleni dinledikten sonra dedi:

– Sen buralarda durma! Hemen bu gece kaç git!

Keşiş burada kalsın, şimdi gelelim Kerem'e. Kerem akşamı bekledi, akşamüstü evin avlusuna indi. Daha avluya ayağını atmıştı ki Aslı ile karşılaştı. Kerem'in aşkı cuşa geldi, aldı bakalım ne söyledi:

Salına salına çıktı karşıma,
Boyu servi, yanakları al Aslı!
Huride, melekte eşi bulunmaz,
Dili şeker, dudakları bal Aslı!

Rastık alıp çekmiş kalem kaşına,
Al ipek yemeni sarmış başına,
Sine benzer ahu, ceylan döşüne,
Aç kolların, gel boynuma sal Aslı!

Kerem der ki yüz yıl sana kul olam,
İzin ver kapında çiftçilik yapam,
Kısmet olsun, senden muradım alam,
Sen de benden muradını al Aslı!

İki hasret birbirine sarıldı. Aslı başından geçenleri Kerem'e, Kerem de başına gelenleri Aslı'ya anlattı. Söz gelip Kara Keşiş'in Kerem'e verdiği vadeye gelince Aslı başladı ağlamaya. Kerem sordu:

– Peki, niçin ağlıyorsun?

Aslı dedi:

– Kerem can, babam seni aldatıyor. O beni sana verici değil. Korkarım o, bu gece beni buradan kaçırıp götürecektir.

Kerem dedi:

– Yok, Aslı, o artık verdiği bu sözden dönmez.

İki hasret vedalaşıp ayrıldılar. Kerem ile Sofu gönül rahatlığıyla yatmakta olsunlar, gelelim şimdi namert Keşiş'e.

Keşiş geceden yararlanarak ev halkını toparladı. Erzurum'a doğru yola koyuldu. Zavallı Aslı ne kadar telaşlandıysa da Keşiş'in korkusundan ne feryat edebildi, ne de Kerem'e bir haber ulaştırabildi.

Sabah oldu. Kerem ile Sofu baktılar ki kuş uçmuş, yuva boş; Keşiş gene kaçıp gitmiş. Kerem'in gönlü gamla doldu, aldı bakalım ne dedi:

Dolansın eyyamın, dönsün devranın,
Koymadın ereyim murada felek!
Kurumaz göz yaşım, açılmaz gönlüm,
Kalkmışsın benimle inada felek!

Zoruna bir bakın zalim kaderin,
Derdimi artırdı ben ahuzarın,
Cefasın ben çektim gül yüzlü yarin,
Onu nasip etti hoyrada felek!

Elimden aldırdın huri meleğim,
Aşk oduna yandırmışım yüreğim,
Bozulur aramız bak ne diyeyim,
Dökülür nahak kan arada felek!

Kerem der ki, yarsız burda neylerim,
Abesdir ki bu sözleri söylerim,
Mahşerde elinden şekva eylerim,
Onsuz değil, yeter imdada felek!

Sofu dedi:

– Kerem, sızlanmaktan bir şey çıkmaz. Kalk gidelim, heybelerimizi alıp Keşiş'in ardına düşelim.

Kalkıp çıktılar, ilk gün indikleri kahveye gittiler. Cemaat onları böyle üzgün görünce sebebini sordu. Sofu Keşiş'in onları nasıl kandırıp savuştuğunu anlattı. Kerem'in derdi tazelendi, aldı bakalım ne dedi:

Bir od düştü, yüreğimi dağladı,
Tutuştu yüreğim, yandım, ağlarım.
Zalim Keşiş yine hile eyledi,
Murat hilesine kandım, ağlarım.

Gönlüm ister güzellerin merdinden,
Kurtulmadım ben bu zulmün derdinden,
Aman Sofu, Aslı göçüp yurdundan,
Şimdi ona ben inandım, ağlarım.

Hekim yok, lokman yok, derdimi ana,
Eritti bağrımı, döndürdü kana,
Az kaldı ki Kerem odlara yana
Od tutup bedenim, yandım, ağlarım.

Cemaat Keşiş'i kınayıp lanetledi. Dediler:

– Sen gel kal bizim burada. Sana beğendiğin kızı alalım, düğününü yapalım. O kızda ne buldun ki ondan el çekmiyorsun?

Kerem sazı göğsüne bastırıp dedi:

Aslı gitti Gürcistan'ın ilinden,
Benim burda kalışıma ne dersiz?
İkidilli hercainin elinden,
Sararıban soluşuma ne dersiz?

Bayram gelse, kına yaksam destime,
Selam versem yaranıma dostuma,
Hasta olsam, Aslı gelmez üstüme,
Garip garip ölüşüme ne dersiz?

Bir zülfüne asılıyım dar diye,
Gonca güle sarılayım har diye,
Benim burda tuti dillim var diye,
Gidip gidip gelişime ne dersiz?

Sabah ile ikindinin arası,
Aldı beni kaşlarının karası,
Kimse bilmez nedir derdin çaresi,
Melül melül bakışıma ne dersiz?

Ben Kerem'im Keremliğim bildirdim,
Dost ağlatıp düşmanımı güldürdüm,
Uzun boylu Aslı Han'ı yitirdim,
Arsız arsız gülüşüme ne dersiz?

Kerem sazla, türküyle, dediğini düz dille de dedi:

– Sağ olun, kardeşler. Ben sevgili Aslı'mı bulmalıyım.

Sofu heybeleri aldı, cemaatla helalleşip vedalaşıp yola koyuldular. Gece yatmadılar, gündüz dinlenmediler, günlerden bir gün bir kervana rast geldiler. Kerem sazını çıkarıp bezirgânbaşıdan Aslı'yı sual eyledi:

Kerem:

Gözünü sevdiğim bezirgânbaşı,
Aman ağam, Aslı Han'ı gördün mü?
Nicedir dökerim kanlı gözyaşı
Aman ağa, Aslı Han'ı gördün mü?

Bezirgânbaşı:

Gözünü sevdiğim gül yüzlü civan,
Oğlan, bir kız seni anıp ağlardı.
Ela gözlerine ben oldum hayran,
Oğlan, bir kız seni anıp ağlardı.

Kerem:

Ak yüzünde, yanağında alı var,
Emmek için dudağının balı var,
Her dem örtünecek ipek şalı var,
Aman ağam, Aslı Han'ı gördün mü?

Bezirgânbaşı:

Yürüyünce keten gömlek dizinden,
Konuşunca inci saçar sözünden,
Onu görcek ben de geçtim özümden,
Oğlan, bir kız seni anıp ağlardı.

Kerem:

Kerem geçti Gencebazar düzünü,
Siyah sürme mest eyledi gözünü,
Adı Aslı, Kara Keşiş kızını,
Aman ağam, Aslı Han'ı gördün mü?

Bezirgânbaşı:

Neden gitmez bizim dağın dumanı?
Hak götürsün ortalıktan yamanı,
Tam yerinde bozma gel sen havanı,
Oğlan, bir kız seni anıp ağlardı.

Bezirgânbaşı türküyle söylediğini düz dille de söyledi. Kerem ile Sofu onlardan ayrılıp yola koyuldular. Bir süre gittikten sonra Gürcistan'ın eğri büğrü patikalarına, yollarına düştüler. Kerem dedi:

– Sofu, dur biraz, Aslı'yı bir de yollara sorayım.

Kerem sazı alıp yollara yöneldi:

Eğeri büğrü giden yollar,
Yollar, Aslı'mı gördüz mü?
Düşmüşüm yarin izine,
İzler Asıl'mı gördüz mü?

Eğnine giymiştir saya*
Yanında var bir çift maya,**
Senden haber alsam kaya,
Kaya Aslı'mı gördüz mü?

Aslının geçtiği yurtlar
Kerem'in çektiği dertler,
Koyunları yiyen kurtlar,
Kurtlar Aslı'mı gördüz mü?

Az gittiler, uz gittiler, dere tepe düz gittiler, günlerin birinde yüce bir dağın eteğine vardılar. Baktılar ki bu dağın tepesi karlı, etekleri çayır çimen, bağ bahçe.

Kerem dedi:

– Sofu kardeş, bu dağın adına Sultan Dağı derler. Bu dağın başından duman, sis eksik olmaz. Bunun tipisi, boranı çok yolcunun, bezirgânın canını almıştır. Tez vakitte bundan uzaklaşalım.

Tam dağın gediğini aşmak üzereyken bunların üzerini sis, duman bürüdü; yollarını kaybettiler, ne yana gideceklerini

---

* Saya: Sade, düz renkli (kumaş).

** Maya: Mec. Etine dolgun kadın.

bilemediler. Kerem baktı ki tipi şiddetleniyor, bunların canını alacak, Sofu'ya döndü:

– Aman, Sofu kardeş, getir benim sazımı. Dağı merhamete getirmesem, burada ölüp kurda kuşa yem oluruz, dedi.

Sofu sazı verdi. Aldı Kerem bakalım ne dedi:

Sana derler Sultan Dağı,
Ne dumandır başın senin?
Sisin basar, duman çöker,
Hiç gitmez mi kışın senin?

Dört bir yandan mest olmuşsun,
Dertlilere dost olmuşsun,
Cümle dağdan üst olmuşsun,
Ne yücedir başın senin?

Eksik olmaz, karın yağar,
Bulutlar bir birin kovar,
Sabah güneş sana doğar,
Cevahirdir taşın senin.

Alt yanın bağ ile bostan,
Öbür yanın gül gülistan,
Ayırdılar beni dosttan,
Öter garip kuşun senin

Kerem der ki öldüm yittim,
Bu fani dünyadan gittim,
Yaşlılardan sual ettim,
Kimse bilmez yaşın senin.

Kerem sözünü tamama erdirdi. Dağın başındaki duman çekilip gitti; her taraf aydınlandı. Yolu bulup sonunda bir obaya ulaştılar. Keşişin bulunduğu yeri öğrenip doğruca

oraya gittiler. Baktılar ki Aslı Han orada yoktur. Kerem bahçeyi dolaştı, gene de Aslı Han'ı bulamadı. Ağlaya ağlaya bahçeden dışarı çıktığında, el ele tutuşup dolaşmakta olan birtakım kızlara rastladı. Kızların birini Aslı'ya benzetti. Kendi kendine dedi ki, bak hele, benim sevdiğim beni unutmuş burada eğleniyor. Aldı sazı eline, bakalım kızlara ne dedi:

Ela gözlüm ben bu yerden gidersem,
Bir nişan veriyim, al kerem eyle.
Çok tuz ekmek yedik yar senin ile,
Şimdengeri hoşça kal, kerem eyle.

Ben gidersem karaları bağlama,
Dertli sinem ateş ile dağlama,
Ayrılık günüdür sakın ağlama,
Gel otur yanıma, gül, kerem eyle.

İşte gidiyorum görecek misin?
Yıkılmış gönlümü dikecek misin?
Hasretlik borcunu verecek misin?
Genç yaşında bunu bil, kerem eyle?

Dertli Kerem der ki var ömür geçir,
Gel de bir bir ecel şerbetin içir,
Ey yaradan beni havada uçur,
Göreyim Asıl'yı gel kerem eyle.

Kız Kerem'den bu sözleri işitince dedi:

– Delikanlı, sen beni başka kıza benzettin, ben senin dediğin kız değilim.

Kerem ondan Keşiş'i sordu. Kız dedi:

– Kara Keşiş çoluk çocuğuyla birlikte buradan ayrılıp gitti.

Kerem Sofu ile yola revan oldu. Az gittiler, çok gittiler, derken bir çobana rast geldiler. Çoban koyunlarını dağın yamacına yaymış, kaval çalıyordu. Kerem onu görünce Sofu'ya dedi:

– Lala, dur bu çobandan Aslı'nın gidişini sorayım.

Sofu dedi:

– Yahu çoban ne bilir, haydi gidelim.

Kerem dedi:

– Yok, lala, öyle deme, anlayışlı çoban çoktur, dur hele bir sorayım.

Sofu dedi:

– Sorarsan sor, ama ondan doğru dürüst bir cevap alamazsın.

Kerem çobanla selamlaştıktan sonra dedi:

– Çoban kardeş, sana bir şey sorsam cevap verir misin?

Çoban dedi:

– Niye vermeyeyim, istersen iki sor.

Kerem dedi:

– Aslı'yı gördün mü?

– Yahu, Aslı nedir, kimdir? Bana sor filankesin obası nerededir söyleyeyim.

Sofu dedi:

– Yahu, başını ağrıtma dedim, bundan bir şey çıkmaz.

Bu sefer Kerem çobana sazla dedi:

Gözünü sevdiğim ey çoban kardeş,
Çoban benim Han Aslı'mı gördün mü?
Ağlarım ben, didem döker kanlı yaşı
Çoban benim han Aslı'mı gördün mü?

Çoban dedi:

– Yahu, niçin ağlıyorsun? Doğru dürüst sor bakalım, derdin nedir?

Kerem:

Çoban ne güzeldir koyun duruşur...
Bir ah çeksem karlı dağlar tutuşur,
Seven sevdiğiyle haçan görüşür?
Çoban benim han Aslı'mı gördün mü?

Çoban dedi:

– Benim koyunumun duruşunun derdi sana mı kaldı? Çok otlattım, doydular, onun için durup dinleniyorlar. Soracağın varsa onu sor. Bin kere ah çeksen gene de dağlar tutuşmaz. Kalbinden geçen neyse onu söyle; kimin obasını soruyorsun?

Kerem:

Keşiştir babası, Meryem anası,
Kerem tutar ona ölünce yası,
Kızılgül destesi, nergis goncası,
Çoban, benim han Aslı'mı gördün mü?

Çoban dedi:

Kara Keşiş'in gidişini mi soruyorsun? Boğazını sabahtan beri bunun için mi yırtıyorsun? O buradan geçeli yedi gün oldu.

Kerem gene sazla çobana sordu:

Hep önünde otlar keçi,
Kargıyı andırır saçı,
O Kara Keşiş'in göçü,
Çoban, burdan ne vakt geçti?

Çoban:

Göçleri karışmaz göçe
Saçı uzun, beli ince,
Yenice açılmış gonca,
Burdan bir akgerdan geçti.

Kerem:

Hep önünde otlar kuzu,
Giyinip olmuş kırmızı,
O Kara Keşiş'in kızı,
Çoban, bundan ne vakt geçti?

Çoban:

Bilezikler kolundaydı,
Gümüş kemer belindeydi,
Kırk ince kız yanındaydı
Bundan bir can alan geçti.

Kerem:

Eridi dağların karı,
Döküldü yerlere darı,
O Aslı, Kerem'in yari,
Çoban, bundan ne vakt geçti?

Çoban:

Çobanım, dedim özümden,
Kanlı yaş döktüm gözümden,
Görünce geçtim özümden,
Bundan bir natüvan geçti.

Kerem ile Sofu çobanla helallaşıp yola koyuldular.

Kerem baktı ki karşıda kendi dağları görünüyor; yüreği kabardı, gene aldı sazı eline bakalım ne dedi:

Geldi bahar, yaz ayları,
Sular akar şimdengeri,
Her tarafta dudu, kumru,
Ötüşürler şimdengeri.

Bülbül öter hazin hazin,
Cennete benzer ilk yazın,
Menekşe, çiçek yer yüzün,
Elvan elvan şimdengeri.

Ağaçlar giyer donunu,
Hakka çevirir yönünü,
Dertli Kerem vatanını,
Anar, sızlar, şimdengeri.

Kerem'in hali birden değişti, içlenmeye başladı, başı döndü, aklına çeşit çeşit şeyler geldi, yeniden sazı göğsüne bastırıp okumaya koyuldu:

Halden hale düşen viran gönlümün,
Her yanında iki cihan yerleşmiş,
Gâh şah, geda, gâhi bilgin, gâh nadan,
Gâh her bir yerinde zindan eyleşmiş.

Bir mahallesinde yediler, beşler,
Bir mahallesinde bezirgân işler,
Bir mahallesinde dokuz dervişler,
Bir mahallesinde civan eyleşir.

Bir mahallesinde canan can eyler,
Bir mahallesinde gül figan eyler,
Bir mahallesinde bülbül kan eyler,
Bir mahallesinde gülşen eyleşir.

Bir mahallesinde cemalin görem,
Bir mahallesinde güllerin derem,
Bir mahallesinde biçare Kerem,
Bir mahallesinde canan eyleşir.

Keremgil yola koyuldular. Gece gündüz yol aldılar. Bir çay kenarına vardılar; bir de baktılar genç kızlar, gelinler esvap yıkamaktalar. Bunların arasında güzel bir gelin var ki gün gibi ışımakta. Kerem'in aşkı cuşa geldi, aldı sazı, bakalım geline ne dedi:

Gider iken bir geline rast geldim,
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin.
Görünce nikabın attı yüzünden,
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin.

Benim Aslı'm cennetteki huridir,
Bir ah çeksem dağlar taşlar eritir,
Güzellikte huri, melek, peridir,
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin.

Bir ah çeksem dağlar taşlar iniler,
Nedir bu sendeki o siyah teller,
Kınalı parmaklar, o nazik eller,
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin.

Kerem çeker yar yüzünden zilleti,
Bivefa dost hiç eylemez mürveti,
Yüzün gören netsin dünya lezzeti,
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin.

Benzer Aslı'm cennetteki huriye,
Ah çekende dağlar taşlar eriye,
Dertli Kerem bu yollarda yürüye,
Yolcuyu yolundan eyler bu gelin.

Keremgil Keşişi onlara da sordular. Kızlar Keşiş'in aile efradıyla çaydan geçip gittiğini söylediler.

Onlar yeniden yola koyulup geceyi gündüze katarak Ballıca'ya vardılar. Keremgilin başına birçok adam toplandı. Sofu adamlara Keşiş'i sordu. İçlerinden biri atıldı:

– A canım, sizin derdiniz ne ki bir kızın ardına düşmüşsünüz. Sanki dünyada başka kız yok. O olmasın, başkası olsun.

Buna cevap olarak aldı Kerem bakalım ne dedi:

Ey ağalar han Aslı'mdan ayrıldım,
Beni öldürmeli, döğmeli deyin!
Gece gündüz ah çekerek yanarım,
Beni öldürmeli, döğmeli deyin!

Bir kerecik hatırını sormadım,
Geçti ömrüm, muradıma ermedim,
Fırsat elde iken demler sürmedim,
Beni öldürmeli, döğmeli deyin!

Elimden aldırdım gözü elayı,
Onun için terk eyledim sılayı,
Başıma almışım bunca belayı,
Beni öldürmeli, döğmeli deyin!

Ben Kerem'im aşk dolusu içirdim,
Bu sevdayı öz başımdan geçirdim,
Hayıf han Aslı'mı elden uçurdum,
Beni öldürmeli, döğmeli deyin!

Kerem sözünü sona erdirdi. Baktılar o hak âşığıdır. Keşişgilin geçip gittiği yolu gösterdiler. Keremgil geceleyin orada kalıp sabah erken yola koyuldular.

Biraz yol almışlardı ki serin bir meltem başladı. Rüzgâr önden esiyor, onların yüzüne vuruyordu. Kerem dedi:

– Sofu, dur bakalım, ben han Aslı'mı bu badısabadan soracağım.

Sazı kılıfından çıkarıp göğsüne bastı:

Durmuyor ki yandan haber sorayım,
Esip esip gider badısaba hey!
Kırılsın baisin kolu kanadı,
Hiç kimse düşmesin yardan cüda hey!

Yudum tülbendini beyaz eyledim,
Sildim gönül pasın, ayaz eyledim,
Ben kanlı felekten niyaz eyledim,
Felek bana verdi çokça cefa, hey!

Durmadan akıyor gözümün yaşı,
Aktığı yerlerde eritir taşı,
Böyle imiş kanlı feleğin işi
Ne şah bilir, ne han, ne de geda, hey!

Ben Kerem'in hoyratlara tay* oldum,
Bivefa yar sevdim, gülünç bay oldum,
Ömür geçti, gün tükendi, zay oldum,
Beni boşalttılar kabdan kaba, hey!

Biraz oturdular. Az çok dinlenip yorgunluk giderdiler, sonra kalkıp gitmek üzere yola koyuldular. Az gittiler, çok gittiler, derken sonunda bir ören yerine, bir şehir harabesine rastladılar. Kerem duraklayarak Sofu'ya seslendi:

– Sofu lala, bir zamanlar bu şehir elbet şenlikti, burada insanlar yaşıyordu. Dur bakalım, bir sorayım, bu şehir neden harap olmuş? İnsanları ne olmuş?

---

* Tay: eş

Kerem ören yerine dönerek başladı:

Seyyah olup bu âlemi gezerken,
Rast gelmişim bu örenin taşına.
Söyle ören, ne zamandan beridir,
Ne gelmişti, ne gelecek başına?

Kerem'in bu sorgusu üzerine ören dile geldi:

Hazret Nuh'un zamanından beridir,
Emri Hakla neler geldi başıma...
Başıma gelin söyleyim sana,
Gör ne zehir katılmıştır aşıma.

Aldı Kerem:

Kim işitse senin ah ile zarın,
Terk eyleyen elde olanın, varın,
Niçin harap oldu çarşı pazarın,
Akıl ermez al Hüdanın işine.

Aldı ören:

Üç yüz altmış çeşmem vardı, akardı,
Güzellerim seyrangâha çıkardı,
Hanımlarım lalü gevher takardı,
Bakmaz mısın han yerinde taşıma.

Aldı Kerem:

Dertli Kerem ören sana söyledi,
Söyle yiğitlerin felek neyledi?
Kimler gelip seni viran eyledi?
Felek niye taşın saldı başına?

Aldı ören:

Çokça yiğitlerim vardı burada,
Kimi saz çalardı, gezip orada,
Şimdi viran oldum kaldım arada,
Viranım, onları çektim döşüme.

Kerem sözünü tamamlayınca yola koyuldular. Gide gide akşamüstü Çaloba denilen bir yere vardılar. Kerem türlü ağıçlarla, çiçeklerle dolu bir bahçeye girdi. Bahçede bir bölük kız çalıp okuyup oynuyordu. Kerem kızlardan birini Aslı'ya benzetti. Sofu'ya döndü:

– Sofu kardeş, dur bir kıta söyleyim, bu kız benim han Aslı'ma benziyor, dedi.

Kerem, yüreği demirci ocağı gibi tutuşup yana yana kıza bakarak okumaya başladı:

Güzeller çıkmışlar seyre,
Birisi Aslı'ma benzer.
Allar giyip sallanışı,
Yürüşü Aslı'ma benzer.

Kerem böyle söyleyince aynı kız uzun saç beliklerinde birini saz gibi göğsüne bastırıp karşılık verdi:

Uzak ilden gelen âşık,
Senin Aslı'n ben değilim.
Çoğun derde salan âşık,
Senin Aslı'n ben değilim.

Aldı Kerem:

Aşkın badesini içtim,
Bulanık çaylardan geçtim,
Bir kız gördüm, derde düştüm,
Duruşu Aslı'ma benzer.

Aldı kız:

Sözüne kanmışım ezel,
Bahçeme düşmeyip gazel,
Hayistan'a gitti güzel,
Senin Aslı'n ben değilim.

Aldı Kerem:

Bana müştak gurbet eller,
Göz yaşımı kimler siler?
Kerem ağlar, rakip güler,
Gülüşü Aslı'ma benzer.

Aldı Kız:

Senin aradığın Aslı,
Kara kaşlı, kara gözlü,
Benim adım Hanımnazlı,
Senin Aslı'n ben değilim.

Söz tamam oldu. Kerem ona Keşiş'i sordu; kız dedi:

– Senin sorduğun Keşiş bugün aile efradıyla buradan göçüp gitti. Doğuya doğru yola çıktı.

Kerem bu haberi kızdan duyar duymaz sazı sinesine basıp bakalım Sofu'ya ne dedi:

Kalk gidelim, Sofu lala,
Gene Aslı'm göç eylemiş.
Kan ağlarım bundan böyle,
Gene Aslı'm göç eylemiş.

Aslı'm ilinden göçmüştür,
Elmalı Dağ'dan aşmıştır,
Taşpınar'dan su içmiştir,
Gene Aslı'm göç eylemiş

Yardan bana yara değmiş,
Hiç düzelmez bu müşkül iş,
Onla bile Kara Keşiş,
Gene Aslı'm göç eylemiş.

Sofu gel öyle söyleme,
Yüreğimi heyheyleme,
Giderim yoldan eyleme,
Gene Aslı'm göç eylemiş.

Karşımızda karlı dağlar,
Gönül muhabbeti çağlar,
Aslı göçmüş, Kerem ağlar,
Gene Aslı'm göç eylemiş.

Keremgil oradan da yola çıkıp bir nice gün yol aldıktan sonra varıp bir köye ulaştılar. Baktılar köyde düğün var. Kerem'in rengi renkli gül yaprağı gibi soldu.

Sofu sordu:

– Kerem, sana ne oldu?

Kerem dedi:

– Zalim Keşiş Aslı'yı kocaya vermiş, bak bu düğün de onun düğünüdür.

Sofu dedi.

– Gel peşimden, Allah kerimdir.

Sofu Kerem'i düğün derneğine götürdü. Cemaat Kerem'i baş köşeye buyur etti. Yemek yedikten sonra dediler:

– Âşık, biraz çal, oku, yüreğimiz açılsın.

Kerem sazını eline aldı, ayağa kalkıp çalmak istediğinde gözü yandaki salona ilişti; baktı bir gelin, yüksekçe bir yere oturmuş, etrafındaki kızlar tarafından süslenmekte. Gelini Aslı'ya benzetti. Aldı bakalım ne dedi:

Tahta çıkar, divan eyler,
Aslı kaşların, gözlerin,
Gözümden kan revan eyler,
Aslı kaşların, gözlerin.

Şah gibi dilek bitirir,
Hükmün yerine yetirir,
Dilsizi dile getirir,
Aslı kaşların, gözlerin.

Firkatin beni yandırır,
Dağı, taşı dolandırır,
Kanlı kanlı dilendirir,
Aslı kaşların, gözlerin.

Havada şahine benzer,
Yerdeki laçine benzer,
Gökte güvercine benzer
Aslı kaşların, gözlerin.

Kâh ağlatır, kâh güldürür,
Kâh güzelliğin bildirir,
Sonda Kerem'i öldürür,
Aslı kaşların, gözlerin.

Herkes Kerem'in güzel sesine aferin dedi. Aralarından biri Kerem'e sordu:

– Ey âşık, gel bizim burada âşıklık yap, ev bark sahibi ol. Bizler garipleri severiz.

Kerem buna şöyle karşılık verdi:

– Ağalar, kulak verin, size bir kıta daha söyleyim.

Dediler:

– Buyur!

Aldı Kerem:

Tek birce yarimi bana verseler,
Bu fani dünyada malı neylerim
Bir imdat olursa mevladan olsun,
Gayrının verdiği malı neylerim?

Yüce dağ başında şahinler süzer,
Göllerde yeşilbaş sunalar yüzer,
Aslı'nın yanağın bir çift ben bezer,
Gayrının verdiği beni neylerim?

Kerem der ki ben ne idim ne oldum,
Aslı'nın aşkından sarardım soldum
Saçlarım uzadı Mecnun'a döndüm
Aslı'sız ben mülkü malı neylerim?

Kerem'in bu söylediklerinden oradakilerin bir şey anlamadığını gören Sofu lala söze karıştı:

– Kardeşler, bu, Ziyad Han'ın oğludur. Han'ın veziri Kara Keşiş'in kızına âşık oldu. Kız da buna âşıktır. Keşiş kızını buna vermek istemediği için aldı kaçtı. Bize dediler ki Keşiş buradadır. Biz de buraya geldik. Kerem sandı ki bu düğün onun düğünüdür.

Düğün sahibi dedi:

– Âşık, bu başka birinin düğünüdür. Senin aradığın Keşiş dün buradan geçip gitti.

Kerem'le Sofu geceyi orada geçirdiler. Sabah erken kalkıp yola koyuldular. Onlar gitmekteyken gökte bir katar turna belirdi:

Kerem aldı sazı bakalım turnalara ne dedi:

Turna yolunuz nereye,
Benden yare selam söyle!
Gönlüm dolar gözüm ağlar,
Dönüp yare selam söyle!

Yolunuz gider Aktaş'a,
Karlı dağlar aşa aşa,
Hem kavime, hem kardaşa,
Hem diyara selam söyle!

Turna uçar kana kana,
Hem o yana, hem bu yana,
İşte sana bir nişane,
Varıp yare selam söyle!

Turna gelir yar ilinden,
Aşıp dağların belinden,
Dertli Kerem'in dilinden,
Turnam yare selam söyle!

Kerem sözlerini kısa kesti, yola devam ettiler. Bir müddet yol gittikten sonra bir obaya ulaştılar. Kerem obanın kenarında bir kız gördü. Bu kız o kadar güzeldi ki güneş gibi her yana ışık saçıyordu. Kız geçip gitti. Birtakım adamlar Kerem'in çevresine toplandı. Kerem sazı sinesine basıp dedi:

Sizin ilde ben bir güzel görmüşüm,
Şavkı vurur Gürcistan'ın iline.
Bülbül gibi tatlı tatlı şakıyor,
Bal dökülür dudağından diline.

Kadir mevlam vermiş gül cemalını,
Onu seven neyler dünya malını,
Kuşanıp kemerle ince belini
Boyu benzer yüce servi dalına.

Kerem der ki benim yarim incedir,
Dudakları yarı açmış goncadır,
Sümbül sapı topuğundan yücedir,
Bir tel saçın vermem dünya malına.

Eladır gözleri, inci dişleri,
Kudretten çekilmiş keman kaşları,
Dal gerdanda kulaç kulaç saçları
Sarmaşır, dolanır ince beline.

Ben Kerem'im hep ağlarım zârımı,
Hak can alsın, ben çekerim çorımı,
Yukarıdan haber aldım yarımı,
Dediler göç etti Baycan iline.

Söz tamam oldu, Sofu adamlardan Keşiş'i sordu. Gençler Keşiş'in Kars'a gittiğini bildirdiler. Kerem yola revan olup Kars'a doğru yol almaya başladı. Yolda gene bir katar turna gördüler. Kerem Sofu'ya dedi:

– Sofu lala, dur bakalım turnalardan bir haber sorayım.

Aldı Kerem bakalım turnalara ne dedi:

Göz yüzünde bölük bölük turnalar,
Nedir sizin ahvaliniz, haliniz?
Bir arzuhal etsem, yara yetirin,
Dost yanına düşer ise yolunuz.

Gökte şahin, sungur görür şaşarsız,
O yüce dağları nasıl aşarsız?
Avcıyı görünce kanat açarsız,
Kışın Karabağ'dır sizin iliniz.

Zalim şahin pençesine düşersiz,
Yüce dağı, ormanları geçersiz,
Yaz gelende yaylalarda gezersiz,
Kırılmasın kanadınız kolunuz.

Dertli Kerem der ki uğradım derde,
Canım kurban olsun mert oğlu merde,
Garip turna ne gezersiz bu yerde?
Yok mu sizin vatanınız, iliniz?

Az gittiler, çok gittiler, günlerin birinde varıp Kars şehrine ulaştılar. Burada bir kocakarıya misafir oldular. Etraftan ahali toplaşıp geldi. Misafire hoş geldin dediler, hal hatır sordular. Kerem aldı sazını, toplananların sualine şöyle cevap verdi:

Ey ağalar, nice olur
Hali yardan ayrılanın?
Bir gün düşer gurbet ele,
Yolu yardan ayrılanın.

Karanfiller kokmaz imiş,
Gül dikensiz bitmez imiş,
İşe, güce gitmez imiş,
Eli yardan ayrılanın.

Şahinler göğe çekilir,
Sunalar göle dökülür,
On beş yaşında bükülür,
Beli yardan ayrılanın.

Dertli Kerem gelir derler,
Burda ölür kalır derler,
Konuşmaz lal olur derler,
Dili yardan ayrılanın.

Adamlar Kerem'e dediler:

– Âşık, arzun nedir? Bizden nasıl bir armağan istersin?

Kerem dedi:

– Ben armağan isteyen âşıklardan değilim. Size bir türkü daha söyleyeyim, gönlünüz şad olsun.

Aldı Kerem:

Kadir mevlam budur senden dileğim,
Bu gelen kışımız bahar, yaz ola.
Günde otuz yiğit devran eyleye,
Aksine çevrilip boran düz ola.

Günde bin tavuğum yumurta sala,
İyi kâtip gerek hesabın ala,
Bin bir kara karga güvercin ola,
Bir dem dolusu da ördek kaz ola.

Bin sefinem deryalarda kışlaya,
Kırk yavrulu bin kısrağım kişneye,
Yanında iki yüz çoban işleye,
Her bir sürüsünde bin beş yüz ola.

Deli gönlüm aşk oduna bulana,
Hey ağalar sözüm yadda saklana,
Dokuz tavla atım hazır bağlana,
Bir iki tavla da tüm yağız ola.

Dertli Kerem der ki dünyanın işi,
Gözümden akıttım kan ile yaşı,
Ta bu kadar mala malikse kişi,
Bir eli İran'da bal kaymak ola.

Sofu onlardan da Keşiş'i sordu. Dediler:
– Keşiş buradan geçip Beyazıt'a gitti.

Kerem'le Sofu geceyi orada geçirdiler, sabah erken kalkıp yola koyuldular. Kerem dağ eteği ile gidiyordu. Baktı bir yerde o kadar turaç, keklik var ki o yana bu yana uçuşuyorlar. Birdenbire Kerem'in hali perişan oldu, sazı göğsüne bastırıp haline münasip okumaya başladı:

Aman felek yardım eyle bu günde,
Birdenbire geldi aldı dert beni!
Gece gündüz oda yandım, tutuştum,
Tuttu yolum yolum yoldu dert beni!

Gurbet elde yüce dağlar aşalı,
Ah ettikçe kara bağrım deşeli,
Ben Aslı'mdan ayrı düştüm düşeli,
Delik delik etti, deldi dert beni!

Felek benim ile inat eyledi.
Gam ile hicranı ödül söyledi,
Keskin kılıcıyla bağrım büğledi,
Bölük bölük etti, böldü dert beni!

Gece gündüz dinmez gözümün yaşı,
Saldı kanlı felek başıma taşı,
Erzurum dağında geçirdim kışı,
Sonunda çöllere saldı dert beni!

Bilmem hayal mıdır, yoksa düş gibi,
Geldi geçti boran gibi, kış gibi,
Dertli Kerem yuvasında kuş gibi,
Tuttu yolum yolum yoldu dert beni.

Söz tamam oldu. Yollarına devam edip gide gide Oltu'ya vardılar. Burada da haber aldılar ki Keşiş Beyazıt'a gitmiş. Karınlarını doyurduktan sonra Beyazıt'a doğru yeniden yola koyuldular.

Az gittiler, çok gittiler, Beyazıt yakınlarında bir grup kıza rast geldiler. Kerem baktı ki kızların içinde bir kız var ki güzellikte misli menendi yoktur. Kerem'in aklı başından gitti, aldı sazı bakalım ne dedi:

Sofu lala, bugün bir güzel gördüm,
Kudretten çekilmiş kara kaşları,
İstedim ki nazlı yarı söyletem,
Öfke dindirmekti, bildim, işleri.

Ne güzel süslenmiş gönül sunası,
Tahtı Süleymandır yarin sinesi,
Bin naz ile beslemiştir anası,
Dal gerdanı bürümüştür saçları.

Kerem der ki türlü türlü hali var,
Yanağında tane tane beni var,
Ağız şeker, dudaklarda balı var,
İnci gibi dizilmiştir dişleri.

Türkü sona erdi. Yola revan olup bir süre sonra Beyazıt'a vardılar. Kerem şehrin kenarında bekledi. Dönüp şöyle bir geldiği yola baktı. Sazı göğsüne basıp okudu:

Sofu kardeş üç memleket geçirdik,
Biri İran, biri Turan, bir Gilan,
Yiğidin başına üç devlet konar,
Biri akıl, biri gençlik, biri şan.

Keşişin ettiği böylece kalmaz,
İki sevgilinin kalbi sağalmaz,
Bu dünya yüzünde üç şey zay olmaz.
Biri kayra, biri bilim, bir nan.

Derdi gam yüzünden ben de bizarım.
Bu dertleri kalem alıp yazarım,
Çok yerleri bundan böyle gezerim,
Biri Tiflis, biri Ağrı, biri Van.

Keşke Kerem muradına ereydi,
Kısmet olup, yar yüzünü göreydi,
Kadir mevlam bana üç dert vereydi,
Biri alış, biri tutuş, biri yan.

Kerem sözünü bitirince yola revan oldular. Gide gide Van şehrine ulaştılar. Şehrin kenarına varınca Kerem durakladı. Adamlardan Keşiş'in Ardahan'a gittiğini öğrenip yeniden yola koyuldular. Uzak yolu yakın edip Ardaha'a vardılar. Aslı Kerem'in aklına geldi, aldı Kerem bakalım ne dedi:

Bizim ilden sürdüm burya getirdim,
Bu dağlardan aşan bir sunam tektir,
Sis bürüdü, boran oldu yitirdim,
Bu dağlardan aşan bir sunam tektir.

İniş yerde duman sis pusu besler,
Âşık olan öz maşukunu ister,
Kötü günde dostun atmaz yiğitler,
Bu dağlardan aşan bir sunam tektir.

Yitirdim Aslı'mı durmaz ararım,
Kesildi kalmadı sabrı kararım,
Ben Kerem'im aşk oduna yanarım,
Bu dağlardan aşan bir sunam tektir.

Kerem adamlardan Keşiş'i sordu. Adamlar Keşiş'in dün geçip gittiğini söylediler. Bunlar yola koyulup bir süre yol gittiler. Bir dağın eteğinde önlerini kırk haramiler kesti. Kerem bu durumu görünce sazına davrandı:

Gece gündüz zari zari ağlarım,
Beni vatanıma gönder yarabbi!
Bu dünyaya gelen gitmek içindir,
Buradan kulunu kurtar yarabbi!

Yarabbi sen koru gönlümü gamdan,
Yitirdim Aslı'mı, can çıkmaz tenden,
Öldürürler beni, yar gider elden,
Benim halim sana çatar yarabbi!

Bu Kerem'i aşk oduna yandırma,
Derdiği goncayı ondan aldırma,
Ağaları elleri de güldürme,
Kalbine merhamet yetir yarabbi!

Haramiler onlara dokunmayıp sordular:

- Siz kimsiniz, nereye gidiyorsunuz?

Kerem dedi:

– Ben Ziyad Han'ın oğluyum. Kara Keşiş'in kızına âşık oldum. Keşiş kızını alıp kaçtı. Onun ardına düştüm.

Haramiler birbirinin yüzüne bakıp dediler:

– Bu Hak âşığıdır. Var git, âşık, Allah seni muradına erdirsin.

Kerem'le Sofu bir süre yol gittiler. Bir şehre yaklaştıklarında Kerem durakladı. Sofu sordu:

– Niye durdun?

Kerem dedi:

– Bilmiyorum. Keşiş burada da yoktur.

Sofu çok konuştu, Kerem az işitti, yerinden kıpırdamadı. Sofu çaresiz Kerem'i orada bırakıp haber toplamak için şehre gitti. Kerem kaldı yalnız başına, kederlendi, aldı sazı eline ve okudu:

Yüksek havada uçarsın,
İndireydim gönül seni.
Budak budak gül dalına,
Konduraydım gönül seni.

Yüce dağlar yüce olur,
Gündüz geçer, gece olur,
Gör ayrılık nice olur,
Kandıraydım gönül seni.

Bu dert benden yad olanda,
Zehir ağzım tat alanda,
Bir dem gülüp şad olanda,
Dindireydim gönül seni.

Muştakım Aslı'm teline,
Varaydım oba-iline,
Her dem arap at beline
Bindireydim gönül seni.

Yüce dağdan aşıraydım,
Vatanından göçüreydim,
Gurbet ele düşüreydim,
Yandıraydım gönül seni.

Ördeği avlarlar gölde,
Şahini beslerler kolda,
Bezirgân geçtiği yolda,
İndireydim gönül seni.

Dertli Kerem kan ağlayıp,
Yüreğin çapraz dağlayıp,
Yaz baharda yas bağlayıp
Güldüreydim gönül seni.

Kerem türküsünü henüz bitirmişti ki Sofu geldi, Keşiş'in orada olmadığını söyledi. Kerem'in yüreği demirci körüğü gibi yanmağa başladı. Sazı göğsüne bastırıp yüzünü yola tutarak gene okumaya başladı:

Ulak yardan kötü haber getirdi,
Bana ne acayip hal oldu bugün,
Bir olan derdimi yüze yetirdi,
Yandı kara bağrım, kül oldu bugün.

Mecnun gibi gezdim sahrayı, dağı,
Felek şerbetini eyledi ağı,
Eğdi kametimi Aslı firağı,
Tutuldu dillerim, lal oldu bugün.

Ben Kerem'im neylemişim, neyleyim,
Hançer alıp bağrım başın dağlayım,
Yüz tutup gurbete sefer eyleyim,
Karlı dağlar bana yol oldu bugün.

Oradan yola koyuldular; bir gün bir gece gittikten sonra Helrut Dağı'na ulaştılar.

Kerem dedi:

– Sofu lala, bu dağa Helrut Dağı derler. Bekle buna bir iki söz diyeyim, sonra gidelim.

Başına döndüğüm yaradan Tanrı,
Yarattın ortada ne güzel yari,
Sandım ki Aslı'dır giyinip sarı,
Demedim gül ola, aldata beni.

Önleyip önümü gittikçe rüzgâr,
Esen tipi, boran, döker gökten kar,
Dedim: Seven Aslı ola vefakâr,
Demedim elinde oynata beni.

Ben Kerem'im, Aslı Han'a kul oldum,
Yandım yandım ateşine kül oldum,
Servetim dağıldı, tüm yoksul oldum,
Sonda muhtaç etti yar yada beni.

Sofu baktı ki Kerem'in hali çok perişandır. Sordu:
– Azizim, gene sana ne oldu?
Kerem sazı göğsüne bastırıp dedi:

Sofu ne sorarsın benim halimi?
Yardan ayrılalı şad olmaz gönül.
Leyla'sın yitirmiş Mecnun'a döndüm,
Her gece takkesi taç olmaz gönül.

Bir dem seyyah olur, kılıç kuşanır,
Bir dem turab olur, yere döşenir,
Bir dem Hak'tan korku çeker üşenir,
Bir dem padişahtan yücelir gönül.

Bir dem gölde biten kargı kamıştır,
Bir dem bahçelerde türlü yemiştir,
Bir dem altın olur bir dem gümüştür,
Bir dem paslanır da tunç olur gönül.

Bir dem piyadedir, bir dem atlanır,
Bir dem şekerlenir, bir dem tatlanır,
Bir dem olur, her cefaya katlanır,
Bir dem zehirden de acolur gönül.

Bir dem abdal olur, girer şallara,
Bir dem dellal olur, düşer dillere,
Bir dem yolcu olur, gider yollara,
Bir dem gençlerden de genç olur gönül.

Kerem der ki sonucuna varılmaz,
Arap at yorulur, gönül yorulmaz,
Gönül sırça saray, sınsa kurulmaz
Ezeli, sonrası göç olur gönül.

Kerem sözü sona erdirince yeniden yola koyuldular. Gide gide bir akşam güzel bir köye ulaştılar. Kerem'in omzunda sazını gören ahali toplanıp onları selamladılar, izzet ikram için bir eve götürdüler. Konuklar yediler içtiler, ondan bundan sohbet ettiler. Bazıları Kerem'den türkü istedi. Kerem ayağa kalkarak sazı göğsüne bastırıp dedi:

Ey hazerat Aslı gitti elimden,
Kaldım burda ahuzarın içinde.
Bağı tuttu şeyda bülbül nalesi,
Bülbül bağrı yandı zarın içinde

Rakiplerin fitnesine inandım,
Firkat ne olduğun sonradan kandım,
Yarin hasretinden tutuştum, yandım,
Fitil gibi yandım narın içinde.

Kerem'im, nic'oldu ulusum, ilim.
Yar yar diye diye lal oldu dilim,
Han Aslı'dan ayrı büküldü belim.
Kaldım namus ile arın içinde.

Dinleyenler Kerem'in böyle yanık yanık okumasından perişan olup Sofu'ya sordular:

– Bu âşık nerelidir? Niye böyle gamlı kederli okuyor?

Sofu bütün olup biteni baştan sona kadar dinleyicilere anlattı. Kerem'in yüreği daha da tutuşup ateş aldı. Sazı göğsüne basıp dedi:

Ey arifler gelin size söyleyim,
İstekli dost benden aralı düştü.
Yıllar hasretiyim, aylar ayrısı
Sinem kargı yedi yaralı düştü.

Yeniyetme, on üç on dört yaşında,
Kusur yoktur kirpiğinde kaşında,
Akşam sabah pınarların başında,
Aklıma dağların maralı düştü.

Kerem'im yollarım toz tozar oldu,
Boran oldu, tipi oldu, kar oldu,
Dost bağında ayva oldu, nar oldu,
Bu yıl bizim bağlar goralı* düştü.

Kerem türküyü bitirince gene yola koyuldular. Az gittiler, uz gittiler, varıp bir akarsuyun kenarına ulaştılar. Kerem baktı ki sağ taraf kaya, sol taraf orman, önü de çaydır. Dinelip Sofu'ya döndü:

– Sofu lala, bekle biraz, bu yerlerden Aslı Han'ı sorayım, belki bunlar onun yerini bize söylerler.

Sofu bekledi. Aldı Kerem bakalım kayaya ormana, çaya Aslı'yı nasıl sordu:

Senden sual etsem ey sarı kaya,
Benim Aslı'm buralardan geçti mi?
Mübarek gölgenle salmışsın saya,
Benim Aslı'm burdan geçti mi?

Sarı kaya dile gelip aldı bakalım cevap olarak ne dedi:

Sana söylüyorum âşıklar hası,
Senin Aslı'n bundan geldi de geçti.
Yanındaydı babasıyla anası
İzini üstüme saldı da gitti.

---

* Goralı düşmek, üzüm için koruk olmak.

Aldı Kerem:

Senden sual etsem ey kara meşe,
Kalemi kudretten çekilmiş kaşa,
Bürümüşsün dağı taşı menekşe,
Benim Aslı'm buralardan geçti mi?

Meşe de dile gelip cevap verdi:

Yarin saldı seni olmadık gama,
Dayanmaz mı dertli yiğit bu deme?
Güneş gibi kondu benim sineme,
Aslı benden bir gül aldı da gitti.

Kerem yüzünü çaya dönerek sordu:

Abıhayat gibi daim akarsın,
Hakkın cemaline bazen bakarsın,
Dolana dolana evler yıkarsın
Benim Aslı'm buralardan geçti mi?

Çay da dile gelip Kerem'e cevap verdi:

Kerem tutar onun her zaman yasın,
Yanına almıştır ata-anasın,
Hem içti hem de doldurdu tasın
Atların suyuma saldı da gitti.

Söz tamamlanıp sona erdi. Kerem o yana, bu yana bakındı. Çayın üstünde bir köprü bulunduğunu gördü. Köprünün yanına yaklaştı. Sazı göğsüne bastırıp köprüye dönerek dedi:

Yolum geldi sana çıktı,
Köprü Aslı'mı gördün mü?
Rakiplerim beni yıktı,
Köprü Aslı'mı gördün mü?

Kara kayadandır taşın,
Belli değil senin yaşın,
Eksik olmaz hiç savaşın,
Köprü Aslı'mı gördün mü?

Dertli Kerem gelip durar,
Gül gibi boynunu burar,
Aslı Han'ı senden sorar,
Köprü Aslı'mı gördün mü?

Kerem sözünü kısa kesip gitmeye yelteniyordu ki birden bir ceylan belirdi. Kerem ceylanı görünce sazı göğsüne bastırıp bakalım ceylandan Aslı'yı nasıl sual eyledi:

Sana da sorayım ey güzel ceylan
Aslı, Keşiş buralardan geçti mi?
Düşüp arkasına olmuşum revan
Çoban Köprüsü'nden bir su içti mi?

Kerem böyle deyince ceylan dile gelip bakalım Kerem'e ne cevap verdi:

Sana bildireyim ey civan oğlan,
Aslı anasıyla düştüler yola.
Bir seher vaktinde gördüm ki burdan
Yanında babası geçtiler sola.

Kerem:

Bu âşıklık eğdi benim kaddimi,
Bütün ilde bednam etti adımı,
Kerem gelsin, beni bulsun dedi mi?
Gizli sırlarını sana açtı mı?

Ceylan:

Murada yetirsin seni yaradan,
Hasımların çekilsinler aradan,
Sevdiceğin göçle geçti buradan,
Bakmadı Aslı Han ne sağ, ne sola.

Kerem:

Ne zamandır bu yerlerde dururSun,
Kırık gönlüm kara taşa vurursun,
Aslı Han'ı sen ağlar mı bilirsin?
Yoksa gülüp bu dağları aştı mı?

Ceylan:

Kadir mevlam hiçten yaratmış bizi,
Geceye kattılar günlü gündüzü,
Kerem, Aslı Han'ın budur son sözü:
Erzurum'a varsan gönlüm hoş ola.

Kerem:

Kerem der ki kime açsam derdimi?
Rakiplerim gonca gülü derdi mi?
Varsam Erzurum'a görsem Aslı'mı,
Yoksa Keşiş alıp yine kaçtı mı?

Ceylan:

Mevlam yardım etsin sana bu işte,
Ceylan der ki yürük atın yarışta,
Erzurum'a vardı zalim Keşiş de,
Ben derim ki kısmet sana hoş ola.

Kerem ceylanı orada bırakıp yola koyuldu. Gide gide bir obaya vardılar. Buranın insanları konuksevmez kişilerdi. Keremgil burada biraz gezip dolaştılar, onlara hiç kimse yakınlık göstermedi. Kerem baktı ki adamlar o yanda, bu yanda dolaşıp duruyorlar, ama hiçbiri onların halini sormuyor. Kerem'in yüreği kabardı, sazı dertli sinesine bindirip, sesini sazına uyarladı, aldı bakalım ne dedi:

Gurbet elde garip garip ağlarım,
Müşkül halim bildiren yok, bilen yok!
Gece gündüz figan edip yanarım,
Ağlatan yok, güldüren yok, gülen yok!

Terk eyledim ben atamı, anamı,
Gönlümden uçurdum telli sunamı,
Hançer alıp dert odağı sinemi,
Şişleyen yok, deldiren yok, delen yok!

Dertli sinem döğünürüm, dağlarım,
Ak giyinmem, karaları bağlarım,
Dert elinden ah çekerim, ağlarım,
Gözüm yaşın sildiren yok, silen yok!

Kerem'im yetmedim ben Aslı Han'a,
Pay bildim ölümü bu yazık cana,
Gece gündüz kervan gider her yana,
Yüz çevirip bu virana gelen yok!

Türkü sona erdi. Neden sonra yaşlı biri gelip bunlara selam verdi. Sofu ona sordu:

– Baba, burası neredir? Burada hiç misafire yüz vermezler mi?

Yaşlı adam dedi:

– Evet, evlat, ben de buralı değilim.

Yaşlı kişi Kerem'in kim olduğunu öğrenince dedi:

– Âşık, senin aradığın Keşiş dün buradan geçip gitti. Haydi, Allah yardımcın olsun!

Kerem oradan çıkıp gitmeye niyetlendi, yola koyuldu. Daha biraz uzaklaşmışlardı ki bir turnanın tek başına gökte süzülüp gitmekte olduğunu gördü. Kerem Sofu'yu durdurup aldı sazı, bakalım turnaya ne dedi:

Gökyüzünde uçup giden tek turna,
Gamlı gamlı ötme gönül şen değil.
Sen de benim gibi yardan ayrıldın,
Gamlı gamlı ötme, gönül şen değil.

Melul melul gökyüzünde uçarsın,
Seyyah olup ülkeleri gezersin,
Süzülüşte han Aslı'ma benzersin,
Gamlı gamlı ötme gönül şen değil.

Dertli Kerem attı namus, arını,
Yolunda sarf etti bütün varını,
Hep aranır bulmaz Aslı yarını,
Gamlı gamlı ötme gönül şen değil.

Türkü bitince Sofu dedi:

– Kerem ah vah zamanı değil. Haydi gidelim. Bir süre yol aldıktan sonra bir pınarın başında toplanmış birtakım kadınlara rastgeldiler. Kerem kızların içinde Aslı'ya benzeyen bir kız görünce sazını göğsüne bastırıp bakalım kıza ne dedi:

Su başında duran gelinler kızlar,
Allı gelin Han Aslı'ma benzersin.
Doğrusun söylerler hakkı sevenler,
Benli gelin Han Aslı'ma benzersin.

Kerem'in sözlerini işiten kız saçlarından bir beliği saz niyetine göğsüne düşürüp Kerem'e cevap verdi:

Kız:

Âşık, aşıp karlı dağlar gelmişsin,
Var git burdan, senin yarin değilim.
Yitirdin aklını düştün çöllere,
Var git burdan, senin yarin değilim.

Kerem:

Aslı'm gibi yanağında benin var,
İnceden de ince acep belin var,
Ağızında baldan tatlı dilin var,
Allı gelin, Han Aslı'ma benzersin.

Kız:

Deme, Âşık seni çekerler dara,
Salarlar zindana, açarlar yara,
Ayrıl git bizlerden, bul kendin çare,
Var git burdan, senin yarin değilim.

Kerem:

Dertli Kerem yüce yüce dağ aştı,
Aştı aştı, gurbet ellere düştü,
Uçurdun şahini serçeyi seçti,
Allı gelin, Han Aslı'ma benzersin.

Kız:

Güllü Hanım gül benzini soldurur,
Âşık olan maşukunu güldürür,
Bir nişanlım var ki seni öldürür,
Var git burdan senin yarin değilim.

Sofu baktı kızlar kızıyor, hemen onlara Keşiş'i sordu. Kızlar dediler:

– Keşişgil dün buradaydılar, güneş doğar doğmaz gittiler.

Sofu ile Kerem kızların gösterdiği yana gitmekte olsunlar biz şimdi Keşiş'ten haber verelim.

Keşiş buradan ayrıldıktan sonra gündüzü geceye katıp yol alarak Kayseri şehrine ulaştı. Doğru Kayseri paşasının yanına gitti.

– Ben bir Müslüman âşığın elinden kızımı alıp kaçmışım. Bu yüzden bana rahat huzur yoktur. Şimdi size sığınıyorum. İzin ver senin yurdunda yaşayalım. Ama şu şartla: söz konusu âşık gelip buralara çıkarsa senin halkın benim yerimi ona göstermesin.

Paşa razı oldu. Keşişe gözden uzak yerde bir ev verdikten sonra ahalisine emretti ki başka ülkeden buraya Kerem adında bir âşık gelirse yakalansın. Her kim ki Keşiş'in evini Kerem'e gösterirse o da dar ağacına asılsın.

Kerem ile Sofu bir nice gün, bir nice gece yol alıp bir karlı dağın eteğine vardılar. Bu dağ Gence dağlarına çok benziyordu. Kerem'in yüreği coştu, aldı sazı bakalım ne dedi:

Karşıdaki karlı dağlar,
Dağlar bizim doğlarmola...
Beyaz saçlı yaşlı anam,
Oğul deyip ağlarmola...

Mekke'den gelen hacılar,
Yüreğimde var acılar,
Evimizdeki bacılar
Kardeş deyip ağlarmola...

Felek nedir benim hatam,
Ne melulum, ne de şadam,
Ak sakallı koca atam,
Kerem deyip ağlarmola...

Keremgil tam gitmek üzereyken hava bozdu, her yeri sis pus bürüdü. Şiddetli bir kar yağışı başladı. Kerem havayı böyle görünce aldı sazı bakalım ne dedi:

Deli gönül kalktı figan eyledi,
Gidemezsin, Kerem, kıştır, geri dön!
Kalmadı mecalim borandan, kardan,
Gidemezsin, Kerem, kıştır, geri dön!

Yağmur yağar, yerin yüzü yaş olur,
Sis pus olur, boran olur, kış olur,
Hava böyle kalmaz, gene hoş olur,
Gidemezsin, Kerem, kıştır, geri dön!

Gider kış eyyamı görürüz yazı,
Gülistana döner dağların yüzü,
Ey felek, ne olur, ağlatma bizi,
Gidemezsin, Kerem kıştır, geri dön!

Hava açılmadı, daha kötüleşti. Yolu kaybettiler. Kerem:

Boranlı dağlarda yolum yitirdim,
Çağırırım amam felek, aman hey!..
Bir yanımda yağmur yağar, kar serper,
Bir yanımda sis pus, bulut, duman hey!..

Akşam oldu göremedim yolumu,
Soğuk aldı ayağımı elimi,
Çoktan göze aldım yine ölümü,
Daha yoktur sağlığıma güman hey!..

Dağlar himmet edin, burda kalmayım,
Kalırsam da gurbet elde ölmeyim,
Bari düşmanlara muhtaç olmayım,
Aman felek, benim halim yaman hey!..

Kurtlar kuşlar üşüşürler leşime,
Bakmazlar gözümden akan yaşıma,
Gurbet elde bela gelir başıma,
Doğru dönmez çarkıfelek aman hey!..

Dar günümde kimse yetmez feryada,
Bu tipide kimse gelmez imdada,
Kerem der ki, ölüm haktır dünyada,
Ahirette karşı gelsin iman hey!..

Rüzgâr sanki Kerem'le zıtlaşıyordu. Giderek daha da sertleşti. Kerem sazı göğsüne basıp gene aldı bakalım ne dedi:

Ama felek budur senden dileğim,
Koyma beni yarı yolda kış günü.
Kerem eyle, yardım et tut elimden,
Yetir muradına sen bu düşkünü.

Tipi boran alıp dört bir yanımı,
Soğuk tutmuş iliğimi, kanımı,
Vadem tamam ise gel al canımı,
Felek bana minnet etme beş günü.

Kerem'im bir kimse yetmez imdada,
Aslı bivefadır, hiç salmaz yada,
Ömrüm geçti ahuzarla dünyada,
Çok aradım hiç görmedim hoş günü.

Kerem türküsünü bitirmiştiki karşısında nurani yüzlü yaşlı bir kişi belirdi:

– Gam çekme Kerem, dedi. Korkma darda kalmayacaksınız. Yumun gözünüzü!

Kerem'le Sofu gözlerini yumdular. Ne kadar zaman geçti, bilmiyorum, nurani kişi seslendi:

– Açın gözlerinizi!

Keremgil gözlerini açınca bir de baktılar ki safalı bir yerdedirler. Nurani kişi de ortada yok. Ama yer ne yer... Öyle ki gül gülü çağırıyor, bülbül bülbülü. Kerem etrafa bakınca iki yavrulu bir ceylan gördü. Ceylan yaralıdır, yavruları da etrafında inlemektedir. Ceylanın al kanı çimenleri kızıla boyamış. Kerem'in gönlü bulandı, aldı sazı bakalım ceylana ne dedi:

Ben, ey Sofu lala, nice yanmayım
Aslı Han'ın ceylandır bu ceylan.
İnsaf mıdır ahvalini bilmeyim.
Aslı Han'ın ceylandır bu ceylan.

Kurşun değmiş bu ceylanın yüzüne,
Kan sıvanmış topuğuna, dizine,
Gözü benzer Han Aslı'nın gözüne,
Aslı Han'ın ceylanıdır bu ceylan.

Zalime avcı onu halsiz salmıştır,
Dört yanını kara kanlar almıştır,
Kimsesi yok, melul mahzun kalmıştır,
Aslı Han'ın ceylandır bu ceylan.

Yaraları eski değil, tazedir,
Siyah sürme ela göze mezedir,
Bu ceylanı kim al kana bezetir,
Aslı Han'ın ceylanıdır bu ceylan.

Kerem'im, düşmüşüm ben gurbet ele,
Seyrana çıkmıştı ceylanı çöle,
Ağlarım, sızlarım ben bundan böyle,
Aslı Han'ın ceylandır bu ceylan.

Tam o sırada bir de baktılar ki avcılar dağdan inip gelmektedir. Kerem onları görünce sazın alıp bakalım avcıların geldiğini ceylana nasıl haber verdi:

Süre süre avcı dağdan indiren,
Kaç, kuzulu ceylan, yad avcı geldi.
Oku ile vurup taprağa seren,
Kaç, kuzulu ceylan, yad avcı geldi.

Güzel çimenlikte ceylan sürüsü,
Sürüden ayrılmış onun birisi,
Kana boyanmıştır güzel derisi,
Kaç, kuzulu ceylan, yad avcı geldi.

Zalim avcı düşmüş gelir izine,
Al kanı akıtmış iki dizine,
Sinekler konmuştur kanlı yüzüne,
Kaç, kuzulu ceylan, yad avcı geldi.

Böyle mi olur avcıların hilesi
Koltuğundan almış, sızlar yarası,
Hekime gösterip, yoktur çaresi,
Kaç, kuzulu ceylan, ya avcı geldi.

Süre süre indirdiler dağlardan,
Al süsenli bahçelerden, bağlardan,
Kerem der ki geçticeğin yollardan
Kaç, kuzulu ceylan, yad avcı geldi.

Yaralı ceylan ne kadar çabaladıysa da yavrularını alıp bir yana gidemedi. Zaten yavrularından da ayrılmak istemiyordu. Kerem bu durumu görünce avcıların önüne çıktı. Avcılar ondan sordular:

– Buralarda yaralı bir ceylan gördünüz mü?

Kerem başka yöndeki bir dereyi gösterip:

– Ceylan kaçıp o dereye gitti, dedi.

Avcılar o yana yöneldiler. Kerem gelip ceylanın yaralarını tımar etti. Onu götürüp yakındaki bir mağaraya koydu. Sonra sazını dillendirip dertli dertli okumaya başladı:

Bu sefer ayının yirmi beşinde
Bu dağda bir ceylan ağlar, iniler,
İki körpe kuzu vardı peşinde
Bu dağda bir ceylan ağlar, iniler.

Oklar deyip onu candan salmıştır,
Dört yanını kızıl kanlar almıştır,
Yavruları melul mahzun kalmıştır,
Bu dağda bir ceylan ağlar, iniler.

İnsan amma zalim olmuş, gaziler,
Sinesinde yaraları sızılar,
Kerem gibi öz yurdunu arzular,
Bu dağda bir ceylan ağlar, iniler.

Çokça ok yarası vardı canında,
İki yavrusu da ağlar yanında,
Kerem der ki, anası yok yanında
Bu dağda bir ceylan ağlar, iniler.

Sofu Kerem'i kaldırdı, yola koyuldular. Gide gide bir obaya vardılar. Kerem çok fena hastalanmıştı. Tam obanın yanına vardıklarında gökte bir takım turna belirdi. Kerem sazı aldı bakalım turnalarla öz yurduna ne dilekler yolladı:

Turna, gider olsan bizim illere,
Gurbette bir hasta gördüm diyesin,
Eğer sizden sual eden olursa,
Gurbette bir hasta gördüm diyesin.

Ben uçardım, kanatlarım yoruldu.
Gurbet elde kara bağrım kavruldu,
Hasta düştüm artık belim kıvrıldı,
Gurbette bir hasta gördüm diyesin.

Gurbet elde melul mahzum olmuşum,
Aşkına düşeli Mecnun olmuşum,
Bir saçı Leyla'ya meftun olmuşum,
Gurbette bir hasta gördüm diyesin.

Hasta düştüm kimse bilmez halimi,
Elimden aldırdım gonca gülümü
Ne diyara tutup gitsem yönümü,
Gurbette bir hasta gördüm diyesin.

Dertli Kerem hasta düştü iniler,
Ah ettikçe kulakları çınılar,
Belki mevla bize imdada geler,
Gurbette bir hasta gördüm diyesin.

Kerem hastalığına bakmayıp gene de yola koyuldu. Bir miktar yol aldıktan sonra bir mezarlığa rastladılar. Mezarlığı görünce Kerem'in yüreği yumuşayıp gözleri doldu. Sazı göğsüne bastırıp bakalım ne dedi:

Yine vatanımdan oldum tedirgin,
Hasta düştüm, gurbet ellerde kaldım.
Rakiplerim bu arada çoğaldı,
Arttı düşmanlarım dillerde kaldım.

Yanarım, yanarım, tütünüm tütmez,
Ah çekerim, ahım kimseye yetmez,
Aslı'mın sevdası başımdan gitmez,
Amma rüsvay oldum, dillerde kaldım.

Kerem şimdi arar gezer ölümü,
Felek kırdı kanadımı, kolumu,
Duman bastı şaşırmışım yolumu,
Yağmurlu boranlı yollarda kaldım.

Kerem'in gözü harap bir mezarın içindeki bir kuru kafa kemiğine ilişti. Kerem eğilip kuru kafayı aldı. Toprağını silip temizledikten sonra o yanına, bu yanına baktı.

– Sofu lala, dedi, bu kuru kafayı görüyor musun? Bir zamanlar bu da bizim gibi insandı. Gün gelecek biz de böyle olacağız. Eğlen bir türkü söyleyip bunun halini sorayım.

Bir sual sorayım haber ver bana,
Sen de bu dünyada varmıydın kafa?
Hayvan mıydın, insan mıydın, ne idin?
Türlü meyvelerden tattın mı kafa?

Ayrılmış çenesi, dökülmüş dişi,
Bozulmuş kirpiği, süzülmüş kaşı,
Her zaman böyledir feleğin işi,
Beş vakit namazı kıldın mı kafa?

Bakmaz mısın alnındaki yazına,
Toprak dolmuş, kulağına, gözüne,
Hiç uydun mu kör şeytanın sözüne,
Helal diye haram yedin mi kafa?

Kafa dile gelip konuştu:

Dinle şimdi gelen geçen halimi,
Bir zaman dünyada ben de var idim.
Bir şah idim, bela geldi başıma,
Sanki asırlara yadigâr idim.

Kafanın dile geldiğini görünce gene aldı Kerem:

Kafa bu dünyada bir de mert miydin?
Dünya malı için yoksa kurt muydun?
On, on beş yaşında bir yiğit miydin?
Yoksa ak sakallı pir miydin kafa?

Aldı Kafa:

Ben bir güldüm, bahçelerde biterdim,
Lokman idim, bilimlere yeterdim,
Altmış yıl yaşadım, yüz yıl beklerdim
Şecaatli, adlı ve namdar idim.

Kerem:

Kafa, bu dünyada iyi, has mıydın?!
Dünya malı için kara yas mıydın?!
Yedirmez, içirmez bir nekes miydin?!
Sofrası meydanda er miydin kafa?!

Kafa:

Bilmez idim ben malımın hesabın
Düşünmezdim hiç ahiret azabın
Akıbet nuş ettim ecel şarabın
Öldüğümde tamam ihtiyar idim.

Kerem:

Dertli Kerem ahuzarın artırsın,
Cümle müşkül işlerini bitirsin,
Ne zamandan beri burda yatarsın?
Bu dünyada ölmem der miydin kafa?

Kafa:

Ben kuru kafayım burda oturdum,
Senin müşkül işlerini bitirdim,
Yüz on yıldır ben bu yerde yatardım,
Ben de senin gibi aşikâr idim.

Kafa sözünü bitirir bitirmez yuvarlana yuvarlana gidip gene mezara girdi, yok oldu. Keremgil yollarına devam ettiler. Mezarlıktan tam çıkmak üzereyken Kerem baktı ki bir genç kız bir mezarın başında durup ağlamaktadır. Arada bir kalkıp mezarın etrafını dolaşmakta, sonra gene oturup ağlamaktadır.

Kerem kızın yanına gitti. Sazın sinesine bastırıp ondan neler sordu:

Kaşları mihrabı, gözleri yağı,
Ahu gözlüm, ne dönersin mezarı?
Âşığı bent eder zülfü, dudağı,
Ahu gözlüm, ne dönersin mezarı?

Kerem böyle deyince kız kalkıp dal gerdana dökülmüş bir kulaç saçından üç tel ayırıp bakalım Kerem'e nasıl karşılık verdi:

Âşık, ne sorarsın benim, halimi,
Yar aşkına dolanırım mezarı!
Ne müddettir yandım firkat oduna,
Yar aşkına dolanırım mezarı!

Kerem:

Karalar giymişsin, yastadır başın,
Kudretten çekilmiş, karadır kaşın,
Baban mı ölmüştür, yoksa kardaşım,
Ahu gözlüm, ne dönersin mezarı?

Kız:

Karalar giymişim, yastadır başım,
Kudretten çekilmiş, karadır kaşım,
Ne babam ölmüştür, ne de kardeşim,
Yar aşkına dolanırım mezarı?

Kerem:

Gün görmedim bu dünyaya geleli,
Ağlayıp da gözüm yaşın sileli,
Nice yıldır senin yarin öleli?
Ahu gözlüm, ne dönersin mezarı?

Kız:

Güz olunca bahçelerde gül solar,
Ağlayınca gözüm yaşı sel olur,
Sevdiğim öleli yedi yıl olur,
Yar aşkına dolanırım mezarı.

Kerem:

Kalkışmış sunalar, göller kurumuş,
Etrafını çayır çimen bürümüş,
Yedi yılsa şimdi yarin çürümüş,
Ahu gözlüm, ne dönersin mezarı?

Kız:

Elimden aldılar gül yüzlü yari,
Arttı yüreğimin gamı, kederi,
Yüreğimde sönmez aşkımın narı,
Yar aşkına dolanırım mezarı.

Kerem:

Yürü hey, yürü hey, gözü harami,
Yüreğime koydun derdi, veremi,
Han Aslı'mdan beter ettin Kerem'i,
Ahu gözlüm, ne dönersin mezarı?!

Kız:

Nazlı der ki ben aşkın vefakârı,
Ağlamaktan ömrüm kısaldı yarı,
Açın mezarını göreyim yari,
Yar aşkına dolanırım mezarı!

Kız başladı ağlamaya. Kerem anladı ki mezardaki kızın sevgilisidir, kanlı felek onu kızın elinden almıştır. Kerem kıza teselli verdikten sonra sordu:

– Güzel kız, bu taraflarda aile efradıyla birlikte giden bir keşiş gördün mü?

Kız cevap vermedi. Kerem ne kadar ısrar ettiyse bir cevap alamadı. Baktı ki ne dese kız hiçbirini işitmiyor. Onun aklı fikri mezardadır. Çar naçar ondan ayrıldılar. Mezarlıktan ayrılıp yola koyuldular; az gittiler, çok gittiler varıp bir yüce dağın eteğine ulaştılar. Dağ onların önünü kesti. Kerem dedi:

– Sofu lala, eğlen biraz bu dağa birkaç söz söyleyim, bize yol versin.

Aldı Kerem, bakalım dağa ne dedi:

Yükseğinde şahin, sungur seslenir,
Yıldız Dağı hiç eksilmez dumanın.
Eteğinde dudu, kumru beslenir,
Yıldız Dağı, hiç eksilmez dumanın.

Sis, pus, boran olur sağnaklar iner,
Ormanında yavru geyikler meler,
Yamacında kurtlar, tilkiler ulur,
Yıldız Dağı, hiç eksilmez dumanın.

Yükseğinde bastırılmış kar olur,
Alt yanında bahçe olur, bar olur,
Elma olur, ayva olur, nar olur,
Yıldız Dağı, hiç eksilmez dumanın.

Sırtında otlanır koyunun, malın,
Hind'e, Hindistan'a bellidir halin,
Kervanın, göçerin cahı celalin,
Yıldız Dağı, hiç eksilmez dumanın.

Yücelerde kayan, yassı taşın var,
Tatlı tatlı öten bin bir kuşun var,
Kerem gibi ne belalı başın var,
Yıldız Dağı, hiç eksilmez dumanın.

Kerem sözünü tamamlar tamamlamaz duman kalktı, Yıldız Dağı bunlara yol verdi. Oradan yola koyulup günde bir menzil giderek bir pınar başına ulaştılar. Kerem baktı ki burada bir bölük kız güle eğlene çamaşır yıkamaktalar. Kızlar Kerem'i görünce yakasına yapıştılar:

– Âşık, bize birkaç türkü söyle, dediler.

Aldı Kerem bakalım kızlara dedi:

Pınarın başında esvap yuyanlar,
Aynı benim Han Aslı'ma benzersiz.
Yuyup yuyup gül dalına serenler,
Aynı benim Han Aslı'ma benzersiz.

Eğrice kaşı var, ucu eğmeli,
Keten gömlek giymiş, göğsü düğmeli,
O da sizin gibi güzel, öğmeli,
Aynı benim Han Aslı'ma benzersiz.

Keten gömlek giymiş gülden tazecek,
Bülbül sitem eder güle yazacek,
O da sizin gibi beyaz, nazicek,
Aynı benim Han Aslı'ma benzersiz.

Kerem'im, dolandım, buraya geldim,
Sizi görür görmez şad oldum, güldüm,
Darılmayın, kızlar, ben Aslı bildim
Aynı benim Han Aslı'ma benzersiz.

Türkü sona erince kızlar gitmeye başladılar. Kerem'in gözleri yaşla doldu. Mendilini çıkardı ki göz yaşını silsin... Bu mendil Aslı Han'ın ona verdiği mendildi. Derdi tazelendi. Aldı bakalım, mendile ne dedi:

İşve nazlı güzellere
Çitideydim, mendil seni.
Şeker sözlü güzellere
Çitideydim mendil seni.

Ceylan gider deresine,
Avcı siner gerisine,
Üç güzelin birisine,
Çitideydim mendil seni.

Kerem böyle okuyunca kızlar geri döndüler, onun yanından geçerlerken aldı Kerem bakalım sözün gerisini nasıl getirdi:

Canım kızlar, gözüm kızlar,
Sizi görcek yaram sızlar,
Yarim beni çok arzular,
Çitideydim mendil seni.

Mendil seni yar işledi
Etrafını nakışladı,
Aslı'm bana bağışladı
Çitideydim mendil seni.

Ne ola Han Aslı'm gele,
Müşkül işlerim düzele,
Nerde bir zarif güzele
Çitideydim mendil seni.

Dertli Kerem der ki nice
Derdim bin oldu gittikçe
Nerde bir güzel gördükçe
Göstereydim mendil seni.

Kızlar, gelinler, hepsi Kerem'e "aferin!" dediler. Kerem ile Sofu biraz dinlendikten sonra kalkıp yola koyuldular. Günde bir menzil giderek Erzurum'un yakınındaki dağ gediğine ulaştılar. Kerem baktı ki hava karardı, gediği aşıp şehre girmek mümkün değil. Sofu'ya dönerek:

– Galiba dağ bize yol vermek istemiyor, dayan biraz, ona bir iki söz söyleyeyim, bize merhamet etsin, dedi.

Sofu buna öfkelendi:

– Hayır, hiç gerekmez. Hiçbir şey deme. Her dağa taşa yalvarmak ne oluyor?

Kerem sesini çıkarmadı. Yavaş yavaş gediği tırmanmaya başladılar. Aşıta az kalmıştı ki bir boran başladı, kar başladı ki aman Allah! Kerem dedi:

– Bırakmadın ki dağa bir iki söz söyleyeyim, bize yol versin, şimdi ölüp buralarda kalacağız.

Sofu bu durumu görünce başladı Kerem'e yalvarmaya:

– Aman, Kerem, ne sözün varsa de, belki necat buluruz.

Kerem aldı sazı, bakalım Erzurum'un dağına ne dedi:

Erzurum'un gediğine varanda,
Onda gördüm burum burum kar gelir,
Lala dedi gel bu yoldan dönelim,
Dedim dönmek namusuma ar gelir.

Ezelden mailim o ela göze,
Tarayıp zülfünü döküp gül yüze,
Komşular yük tutup çıktılar düze.
Ben sandım ki kervan ile yar gelir.

Kerem'im, gurbete saldım yolumu,
Terkeyledim namusumu, arımı,
Boran, alma elden nazlı yarimi,
Gen dünya başıma yine dar gelir.

Türkü dağa tesir etmedi. Tipi, boran gittikçe arttı. Sis pus her tarafı öylesine bürüdü ki sanki gece oldu. Kerem gene aldı sazı bakalım bu duruma uygun ne dedi:

Erzurum'un gediğine varanda,
Onda dedim, kadir mevlam aman hey!
Her taraftan tipi, boran yel eser,
Tutmuş her yanımı sis pus duman hey!

Bülbül konar, ırgalatır dalını,
Ördek yüzer, dalgalatır gölünü,
Hüdam kırsın düşmanların belini,
Bundan sonra görüşe yok güman hey!

Su duran yerleri sunam göl eyler,
Çeşmim yaşı akar akar sel eyler,
Bezirgânlar üstümüzden yol eyler,
Onda benim halim olur yaman hey!

Yiğit gerek meydanda ser oynata,
Aşk ateşin sinesinde kaynata,
Herkes için ölüm haktır dünyada
Bulunmaya üstlerinde cihan hey!

Kerem der ki aşk kazanın kaynatan,
Geniş ovalarda kır at oynatan,
Feryat edip çok analar ağlatan,
Ben ağlarım yana yana, aman hey!

Kerem baktı ki dağ yol vermek istemiyor. Ölüm geldi durdu önünde. Aldı bir kez daha:

Bu dünyada üççe şeyden korkum var:
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.
Hiçbirinden asla gönlüm şad değil,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm!

Bağrım başın çaldı da felek taşa,
Yazılanlar gelmiş bu garip başa,
Hasret kaldım ile, hısım, kardeşe,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm!

Çok Süleymanları tahttan indirdi,
Nicelerin gül benzini soldurdu,
Nicelerin gelmez yola gönderdi,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm!

Garibin boyuna kefen biçilmez,
Ecel şerbeti acıdır, içilmez,
Üç derdim var, birbirinden seçilmez,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm!

Nicelerin kalesine ok attı,
Nicenin aşkına zehrimar kattı,
Nicelerin civan iken kocalttı,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm!

Kerem yar yolunda canından geçti,
Gurbet elde ecel badesin içti,
Gül bağından bülbül gurbete uçtu,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm!

Dağın yamacından yukarıya çıkmaya başladılar. Tipi, boran daha da şiddetlendi. Sofu ağlamaya başladı.

Kerem ona sordu:

– Lala, niçin ağlıyorsun?

Sofu dedi:

– Ağlamayıp da ne yapayım. Ölüp buralarda kalacağız, bedenimiz kurda kuşa yem olacak. Gel geri dönelim.

Kerem dedi:

– Lala, ölmek var, dönmek yok. İstersen sen dön, ben tek başıma gideceğim. Ya ölürüm, ya kalırım.

Sofu dedi:

– Ben seni nasıl yalnız bırakabilirim? Mademki böyle oldu, yürü gidelim, bakalım başımıza ne gelecek.

Dağa tırmanmaya devam ettiler .Yukarılarda tipi daha da şiddetlendi. Sofu Kerem'in sazını alıp okumaya başladı:

Erzurum'un gediğine varanda,
Onda gördüm burum burum kar gelir.
Dedim: Kerem, gel bu yoldan dönelim,
Gördüm han oğludur, ona ar gelir.

Duman, sis pus her tarafı bürüdü,
Bedenimde cismi canım eridi,
Dedim: Kerem, kim bu yolda yarıdı?
Gördüm ki gen dünya sana dar gelir.

Ben Sofu'yum, neylemişim, neylerim...
Dert elinden kara bağrım iğlerim,
Lokman yoktur, derdim kime söylerim?
Şahin avlağına yavrular gelir.

Sofu türküsünü zar zor bitirince yığılıp kaldı. Kerem baktı Sofu yürüyebilmiyor. Onu kucağına alıp götürdü, küçük bir kayının dibinde yere koydu. Üstüne heybeden örtüden bir şeyler örttü. Birden kayanın üstündeki kar yığını göçüp Kerem'in başına döküldü. Kerem karın altından kurtulunca yüzünü Erzurum dağlarına dönerek dedi:

Erzurum'un alçak yüksek dağları,
Yeşilbaş sunalar uçsun gölünden.
Ağzım açıp sana kargış ederim,
Kabul olsun her ne çıksa dilimden.

Duman, sis pus sonuna dek gitmesin!
Ağır eller eteğini tutmasın!
Yaz gelince çiçeklerin bitmesin!
Hiç güzeller koklamasın gülünden.

Düşman oldun, düşmanlığın bildirdin,
Sebep olup sen Sofu'yu öldürdün,
Kerem der ki: göz yaşımı sildirdin,
Aştı Kara Keşiş karlı belinden!

Türkü sona erince Sofu ayağa kalktı. Dizlerine takat geldi. Keremgil artık hiç anlamadılar ki kardır, borandır, tipidir

nedir. Nereye gittiklerini bilmeden yürüdüler. Gide gide Erzurum'a ulaştılar. Burada da hiçbir şey öğrenemediler, gene yola koyuldular. Şehirden daha yeni çıkmışlardı ki yol önlerinde üçe ayrıldı. Şaşırıp durakladılar, bu yolun hangisine gitmeli diye. Kerem sazı göğsüne bastırıp bakalım bu duruma uygun neler söyledi:

Erzurum'dan çıktım üç oldu yolum,
Ben bu yolun hangisine gideyim?
Gece gündüz çağırırım yaradan!
Ben yolun hangisine gideyim?

Sarılmadım ince ince belinden,
Hiç öpmedim dudağından dilinden,
Aslı gitti, haber yoktur ilinden,
Ben bu yolun hangisine gideyim?

Aman lala, nice oldu halimiz,
Nerde kaldı vatanımız, ilimiz,
Ördek uçtu, viran kaldı gölümüz,
Ben bu yolun hangisine gideyim.

Kerem cefa çeker merdi merdane,
Bivefa elinden bizardır gene,
Bir kimse yoktur ki yalvarsın ona,
Ben bu yolun hangisine gideyim?

Keremgil burada yol bulmakta olsun, biz gelelim Aslı'ya. Biraz önce dedik ki Keşiş Kayseri'de Süleyman Paşa'nın yanına gidip başına gelenlerin üstüne biraz da yalandan kondurup Kerem'i çok kötülemişti. Süleyman Paşa da Keşiş'in dediklerine inanıp onunla dost olmuştu. Her yere de adam koymuştu ki, Kayseri'ye Kerem adlı bir âşık gelirse ona haber versinler. Şimdi, Keşiş burada yaşamakta olsun, biz gelelim Kayseri kızlarına.

Yaz mevsimiydi. Birtakım Kayseri kızları gezmeye çıkmışlardı. Kızlardan biri dedi ki:

– Kızlar, burada Aslı adında garip bir kız var, gelin onu da birlikte götürelim, sevaptır.

Arkadaşları razı oldular. Kızlar Aslı Han'ın yanına gittiler:

– Aslı bacı, gel sen de katıl bize, gezmeye gidelim, dediler. Aslı kızların gönlünü kırmak istemedi. Ne var ki Kara Keşiş bahçeden dışarı çıkmayı Aslı'ya yasaklamıştı. Onun için Aslı başka bir yere gidemiyordu. Onun için kızlardan rica etti ki yalnız onların bahçelerinde dolaşsınlar. Kızlar razı oldular. Şimdi kızlar Aslıgilin bahçelerinde gezmekte olsunlar, biz gelelim Keremgile.

Keremgil bir süre yol alıp Kayseri'ye vardılar. Kerem'in üstü başı o kadar pejmürdeydi ki, nereye gideceğini bilmiyordu. Tesadüf yolu Aslıgilin bahçesinin yanına düştü. Baktı ki bir bölük kız çalıp, okuyup, oynuyor. Kerem geçip gitmek isterken bir de baktı ki bahçedeki evden bir kız çıkıp yüz naz ve gamze ile öbür kızlara doğru gitmekte. Dikkatli bakınca Aslı'yı tanıdı. Şaşırıp kaldı. Sazını göğsüne bastırıp bakalım ne dedi:

Sallana sallana çıktı binadan,
Ey ağalar, giden ceylan benimdir!
Kana kana öğüt almış anadan,
Ey ağalar, giden ceylan benimdir!

Ben ne deyim çarkı dönmüş feleğe,
Saldı beni sonu gelmez çileye,
Aslı'm benzer cennetteki meleğe,
Ey ağalar, giden ceylan benimdir!

Kâh ağlatır, kâhi beni güldürür,
Mendil alıp göz yaşım sildirir,
Kerem der ki bu dert beni öldürür,
Ey ağalar, giden ceylan benimdir!

Kızlardan biri onu gördü, hemen Aslı'nın yanına varıp:

– Aslı bacı, dedi, bir âşık bahçenin kapısında durup öyle yanık yanık okuyor ki...

Aslı dedi:

– Çağır gelsin, biraz çalsın söylesin, belki yüreğimiz açılır.

Kız gidip Kerem'i getirdi. Kerem Aslı'ya tanıdık geldi. Ama ne kadar baktıysa da tam tanıyabilmedi. Tanıyamadı. Çünkü Kerem'in yüzünü gözünü kıl basmış, saçları uzayıp, omuzlarına dökülmüştü. Bir de o kadar zayıflamıştı ki bir deri bir kemik kalmıştı. Üstü başı dökülüyordu.

Kerem anladı ki Aslı onu tanıyamıyor. Kendini tanıtmak için aldı bakalım ne dedi:

Gene gördüm nazlı yarin yüzünü,
Eski derdin tazelendi yarası,
Neler çektim sevdiğimin elinden,
Bilmem nedir mihnetimin çaresi?

Keten gömlek giymiş laleden nazik,
Gonca cevr eyliyor bülbüle yazık,
Dert-gam içindeyim, üzgünüm, üzük,
Kıyma bana ey ciğerim paresi.

Kerem'im gurbete düşmüştür yolum,
Dağları bürüyüp yağmurum, dolum,
Gönül ki dönmüyor, ben nasıl dönüm?
Bent eylemiş beni kaşlarının karası.

Türkü sona erinde Aslı sordu:

– Âşık nerelisin?

Kerem anladı ki Aslı onu gene tanıyamadı. Bir ah çekip dedi:

– Genceliyim.

Gence sözünü işitince Aslı'nın gözleri yaşardı. Kerem'in

üstüne başına, yüzüne gözüne bakıp bir avuç para çıkarıp verdi.

– Âşık ben de Genceliyim. Al bu parayı kendine üst baş edin, böyle gezme.

Aslı'nın sözleri Kerem'e kurşun gibi dokundu. Aldı bir daha:

Terzi bana güzel giysi biçendi,
Şimdi çıplak kaldım, Aslı'm, gül bana!
Bir zaman simüzerle oynardı elim,
Şimdi çıplak kaldım, Aslı'm, gül bana!

Yar elinden yüreğimden dağlıyım,
Gurbet elde derdim kime ağlayım?
Âlem bilir ben bir hanın oğluyum,
Baş eğerdi uşak, kâhya, kul bana!

Kuru yerde üryan kaldı bedenim,
Ben ölünce kimler diker kefenim?
Kerem der ki ben özledim vatanım,
Kılavuz yok göstereydi yol bana!

Aslı davranışından pişman oldu. Onun gönlünü almak için bir gül koparark sondu:

– Âşık, hiç olmazsa, bu gülü al benden.

Kerem anladı ki Aslı gene onu tanımadı. Dedi:

– Hanım, kulak ver, bak ne söylüyorum?

Aldı Kerem:

Ben yazığı ağlar koyan bivefa,
Ağlayan kimseye gül neye lazım?
Güle güle yıktın atam evini,
Düşmanlıkta şirin dil neye lazım?

Aslı Han Kerem'in sözünü kesip dedi:

– Âşık, sen garip olduğun gibi ben de garibim. Vatanda beni de gözlü yaşlı bir maşuğum kaldı. Onun aşkına sen gel bu parayı benden al kabul et, kendine üst baş al!

Kerem konuşmadı, aldı türkünün öbür bendini:

Hasretinden yandım yandım kül oldum,
Alıştım, tutuştum, muma dil oldum,
Han oğluyken şimdi döndüm kul oldum,
Kul olan kimseye pul neye lazım!

Kerem'in ömrünü sen verdin zaya,
Münkir oldun, yüz tutmadın hudaya,
Oldum harabati, düştüm sahraya,
Harabat ehline yol neye lazım?

Aslı birden Kerem'i tanıdı. Yüreği dayanmadı düşüp bayıldı. Kızlar Kerem'i kovup bahçeden çıkardılar ki, sen bizim garip konuğumuza ne dedin ki o böyle oldu. Sonra Aslı'nın başına toplandılar. Aslı ayılır ayılmaz kızlara sordu:

– Kızlar, âşık ne oldu?

Dediler:

– Kovduk, gitti.

Aslı yerinden kalkıp o yana bu yana boylandı, baktı ki Kerem biraz ötede dikilip hasretle ona bakıyor. Kızlar da Kerem'i gördüler, istediler sövüp sayıp kovsunlar. Aslı bırakmadı. Ayağa kalkıp:

– Ben eve gidiyorum, dedi.

Kızlar da onun yanına katıldılar. Tam Kerem'in yanından geçerlerken rüzgâr Aslı Han'ın gömleğinin yakasını savurup açtı. Kerem Aslı'nın yakasını öylesine açılmış görünce aldı sazı eline, bakalım Aslı'ya nasıl işaret etti ki yakasını kapatsın:

Sallanarak gelen dilber
Yakan düğmele düğmele!..
Beni derde salan dilber,
Yakan düğmele düğmele!..

Kerem böyle söyleyince Aslı Han kızlara dönüp dedi:

– Âşık kısmı sözcül olur. Bakın bakalım sizlerden kimin göğsü açıktır?

Kızlar dediler bizlerden göğsü açık olan yoktur.

Kerem bu sefer işareti tam vermek için Aslı Han'ın giysisini tanımlayama girişti:

Al giyip yeşil bürünür,
Zülüfler yana örülür
Yel eser, memen görülür,
Yakan düğmele, düğmele!..

Yakan çapraz ilişmesin,
Kimse dinip konuşmasın,
Yadlar görüp gülüşmesin,
Yakan düğmele, düğmele!..

Aslı gene de göğsünün açık olduğunu anlayamadı. Kerem bu sefer bakalım Aslı anlasın diye ne işaretler verecek:

Gömleğinin gülü yeşil,
Süsen sümbüle dolaşır
Güzellik sana yaraşır,
Yakan düğmele, düğmele!..

Eğnine giyinip şile,
Bizi tutup şirin dile,
Altın kemer ince bele,
Yakan düğmele, düğmele!..

Başörtüsü yarı sarı,
Gönlümün gamı kederi,
Söylesene kimin yarı,
Yakın düğmele, düğmele!..

Aslı gene de bir şey anlayamadı. Kerem son sözlerin şöyle tamamladı:

Kerem sana neler demiş,
Dilin, dudağını yemiş,
Keten gömlek, bendi gümüş,
Yakan düğmele, düğmele!..

Aslı kendi üstüne başına bakınca gördü ki, Kerem'in vurguladığı işaretler ondadır. Yakası da açıktır. Çabucak göğsünü düğmeledi. Keremle gizlice konuşup yola koyuldu.

Kerem hemen çarşının yolunu tuttu. Bir takım elbise alıp giyindi. Çenesini mendille bağlayıp doğru Aslıgilin avlusuna geldi.

Aslı'nın anası Kerem'i görünce sordu?

– Delikanlı, kimi arıyorsun?

Kerem dedi:

– Ana, dişim ağrıyor. Dişimi çektirmek istiyorum.

Kadın dedi:

– Gel de dişini çekelim.

Kerem eve girip oturdu. Kadın Kerem'in ağzını açıp sordu:

– Hangi dişin ağrıyor?

– Azı dişim.

Kadın kerpeteni onun ağzına daldırdı, dişi çekmek isteyince Kerem deprendi. Kadın Aslı'yı yardıma çağırdı:

– Kızım, bu oğlan kerpetenin altında kımıldamadan duramıyor. Gel bunun başını dizinin üstüne koy; gariptir, yazıktır, şunun dişini çekeyim.

Aslı onu duymazlıktan gelerek Kerem'in başını göğsüne yasladı. Keşiş'in karısı Kerem'in dişini çekmek isteyince Kerem:

– Ay, yanlış dişimi çekiyorsun. Ağrıyan öbür dişimdir, dedi.

Kadın öbür dişi çekmek istedi. Kerem gene ufuldayıp engel oldu:

– Ağrıyan diş yerine sağlam diş çekiyorsun, dedi.

Keşiş'in karısı durdu, düşündü. Kerem'in Aslı'ya çok hasretle baktığını gördü. Şüphelenip Aslı'ya işaretle öbür odaya çekilmesini söyledi. Kerem'e şöyle dedi:

– Beni oyalama, senin dişin filan ağrımıyor. Kalk, buradan git.

Aslı çar naçar yüz geri edip gitmek isteyince Kerem yerinden kalkıp sazı göğsüne bastırdı:

Öldüm, öldüm, Aslı senin elinden,
Yandı sinem, bir de göster yara yüz.
Her zaman üstünde titredi canım,
Ceset dertli, gönül dertli, yara yüz.

Sinene baş koyup belki sağalam,
Sağ kolumla yar yolunda sağ olam,
Çetin, çetin bu yaradan sağalam,
Hicran tektir, derdim tektir, yara yüz.

Dertli Kerem der ki; kurban yar için,
Kes ciğerim, doğra bağrım, yar için,
Yar odur ki yar yolunda yar için
Dert gam çeke, yaş akıta, yara yüz.

Söz sona ererken Aslı'nın anası Kerem'i tanıdı ve çok öfkelendi:

– Ay, aman, bu Kerem imiş!..

Aslı'nın anası telaş ve heyecanlı Keşiş'i aramaya gitmek-

te olsun odada Aslı ile Kerem yalnız kaldılar. Kerem Aslı'nın yanına geldi. Birbirine sarıldılar. Ama Aslı biliyordu ki, anası haber vermeye gitmiş, nerde olsa babasını bulup getirecek. Onun için, saçından iki tel ayırıp sinesine bastı, aldı bakalım ne dedi:

Gene düştüm ateşine yanarım,
Yandım Kerem, beni rüsvay eyleme!
Beni saldın sen bu aşkın oduna
Yandım Kerem, beni rüsvay eyleme!

Kerem:

Bizim ilden sora sora gelmişim,
Neler çektim Aslı senin yüzünden,
Derin derin deryalara dalmışım,
Neler çektim Aslı senin yüzünden.

Aslı:

Uğrun uğrun dost bağına girmedim,
El uzatıp gonca gülüm dermedim,
Ayrılalı birce defa gülmedim,
Yandım Kerem, beni rüsvay eyleme!

Kerem:

Akıtmışım gözlerimden yaşımı,
Gurbet ele saldım garip başımı,
Düşmanlara uyup attın taşımı
Neler çektim Aslı senin yüzünden.

Aslı:

Kova kova garip ele getirdin,
Bir olan derdimi yüze yitirdin,
Ne ben öldüm, ne de sen el götürdün,
Yandım Kerem, beni rüsvay eyleme!

Kerem:

Düştüm dağa, taşa, çöle, sahraya,
Bu serimi saldın olmaz sevdaya,
Mahşer günü sözüm vardır mevlaya
Neler çektim, Aslı senin yüzünden.

Aslı:

Aman Kerem, paşam Kerem, han Kerem!
Alış Kerem, tutuş Kerem, yan Kerem!
Aslı olsun sana kurban, can Kerem!
Yandım Kerem, beni rüsvay eyleme!

Kerem:

Bilmem ki ben bu sağlığı neyleyim?
Hançer alıp bağrım başın deleyim,
Dert yüzünden bu sözleri söyleyim,
Neler çektim, Aslı senin yüzünden?!

Aslı:

Nice yıldır ben gezerim dağları,
Bu sineme çektin yaman dağları,
Aslı sana Kerem deyip yalvarı,
Aman Kerem, beni rüsvay eyleme.

Kerem:

Kerem der ki: dost bağına girmedim,
El uzatıp gonca gülün dermedim,
Ben yarimden hiçbir vefa görmedim,
Neler çektim, Aslı senin yüzünden!

Söz tamam olunca Aslı dedi ki:

– Kerem, babam seni Süleyman Paşa'ya iyice gammazladı. Şimdi o senin burada olduğunu öğrenirse muhakkak tutuklatıp zindana attıracaktır. Ama sen korkma. Ben bir kâğıt yazıp vereyim sana, götür ver Süleyman Paşa'ya. Ayrıca kendin de derdini dilden anlat ona. Belki paşa sana acır, beni babamdan alıp sana verir.

Kerem çocuk gibi ağlamaya başladı. Aslı Kerem'in ağlamasın dayanamayıp şöyle söyledi:

Ağlama, ağlama bağrım kan olur,
Koşayım yanına kulları Kerem!
Dilekçe sunayım Süleyman hana,
Sen de anlat derdi dilleri Kerem!

Öyle bir babam var, ona ne desem,
Ilgarımdan dönsem kessin kilisem,
Deme sen garibim, ben de bikesem,
Çıkart hayalinden onları, Kerem!

Hiç çıkmadın ayvanıma, köşküme,
Belenmedin amberime, miskime,
Adı belli, güzel şahım aşkına,
Gel, uçup boş koyma dağları, Kerem!

Aslı der ki: Kerem kuvvetli, canlı
Bu yüzden babamla olacam kanlı,
İsterse atlansın Acem, Osmanlı,
Virane koyarım yolları, Kerem!

Aslı sözünü bitirir bitirmez aceleyle öbür odaya geçmek istiyordu ki Kerem onun gideceğini görüp dedi:

Dur bakalım helalleşip ayrılsak,
Beriye dön, kurban yara, Aslıhan!
Seyis olup dizginleri çekerim,
Vara vara her diyara, Asıl han!

Mecnun gibi bu çöllere varmasam,
Cefakeş bağcıyım, gülün dermesem,
Akşam sabah gül yüzünü görmesem,
Olacaktı günüm kara, Aslı han!

Kerem der ki: benle seyre varmazlar,
Mimar olup sınık gönlüm örmezler,
Muhakkak ki seni bana vermezler,
Kim eyler derdime çare, Aslı han!

Kerem Aslı'ya dille de dedi:

– Paşadan bir şey çıkacağını aklım kesmiyor. Babanı bırakıp bize kulak asacağına inanmıyorum.

Aslı dedi:

– Önceden kötü konuşma. Belki paşa halimize acır, bizi gözetir.

Kerem razı oldu.

Aslı paşaya bir kâğıt yazıp Kerem'e verdi, dedi:

– Paşanın bir veziri var. Çok adaletli, akıllı bir adamdır. Al bu kâğıdı sakla, şayet seni tutuklarlarsa, bunu o vezire verirsin.

Kerem kâğıd alıp dışarı çıkında baktı ki Sofu onu bekliyor. Sarılıp öpüştüler, konuştular. Karanlık kavuştuğu için paşanın yanına gitmediler. Sofu onu konakladığı yere götürdü. Gece Kerem'i bir türlü uyku tutmadı. Sonunda kalkıp dışarı çıktı. Baktı ki Kervankıran yıldızı tepeye yükselmiş, san-

ki sabah olmuş. Aldı Kerem, bakalım Kervankıran yıldızına ne dedi:

Sabah oldu, dertliler yatmaz,
Döne, Kervankıran döne!
Aşk ateşi serden gitmez,
Döne, Kervankıran döne!

Parmağında altın yüzük,
Kolunda altın bilezik,
Boyun eğmiş kıza yazık,
Döne, Kervankıran döne!

Sana Kervankıran derler,
Yara ılgar veren derler,
Bana dertli Kerem derler,
Döne, Kervankıran döne!

Bu sırada Sofu dışarı çıktı. Kerem Sofu'ya dedi:

– Sofu lala, gel gidelim, Aslı hanın kaldığı evin damına çıkıp bakalım, Aslı'm ne yapıyor. Hiç olmazsa yüzünü göreyim.

İkisi birbirine koşulup Aslı'nın yattığı dama çıktılar. Kerem dam penceresinden bakıp Aslı hanın yattığını gördü. Yüreği kabardı, aldı bakalım ne dedi:

Bir giderim, bir gelirim bacaya,
Uyan, Aslı'm, yüzde benin sevdiğim!
Kervankıran geldi çıktı yüceye,
Uyan, Aslı'm, yüzde benin sevdiğim!

Ben gezmişim alçak ile yüceyi,
Yar yoluna feda kıldım yüreği,
Nasıl geçireyim uzun geceyi?
Uyan, Aslı'm, yüzde benin sevdiğim!

Sabah oldu, burda kalıp nidelim?
Hançer alıp bağrım başın didelim,
Sofu lala bana diyor, gidelim,
Uyan, Aslı'm, yüzde benin sevdiğim!

Kestireydim yastığının yanını,
Saysa idim kirpiğinin sayını,
Atamadın kör uykunun kâmını,
Uyan, Aslı'm, yüzde benin sevdiğim!

Kerem'im, mailim ela gözüne,
Şeker sohbetine, şirin sözüne,
Çok mu daldın sen uykunun özüne?
Uyan, Aslı'm, yüzde benin sevdiğim!

Meğer kullukçular onları gözetliyorlarmış. O saat her taraftan saldırıp onları tuttular, kollarını sıkıca bağladılar, paşanın yanına götürdüler. Kerem bu durumu görünce aldı bakalım ne dedi:

Medet, medet Aslı'm senin elinden,
Öldürmekten gayri kâr bize neyler?!
Biz zaten geçmişiz can ile serden,
Şimdi namus ile ar bize neyler?!

Aslı hanın ateşiyle söylerim,
İnip aşkın deryasını boylarım,
Gece gündüz gamla, ahla oynarım,
Şimdi boran, tipi, kar bize neyler?!

Şahini gezdirir beyler kolunda
Kuşları seğirder sağı solunda,
Gece gündüz oldun hakkın yolunda,
Kementtir boynumda, dar bize neyler?!

Aşka uyup asıl-nesep danmışım*
Düşmanların hilesine kanmışım,
Ben Kerem'im aşk oduna yanmışım,
Cehenneme girsek, nar bize neyler

Paşa Kerem'e sordu:
– Sen niçin Keşiş'in kızının ardına düştün?
Aldı Kerem ona sazla şöyle karşılık verdi:

Yitirdim Aslı hanımı,
Muhannet içti kanımı,
Her zaman üzdü canımı
Bir gam, bir firkat, bir hicran.

Cesedimde yanan nardır,
Beni aşka salan yardır,
Çekticeğim ahu zardır,
Bir gam, bir firkat, bir hicran.

Söylemekle derdim bitmez,
Nazlı yarim mürvet etmez,
Yaralı sinemden gitmez,
Bir gam, bir firkat, bir hicran.

Kerem der ki; kan yaş döküm,
Yar, kapında boyun büküm,
Bezirgânım, benim yüküm
Bir gam, bir firkat, bir hicran.

Paşa dedi:
– Âşık, sen Müslümansın, Aslı Ermeni, hem de keşiş kızı. Dünyada kız kıtlığımı var, başka kız mı yok? Gel sen ondan el çek, başka bir kız al!

---

* Danmak, reddetmek.

Paşanın sözlerinden Kerem'in yüreği cuşa geldi, sazı göğsüne bastırıp dedi:

Ey ağalar, nasıl desem,
Ben dönerim, gönül dönmez...
O güzele nasıl küsem,
Ben dönerim, gönül dönmez...

Keklik gibi sekişliden,
Göğsü elvan nakışlıdan,
Bir harami bakışlıdan,
Ben dönerim, gönül dönmez...

Yoluna koymuşum canı,
Didemden akıttım kanı,
Kerem sevdi Aslı hanı,
Ben dönerim, gönül dönmez...

Kerem nefesini toplayıp aldı sözün gerisini:

Eli elvan kınalıdan,
Göğsü açık yakalıdan,
Bir can alan havalıdan
Ben dönerim, gönül dönmez!

Develeri gelir taştan,
Yükü tutup al kumaştan,
Onun gibi yeşilbaştan,
Ben dönerim, gönül dönmez!

Elden verdim din imanı,
Yar yardan nasıl usanı,
Gözümden akıttım kanı,
Ben dönerim, gönül dönmez!

Korkmam ben sultandan handan,
Yar yolunda geçtim candan,
Kerem der ki; Aslı handan,
Ben dönerim, gönül dönmez!

Paşanın veziri Sofu'ya bir kenara çekip Kerem'in durumunu ondan sordu.

Sofu aldı bakalım vezire ne cevap verdi:

Terk eyledi vatanını, ilini,
Elinden aldırdı gonca gülünü,
Kimse bilmez bu gurbette halini,
Bahçe derdi, vatan derdi, il derdi.

Aç göğsümü üstüne bağ dikeyim,
Elvan elvan çiçeklerden ekeyim,
Ben bu derdin hangi birin çekeyim?
Süsen derdi, sümbül derdi, gül derdi.

Coşkun derdim sular gibi bulandı,
Vardı gitti, karlı dağlar dolandı,
Derd edinip kanlı kanlı dilendi,
Giysi derdi, oba derdi, mal derdi.

Yazık oldu düştü dilden dillere,
Bülbül konmaz oldu gonca güllere,
Ağlaya ağlaya düştük yollara,
Gelen derdi, geçen derdi, yol derdi.

Sofu der ki, Kerem yüzüme bakar
Bu canımı aşkın oduna yakar,
Ben bilirim bu dert beni tez yıkar
Aslı derdi, Kerem derdi, dil derdi.

Sofu saz ile dediğini bir de sözle dedi, Kerem'in bütün ahvalatını anlattı. Üstelik Aslı'nın yazdığı kâğıdı da Kerem'den alıp vezire verdi. Vezir baktı ki Aslı mektubunda: "Kerem'e acıyın. O bana âşıktır, ben de ona. Babam bize zulm ediyor" yazıktır. Vezir bu durumu görünce dedi:

– Paşam, Kerem hak âşığıdır. Biz gerek Aslı'yı Keşiş'ten alıp ona verelim.

Keşiş feryat figan eyledi:

– Kerem hak âşığı filan değil.

Paşa dedi:

– Biz onu hak âşığı olup olmadığını yoklarız.

Paşanın Hüsniye adında akıllı başlı bir bacısı vardı. Çağırtıp durumu ona anlattı. Hüsniye dedi:

– Ben hemen yoklarım.

Hüsniye hanım beş on kıza aynı biçim entari giydirip yaz bahçesine getirdi. Aslı'yı da onların arasına katıp kardeşinin huzuruna döndü. Hüsniye Kerem'e sordu:

– De bakalım, Aslı şu anda nerdedir?

Kerem'e ayan oldu ki Aslı bahçededir, hem de kızlardan biraz ötede melül melül bekleyip duruyor. Aldı Kerem bakalım Hüsniye hanıma ne cevap verdi:

Han Aslı'm bahçe içinde,
Gezer zavallı zavallı...
Karşımızda ela gözün
Süzer zavallı zavallı...

Kaşları benzer kemana,
Âşığın eyler divane,
Zülüflerin yana yana
Çözer zavallı zavallı...

Ey ağalar, be hey beyler,
Kerem gayri yarı neyler?!
Gören bizden niçin eyler,
Hazer zavallı zavallı...

Kerem'dir aşkına yanan,
Olmuşuz dillere destan,
Âşığın katline ferman
Yazar zavallı zavallı...

Hüsniye hanım dedi:

– Aslı'nın nerede olduğunu bildin. Şimdi senin gözlerini bağlayacağım, altı kız getirip önünden geçireceğim. Hepsi bir boyda, bir giyimde, yüzleri de örtülü. Eğer onları da tanıyabilirsen gerçekten hak âşığısın.

Bir boyda, bir endamda, bir giyimde, yüzü örtülü altı kız getirdiler. Aldı Kerem, bakalım kızlar için ne gibi işaretler verdi:

Altı kızın bir Banı,
Altı kızlar altı kızlar!
Bize muhabbetin hanı
Altı kızlar, altı kızlar!

Altı kızın biri İnci,
Güzellikte hep birinci,
Koynunda iki turuncu,
Altı kızlar, altı kızlar

Altı kızın biri Püste,
Derdinden olmuşum hasta,
Koy kademin sinem üste,
Altı kızlar, altı kızlar!

Altı kızın biri Ceylan,
Oldum gözlerine hayran,
Sizinle süreydim devran
Altı kızlar, altı kızlar!

Altı kızın biri Hatçe,
Kaddi elif, beli ince,
Güzel görmemişim sence,
Altı kızlar, altı kızlar!

Altı kızın biri Besti,
Gözleri canımın kasti,
Bu dertler Kerem'i bastı,
Altı kızlar, altı kızlar!

Hüsniye hanım dedi:

– Aferin! Sen gerçekten de hak âşığıymışsın. Şimdi Aslı'nın yüzünde olan işaretleri söyle, seni bırakayım.

Aldı Kerem, bakalım Aslı'nın yüzünde olan benlere nasıl kıymet biçti:

Ey ağalar, bilin, Aslı hanımın
Yüzünde benleri, nazıyla gelir.
Bir beni eliftir, bir beni beydir,
Bir beni deftere yazıyla gelir.

Bir beni ayvadır gelmez ki renge
Bir beni İran'ı salmıştır cenge,
Bir beni elçidir gider Fireng'e
Bir beni sohbeti sazıyla gelir.

Bir beni yahşidir, bir beni yaman,
Bir beni salmıştır gönlüme güman,
Bir beni buluttur, bir beni duman,
Bir beni bağlara ayazla gelir.

Bir beni bezzazdır, Rumun Kayseri
Bir beni içmiştir abı kevseri,
Bir beni aklımı etti serseri,
Bir beni ak yüze düzgünle gelir.

Kerem'e gelmiştir temizlik, paklık,
Tanrı'ya özgüdür yalnızlık, teklik,
Katardan ayrılmış ey güzel keklik,
Han oğlu üstüne şahinle gelir.

Kerem sözünü bitirince doğruca gelip Aslı'nın önünde dikildi. Hüsniye hanım dedi:

– Âşık, kız tanımakta mahirsin. Şimdi bir işimiz kaldı. Bu sabah burada bir garip öldü. Yıkadılar, kefenlediler, kaldı gömülmesi. Gidelim ona bir namaz kıl, onu toprağa verelim, sonra senin düğününü yaparız.

Kerem dedi:

– Baş üstüne!

Hüsniye hanım görevlilere emir verdi ki Kerem'i mezarlığa götürsünler. Onlar Kerem'i götürünce Hüsniye hanım paşaya dedi:

– Ölen filan yoktur. Bu benim son sınavımdır. Bir diri adamı kefene sardırıp tabuta koydurdum. Kalkın biz de gidelim. Eğer kefenlenmiş olanın ölü olmadığını bilirse, artık onun hak âşığı olduğundan kimsenin şüphesi kalmaz.

Hepsi Hüsniye hanımın bu oyununa aferim deyip ayağa kalktılar, mezarlığa doğru yola koyuldular. Tam oraya varmışlardı ki Kerem cenazeye bakıp sordu:

– Diyorsunuz ki ben buna namaz kılmalıyım. Ama bilmiyorum buna ölü namazı mı kılayım, yoksa diri namazı mı?

Paşa öfkelenmiş gibi kasden sordu:

– Sen ne demek istiyorsun?

Kerem dedi:

– Şunu demek istiyorum ki, kefenin içindeki adam daha ölmemiş, diridir.

Hüsniye hanım öne çıkarak dedi:

– Aferin sana, âşık! Daha benim sana diyecek bir sözüm yoktur. Sen gerçekten de hak âşığıymışsın. Artık herkes bilsin ki kefendeki adam gerçekten de ölü değil, diridir.

Paşa Keşiş'e dedi:

– Keşişi, görüyorsun, bu gerçekten de hak âşığıdır. Sen gel kızı ver buna.

Keşiş dedi:

– Benim ona verilesi kızım yoktur.

Keşiş böyle deyince vezir öne çıkarak şöyle dedi:

– Keşiş, kızın bana yazdığına göre onlar birbirlerini seviyorlar. Kızın gelip burada sana karşı çıkarsa sonuç çok kötü olabilir. Sen gel kızı ver Kerem'e.

Keşi çan naçar razı olup dedi:

– Peki, ama bana üç gün mühlet verin ki hazırlık yapayım.

Paşa razı olup Keşiş'e üç gün mühlet verdi.

Şimdi cümle cemaat düğünü beklemekte, Kerem'le Sofu da sevinmekte olsunlar, siz dinleyin Keşiş'ten haberi.

Keşiş evine gitti; şehirde herkes uykuya varınca ahırdan atlarını çekip, yükünü yükleyip yavaş kaçan namerttir deyip yola koyuldu.

Sabah oldu, baktılar ki Keşiş kaçmış. Paşa onun ardınca atlı yolladı. Ama gidenler onu bulamayıp geri döndüler. Kerem de hoşça kalın deyip Sofu'yla birlikte yola düştü.

Seher yeli esiyordu. Kerem aldı sazı, bakalım seher yeline ne ısmarladı:

Eğer gider olsan bizim illere,
Sana bir sözüm var, dur seher yeli!
Benim selamımı tez yetir yara,
Bugün han Aslı'mı gör seher yeli!

Önce gidip esme zülfün teline,
Nazar kıl yüzünde bir çift benine,
Muhabbet namesin kendi eline,
Bir tenha yer bul, ver seher yeli!

Kerem der ki; burda koysak sazları,
Hatırıma geldi şirin gözleri,
Karadır kaşları, ela gözleri,
Sen de muradına er seher yeli!

Şehirler, köyler geçtiler, sağlık-sorak eylediler, öğrendiler ki Keşiş Halep şehrine gitmiş. Güne bir menzil, tayyi menazil, az gittiler, çok dinlendiler, çok gittiler, az dinlendiler, günlerin birinde Halep şehrine ulaştılar. Yaklaşıp bir bahçenin kenarında oturdular. Her ikisi de çok yol yorgunuydu. Bakalım bu hali Kerem sazla nasıl dile getirdi:

Gizli sevda çekip aşka düşenler,
Bir gün olur elbet ayana çıkar,
Çekelim mihneti sabrile gönül,
Acep bunun sonu ne yana çıkar...

Ferhat Şirin için deldi kayayı,
Mecnun Leyla için gezdi sahrayı,
Kerem Aslı deyip gezdi dünyayı,
Âşık öz aşkına merdane çıkar.

Karadır kaşları, gözü dolayı,
İyi tabip gerek versin duayı,
Tarasalar her taraftan dünyayı,
Böyle âşık ancak bir tane çıkar.

Bize böyle yazmış takdirin işi
Akıttı gözümden kan ile yaşı
Aldı bu Kerem'i aşkın ateşi,
Bu sevdanın sonu fenaya çıkar.

Aşığın sesini işiten birtakım adamlar onların yanına geldiler. Kerem türküsünü bitirince onlardan Keşiş'i sordu.

Adamlar Keşiş'in Halep'te olduğunu söylediler. Sofu ile Kerem yüksekçe bir yere oturup Halep dağlarına baktılar, Kerem bir ah çekip dedi:

– Sofu lala, görüyor musun Halep dağları bizim dağlara ne kadar benziyor.

Aldı Kerem bakalım dağlara ne dedi:

Karşıdaki karlı dağlar,
Yarap bizim dağlarmola?
Gözü yaşlı benim anam
Sinesini dağlarmola?

Kâbe'den gelen hacılar,
Yüreğimde var acılar,
Kardeşi ölen bacılar,
Başa kara bağlarmola?

Kerem der ki: gama batam,
Bir derdime yüz dert katam,
Ak sakallı yazık atam,
Oğul deyip ağlarmola?

Kerem burada kalsın, al haber Keşiş'ten. Keşiş Halep şehrine gelince bir dostunun evine indi. Başına gelen olayları ona anlattı. Dostu ona akıl verdi, kızı birine nişanlasın, canını kurtarsın diye.

Keşiş Aslı'nın rızası olmadan onu birine nişanladı. O sırada Kerem'le Sofu Halep'in sokaklarında dolaşıyorlardı. Bir bahçenin yanından geçerken Kerem baktı gördü ki, Aslı han bir takım kızla birlikte bahçede dolaşıyor. Bunu görür görmez Kerem'in aklı başından gitti. Aşkı depreşti, sazı sinesine basıp aldı bakalım ne dedi:

Aylar, yıllar hasretini çekmişim,
Yüzü dönmüş bivefa yar beri bak!
Güzellere sarhoş gezmek ar değil,
Açılmıştır gümüş kemer beri bak!

Yüce dağ başını kar eğdi gitti,
Baykuşun meskeni karaydı gitti,
Her kim ki yar sevdi, karaydı gitti,
Bizimki de kara geldi, beri bak!

Kerem der ki, kâm almadım dünyada,
Cefa çektim, ömür tükettim sade,
Mecnun gibi dolaşırım sahrada,
Kocaldım pir oldum dur da beri bak!

Meğer bu bahçe Halep paşasının kethüdası Gülhan'ınmış. Kerem türkü söylerken Gülhan bir kenarda dinelip onu dinlermiş. Kerem'in türkü okuyuşu onun çok hoşuna gitti. Yanına gelip baktı ve anladı ki bu âşık kimse, çok dertli birine benziyor. Sordu:

– Âşık, kimsin, nerelisin, derdin nedir?

Sofu Kerem'in başından geçenleri ona anlattı.

Gülhan dedi:

– Âşık, dertlenme, o keşiş ailesiyle birlikte buradadır; ben seni sevdiğine kavuştururum.

Gülhan bunu deyip bir kadını çağırdı. Kadına pek çok para verip dedi:

– Filan yerdeki eve git. Oraya bir keşiş misafir gelmiş. O keşişin Aslı adında bir kızı var...

Kadın dedi:

– Evet, tanıyorum. Sen ne istiyorsun onu söyle!

Gülhan dedi:

– Bak bu genci görüyorsun ya, işte o kızın sevgilisidir. Babası kızı buna vermek istemediğinden kaçıp buralara gelmiş.

Bu da kızı sora sora onların ardından gelmiş buraya. Şimdi sen bunun geldiğini kıza haber vereceksin.

Kadın parayı aldı. "Baş üstüne" deyip yola koyuldu. Bu kadın imanlı İpek Kadın idi. İpek kadın yolda kendi kendine konuştu, acaba bu işte bir hile mile var mı diye. En iyisi ben önceden bir yoklayıp öğreneyim, kız oğlanı seviyor mu, sevmiyor mu?

Velhasıl kadın gitti Aslı'nın bulunduğu eve. Baktı ki Aslı pencerenin önüne oturmuş, iki gözü iki çeşme ağlıyor. Kadın selamı verip selam aldıktan sonra oturdu. Ordan burdan sohbete başladı. Yavaş yavaş lafı dolaştırıp getirdi soracağına. Aslı bütün olup biteni kadına anlattı. Kadın onu sınamak için mahsustan öğüt nasihat vermeye girişti:

– Ne istiyorsun ondan? O Müslüman sen Ermeni. Onu bırak, gel seni güzel bir Hıristiyan oğlanla evereyim.

Aslı kadından bu sözleri işitince saçlarından üç tel ayırıp sinesaz eyledi, aldı bakalım ne dedi:

Hanım nine, gel eyleme mezemmet,
Bülbülüm var, gülşenim var, gülüm var,
Zalim felek verip derdin bolcasın,
Gökten yere olup, yaman zulüm var.

Ak üstünden bağlamışım karamı,
Tabip sensin, gel tez bağla yaramı,
Gözü yaşlı koyup geldim Kerem'i,
Yar yanında kısıtlı bir dilim var.

Aslı'yım, emeğim gitti badlara,
Alıştım, tutuştum, yandım odlara,
Korkum budur, Melik versin yadlara,
Sevgilimden ayrı düşen elim var.

Kadın dedi:

– Kızım, ben seni sınamak için öyle dedim. Şimdi seni bir bahçede Kerem'le görüştürsem razı olur musun?

Aslı bunu duyar duymaz gözleri dolarak dedi:

– Aman nine, söyle, Kerem nerdedir?

Kadın Kerem'in yerini ona söyleyip geri döndü. Bu sözleri Gülhan'a anlattı. Gülhan'la Kerem bahçeye gittiler. Kadın geri dönüp Aslı'ya haber verdi.

Aslı han anasının yanına varıp dedi:

– Ana, canım sıkılıyor, izin ver, biraz bahçeye çıkayım.

Anası ona izin verip dedi:

– Kızım, sakın çok oyalanma, baban gelir, çıkışır.

Aslı bahçeye gitti. Orada bekleyen Kerem'i gördü. Sevincinden ne yapacağını bilemedi, yerinde dona kaldı. Kerem baktı ki Aslı baştan ayağa kara giyinmiş. Sazı göğsüne basıp başladı okumaya:

Evvel bahar, yaz ayları gelende
Alaydım, gideydim bağlara seni,
Cümle kuşlar muradını alanda,
Kaldıraydım yeşil dağlara seni.

Yüzün güzelliği mat eder mahı,
Göklere yükselir âşığın ahı,
Giyin al-yeşili, giyme siyahı,
Hak nasip eylesin aklara seni.

Dertli Kerem der ki; gerçektir sözüm,
Bu melul gönlümü şad eder yüzün,
Kızarmış elmalar bol sulu üzüm,
İndireydim yeşil bağlara seni.

Meğer o gün Halep paşası gezmeye çıkmışmış. Yolu oraya düştü. Baktı ki kâhyanın bahçesinde bir genç adam dertli dertli türkü söylüyor, bir kız da onu dinliyor. Bu manzara

paşaya dokundu. Atını doğru bahçenin içine sürdü. Aslı birinin geldiğini görünce, durum anlaşılmasın diye kaçıp gitti. Paşa Kerem'in yanıbaşında dikeldi:

– Söyle bakayım kimsin? Burada ne yapıyorsun?

Kerem konuşmadı. Paşa bir daha sordu. Kerem gene cevap vermedi. Paşa bir de öfkeyle sorunca Kerem sazı göğsüne bastırıp dedi:

Şikâyetim vardı çarkıfelekten,
Zalim felek eğdi, büktü belimi.
Evvel bülbül gibi feryat ederken,
Şimdi lal eyledi şirin dilimi.

Yandı ciğerciğim döndü volkana,
Aktı çeşmim yaşı döndü ummana,
Götürdüler beni ulu divana,
Bağladılar ayağımı elimi.

Dertli Kerem verdi başı kazaya,
Yar ile girmedi halvet odaya,
Çok şükürler olsun bari hüdaya,
Gözüm ile gördüm Aslı yarimi.

Paşa dikkatle dinleyince anladı ki, hayır, burada galiba başka bir mesele var. Dedi:

– Âşık, söyle bana, sen kimsin? Derdin nedir?

Kerem'den önce Sofu konuştu:

– Paşa sağ olsun, bu, Genceli Ziyad Han'ın oğludur. Kaç yıl var ki Keşiş'in kızına âşıktır. Onun ardınca diyar diyar dolaşıyor. Sonunda gelip burada sevgilisini buldu. Sevgilisiyle görüşmek üzereydi ki siz geldiniz.

Paşa sordu:

– Kız da bunu istiyor mu?

Sofu dedi:

– Evet, kendine de sorabilirsiniz.

Paşa hemen bir adalet divanı kurdu; Keşiş ile kızın çağırttırdı. Kıza sordu:

– Kızım, sen bu genci seviyor musun?

Aslı han paşanın ayaklarına kapanıp dedi:

– Kurbanın olayım paşa, bu benim sevgilimdir. Babam beni ona vermeyerek firak oduna yandırır.

Paşa Keşiş'e dönerek sordu:

– Niye kızını ona vermiyorsun?

Keşiş dedi:

– Evvela, ben Ermeniyim, o Müslüman. İkincisi de benim kızım başkasına nişanlıdır.

Paşa dönüp Aslı'ya sordu:

– Kızım, sen nişanlı mısın?

Aslı dedi:

– Paşa, beni burada onlar zorla bir gence nişanladılar. Ama ben Kerem'den başkasına varmam.

Paşa dedi:

– Keşiş, bunlara zulmettiğin yeter. Gerek kızı ona veresin.

Keşiş baktı başka çıkar yol yoktur, dedi:

– Baş üstüne! Bana üç gün mühlet ver, hazırlık yapayım.

Cemaat hep birden bağırdı:

– Mühlet verme, yine kaçacaktır.

Paşa dedi:

– Yok, kaçmaz.

Sonra Keşiş'e dönüp dedi:

– Üç gün Aslı burada, benim kızlarımın yanında kalacak. Git, hazırlık yap. Üç gün sonra düğün yapılacak.

Herkes paşanın bu tedbirini beğendi. Hazırlık başladı. Şimdi herkes düğüne hazırlanmakta olsun, gelelim Keşiş'e.

Keşiş çok hilekâr ve aynı zamanda sihirbaz bir adamdı. Kıza alelacele kırmızı Şam kumaşından önü açık bir entari yaptırdı. Önüne tılsımlı düğmeler diktirdi. Üçüncü gün Aslı'nın yanına gelip entariyi ona giydirdi; sonra şöyle dedi.

– Kızım, ben çok mutluyum, seni muradına ermiş görüyorum. Bahtiyar ol! Ancak senden bir ricam var, yatak odasında bırak bu düğmeleri Kerem açsın.

Evet, paşanın emriyle düğün başladı. Kırk gün kırk gece çaldılar, oynadılar, eğlendiler. Aslı'yı Kerem'e verdiler.

Kerem gerdek odasına girince baktı ki Aslı ipek Şam kumaşından kırmızı bir entari giyinmiş, yüzünü gözünü de yetmiş yedi kalemle boyayıp süslemiş. Kerem bu güzelliği görünce aldı sazı bakalım ne dedi:

Sevdiğim başta ayağa
Al kırmızı giyinmiştir,
Yaraşır gül endamına
Şal kırmızı giyinmiştir.

Atalıdır, analıdır,
Ördeklidir, sunalıdır,
Kulakları küpelidir,
Lal kırmızı giyinmiştir.

Bade doludur içmeye
Gül, fidan, ağaç dikmeye,
Vakti gelmiştir açmaya,
Gül kırmızı giyinmiştir.

Yaşa, sevdiceğim, yaşa,
Ne yazılsa gelir başa,
Al yanakta koşa-koşa,
Gül benleri giyinmiştir.

Kerem dede geldi size,
Kadem bastı evimize,
Mail oldu ela göze,
Al kırmızı giyinmiştir.

Kerem sözlerini bitirince Aslı'nın boynuna sarıldı. İki âşık kucaklaşıp öpüştüler. Aslı dedi:

– Can Kerem, şükürler olsun, çok cefa çektik ama sonunda birbirimize kavuştuk.

Evet, adamlar dağılıp gittiler. Odada yalnız Kerem ile Aslı kaldı. Aslı dedi:

– Kerem can, babam benden söz aldı, entarimin düğmelerini gerek sen açasın.

Kerem ileri geldi. Ne kadar uğraştıysa da düğmeleri açabilmedi. Aslı ne kadar uğraştıysa düğmeleri o da açabilmedi. Aldı Kerem bakalım düğmelere ne dedi:

Aman felek neler çektim elinden,
Açılsın Aslı'dan düğme, ben öldüm.
Aslı han ağlarsa, Kerem tutuşur,
Açılsın Aslı'dan düğme, ben öldüm.

Ağalar ağası, şahların şahı,
Bana yardım etsin göklerin mahı,
Amansız keşişin budur matahı
Açılsın Aslı'dan düğme, ben öldüm.

Kerem'in okuyuşu üzerine Aslı'nın göğsündeki düğmelerin biri açıldı.

Kerem devam etti:

Keşiş tam karşımda bir kara duman,
Çağırdım mevlayı, halim pek yaman,
Müşkülleri açan peygamber, imam,
Açılsın Aslı'dan düğme, ben öldüm.

Kerem böyle deyince düğmenin biri daha açıldı. Ama öbür düğme hemen düğmelendi. Kerem ağlaya ağlaya yakındı:

Baban Keşiş kiliseden kendi var,
Hilekârdır bilmek olmaz fendi var,
Bir düğmenin seksen sekiz bendi var,
Açılsın Aslı'dan düğme, ben öldüm.

Böyle deyince düğmeler sonuncuya kadar açıldı. Bir düğme kalınca gene başa kadar düğmelendi. Gene aldı Kerem:

Baharda dağların karı erisin,
Kerem, ömrün bu gurbette çürüsün,
Düğme yapan usta elin kurusun,
Açılsm Aslı'dan düğme, ben öldüm.

Düğmeler gene bir düğme kalana dek açıldı. Kerem bir bent daha okudu ki sonuncu düğme açılsın, ama iş tersine oldu. Söz sona erince yine düğmeler açıldı, kapandı; sonuncu düğme açıldığında bir ateş fışkırıp Kerem'in göğsüne düştü. Kerem başladı yanmağa; Aslı feryat figan edip ağlamaya, saçını başını yolmağa başladı. Kerem Asıl'nın bu halini görünce aldı bakalım yana yana ne dedi:

Gel Aslı'm gel, gel ağlama,
Yanıyorum, yanıyorum!
Ciğerim odla dağlama,
Yanıyorum, yanıyorum!

Bir ateş düştü canıma,
Anam yok, gelsin yanıma,
Eller ağlasın halime,
Yanıyorum, yanıyorum!

Çekticeğim dertle elem,
Benden ibret alsın âlem,
Böyle çalınmıştır kalem,
Yanıyorum, yanıyorum?

Kerem'im söylenir adım,
Arşa yükselir feryadım,
Elimden gitti muradım,
Yanıyorum, yanıyorum!

Alevler tepeden tırnağa Kerem'i sardı. Aslı'nın feryadı üzerine birçok insan yardıma koştu. Herkesten önce Aslı'nın akranları, arkadaşları koşuştular. Ama Kerem'in alevini söndürmek mümkün olmadı. Kerem yandı kül oldu. Aslı perişan saçlarını sinesaz eyleyip gözyaşı döke döke bakalım kızlara ne dedi:

Bakın kızlar, benim müşkül halime,
Yandı Kerem saldı beni bu derde,
Eğdi kametimi, büktü belimi,
Yandı Kerem, saldı beni bu derde...

Bize haktan bir inayet olur mu?
Maceramız hoş rivayet olur mu?
Mahşerde görüşmek kısmet olur mu?
Yandı Kerem, saldı beni bu derde...

Yitirmişim bu meydanın merdini,
Bülbül susup, diken sarmış yurdumu,
Zor çekerim bu ayrılık derdini
Yandı Kerem, saldı beni bu derde....

Ben Aslı'yım yitirmişim merdimi,
Bülbül uçup diken sarmış yurdumu,
Mezarı yok açıp görsem yüzünü
Yandı Kerem, saldı beni bu derde...

Söz tamam oldu. Kızlar paşaya haber ulaştırmakta olsunlar; Aslı da ağlamakta olsun; şimdi dinle Keşiş'ten.

Keşiş karısını çağırıp dedi:

– Git, Kerem'den bir haber getir. Gerek o şimdiye dek yanıp kül ola.

Keşiş'in karısı koşa koşa gerdek evine ulaştı, pencereden bakıp Aslı'ya seslendi. Aslı anasını görünce pencereye geldi. Anası sordu:

– Kızım, niçin ağlıyorsun? Yoksa Kerem seni bırakıp kaçtı mı?

Anası böyle deyince Aslı Kerem'in sazını kapıp ona şöyle cevap verdi:

Allah size versin belalar ana,
Ana, Kerem yandı diye ağlarım!
Kan ağlar bahçede güller, laleler,
Ana, Kerem yandı diye ağlarım!

Beni ağlar koydunuz genç vaktimde,
Karalar yazdınız benim bahtımda,
Babam tarmar olsun tacı-tahtında,
Ana, Kerem yandı diye ağlarım!

Leyla için Mecnun dağlara düştü,
Şirin için Ferhat kayalar deşti,
Bize bu ayrılık mevladan düştü,
Ana, Kerem yandı diye ağlarım!

Keşiş babam bu işe sebep oldu,
Kerem'in ateşin yüzüne saldı,
Bizim kavuşmamız mahşere kaldı,
Ana, Kerem yandı diye ağlarım!

Kısalttınız siz Aslı'nın dilini
Bülbül olan bırakır mı gülünü?
Gözümle görürem Kerem külünü
Ana, Kerem yandı diye ağlarım!

Bu sözlerden sonra Aslı Kerem'in külünü anasına gösterdi. Anası bu işe çok şaşırıp kızını teselli etti:

– Kızım, ne yapalım, olan olmuş, geçen geçmiş. Bundan sonra ağlamanın ne faydası var? Senin alnına böyle yazılmış demek.

O, bu sözlerle kızının gönlünü kazanmak istedi. Ama Aslı tam kırk gün külünün başında bekleyip ağladı. Kırk birinci gün saçlarını süpürge edip külü süpürürken külün içinde kalan közden onun da saçları tutuştu; Aslı da Kerem gibi yanıp kül oldu. Bu manzarayı gören Keşiş'in karısı deli gibi bağırıp çağırmaya, dövünmeye başladı. Bu facialı haber kısa sürede bütün şehre yayıldı. Adam kalmadı ki Kerem ile Aslı'nın üstüne gelip gözyaşı akıtmasın, ağlamasın. Cemaat bu iki sevgilinin akıbetinden kederlendi.

Bu olayı duyan Halep paşası da derinden kederlendi. Derhal Keşiş'le karısını yanına çağırttırıp onlara bin tür azap eziyet verdi. Onların taksiratını yüzlerine okutturduktan sonra her ikisinin boynunu vurdurdu.

Kerem ile Aslı'nın küllerini bir sandığa doldurdular ikisini birlikte toprağa verdiler. Üstüne de bir kümbet diktirdiler. Sofu ölünce onu da aynı Kümbetin yanına defnettiler.

Üstat bir âşık bu iki sevgiliyi anarak bu türkü ile destanı tamamladı:

Dehri fenada böyle insan hani?
Kılmaya fani onu devran, hani?
Ey bivefa dünya, sen ne zalimsin,
Bu gayeyle sana gelen can hani?

Evvel sana geldi Adem'le Havva,
Beş gün konuk oldu sende bineva,
Öldürdün Habil'i, saldın bir dava,
Düştü arasına nahak kan, hani?

Nice padişah geldi sahibi cenk,
Cemşidi Cem, Nuşirevanı huşenk,
Dağyanus, Hulagu, Cengiz, Timurlenk,
Onlardan bircesi bu zaman hani?

Ey bivefa dünya, fanisin fani,
Nasıl dağıttın sen şevketi şanı,
Geceler çaldılar gürzi giranı,
Rüstemi Zal gibi pehlivan hani?

Nice hekim geldi tabibi zaman,
Aristo, Eflatun, Ferezdek, Hakan,
İstedi diriltsin kendini Lokman,
Testisi de kaldı yarımcak, hani?

Dünya, sende Âşık Semed var idi,
Nazmı, şiiri lali gevherdar idi,
Bir güzel aşkına giriftar idi,
Onun gibi bir bahri umman hani?

Bu dünyada hiç de gezmemiştim kem,
Âşık Ali oğlu Âşık Muharrem,
Hasretim çekerdi Rum, hemi Acem,
Elinde kavalı-davulu hani?

Tamam yola gider, hayıf güzeller,
Sırf misk ile amber kokuyan teller
Murat üste nice kınalı eller,
Toprağa döndüler, vay, aman hani?

O ela gözlere, o gül yanağa,
O nazik endama, taze gerdana,
Nasıl kıyıp döndürürsün toprağa,
Nazenin nazenin ince can hani?

Hani Hüsrev, Hasan, Yusuf, Züleyha,
Hani Aslı-Kerem, Vamik ü Ezra,
Şey Senan sevmiş idi bir tersa*
Onların bircesi bu zaman hani?

Hafızî, Nevaî, Fuzulî, Camî,
Şeyh Sadi, Hilali, Urfî, Nizamî,
Dünya, sende dolaşıptır tamamı,
Firdevsi'ye benzer nazmı dürefşan hani?

Hani Molla Penah, bivefa cihan
Takma adı Vakıf, nazmı dürefşan,
Şimdi eylemişsin yer ile yeksan,
Bulamazsın o kemalde can hani?

Müşkül iştir bir de dolana devran,
Nöbet bana yetsin, aman, elaman!
Bir gün ola gören, bilen, tanıyan,
Derler ki o güçsüz hayranın hani?

Kerem ile Aslı *temel yapısının 16. yüzyılda Kerem Dede ya da Âşık Kerem adlı bir âşığın şiirleriyle oluştuğu sanılan ve günümüzde de halk anlatıları arasında en iyi bilinenlerden biridir. Öykü ayrı dinden olan iki sevgilinin kavuşamayışı ekseninde ilerler. Bu kitapta Anadolu ve Azerbaycan versiyonlarının benzerlikleri ve farklılıkları sergilenmektedir.*

İsa Öztürk (1926); Cumhuriyet aydınlanmasının Köy Enstitüleri kökenli en önemli çevirmenlerindendir. Fen bilgisi öğretmenliği ve avukatlığının yanısıra, uzun yıllar başta Meydan Larousse *olmak üzere belli başlı ansiklopedilerin yazı ve çeviri kurullarında çalıştı. Fransızcadan Diderot, eski edebiyatımızdan Evliya* Çelebi / Seyahatname - Seçmeler *ve Azerbaycan Türkçesinden* Köroğlu Destanı *gibi yapıtları çevirdi ve yayına hazırladı.*

9 789754 587043

KDV dahil fiyatı
11 TL